

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第三百六十一卷至第三百七十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年三月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第三百六十一	- 3 -
初分多问不二品第六十一之十一	- 3 -
大般若波罗蜜多经卷第三百六十二	- 31 -
初分多问不二品第六十一之十二	- 31 -
大般若波罗蜜多经卷第三百六十三	- 58 -
初分多问不二品第六十一之十三	- 58 -
初分实说品第六十二之一	- 81 -
大般若波罗蜜多经卷第三百六十四	- 87 -
初分实说品第六十二之二	- 87 -
大般若波罗蜜多经卷第三百六十五	- 115 -
初分实说品第六十二之三	- 115 -
初分巧便行品第六十三之一	- 128 -
大般若波罗蜜多经卷第三百六十六	- 141 -
初分巧便行品第六十三之二	- 141 -
初分遍学道品第六十四之一	- 161 -
大般若波罗蜜多经卷第三百六十七	- 165 -
初分遍学道品第六十四之二	- 165 -
大般若波罗蜜多经卷第三百六十八	- 190 -
初分遍学道品第六十四之三	- 190 -
大般若波罗蜜多经卷第三百六十九	- 213 -
初分遍学道品第六十四之四	- 213 -
大般若波罗蜜多经卷第三百七十	- 240 -
初分遍学道品第六十四之五	- 240 -
补阙真言	- 265 -
回向偈	- 265 -

●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
无 上 甚 深 微 妙 法 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我 今 见 闻 得 受 持 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi liù shí yī
大般若波罗蜜多经卷第三百六十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn duō wèn bú èr pǐn dì liù shí yī zhī shí yī
初分多问不二品第六十一之十一

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō
佛言：“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多

shí yīng guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú
时，应观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩

sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú sè bù qǐ zuò zhū xíng
萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应于色不起作诸行

ruò yǒu ruò wú gù xué yīng yú shòu xiǎng xíng shí yì bù qǐ zuò
若有若无故学，应于受、想、行、识亦不起作

zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
诸行若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应

guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃

sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú yǎn chù bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu
萨行般若波罗蜜多时，应于眼处不起作诸行若有

ruò wú gù xué yīng yú ěr bí shé shēn yì chù yì bù qǐ zuò
若无故学，应于耳、鼻、舌、身、意处亦不起作

zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
诸行若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应

guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃

sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú sè chù bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu
萨行般若波罗蜜多时，应于色处不起作诸行若有

ruò wú gù xué yīng yú shēng xiāng wèi chù fǎ chù yì bù qǐ
若无故学，应于声、香、味、触、法处亦不起

zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
作诸行若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应
guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩訶
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú yǎn jiè bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu
萨行般若波罗蜜多时，应于眼界不起作诸行若有
ruò wú gù xué yīng yú ěr bí shé shēn yì jiè yì bù qǐ zuò
若无故学，应于耳、鼻、舌、身、意界亦不起作
zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
诸行若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应
guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩訶
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú sè jiè bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu
萨行般若波罗蜜多时，应于色界不起作诸行若有
ruò wú gù xué yīng yú shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yì bù qǐ
若无故学，应于声、香、味、触、法界亦不起
zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
作诸行若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应
guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩訶
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú yǎn shí jiè bù qǐ zuò zhū xíng ruò
萨行般若波罗蜜多时，应于眼识界不起作诸行若
yǒu ruò wú gù xué yīng yú ěr bí shé shēn yì shí jiè yì bù
有若无故学，应于耳、鼻、舌、身、意识界亦不
qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
起作诸行若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应
guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩訶
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú yǎn chù bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu
萨行般若波罗蜜多时，应于眼触不起作诸行若有

ruò wú gù xué yīng yú ěr bí shé shēn yì chù yì bù qǐ zuò
若无故学，应于耳、鼻、舌、身、意触亦不起作
zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
诸行若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
萨行般若波罗蜜多时，应于眼触为缘所生诸
shòu bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué yīng yú ěr bí shé
受不起作诸行若有若无故学，应于耳、鼻、舌、
shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu ruò
身、意触为缘所生诸受亦不起作诸行若有若
wú gù xué
无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú dì jiè bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu
萨行般若波罗蜜多时，应于地界不起作诸行若有
ruò wú gù xué yīng yú shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yì bù qǐ zuò
若无故学，应于水、火、风、空、识界亦不起作
zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
诸行若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú wú míng bù qǐ zuò zhū xíng ruò
萨行般若波罗蜜多时，应于无明不起作诸行若
yǒu ruò wú gù xué yīng yú xíng shí míng sè liù chù chù shòu
有若无故学，应于行、识、名色、六处、触、受、
ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo yì bù qǐ zuò zhū
爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼亦不起作诸
xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú bù shī bō luó mì duō bù qǐ
萨行般若波罗蜜多时，应于布施波罗蜜多不起
zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué yīng yú jìng jiè ān rěn jīng jìn
作诸行若有若无故学，应于净戒、安忍、精进、
jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
静虑、般若波罗蜜多亦不起作诸行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú nèi kōng bù qǐ zuò zhū xíng ruò
萨行般若波罗蜜多时，应于内空不起作诸行若
yǒu ruò wú gù xué yīng yú wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
有若无故学，应于外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng yì bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
自性空亦不起作诸行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú zhēn rú bù qǐ zuò zhū xíng ruò
萨行般若波罗蜜多时，应于真如不起作诸行若
yǒu ruò wú gù xué yīng yú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn
有若无故学，应于法界、法性、不虚妄性、不变
yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè yì bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
虚空界、不思議界亦不起作诸行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú kǔ shèng dì bù qǐ zuò zhū xíng
萨行般若波罗蜜多时，应于苦圣谛不起作诸行
ruò yǒu ruò wú gù xué yīng yú jí miè dào shèng dì yì bù qǐ zuò
若有若无故学，应于集、灭、道圣谛亦不起作
zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
诸行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú sì niàn zhù bù qǐ zuò zhū xíng
萨行般若波罗蜜多时，应于四念住不起作诸行
ruò yǒu ruò wú gù xué yīng yú sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
若有若无故学，应于四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī yì bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu
五力、七等觉支、八圣道支亦不起作诸行若有
ruò wú gù xué
若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú sì jìng lǜ bù qǐ zuò zhū xíng ruò
萨行般若波罗蜜多时，应于四静虑不起作诸行若
yǒu ruò wú gù xué yīng yú sì wú liàng sì wú sè dìng yì bù qǐ zuò zhū
有若无故学，应于四无量、四无色定亦不起作诸
xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú bā jiě tuō bù qǐ zuò zhū xíng ruò
萨行般若波罗蜜多时，应于八解脱不起作诸行若

yǒuruò wú gù xué yīng yú bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù
有若无故学，应于八胜处、九次第定、十遍处
yì bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒuruò wú gù xué
亦不起作诸行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú yī qiè sān mó dì mén bù qǐ
萨行般若波罗蜜多时，应于一切三摩地门不起
zuò zhū xíng ruò yǒuruò wú gù xué yīng yú yī qiè tuó luó ní mén yì bù
作诸行若有若无故学，应于一切陀罗尼门亦不
qǐ zuò zhū xíng ruò yǒuruò wú gù xué
起作诸行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú kōng jiě tuō mén bù qǐ zuò zhū
萨行般若波罗蜜多时，应于空解脱门不起作诸
xíng ruò yǒuruò wú gù xué yīng yú wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì bù
行若有若无故学，应于无相、无愿解脱门亦不
qǐ zuò zhū xíng ruò yǒuruò wú gù xué
起作诸行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú wǔ yǎn bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu
萨行般若波罗蜜多时，应于五眼不起作诸行若有
ruò wú gù xué yīng yú liù shéntōng yì bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒuruò wú
若无故学，应于六神通亦不起作诸行若有若无
gù xué
故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃

sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú fó shí lì bù qǐ zuò zhū xíng ruò
萨行般若波罗蜜多时，应于佛十力不起作诸行若
yǒu ruò wú gù xué yīng yú sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí
有若无故学，应于四无所畏、四无碍解、大慈、
dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ yì bù qǐ zuò zhū xíng
大悲、大喜、大舍、十八佛不共法亦不起作诸行
ruò yǒu ruò wú gù xué
若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应
guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩訶
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú wú wàng shī fǎ bù qǐ zuò zhū
萨行般若波罗蜜多时，应于无忘失法不起作诸
xíng ruò yǒu ruò wú gù xué yīng yú héng zhù shě xìng yì bù qǐ zuò zhū xíng
行若有若无故学，应于恒住舍性亦不起作诸行
ruò yǒu ruò wú gù xué
若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应
guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩訶
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú yī qiè zhì bù qǐ zuò zhū xíng ruò
萨行般若波罗蜜多时，应于一切智不起作诸行若
yǒu ruò wú gù xué yīng yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì bù qǐ zuò
有若无故学，应于道相智、一切相智亦不起作
zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
诸行若有若无故学。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应
guān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩訶
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú yù liú guǒ bù qǐ zuò zhū xíng ruò
萨行般若波罗蜜多时，应于预流果不起作诸行若
yǒu ruò wú gù xué yīng yú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ yì bù qǐ
有若无故学，应于一来、不还、阿罗汉果亦不起
zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
作诸行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú dú jué pú tí bù qǐ zuò zhū xíng
萨行般若波罗蜜多时，应于独觉菩提不起作诸行
ruò yǒu ruò wú gù xué
若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē
观诸法自相皆空故学。如是，善现，菩萨摩诃
sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú yī qiè pú sà mó hē sà xíng bù
萨行般若波罗蜜多时，应于一切菩萨摩诃萨行不
qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
起作诸行若有若无故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà
观诸法自相皆空故学。如是善现，菩萨摩诃萨
xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng yú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
行般若波罗蜜多时，应于诸佛无上正等菩提
bù qǐ zuò zhū xíng ruò yǒu ruò wú gù xué
不起作诸行若有若无故学。”

jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē sà
具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃萨
xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
行般若波罗蜜多时，应观诸法自相皆空故学？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō
佛言：“善现，**菩萨¹**摩诃萨行般若波罗蜜多
shí yīngguān sè sè xiàng kōng gù xué yīngguānshòu xiǎng xíng
时，应观色色相空故学，应观受、想、行、
shí shòu xiǎng xíng shí xiàng kōng gù xué rú shì shànxiàn pú
识受、想、行、识相空故学。如是，善现，菩
sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng jiē
萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸法自相皆

¹ 大正藏：若菩萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

kōng gù xué
空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应

guānyǎnchù yǎnchù xiàng kōng gù xué yīngguān ěr bí shé shēn
观眼处眼处相空故学，应观耳、鼻、舌、身、

yì chù ěr bí shé shēn yì chù xiàng kōng gù xué rú shì
意处耳、鼻、舌、身、意处相空故学。如是，

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū
善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸

fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应

guān sè chù sè chù xiàng kōng gù xué yīngguānshēng xiāng wèi chù
观色处色处相空故学，应观声、香、味、触、

fǎ chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù xiàng kōng gù xué rú shì
法处声、香、味、触、法处相空故学。如是，

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū
善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸

fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应

guānyǎn jiè yǎn jiè xiàng kōng gù xué yīngguān ěr bí shé shēn
观眼界眼界相空故学，应观耳、鼻、舌、身、

yì jiè ěr bí shé shēn yì jiè xiàng kōng gù xué rú shì
意界耳、鼻、舌、身、意界相空故学。如是，

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū
善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸

fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应

guān sè jiè sè jiè xiàng kōng gù xué yīngguānshēng xiāng wèi chù
观色界色界相空故学，应观声、香、味、触、

fǎ jiè shēng xiāng wèi chù fǎ jiè xiàng kōng gù xué rú shì
法界声、香、味、触、法界相空故学。如是，

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū
善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸
fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānyǎn shí jiè yǎn shí jiè xiàngkōng gù xué yīngguān ěr bí shé
观眼识界眼识界相空故学，应观耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè ěr bí shé shēn yì shí jiè xiàngkōng gù xué
身、意识界耳、鼻、舌、身、意识界相空故学。

rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
如是，善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
观诸法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānyǎnchù yǎnchù xiàngkōng gù xué yīngguān ěr bí shé shēn
观眼触眼触相空故学，应观耳、鼻、舌、身、
yì chù ěr bí shé shēn yì chù xiàngkōng gù xué rú shì
意触耳、鼻、舌、身、意触相空故学。如是，

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū
善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸
fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guānyǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
观眼触为缘所生诸受眼触为缘所生诸受
xiàngkōng gù xué yīngguān ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ
相空故学，应观耳、鼻、舌、身、意触为缘所

shēngzhū shòu ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēngzhū shòu
生诸受耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受

xiàngkōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō
相空故学。如是，善现，菩萨摩诃萨行般若波
luó mì duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
罗蜜多时，应观诸法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应

guān dì jiè dì jiè xiàngkōng gù xué yīngguānshuǐ huǒ fēng kōng
观地界地界相空故学，应观水、火、风、空、
shí jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè xiàngkōng gù xué rú shì
识界水、火、风、空、识界相空故学。如是，
shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū
善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸
fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān wú míng wú míng xiàngkōng gù xué yīngguānxíng shí míng sè
观无明无明相空故学，应观行、识、名色、
liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦
yōunǎoxíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoxiàngkōng gù xué rú shì
忧恼行乃至老死愁叹苦忧恼相空故学。如是，
shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū
善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸
fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān bù shī bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō xiàngkōng gù xué yīng
观布施波罗蜜多布施波罗蜜多相空故学，应
guān jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō jìng jiè
观净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多净戒
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xiàngkōng gù xué rú shì shànxiàn pú
乃至般若波罗蜜多相空故学。如是，善现，菩
sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng jiē
萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸法自相皆
kōng gù xué
空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān nèi kōng nèi kōng xiàngkōng gù xué yīngguānwàikōng nèi wàikōng
观内空内空相空故学，应观外空、内外空、
kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕

jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
空、自性空、无性自性空、外空乃至无性自性空
xiàngkōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō
相空故学。如是，善现，菩萨摩訶萨行般若波
luó mì duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
罗蜜多时，应观诸法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应
guānzhēn rú zhēn rú xiàngkōng gù xué yīngguān fǎ jiè fǎ xìng bù
观真如真如相空故学，应观法界、法性、不
xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì
法住、实际、虚空界、不思議界法界乃至不思議
jiè xiàngkōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě
界相空故学。如是，善现，菩萨摩訶萨行般若
bō luó mì duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
波罗蜜多时，应观诸法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应
guān kǔ shèng dì kǔ shèng dì xiàngkōng gù xué yīngguān jí miè dào
观苦圣谛苦圣谛相空故学，应观集、灭、道
shèng dì jí miè dào shèng dì xiàngkōng gù xué rú shì shànxiàn
圣谛集、灭、道圣谛相空故学。如是，善现，
pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng
菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应观诸法自相
jiē kōng gù xué
皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩訶萨行般若波罗蜜多时，应
guān sì niànzhù sì niànzhù xiàngkōng gù xué yīngguān sì zhèngduàn sì
观四念住四念住相空故学，应观四正断、四
shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjiào zhī bā shèngdào zhī sì zhèng
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支四正

duàn nǎi zhì bā shèngdào zhī xiàngkōng gù xué rú shì shànxiàn pú
断乃至八圣道支相空故学。如是，善现，菩
sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng jiē
萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸法自相皆
kōng gù xué
空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān sì jìng lǜ sì jìng lǜ xiàngkōng gù xué yīngguān sì wú liàng sì wú
观四静虑四静虑相空故学，应观四无量、四无
sè dìng sì wú liàng sì wú sè dìngxiàngkōng gù xué rú shì shànxiàn
色定四无量、四无色定相空故学。如是，善现，
pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng
菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸法自相
jiē kōng gù xué
皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān bā jiě tuō bā jiě tuō xiàngkōng gù xué yīngguān bā shèngchù jiǔ
观八解脱八解脱相空故学，应观八胜处、九
cì dì dìng shí biànchù bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù xiàng
次第定、十遍处八胜处、九次第定、十遍处相
kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì
空故学。如是，善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜
duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
多时，应观诸法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān yī qiè sān mó dì mén yī qiè sān mó dì mén xiàngkōng gù xué yīng
观一切三摩地门一切三摩地门相空故学，应
guān yī qiè tuó luó ní mén yī qiè tuó luó ní mén xiàngkōng gù xué rú
观一切陀罗尼门一切陀罗尼门相空故学。如
shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguān
是，善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观
zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
诸法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应

guānkōng jiě tuō mén kōng jiě tuō mén xiàng kōng gù xué yīngguān wú xiàng
观空解脱门空解脱门相空故学，应观无相、
wú yuàn jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiàng kōng gù xué rú
无愿解脱门无相、无愿解脱门相空故学。如
shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguān
是，善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观
zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
诸法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān wǔ yǎn wǔ yǎn xiàng kōng gù xué yīngguān liù shéntōng liù shéntōng
观五眼五眼相空故学，应观六神通六神通
xiàng kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō
相空故学。如是，善现，菩萨摩诃萨行般若波
luó mì duō shí yīngguān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
罗蜜多时，应观诸法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān fó shí lì fó shí lì xiàng kōng gù xué yīngguān sì wú suǒ wèi sì
观佛十力佛十力相空故学，应观四无所畏、四
wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng
无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共
fǎ sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiàng kōng gù xué rú shì
法四无所畏乃至十八佛不共法相空故学。如是，
shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguān zhū
善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸
fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān wú wàng shī fǎ wú wàng shī fǎ xiàng kōng gù xué yīngguān héng zhù
观无忘失法无忘失法相空故学，应观恒住
shě xìng héng zhù shě xìng xiàng kōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó
舍性恒住舍性相空故学。如是，善现，菩萨摩
hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguān zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù
诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸法自相皆空故
xué
学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān yī qiè zhì yī qiè zhì xiàngkōng gù xué yīngguāndàoxiàng zhì yī
观一切智一切智相空故学，应观道相智、一
qiè xiàng zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiàngkōng gù xué rú shì
切相智道相智、一切相智相空故学。如是，
shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū
善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸
fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān yù liú guǒ yù liú guǒxiàngkōng gù xué yīngguān yī lái bù huán
观预流果预流果相空故学，应观一来、不还、
ā luó hàn guǒ yī lái bù huán ā luó hàn guǒxiàngkōng gù xué rú
阿罗汉果一来、不还、阿罗汉果相空故学。如
shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguān
是，善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观
zhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
诸法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān dú jué pú tí dú jué pú tí xiàngkōng gù xué rú shì shànxiàn
观独觉菩提独觉菩提相空故学。如是，善现，
pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng
菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应观诸法自相
jiē kōng gù xué
皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应
guān yī qiè pú sà mó hē sà xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíngxiàngkōng
观一切菩萨摩诃萨行一切菩萨摩诃萨行相空
gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí
故学。如是善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，
yīngguānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
应观诸法自相皆空故学。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō shí yīng
“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多时，应

guānzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
观诸佛无上正等菩提诸佛无上正等菩提

xiàngkōng gù xué rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó
相空故学。如是善现，菩萨摩诃萨行般若波罗

mì duō shí yīngguānzhū fǎ zì xiàng jiē kōng gù xué
蜜多时，应观诸法自相皆空故学。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò sè sè xiàngkōng
具寿善现白佛言：“世尊！若色色相空，

shòu xiǎng xíng shí shòu xiǎng xíng shí xiàngkōng yún hé
受、想、行、识受、想、行、识相空，云何

pú sà mó hē sà dāngxíng bō rě bō luó mì duō
菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò yǎnchù yǎnchù xiàngkōng ěr bí shé
“世尊！若眼处眼处相空，耳、鼻、舌、

shēn yì chù ěr bí shé shēn yì chù xiàngkōng yún hé pú
身、意处耳、鼻、舌、身、意处相空，云何菩

sà mó hē sà dāngxíng bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò sè chù sè chù xiàngkōng shēng xiāng wèi
“世尊！若色处色处相空，声、香、味、

chù fǎ chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù xiàngkōng yún hé pú
触、法处声、香、味、触、法处相空，云何菩

sà mó hē sà dāngxíng bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò yǎn jiè yǎn jiè xiàngkōng ěr bí shé
“世尊！若眼界眼界相空，耳、鼻、舌、

shēn yì jiè ěr bí shé shēn yì jiè xiàngkōng yún hé pú
身、意界耳、鼻、舌、身、意界相空，云何菩

sà mó hē sà dāngxíng bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò sè jiè sè jiè xiàngkōng shēng xiāng wèi
“世尊！若色界色界相空，声、香、味、

chù fǎ jiè shēng xiāng wèi chù fǎ jiè xiàngkōng yún hé pú
触、法界声、香、味、触、法界相空，云何菩

sà mó hē sà dāngxíng bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò yǎn shí jiè yǎn shí jiè xiàngkōng ěr bí
“世尊！若眼识界眼识界相空，耳、鼻、

shé shēn yì shí jiè ěr bí shé shēn yì shí jiè xiàngkōng
舌、身、意识界耳、鼻、舌、身、意识界相空，

yún hé pú sà mó hē sà dāng xíng bō rě bō luó mì duō
云何菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò yǎn chù yǎn chù xiàngkōng ěr bí shé
“世尊！若眼触眼触相空，耳、鼻、舌、

shēn yì chù ěr bí shé shēn yì chù xiàngkōng yún hé pú
身、意触耳、鼻、舌、身、意触相空，云何菩

sà mó hē sà dāng xíng bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǎn chù wéi yuán
“世尊！若眼触为缘所生诸受眼触为缘

suǒ shēng zhū shòu xiàngkōng ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán
所生诸受相空，耳、鼻、舌、身、意触为缘

suǒ shēng zhū shòu ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
所生诸受耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸

shòu xiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà dāng xíng bō rě bō luó mì
受相空，云何菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜

duō
多？

shì zūn ruò dì jiè dì jiè xiàngkōng shuǐ huǒ fēng
“世尊！若地界地界相空，水、火、风、

kōng shí jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè xiàngkōng yún hé pú
空、识界水、火、风、空、识界相空，云何菩

sà mó hē sà dāng xíng bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò wú míng wú míng xiàngkōng xíng shí míng sè
“世尊！若无明无明相空，行、识、名色、

liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦

yōu nǎo xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo xiàngkōng yún hé pú sà
忧恼行乃至老死愁叹苦忧恼相空，云何菩萨

mó hē sà dāng xíng bō rě bō luó mì duō
摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò bù shī bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō xiàng
“世尊！若布施波罗蜜多布施波罗蜜多相

kōng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō jìng
空，净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多净

jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duōxiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà dāng
戒乃至般若波罗蜜多相空，云何菩萨摩诃萨当

xíng bō rě bō luó mì duō
行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò nèi kōng nèi kōngxiàngkōng wàikōng nèi wàikōng
“世尊！若内空内空相空，外空、内外空、

kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕

jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自

xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性

kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōngwàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
空、自性空、无性自性空外空乃至无性自性空

xiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà dāng xíng bō rě bō luó mì duō
相空，云何菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò zhēn rú zhēn rú xiàngkōng fǎ jiè fǎ xìng
“世尊！若真如真如相空，法界、法性、

bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ
不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法

dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fǎ jiè nǎi zhì bù
定、法住、实际、虚空界、不思議界法界乃至不

sī yì jiè xiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà dāng xíng bō rě bō luó mì
思議界相空，云何菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜

duō
多？

shì zūn ruò kǔ shèng dì kǔ shèng dì xiàngkōng jí miè
“世尊！若苦圣谛苦圣谛相空，集、灭、

dào shèng dì jí miè dào shèng dì xiàngkōng yún hé pú sà mó hē
道圣谛集、灭、道圣谛相空，云何菩萨摩诃

sà dāng xíng bō rě bō luó mì duō
萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò sì niàn zhù sì niàn zhù xiàngkōng sì zhèng duàn
“世尊！若四念住四念住相空，四正断、

sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī sì
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支四

zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī xiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà
正断乃至八圣道支相空，云何菩萨摩诃萨

dāngxíng bō rě bō luó mì duō

当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò sì jìng lǜ sì jìng lǜ xiàngkōng sì wú liàng sì
“世尊！若四静虑四静虑相空，四无量四

wú sè dìng sì wú liàng sì wú sè dìng xiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà
无色定四无量四无色定相空，云何菩萨摩诃萨

dāngxíng bō rě bō luó mì duō

当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò bā jiě tuō bā jiě tuō xiàngkōng bā shèng chù
“世尊！若八解脱八解脱相空，八胜处、

jiǔ cì dì dìng shí biàn chù bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
九次第定、十遍处八胜处、九次第定、十遍处

xiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà dāngxíng bō rě bō luó mì duō
相空，云何菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò yī qiè sān mó dì mén yī qiè sān mó dì mén xiàng
“世尊！若一切三摩地门一切三摩地门相

kōng yī qiè tuó luó ní mén yī qiè tuó luó ní mén xiàngkōng yún hé pú
空，一切陀罗尼门一切陀罗尼门相空，云何菩

sà mó hē sà dāngxíng bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò kōng jiě tuō mén kōng jiě tuō mén xiàngkōng wú
“世尊！若空解脱门空解脱门相空，无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiàngkōng yún
相、无愿解脱门无相、无愿解脱门相空，云

hé pú sà mó hē sà dāngxíng bō rě bō luó mì duō
何菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò wǔ yǎn wǔ yǎn xiàngkōng liù shéntōng liù shéntōng
“世尊！若五眼五眼相空，六神通六神通

xiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà dāngxíng bō rě bō luó mì duō
相空，云何菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò fó shí lì fó shí lì xiàngkōng sì wú suǒ wèi
“世尊！若佛十力佛十力相空，四无所畏、

sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不

gòng fǎ sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiàngkōng yún hé
共法四无所畏乃至十八佛不共法相空，云何

pú sà mó hē sà dāngxíng bō rě bō luó mì duō
菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò wú wàng shī fǎ wú wàng shī fǎ xiàngkōng héng
“世尊！若无忘失法无忘失法相空，恒

zhù shě xìng héng zhù shě xìng xiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà dāng xíng
住舍性恒住舍性相空，云何菩萨摩诃萨当行

bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多？

shì zūn ruò yī qiè zhì yī qiè zhì xiàngkōng dào xiàng zhì yī
“世尊！若一切智一切智相空，道相智一

qiè xiàng zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiàngkōng yún hé pú sà mó hē
切相智道相智一切相智相空，云何菩萨摩诃

sà dāng xíng bō rě bō luó mì duō
萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò yù liú guǒ yù liú guǒ xiàngkōng yī lái bù
“世尊！若预流果预流果相空，一来、不

huán ā luó hàn guǒ yī lái bù huán ā luó hàn guǒ xiàngkōng yún
还、阿罗汉果一来、不还、阿罗汉果相空，云

hé pú sà mó hē sà dāng xíng bō rě bō luó mì duō
何菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò dú jué pú tí dú jué pú tí xiàngkōng yún hé
“世尊！若独觉菩提独觉菩提相空，云何

pú sà mó hē sà dāng xíng bō rě bō luó mì duō
菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜多？

shì zūn ruò yī qiè pú sà mó hē sà xíng yī qiè pú sà mó hē
“世尊！若一切菩萨摩诃萨行一切菩萨摩诃

sà xíng xiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà dāng xíng bō rě bō luó mì
萨行相空，云何菩萨摩诃萨当行般若波罗蜜

duō
多？

shì zūn ruò zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zhū fó wú shàng
“世尊！若诸佛无上正等菩提诸佛无上

zhèng děng pú tí xiàngkōng yún hé pú sà mó hē sà dāng xíng bō rě bō
正等菩提相空，云何菩萨摩诃萨当行般若波

luó mì duō
罗蜜多？”

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà dōu wú suǒ xíng shì xíng
佛言：“善现，菩萨²摩诃萨都无所行，是行

² 大正藏：若菩萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn hé yuán pú sà mó hē sà
具寿善现白佛言：“世尊！何缘菩萨摩诃萨

dōu wú suǒ xíng shì xíng bō rě bō luó mì duō
都无所行，是行般若波罗蜜多？”

fó yán shànxiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō bù kě dé
佛言：“善现，由此般若波罗蜜多不可得，

pú sà mó hē sà yì bù kě dé xíng yì bù kě dé ruò néng xíng zhě
菩萨摩诃萨亦不可得，行亦不可得，若能行者，

ruò yóu cǐ xíng ruò suǒ xíng chù jiē bù kě dé shì gù shànxiàn
若由此行，若所行处，皆不可得。是故，善现，

pú sà mó hē sà dōu wú suǒ xíng shì xíng bō rě bō luó mì duō yǐ yú
菩萨摩诃萨都无所行是行般若波罗蜜多，以于

qí zhōng yī qiè xì lùn bù kě dé gù
其中一切戏论不可得故。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà dōu
具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨都

wú suǒ xíng shì xíng bō rě bō luó mì duō chū xiū yè pú sà mó hē sà yún
无所行是行般若波罗蜜多，初修业菩萨摩诃萨云

hé dāng xíng bō rě bō luó mì duō
何当行般若波罗蜜多？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn yīng yú
佛言：“善现，菩萨摩诃萨从初发心，应于

yī qiè fǎ cháng xué wú suǒ dé
一切法常学无所得。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū bù shī shí yǐ wú suǒ dé
“善现，是菩萨摩诃萨修布施时，以无所得

ér wéifāngbiànyīng xiū bù shī xiū jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
而为方便应修布施；修净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě shí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū jìng jiè nǎi zhì bō rě
般若时，以无所得而为方便应修净戒乃至般若。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà zhù nèi kōng shí yǐ wú suǒ dé
“善现，是菩萨摩诃萨住内空时，以无所得

ér wéifāngbiànyīng zhù nèi kōng zhù wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
而为方便应住内空；住外空、内外空、空空、

dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、

wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng shí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīngzhù
性空、无性自性空时，以无所得而为方便应住
wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
外空乃至无性自性空。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà zhùzhēn rú shí yǐ wú suǒ dé
“善现，是菩萨摩诃萨住真如时，以无所得
ér wéifāngbiànyīngzhùzhēn rú zhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng
而为方便应住真如；住法界、法性、不虚妄性、
bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí
不变异性、平等性、离生性、法定、法住、实
jì xū kōng jiè bù sī yì jiè shí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn
际、虚空界、不思議界时，以无所得而为方便
yīngzhù fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè
应住法界乃至不思議界。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū sì niànzhù shí yǐ wú suǒ
“善现，是菩萨摩诃萨修四念住时，以无所
dé ér wéifāngbiànyīng xiū sì niànzhù xiū sì zhèngduàn sì shén zú
得而为方便应修四念住；修四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī shí yǐ wú suǒ
五根、五力、七等觉支、八圣道支时，以无所
dé ér wéifāngbiànyīng xiū sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī
得而为方便应修四正断乃至八圣道支。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà zhù kǔ shèng dì shí yǐ wú
“善现，是菩萨摩诃萨住苦圣谛时，以无
suǒ dé ér wéifāngbiànyīngzhù kǔ shèng dì zhù jí miè dào shèng dì
所得而为方便应住苦圣谛；住集、灭、道圣谛
shí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīngzhù jí miè dào shèng dì
时，以无所得而为方便应住集、灭、道圣谛。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū sì jìng lù shí yǐ wú suǒ
“善现，是菩萨摩诃萨修四静虑时，以无所
dé ér wéifāngbiànyīng xiū sì jìng lù xiū sì wú liàng sì wú sè dìng
得而为方便应修四静虑；修四无量、四无色定
shí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū sì wú liàng sì wú sè dìng
时，以无所得而为方便应修四无量、四无色定。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū kōng jiě tuō mén shí yǐ
“善现，是菩萨摩诃萨修空解脱门时，以
wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū kōng jiě tuō mén xiū wú xiàng wú yuàn
无所得而为方便应修空解脱门；修无相、无愿
jiě tuō mén shí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū wú xiàng wú yuàn
解脱门时，以无所得而为方便应修无相、无愿
jiě tuō mén
解脱门。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū bā jiě tuō shí yǐ wú suǒ
“善现，是菩萨摩诃萨修八解脱时，以无所
dé ér wéifāngbiànyīng xiū bā jiě tuō xiū bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
得而为方便应修八解脱；修八胜处、九次第定、
shí biànchù shí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū bā shèngchù jiǔ
十遍处时，以无所得而为方便应修八胜处、九
cì dì dìng shí biànchù
次第定、十遍处。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū sān mó dì mén shí yǐ wú
“善现，是菩萨摩诃萨修三摩地门时，以无
suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū sān mó dì mén xiū tuó luó ní mén shí
所得而为方便应修三摩地门；修陀罗尼门时，
yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū tuó luó ní mén
以无所得而为方便应修陀罗尼门。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū wǔ yǎn shí yǐ wú suǒ dé
“善现，是菩萨摩诃萨修五眼时，以无所得
ér wéifāngbiànyīng xiū wǔ yǎn xiū liù shéntōng shí yǐ wú suǒ dé ér
而为方便应修五眼；修六神通时，以无所得而
wéifāngbiànyīng xiū liù shéntōng
为方便应修六神通。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū fó shí lì shí yǐ wú suǒ
“善现，是菩萨摩诃萨修佛十力时，以无所
dé ér wéifāngbiànyīng xiū fó shí lì xiū sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
得而为方便应修佛十力；修四无所畏、四无碍解、
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ shí yǐ
大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法时，以
wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú
无所得而为方便应修四无所畏乃至十八佛不
gòng fǎ
共法。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū wú wàng shī fǎ shí yǐ
“善现，是菩萨摩诃萨修无忘失法时，以

wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū wú wàng shī fǎ xiū héngzhù shěxìng
无所得而为方便应修无忘失法；修恒住舍性

shí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū héngzhù shěxìng
时，以无所得而为方便应修恒住舍性。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū yī qiè zhì shí yǐ wú suǒ
“善现，是菩萨摩诃萨修一切智时，以无所

dé ér wéifāngbiànyīng xiū yī qiè zhì xiū dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì
得而为方便应修一切智；修道相智、一切相智

shí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xiū dàoxiàng zhì yī qiè xiàng
时，以无所得而为方便应修道相智、一切相

zhì
智。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn yún hé míngyǒusuǒ dé
具寿善现白佛言：“世尊！云³何名有所得？

yún hé míng wú suǒ dé
云⁴何名无所得？”

fó yán shànxiàn zhū yǒu èr zhě míngyǒusuǒ dé zhū wú èr
佛言：“善现，诸有二者名有所得，诸无二

zhě míng wú suǒ dé
者名无所得。”

shì zūn yún hé míngyǒu èr yún hé míng wú èr
“世尊！云⁵何名有二？云⁶何名无二？”

shànxiàn zhū yǎnzhū sè wéi èr zhū ěr zhū shēngwéi èr
“善现，诸眼诸色为二，诸耳诸声为二，

zhū bí zhū xiāngwéi èr zhū shé zhū wèiwéi èr zhū shēnzhū chùwéi èr
诸鼻诸香为二，诸舌诸味为二，诸身诸触为二，

zhū yì zhū fǎ wéi èr yǒu sè wú sè wéi èr yǒu jiàn wú jiàn wéi èr
诸意诸法为二，有色无色为二，有见未见为二，

yǒu duì wú duì wéi èr yǒu lòu wú lòu wéi èr yǒu wéi wú wéi wéi èr
有对无对为二，有漏无漏为二，有为无为为二，

shì jiān chū shì jiān wéi èr shēng sǐ niè pán wéi èr yì shēng fǎ yì
世间出世间为二，生死涅槃为二，异生法异

³ 大正藏：齐；永乐北藏及龙藏：云

⁴ 大正藏：齐；永乐北藏及龙藏：云

⁵ 大正藏：齐；永乐北藏及龙藏：云

⁶ 大正藏：齐；永乐北藏及龙藏：云

shēngwéi èr yù liú fǎ yù liú wéi èr yī lái fǎ yī lái wéi èr bù
生为二，预流法预流为二，一来法一来为二，不
huán fǎ bù huánwéi èr ā luó hàn fǎ ā luó hàn wéi èr dú jué pú
还法不还为二，阿罗汉法阿罗汉为二，独觉菩
tí dú jué wéi èr pú sà mó hē sà xíng pú sà mó hē sà wéi èr zhū
提独觉为二，菩萨摩诃萨行菩萨摩诃萨为二，诸
fó wú shàngzhèngděng pú tí zhū fó wéi èr rú shì yī qiē yǒu xì lùn
佛无上正等菩提诸佛为二，如是一切有戏论
zhě jiē míngyǒu èr
者皆名有二。

shànxiàn fēi yǎn fēi sè wéi wú èr fēi ěr fēi shēngwéi wú
“善现，非眼非色为无二，非耳非声为无
èr fēi bí fēi xiāngwéi wú èr fēi shé fēi wèiwéi wú èr fēi shēn fēi
二，非鼻非香为无二，非舌非味为无二，非身非
chùwéi wú èr fēi yì fēi fǎ wéi wú èr fēi yǒu sè fēi wú sè wéi wú
触为无二，非意非法为无二，非有色非无色为无
èr fēi yǒujiàn fēi wú jiàn wéi wú èr fēi yǒu duì fēi wú duì wéi wú èr
二，非有见非无见为无二，非有对非无对为无二，
fēi yǒu lòu fēi wú lòu wéi wú èr fēi yǒuwéi fēi wú wéi wéi wú èr fēi
非有漏非无漏为无二，非有为非无为为无二，非
shì jiān fēi chū shì jiān wéi wú èr fēi shēng sǐ fēi niè pán wéi wú èr
世间非出世间为无二，非生死非涅槃为无二，
fēi yì shēng fǎ fēi yì shēng wéi wú èr fēi yù liú fǎ fēi yù liú wéi wú
非异生法非异生为无二，非预流法非预流为无
èr fēi yī lái fǎ fēi yī lái wéi wú èr fēi bù huán fǎ fēi bù huán
二，非一来法非一来为无二，非不还法非不还
wéi wú èr fēi ā luó hàn fǎ fēi ā luó hàn wéi wú èr fēi dú jué pú
为无二，非阿罗汉法非阿罗汉为无二，非独觉菩
tí fēi dú jué wéi wú èr fēi pú sà mó hē sà xíng fēi pú sà mó hē sà
提非独觉为无二，非菩萨摩诃萨行非菩萨摩诃萨
wéi wú èr fēi zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí fēi zhū fó wéi wú èr
为无二，非诸佛无上正等菩提非诸佛为无二，
rú shì yī qiē lí xì lùn zhě jiē míng wú èr
如是一切离戏论者皆名无二。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn wéiyóuyǒusuǒ dé gù wú
具寿善现白佛言：“世尊！为由有所得故无
suǒ dé wéiyóu wú suǒ dé gù wú suǒ dé
所得？为由无所得故无所得？”

fó yán shànxiàn fēi yóuyǒusuǒ dé gù wú suǒ dé yì fēi
佛言：“善现，非由有所得故无所得，亦非
yóu wú suǒ dé gù wú suǒ dé rán yǒusuǒ dé wú suǒ dé píngděngxìng shì
由无所得故无所得，然有所得、无所得平等性是
míng wú suǒ dé rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà yú yǒusuǒ dé
名无所得。如是，善现，菩萨摩诃萨于有所得、
wú suǒ dé píngděngxìngzhōngyīng qín xiū xué shànxiàn pú sà mó hē sà
无所得平等性中应勤修学。善现，菩萨摩诃萨
rú shì xué shí míngxué bō rě bō luó mì duō wú suǒ dé yì lí zhūguò
如是学时，名学般若波罗蜜多无所得义，离诸过
shī
失。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà xíng
具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨行
bō rě bō luó mì duō shí bù zhuó yǒusuǒ dé bù zhuó wú suǒ dé shì
般若波罗蜜多时，不著有所得，不著无所得，是
pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō yún hé cóng yī dì zhì
菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，云何从一地至
yī dì jiàn cì yuánmǎn ruò wú cóng yī dì zhì yī dì jiàn cì yuánmǎn
一地渐次圆满？若无从一地至一地渐次圆满，
yún hé dāng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí
云何当得所求无上正等菩提？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì duō
佛言：“善现，菩萨摩诃萨行般若波罗蜜多
shí fēi zhù yǒusuǒ dé zhōng xiū xíng bō rě bō luó mì duō néng cóng yī
时，非住有所得中修行般若波罗蜜多能从一
dì zhì yī dì jiàn cì yuánmǎn zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí yì
地至一地渐次圆满，证得无上正等菩提；亦
fēi zhù wú suǒ dé zhōng xiū xíng bō rě bō luó mì duō néng cóng yī dì zhì
非住无所得中修行般若波罗蜜多能从一地至
yī dì jiàn cì yuánmǎn zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí hé yǐ gù
一地渐次圆满，证得无上正等菩提。何以故？
shànxiàn bō rě bō luó mì duō wú suǒ dé gù wú shàngzhèngděng pú
善现，般若波罗蜜多无所得故，无上正等菩
tí wú suǒ dé gù néng xíng bō rě bō luó mì duō zhě xíng chù xíng shí wú
提无所得故，能行般若波罗蜜多者行处行时无
suǒ dé gù cǐ wú suǒ dé fǎ yì wú suǒ dé gù shànxiàn pú sà mó
所得故，此无所得法亦无所得故。善现，菩萨摩

hē sà yīngdāng rú shì xiū xíng bō rě bō luó mì duō
诃萨应当如是修行般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò bō rě bō luó mì duō
具寿善现白佛言：“世尊！若般若波罗蜜多

bù kě dé wú shàngzhèngděng pú tí bù kě dé néng xíng bō rě bō
不可得，无上正等菩提不可得，能行般若波

luó mì duōzhě xíngchù xíng shí yì bù kě dé yún hé pú sà mó hē
罗蜜多者、行处、行时亦不可得，云何菩萨摩诃

sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yú yī qiè fǎ cháng yào jué zé
萨修行般若波罗蜜多时，于一切法常乐决择？

wèi cǐ shì sè cǐ shì shòu xiǎng xíng shí cǐ shì yǎnchù
谓此是色，此是受、想、行、识；此是眼处，

cǐ shì ěr bí shé shēn yì chù cǐ shì sè chù cǐ shì shēng
此是耳、鼻、舌、身、意处；此是色处，此是声、

xiāng wèi chù fǎ chù cǐ shì yǎn jiè cǐ shì ěr bí shé
香、味、触、法处；此是眼界，此是耳、鼻、舌、

shēn yì jiè cǐ shì sè jiè cǐ shì shēng xiāng wèi chù
身、意界；此是色界，此是声、香、味、触、

fǎ jiè cǐ shì yǎn shí jiè cǐ shì ěr bí shé shēn yì shí
法界；此是眼识界，此是耳、鼻、舌、身、意识

jiè cǐ shì yǎnchù cǐ shì ěr bí shé shēn yì chù cǐ
界；此是眼触，此是耳、鼻、舌、身、意触；此

shì yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu cǐ shì ěr bí shé shēn
是眼触为缘所生诸受，此是耳、鼻、舌、身、

yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu cǐ shì dì jiè cǐ shì shuǐ huǒ
意触为缘所生诸受；此是地界，此是水、火、

fēng kōng shí jiè cǐ shì wú míng cǐ shì xíng shí míng sè
风、空、识界；此是无明，此是行、识、名色、

liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦

yōunǎo cǐ shì bù shī bō luó mì duō cǐ shì jìng jiè ān rěn jīng
忧恼；此是布施波罗蜜多，此是净戒、安忍、精

jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō cǐ shì nèi kōng cǐ shì wài kōng
进、静虑、般若波罗蜜多；此是内空，此是外空、

nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无

wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn
为无空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本

xìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng cǐ shì zhēn rú
空、无性空、自性空、无性自性空；此是真如，
cǐ shì fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bù biàn yì xìng píngděng
此是法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等
xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù
性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、不
sī yì jiè cǐ shì sì niàn zhù cǐ shì sì zhèng duàn sì shén zú
思议界；此是四念住，此是四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī cǐ shì kǔ shèng
五根、五力、七等觉支、八圣道支；此是苦圣
dì cǐ shì jí miè dào shèng dì cǐ shì sì jìng lǜ cǐ shì
谛，此是集、灭、道圣谛；此是四静虑，此是
sì wú liàng sì wú sè dìng cǐ shì kōng jiě tuō mén cǐ shì wú xiàng
四无量、四无色定；此是空解脱门，此是无相、
wú yuàn jiě tuō mén cǐ shì bā jiě tuō cǐ shì bā shèng chù jiǔ cì
无愿解脱门；此是八解脱，此是八胜处、九次
dì dìng shí biàn chù cǐ shì sān mó dì mén cǐ shì tuó luó ní mén
第定、十遍处；此是三摩地门，此是陀罗尼门；
cǐ shì wǔ yǎn cǐ shì liù shéntōng cǐ shì fó shí lì cǐ shì sì wú
此是五眼，此是六神通；此是佛十力，此是四无
suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí
所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十
bā fó bú gòng fǎ cǐ shì wú wàng shī fǎ cǐ shì héng zhù shě xìng
八佛不共法；此是无忘失法，此是恒住舍性；
cǐ shì yī qiè zhì cǐ shì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì cǐ shì yù
此是一切智，此是道相智、一切相智；此是预
liú guǒ cǐ shì yī lái bù huán ā luó hàn guǒ cǐ shì dú jué pú
流果，此是一来、不还、阿罗汉果；此是独觉菩
tí cǐ shì yī qiè pú sà mó hē sà xíng cǐ shì zhū fó wú shàng zhèng
提；此是一切菩萨摩诃萨行；此是诸佛无上正
děng pú tí
等菩提？”

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi liù shí èr
大般若波罗蜜多经卷第三百六十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn duō wèn bú èr pǐn dì liù shí yī zhī shí èr
初分多问不二品第六十一之十二

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
佛言：“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō shí suī yú zhū fǎ cháng lè jué zé ér bù dé sè yì bù dé
多时，虽于诸法常乐决择，而不得色，亦不得
shòu xiǎng xíng shí bù dé yǎn chù yì bù dé ěr bí
受、想、行、识；不得眼处，亦不得耳、鼻、
shé shēn yì chù bù dé sè chù yì bù dé shēng xiāng wèi
舌、身、意处；不得色处，亦不得声、香、味、
chù fǎ chù bù dé yǎn jiè yì bù dé ěr bí shé shēn
触、法处；不得眼界，亦不得耳、鼻、舌、身、
yì jiè bù dé sè jiè yì bù dé shēng xiāng wèi chù fǎ
意界；不得色界，亦不得声、香、味、触、法
jiè bù dé yǎn shí jiè yì bù dé ěr bí shé shēn yì shí
界；不得眼识界，亦不得耳、鼻、舌、身、意识
jiè bù dé yǎn chù yì bù dé ěr bí shé shēn yì chù
界；不得眼触，亦不得耳、鼻、舌、身、意触；
bù dé yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù dé ěr bí shé
不得眼触为缘所生诸受，亦不得耳、鼻、舌、
shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù dé dì jiè yì bù dé shuǐ
身、意触为缘所生诸受；不得地界，亦不得水、
huǒ fēng kōng shí jiè bù dé wú míng yì bù dé xíng shí
火、风、空、识界；不得无明，亦不得行、识、
míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死
chóu tàn kǔ yōu nǎo bù dé bù shī bō luó mì duō yì bù dé jìng jiè
愁叹苦忧恼；不得布施波罗蜜多，亦不得净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō bù dé nèi kōng
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；不得内空，

yì bù dé wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng
亦不得外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无
biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法
kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空；
bù dé zhēn rú yì bù dé fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú
不得真如，亦不得法界、法性、不虚妄性、不
biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
变异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè bù dé sì niàn zhù yì bù dé sì zhèng
虚空界、不思議界；不得四念住，亦不得四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī bù dé kǔ shèng dì yì bù dé jí miè dào shèng dì bù
支；不得苦圣谛，亦不得集、灭、道圣谛；不
dé sì jìng lǜ yì bù dé sì wú liàng sì wú sè dìng bù dé kōng jiě
得四静虑，亦不得四无量、四无色定；不得空解
tuō mén yì bù dé wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù dé bā jiě tuō
脱门，亦不得无相、无愿解脱门；不得八解脱，
yì bù dé bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù bù dé sān mó
亦不得八胜处、九次第定、十遍处；不得三摩
dì mén yì bù dé tuó luó ní mén bù dé wǔ yǎn yì bù dé liù shén
地门，亦不得陀罗尼门；不得五眼，亦不得六神
tōng bù dé fó shí lì yì bù dé sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
通；不得佛十力，亦不得四无所畏、四无碍解、
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ bù dé
大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法；不得
wú wàng shī fǎ yì bù dé héng zhù shě xìng bù dé yī qiè zhì yì
无忘失法，亦不得恒住舍性；不得一切智，亦
bù dé dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù dé yù liú guǒ yì bù dé
不得道相智、一切相智；不得预流果，亦不得
yī lái bù huán ā luó hàn guǒ bù dé dú jué pú tí bù dé yī
一来、不还、阿罗汉果；不得独觉菩提；不得一
qiè pú sà mó hē sà xíng bù dé zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
切菩萨摩訶萨行；不得诸佛无上正等菩提。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà xíng bō
具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨行般

rě bō luó mì duō shí ruò bù dé sè yì bù dé shòu xiǎng xíng
若波罗蜜多时，若不得色，亦不得受、想、行、

shí ruò bù dé yǎnchù yì bù dé ěr bí shé shēn yì chù
识；若不得眼处，亦不得耳、鼻、舌、身、意处；

ruò bù dé sè chù yì bù dé shēng xiāng wèi chù fǎ chù
若不得色处，亦不得声、香、味、触、法处；

ruò bù dé yǎn jiè yì bù dé ěr bí shé shēn yì jiè ruò
若不得眼界，亦不得耳、鼻、舌、身、意界；若

bù dé sè jiè yì bù dé shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò
不得色界，亦不得声、香、味、触、法界；若

bù dé yǎn shí jiè yì bù dé ěr bí shé shēn yì shí jiè
不得眼识界，亦不得耳、鼻、舌、身、意识界；

ruò bù dé yǎnchù yì bù dé ěr bí shé shēn yì chù ruò
若不得眼触，亦不得耳、鼻、舌、身、意触；若

bù dé yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì bù dé ěr bí shé
不得眼触为缘所生诸受，亦不得耳、鼻、舌、

shēn yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu ruò bù dé dì jiè yì bù dé
身、意触为缘所生诸受；若不得地界，亦不得

shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò bù dé wú míng yì bù dé
水、火、风、空、识界；若不得无明，亦不得

xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、

lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo ruò bù dé bù shī bō luó mì duō yì bù dé
老死愁叹苦忧恼；若不得布施波罗蜜多，亦不得

jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ruò bù
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；若不

dé nèi kōng yì bù dé wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng
得内空，亦不得外空、内外空、空空、大空、

shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、

sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、

yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性

zì xìng kōng ruò bù dé zhēn rú yì bù dé fǎ jiè fǎ xìng bù xū
自性空；若不得真如，亦不得法界、法性、不虚

wàngxìng bú biànyì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng
妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ruò bù dé sì niànzhù
法住、实际、虚空界、不思議界；若不得四念住，
yì bù dé sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué
亦不得四正断、四神足、五根、五力、七等觉
zhī bā shèngdào zhī ruò bù dé kǔ shèng dì yì bù dé jí miè
支、八圣道支；若不得苦圣谛，亦不得集、灭、
dào shèng dì ruò bù dé sì jìng lǜ yì bù dé sì wú liàng sì wú
道圣谛；若不得四静虑，亦不得四无量、四无
sè dìng ruò bù dé kōng jiě tuō mén yì bù dé wú xiàng wú yuàn jiě
色定；若不得空解脱门，亦不得无相、无愿解
tuō mén ruò bù dé bā jiě tuō yì bù dé bā shèngchù jiǔ cì dì
脱门；若不得八解脱，亦不得八胜处、九次第
dìng shí biànchù ruò bù dé sān mó dì mén yì bù dé tuó luó ní mén
定、十遍处；若不得三摩地门，亦不得陀罗尼门；
ruò bù dé wǔ yǎn yì bù dé liù shéntōng ruò bù dé fó shí lì yì
若不得五眼，亦不得六神通；若不得佛十力，亦
bù dé sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ
不得四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、
dà shě shí bā fó bú gòng fǎ ruò bù dé wú wàng shī fǎ yì bù
大舍、十八佛不共法；若不得无忘失法，亦不
dé héngzhù shěxìng ruò bù dé yī qiè zhì yì bù dé dào xiàng zhì
得恒住舍性；若不得一切智，亦不得道相智、
yī qiè xiàng zhì ruò bù dé yù liú guǒ yì bù dé yī lái bù huán
一切相智；若不得预流果，亦不得一来、不还、
ā luó hàn guǒ ruò bù dé dú jué pú tí ruò bù dé yī qiè pú sà mó
阿罗汉果；若不得独觉菩提；若不得一切菩萨摩
hē sà xíng ruò bù dé zhū fó wú shàng zhèngděng pú tí yún hé néng
诃萨行；若不得诸佛无上正等菩提，云何能
yuánmǎn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó
圆满布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō ruò bù néng yuánmǎn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
蜜多？若不能圆满布施、净戒、安忍、精进、
jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yún hé néng rù pú sà mó hē sà zhèng
静虑、般若波罗蜜多，云何能入菩萨摩诃萨正
xìng lí shēng wèi ruò bù néng rù pú sà mó hē sà zhèngxìng lí shēng
性离生位？若不能入菩萨摩诃萨正性离生

wèi yún hé néng yán jìng fó tǔ ruò bù néng yán jìng fó tǔ yún hé
位，云何能严净佛土？若不能严净佛土，云何
néng chéng shú yǒu qíng ruò bù néng chéng shú yǒu qíng yún hé néng dé
能成熟有情？若不能成熟有情，云何能得
yī qiè zhì zhì ruò bù néng dé yī qiè zhì zhì yún hé néng zhuǎn zhèng
一切智智？若不能得一切智智，云何能转正
fǎ lún zuò zhū fó shì ruò bù néng zhuǎn zhèng fǎ lún zuò zhū fó shì
法轮作诸佛事？若不能转正法轮作诸佛事，
yún hé néng jiě tuō wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō zhū yǒu qíng lèi shēng
云何能解脱无量百千俱胝那庾多诸有情类生
sǐ zhòng kǔ jí lìng zhèng dé cháng lè niè pán
死众苦，及令证得常乐涅槃？”

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi sè gù xiū xíng bō
佛言：“善现，菩萨摩訶萨不为色故修行般
rě bō luó mì duō yì bú wèi shòu xiǎng xíng shí gù xiū xíng bō
若波罗蜜多，亦不为受、想、行、识故修行般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi yǎn chù gù xiū xíng bō rě
“善现，菩萨摩訶萨不为眼处故修行般若
bō luó mì duō yì bú wèi ěr bí shé shēn yì chù gù xiū xíng
波罗蜜多，亦不为耳、鼻、舌、身、意处故修行
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi sè chù gù xiū xíng bō rě
“善现，菩萨摩訶萨不为色处故修行般若
bō luó mì duō yì bú wèi shēng xiāng wèi chù fǎ chù gù xiū
波罗蜜多，亦不为声、香、味、触、法处故修
xíng bō rě bō luó mì duō
行般若波罗蜜多。

shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi yǎn jiè gù xiū xíng bō rě
“善现，菩萨摩訶萨不为眼界故修行般若
bō luó mì duō yì bú wèi ěr bí shé shēn yì jiè gù xiū xíng
波罗蜜多，亦不为耳、鼻、舌、身、意界故修行
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi sè jiè gù xiū xíng bō rě
“善现，菩萨摩訶萨不为色界故修行般若

bō luó mì duō yì bú wèishēng xiāng wèi chù fǎ jiè gù xiū
波罗蜜多，亦不为声、香、味、触、法界故修

xíng bō rě bō luó mì duō
行般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèiyǎn shí jiè gù xiū xíng bō
“善现，菩萨摩诃萨不为眼识界故修行般

rě bō luó mì duō yì bú wèi ěr bí shé shēn yì shí jiè gù
若波罗蜜多，亦不为耳、鼻、舌、身、意识界故

xiū xíng bō rě bō luó mì duō
修行般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèiyǎnchù gù xiū xíng bō rě
“善现，菩萨摩诃萨不为眼触故修行般若

bō luó mì duō yì bú wèi ěr bí shé shēn yì chù gù xiū xíng
波罗蜜多，亦不为耳、鼻、舌、身、意触故修行

bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèiyǎnchù wéiyuánsuǒshēng
“善现，菩萨摩诃萨不为眼触为缘所生

zhūshòu gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō yì bú wèi ěr bí shé
诸受故修行般若波罗蜜多，亦不为耳、鼻、舌、

shēn yì chù wéiyuánsuǒshēng zhūshòu gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
身、意触为缘所生诸受故修行般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi dì jiè gù xiū xíng bō rě
“善现，菩萨摩诃萨不为地界故修行般若

bō luó mì duō yì bú wèishuǐ huǒ fēng kōng shí jiè gù xiū xíng
波罗蜜多，亦不为水、火、风、空、识界故修行

bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi wú míng gù xiū xíng bō rě
“善现，菩萨摩诃萨不为无明故修行般若

bō luó mì duō yì bú wèixíng shí míng sè liù chù chù shòu
波罗蜜多，亦不为行、识、名色、六处、触、受、

ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo gù xiū xíng bō rě
爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼故修行般若

bō luó mì duō
波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi bù shī bō luó mì duō gù
“善现，菩萨摩诃萨不为布施波罗蜜多故

xiū xíng bō rě bō luó mì duō yì bú wèi jìng jiè ān rěn jīng jìn
修行般若波罗蜜多，亦不为净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
静虑、般若波罗蜜多故修行般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi nèi kōng gù xiū xíng bō rě
“善现，菩萨摩诃萨不为内空故修行般若
bō luó mì duō yì bú wèi wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng
波罗蜜多，亦不为外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
自性空故修行般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi zhēn rú gù xiū xíng bō rě
“善现，菩萨摩诃萨不为真如故修行般若
bō luó mì duō yì bú wèi fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bù biàn
波罗蜜多，亦不为法界、法性、不虚妄性、不变
yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
虚空界、不思議界故修行般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi sì niàn zhù gù xiū xíng bō
“善现，菩萨摩诃萨不为四念住故修行般
rě bō luó mì duō yì bú wèi sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
若波罗蜜多，亦不为四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī gù xiū xíng bō rě bō luó mì
五力、七等觉支、八圣道支故修行般若波罗蜜
duō
多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi kǔ shèng dì gù xiū xíng bō
“善现，菩萨摩诃萨不为苦圣谛故修行般
rě bō luó mì duō yì bú wèi jí miè dào shèng dì gù xiū xíng bō
若波罗蜜多，亦不为集、灭、道圣谛故修行般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi sì jìng lù gù xiū xíng bō
“善现，菩萨摩訶萨不为四静虑故修行般

rě bō luó mì duō yì bú wèi sì wú liàng sì wú sè dìng gù xiū xíng bō
若波罗蜜多，亦不为四无量、四无色定故修行般

rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi kōng jiě tuō mén gù xiū xíng
“善现，菩萨摩訶萨不为空解脱门故修行

bō rě bō luó mì duō yì bú wèi wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén gù xiū
般若波罗蜜多，亦不为无相、无愿解脱门故修

xíng bō rě bō luó mì duō
行般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi bā jiě tuō gù xiū xíng bō
“善现，菩萨摩訶萨不为八解脱故修行般

rě bō luó mì duō yì bú wèi bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn
若波罗蜜多，亦不为八胜处、九次第定、十遍

chù gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
处故修行般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi sān mó dì mén gù xiū xíng
“善现，菩萨摩訶萨不为三摩地门故修行

bō rě bō luó mì duō yì bú wèi tuó luó ní mén gù xiū xíng bō rě bō
般若波罗蜜多，亦不为陀罗尼门故修行般若波

luó mì duō
罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi wǔ yǎn gù xiū xíng bō rě
“善现，菩萨摩訶萨不为五眼故修行般若

bō luó mì duō yì bú wèi liù shéntōng gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
波罗蜜多，亦不为六神通故修行般若波罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi fó shí lì gù xiū xíng bō
“善现，菩萨摩訶萨不为佛十力故修行般

rě bō luó mì duō yì bú wèi sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí
若波罗蜜多，亦不为四无所畏、四无碍解、大慈、

dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ gù xiū xíng bō rě bō
大悲、大喜、大舍、十八佛不共法故修行般若波

luó mì duō
罗蜜多。

shànxiàn pú sà mó hē sà bú wèi wú wàng shī fǎ gù xiū xíng
“善现，菩萨摩訶萨不为无忘失法故修行

bō rě bō luó mì duō yì bú wèi héng zhù shě xìng gù xiū xíng bō rě bō
般若波罗蜜多，亦不为恒住舍性故修行般若波
luó mì duō
罗蜜多。

shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi yī qiè zhì gù xiū xíng bō
“善现，菩萨摩诃萨不为一切智故修行般
rě bō luó mì duō yì bú wèi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì gù xiū xíng
若波罗蜜多，亦不为道相智、一切相智故修行
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi yù liú guǒ gù xiū xíng bō
“善现，菩萨摩诃萨不为预流果故修行般
rě bō luó mì duō yì bú wèi yī lái bù huán ā luó hàn guǒ gù xiū
若波罗蜜多，亦不为一来、不还、阿罗汉果故修
xíng bō rě bō luó mì duō
行般若波罗蜜多。

shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi dú jué pú tí gù xiū xíng
“善现，菩萨摩诃萨不为独觉菩提故修行
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi yī qiè pú sà mó hē sà
“善现，菩萨摩诃萨不为一切菩萨摩诃萨
xíng gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
行故修行般若波罗蜜多。

shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi zhū fó wú shàng zhèng děng
“善现，菩萨摩诃萨不为诸佛无上正等
pú tí gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
菩提故修行般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà wéi hé
具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨为何
shì gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
事故修行般若波罗蜜多？”

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà wú suǒ wéi gù xiū xíng bō
佛言：“善现，菩萨摩诃萨无所为故修行般
rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé shàn xiàn yī qiè fǎ wú suǒ wéi
若波罗蜜多。所以者何？善现，一切法无所为、
wú suǒ zuò bō rě bō luó mì duō yì wú suǒ wéi wú suǒ zuò wú shàng
无所作，般若波罗蜜多亦无所为、无所作，无上

zhèngděng pú tí yì wú suǒ wéi wú suǒ zuò pú sà mó hē sà yì wú
正等菩提亦无所为、无所作，菩萨摩诃萨亦无
suǒ wéi wú suǒ zuò rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà yīng yǐ wú
所为、无所作。如是，善现，菩萨摩诃萨应以无
suǒ wéi wú suǒ zuò ér wéi fāngbiàn xiū xíng bō rě bō luó mì duō
所为、无所作而为方便修行般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ jiē wú suǒ
具寿善现白佛言：“世尊！若一切法皆无所
wéi wú suǒ zuò bù yīng ān lì sānshèngchābié wèishēngwénshèng
为、无所作，不应安立三乘差别，谓声闻乘、
ruò dú jué shèng ruò wú shàngshèng
若独觉乘、若无上乘。”

fó yán shànxiàn fēi wú suǒ wéi wú suǒ zuò fǎ ān lì kě
佛言：“善现，非无所为、无所作法安立可
dé yào yǒu suǒ wéi yǒu suǒ zuò fǎ ān lì kě dé suǒ yǐ zhě hé
得，要有所为、有所作法安立可得。所以者何？

shànxiàn yǒuzhū yú fū wú wén yì shēng zhí zhuó sè yì zhí zhuóshòu
善现，有诸愚夫无闻异生，执著色，亦执著受、
xiǎng xíng shí zhí zhuóyǎnchù yì zhí zhuó ěr bí shé
想、行、识；执著眼处，亦执著耳、鼻、舌、
shēn yì chù zhí zhuó sè chù yì zhí zhuóshēng xiāng wèi
身、意处；执著色处，亦执著声、香、味、
chù fǎ chù zhí zhuóyǎn jiè yì zhí zhuó ěr bí shé shēn
触、法处；执著眼界，亦执著耳、鼻、舌、身、
yì jiè zhí zhuó sè jiè yì zhí zhuóshēng xiāng wèi chù fǎ
意界；执著色界，亦执著声、香、味、触、法
jiè zhí zhuóyǎn shí jiè yì zhí zhuó ěr bí shé shēn yì
界；执著眼识界，亦执著耳、鼻、舌、身、意
shí jiè zhí zhuóyǎnchù yì zhí zhuó ěr bí shé shēn yì
识界；执著眼触，亦执著耳、鼻、舌、身、意
chù zhí zhuóyǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì zhí zhuó ěr bí
触；执著眼触为缘所生诸受，亦执著耳、鼻、
shé shēn yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu zhí zhuó dì jiè yì zhí
舌、身、意触为缘所生诸受；执著地界，亦执
zhuóshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè zhí zhuó wú míng yì zhí zhuó
著水、火、风、空、识界；执著无明，亦执著
xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、

lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo zhí zhuó bù shī bō luó mì duō yì zhí zhuó
老死愁叹苦忧恼；执著布施波罗蜜多，亦执著
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō zhí zhuó
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；执著
nèi kōng yì zhí zhuó wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng
内空，亦执著外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng zhí zhuó zhēn rú yì zhí zhuó fǎ jiè fǎ xìng bù xū
自性空；执著真如，亦执著法界、法性、不虚
wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè zhí zhuó sì niàn zhù
法住、实际、虚空界、不思議界；执著四念住，
yì zhí zhuó sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
亦执著四正断、四神足、五根、五力、七等
jué zhī bā shèng dào zhī zhí zhuó kǔ shèng dì yì zhí zhuó jí
觉支、八圣道支；执著苦圣谛，亦执著集、
miè dào shèng dì zhí zhuó sì jìng lù yì zhí zhuó sì wú liàng sì
灭、道圣谛；执著四静虑，亦执著四无量、四
wú sè dìng zhí zhuó kōng jiě tuō mén yì zhí zhuó wú xiàng wú yuàn
无色定；执著空解脱门，亦执著无相、无愿
jiě tuō mén zhí zhuó bā jiě tuō yì zhí zhuó bā shèng chù jiǔ cì dì
解脱门；执著八解脱，亦执著八胜处、九次第
dìng shí biàn chù zhí zhuó sān mó dì mén yì zhí zhuó tuó luó ní mén
定、十遍处；执著三摩地门，亦执著陀罗尼门；
zhí zhuó wǔ yǎn yì zhí zhuó liù shén tōng zhí zhuó fó shí lì yì zhí
执著五眼，亦执著六神通；执著佛十力，亦执
zhuó sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà
著四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大
shě shí bā fó bú gòng fǎ zhí zhuó wú wàng shī fǎ yì zhí zhuó héng
舍、十八佛不共法；执著无忘失法，亦执著恒
zhù shě xìng zhí zhuó yī qiè zhì yì zhí zhuó dào xiàng zhì yī qiè xiàng
住舍性；执著一切智，亦执著道相智、一切相

zhì zhí zhuó yù liú guǒ yì zhí zhuó yī lái bù huán ā luó hàn
智；执著预流果，亦执著一来、不还、阿罗汉
guǒ zhí zhuó dú jué pú tí zhí zhuó yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhí
果；执著独觉菩提；执著一切菩萨摩诃萨行；执
zhuó zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
著诸佛无上正等菩提。

shàn xiàn shì zhū yú fū wú wén yì shēng yóu zhí zhuó gù
“善现，是诸愚夫无闻异生，由执著故，

niàn sè dé sè niàn shòu xiǎng xíng shí dé shòu xiǎng xíng
念色得色，念受、想、行、识得受、想、行、
shí niàn yǎn chù dé yǎn chù niàn ěr bí shé shēn yì chù dé
识；念眼处得眼处，念耳、鼻、舌、身、意处得
ěr bí shé shēn yì chù niàn sè chù dé sè chù niàn shēng
耳、鼻、舌、身、意处；念色处得色处，念声、
xiāng wèi chù fǎ chù dé shēng xiāng wèi chù fǎ chù
香、味、触、法处得声、香、味、触、法处；
niàn yǎn jiè dé yǎn jiè niàn ěr bí shé shēn yì jiè dé ěr
念眼界得眼界，念耳、鼻、舌、身、意识界得耳、
bí shé shēn yì jiè niàn sè jiè dé sè jiè niàn shēng xiāng
鼻、舌、身、意识界；念色界得色界，念声、香、
wèi chù fǎ jiè dé shēng xiāng wèi chù fǎ jiè niàn yǎn
味、触、法界得声、香、味、触、法界；念眼
shí jiè dé yǎn shí jiè niàn ěr bí shé shēn yì shí jiè dé ěr
识界得眼识界，念耳、鼻、舌、身、意识界得耳、
bí shé shēn yì shí jiè niàn yǎn chù dé yǎn chù niàn ěr bí
鼻、舌、身、意识界；念眼触得眼触，念耳、鼻、
shé shēn yì chù dé ěr bí shé shēn yì chù niàn yǎn
舌、身、意触得耳、鼻、舌、身、意触；念眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu dé yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu niàn
触为缘所生诸受得眼触为缘所生诸受，念
ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu dé ěr bí
耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受得耳、鼻、
shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu niàn dì jiè dé dì jiè
舌、身、意触为缘所生诸受；念地界得地界，
niàn shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè dé shuǐ huǒ fēng kōng
念水、火、风、空、识界得水、火、风、空、
shí jiè niàn wú míng dé wú míng niàn xíng shí míng sè liù chù
识界；念无明得无明，念行、识、名色、六处、

chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo dé
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼得
xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo niàn bù shī bō luó mì duō dé bù
行乃至老死愁叹苦忧恼；念布施波罗蜜多得布
shī bō luó mì duō niàn jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
施波罗蜜多，念净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō dé jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō niàn nèi kōng dé
波罗蜜多得净戒乃至般若波罗蜜多；念内空得
nèi kōng niàn wàikōng nèi wàikōng kōng kōng dà kōng shèng yì
内空，念外空、内外空、空空、大空、胜义
kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、
wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切
fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性
kōng dé wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng niàn zhēn rú dé zhēn rú niàn
空得外空乃至无性自性空；念真如得真如，念
fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng
法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、
lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議
jiè dé fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè niàn kǔ shèng dì dé kǔ shèng dì
界得法界乃至不思議界；念苦圣谛得苦圣谛，
niàn jí miè dào shèng dì dé jí miè dào shèng dì niàn sì niàn
念集、灭、道圣谛得集、灭、道圣谛；念四念
zhù dé sì niàn zhù niàn sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
住得四念住，念四正断、四神足、五根、五力、
qī děng jué zhī bā shèng dào zhī dé sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào
七等觉支、八圣道支得四正断乃至八圣道
zhī niàn sì jìng lǜ dé sì jìng lǜ niàn sì wú liàng sì wú sè dìng
支；念四静虑得四静虑，念四无量、四无色定
dé sì wú liàng sì wú sè dìng niàn bā jiě tuō dé bā jiě tuō niàn
得四无量、四无色定；念八解脱得八解脱，念
bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù dé bā shèng chù jiǔ cì dì
八胜处、九次第定、十遍处得八胜处、九次第
dìng shí biàn chù niàn yī qiè sān mó dì mén dé yī qiè sān mó dì mén
定、十遍处；念一切三摩地门得一切三摩地门，

niàn yī qiè tuó luó ní mén dé yī qiè tuó luó ní mén niànkōng jiě tuō
念一切陀罗尼门得一切陀罗尼门；念空解脱
mén dé kōng jiě tuō mén niàn wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén dé wú xiàng
门得空解脱门，念无相、无愿解脱门得无相、
wú yuàn jiě tuō mén niàn wǔ yǎn dé wǔ yǎn niàn liù shéntōng dé liù shén
无愿解脱门；念五眼得五眼，念六神通得六神
tōng niàn fó shí lì dé fó shí lì niàn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
通；念佛十力得佛十力，念四无所畏、四无碍解、
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ dé sì wú
大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法得四无
suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ niàn wú wàng shī fǎ dé wú wàng
所畏乃至十八佛不共法；念无忘失法得无忘
shī fǎ niàn héng zhù shě xìng dé héng zhù shě xìng niàn yī qiè zhì dé yī
失法，念恒住舍性得恒住舍性；念一切智得一
qiè zhì niàn dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì dé dào xiàng zhì yī qiè xiàng
切智，念道相智、一切相智得道相智、一切相
zhì niàn yù liú guǒ dé yù liú guǒ niàn yī lái bù huán ā luó
智；念预流果得预流果，念一来、不还、阿罗
hànguǒ dé yī lái bù huán ā luó hànguǒ niàn dú jué pú tí dé dú
汉果得一来、不还、阿罗汉果；念独觉菩提得独
jué pú tí niàn yī qiè pú sà mó hē sà xíng dé yī qiè pú sà mó hē
觉菩提；念一切菩萨摩诃萨行得一切菩萨摩诃
sà xíng niàn zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí dé zhū fó wú shàng zhèng
萨行；念诸佛无上正等菩提得诸佛无上正
děng pú tí
等菩提。

shàn xiàn shì zhū yú fū wú wén yì shēng zuò rú shì niàn
“善现，是诸愚夫无闻异生作如是念：

sè shí kě dé shòu xiǎng xíng shí yì shí kě dé wǒ dāng
‘色实可得，受、想、行、识亦实可得，我当

jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ
决定证得无上正等菩提，脱诸有情生死

zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán yǎn chù shí kě dé ěr
众苦，令获究竟常乐涅槃。眼处实可得，耳、

bí shé shēn yì chù yì shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú
鼻、舌、身、意处亦实可得，我当决定证得无

shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū
上正等菩提，脱诸有情生死众苦，令获究

jìng cháng lè niè pán sè chù shí kě dé shēng xiāng wèi chù
竟常乐涅槃。色处实可得，声、香、味、触、
fǎ chù yì shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú
法处亦实可得，我当决定证得无上正等菩
tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán
提，脱诸有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃。
yǎn jiè shí kě dé ěr bí shé shēn yì jiè yì shí kě dé
眼界实可得，耳、鼻、舌、身、意识界亦实可得，
wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng
我当决定证得无上正等菩提，脱诸有情
shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán sè jiè shí kě dé
生死众苦，令获究竟常乐涅槃。色界实可得，
shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yì shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng
声、香、味、触、法界亦实可得，我当决定证
dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng
得无上正等菩提，脱诸有情生死众苦，令
huò jiū jìng cháng lè niè pán yǎn shí jiè shí kě dé ěr bí shé
获究竟常乐涅槃。眼识界实可得，耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè yì shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng
身、意识界亦实可得，我当决定证得无上正
děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè
等菩提，脱诸有情生死众苦，令获究竟常乐
niè pán yǎn chù shí kě dé ěr bí shé shēn yì chù yì shí
涅槃。眼触实可得，耳、鼻、舌、身、意触亦实
kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu
可得，我当决定证得无上正等菩提，脱诸有
qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán yǎn chù wéi yuán
情生死众苦，令获究竟常乐涅槃。眼触为缘
suǒ shēng zhū shòu shí kě dé ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán
所生诸受实可得，耳、鼻、舌、身、意触为缘
suǒ shēng zhū shòu yì shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng
所生诸受亦实可得，我当决定证得无上正
děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè
等菩提，脱诸有情生死众苦，令获究竟常乐
niè pán dì jiè shí kě dé shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yì shí
涅槃。地界实可得，水、火、风、空、识界亦实
kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu
可得，我当决定证得无上正等菩提，脱诸有

qíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú míng shí kě
情生死众苦，令获究竟常乐涅槃。无明实可

dé xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
得，行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、

shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo yì shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng
生、老死愁叹苦恼亦实可得，我当决定证

dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng
得无上正等菩提，脱诸有情生死众苦，令

huò jiū jìng cháng lè niè pán bù shī bō luó mì duō shí kě dé jìng jiè
获究竟常乐涅槃。布施波罗蜜多实可得，净戒、

ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì shí kě dé wǒ
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多亦实可得，我

dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng
当决定证得无上正等菩提，脱诸有情生

sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán nèi kōng shí kě dé wài
死众苦，令获究竟常乐涅槃。内空实可得，外

kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、

wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、

běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可

dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng yì shí kě dé
得空、无性空、自性空、无性自性空亦实可得，

wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng
我当决定证得无上正等菩提，脱诸有情

shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán zhēn rú shí kě dé
生死众苦，令获究竟常乐涅槃。真如实可得，

fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng
法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、

lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議

jiè yì shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
界亦实可得，我当决定证得无上正等菩提，

tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán kǔ
脱诸有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃。苦

shèng dì shí kě dé jí miè dào shèng dì yì shí kě dé wǒ dāng
圣谛实可得，集、灭、道圣谛亦实可得，我当

jué dìngzhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí tuō zhū yǒuqíngshēng sǐ
决定证得无上正等菩提，脱诸有情生死

zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán sì niànzhù shí kě dé sì
众苦，令获究竟常乐涅槃。四念住实可得，四

zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèng
正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣

dào zhī yì shí kě dé wǒ dāng jué dìngzhèng dé wú shàngzhèngděng pú
道支亦实可得，我当决定证得无上正等菩

tí tuō zhū yǒuqíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán
提，脱诸有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃。

sì jìng lǜ shí kě dé sì wú liàng sì wú sè dìng yì shí kě dé wǒ
四静虑实可得，四无量、四无色定亦实可得，我

dāng jué dìngzhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí tuō zhū yǒuqíngshēng
当决定证得无上正等菩提，脱诸有情生

sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán bā jiě tuō shí kě dé
死众苦，令获究竟常乐涅槃。八解脱实可得，

bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù yì shí kě dé wǒ dāng jué
八胜处、九次第定、十遍处亦实可得，我当决

dìngzhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí tuō zhū yǒuqíngshēng sǐ zhòng
定证得无上正等菩提，脱诸有情生死众

kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán yī qiè sān mó dì mén shí kě dé
苦，令获究竟常乐涅槃。一切三摩地门实可得，

yī qiè tuó luó ní mén yì shí kě dé wǒ dāng jué dìngzhèng dé wú shàng
一切陀罗尼门亦实可得，我当决定证得无上

zhèngděng pú tí tuō zhū yǒuqíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng
正等菩提，脱诸有情生死众苦，令获究竟

cháng lè niè pán kōng jiě tuō mén shí kě dé wú xiàng wú yuàn jiě
常乐涅槃。空解脱门实可得，无相、无愿解

tuō mén yì shí kě dé wǒ dāng jué dìngzhèng dé wú shàngzhèngděng pú
脱门亦实可得，我当决定证得无上正等菩

tí tuō zhū yǒuqíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán
提，脱诸有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃。

wǔ yǎn shí kě dé liù shéntōng yì shí kě dé wǒ dāng jué dìngzhèng dé
五眼实可得，六神通亦实可得，我当决定证得

wú shàngzhèngděng pú tí tuō zhū yǒuqíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò
无上正等菩提，脱诸有情生死众苦，令获

jiū jìng cháng lè niè pán fó shí lì shí kě dé sì wú suǒ wèi sì
究竟常乐涅槃。佛十力实可得，四无所畏、四

wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng
无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共
fǎ yì shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
法亦实可得，我当决定证得无上正等菩提，
tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú
脱诸有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃。无
wàng shī fǎ shí kě dé héng zhù shě xìng yì shí kě dé wǒ dāng jué dìng
忘失法实可得，恒住舍性亦实可得，我当决定
zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ
证得无上正等菩提，脱诸有情生死众苦，
lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán yī qiè zhì shí kě dé dào xiàng zhì
令获究竟常乐涅槃。一切智实可得，道相智、
yī qiè xiàng zhì yì shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng
一切相智亦实可得，我当决定证得无上正
děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè
等菩提，脱诸有情生死众苦，令获究竟常乐
niè pán yù liú guǒ shí kě dé yī lái bù huán ā luó hàn guǒ yì
涅槃。预流果实可得，一来、不还、阿罗汉果亦
shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū
实可得，我当决定证得无上正等菩提，脱诸
yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán dú jué pú
有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃。独觉菩
tí shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō
提实可得，我当决定证得无上正等菩提，脱
zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán yī qiè
诸有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃。一切
pú sà mó hē sà xíng shí kě dé wǒ dāng jué dìng zhèng dé wú shàng
菩萨摩诃萨行实可得，我当决定证得无上
zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng
正等菩提，脱诸有情生死众苦，令获究竟
cháng lè niè pán zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí shí kě dé wǒ dāng
常乐涅槃。诸佛无上正等菩提实可得，我当
jué dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí tuō zhū yǒu qíng shēng sǐ
决定证得无上正等菩提，脱诸有情生死
zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán
众苦，令获究竟常乐涅槃。’

shàn xiàn shì zhū yú fū wú wén yì shēng diān dǎo yīn yuán zuò
“善现，是诸愚夫无闻异生，颠倒因缘作

rú shì niàn zé wéibàng fó hé yǐ gù
如是念则为谤佛。何以故？

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú sè shàng bù kě dé qiú shòu
“善现，佛以五眼求色尚不可得，求受、
xiǎng xíng shí yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé wú shàng
想、行、识亦尚不可得，若有决定当得无上
zhèngděng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng
正等菩提，及脱有情生死众苦，令获究竟
cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú yǎn chù shàng bù kě dé qiú ěr
“善现，佛以五眼求眼处尚不可得，求耳、
bí shé shēn yì chù yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé
鼻、舌、身、意处亦尚不可得，若有决定当得
wú shàng zhèngděng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò
无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令获
jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú sè chù shàng bù kě dé qiú shēng
“善现，佛以五眼求色处尚不可得，求声、
xiāng wèi chù fǎ chù yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé
香、味、触、法处亦尚不可得，若有决定当得
wú shàng zhèngděng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò
无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令获
jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú yǎn jiè shàng bù kě dé qiú ěr
“善现，佛以五眼求眼界尚不可得，求耳、
bí shé shēn yì jiè yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé
鼻、舌、身、意界亦尚不可得，若有决定当得
wú shàng zhèngděng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò
无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令获
jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú sè jiè shàng bù kě dé qiú shēng
“善现，佛以五眼求色界尚不可得，求声、
xiāng wèi chù fǎ jiè yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé
香、味、触、法界亦尚不可得，若有决定当得

wú shàngzhèngděng pú tí jí tuōyǒuqíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò
无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令获
jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú yǎn shí jiè shàng bù kě dé qiú
“善现，佛以五眼求眼识界尚不可得，求
ěr bí shé shēn yì shí jiè yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué
耳、鼻、舌、身、意识界亦尚不可得，若有决
dìng dāng dé wú shàngzhèngděng pú tí jí tuōyǒuqíngshēng sǐ zhòng
定当得无上正等菩提，及脱有情生死众
kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
苦，令获究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú yǎn chù shàng bù kě dé qiú ěr
“善现，佛以五眼求眼触尚不可得，求耳、
bí shé shēn yì chù yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé
鼻、舌、身、意触亦尚不可得，若有决定当得
wú shàngzhèngděng pú tí jí tuōyǒuqíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò
无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令获
jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
“善现，佛以五眼求眼触为缘所生诸受
shàng bù kě dé qiú ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng
尚不可得，求耳、鼻、舌、身、意触为缘所生
zhū shòu yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé wú shàngzhèngděng
诸受亦尚不可得，若有决定当得无上正等
pú tí jí tuōyǒuqíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè
菩提，及脱有情生死众苦，令获究竟常乐涅
pán wú yǒu shì chù
槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú dì jiè shàng bù kě dé qiú shuǐ
“善现，佛以五眼求地界尚不可得，求水、
huǒ fēng kōng shí jiè yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé
火、风、空、识界亦尚不可得，若有决定当得
wú shàngzhèngděng pú tí jí tuōyǒuqíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò
无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令获
jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú wú míngshàng bù kě dé qiú xíng
“善现，佛以五眼求无明尚不可得，求行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìngdāng dé
老死愁叹苦忧恼亦尚不可得，若有决定当得
wú shàngzhèngděng pú tí jí tuō yǒuqíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò
无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令获
jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú bù shī bō luó mì duōshàng bù kě
“善现，佛以五眼求布施波罗蜜多尚不可
dé qiú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
得，求净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多
yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìngdāng dé wú shàngzhèngděng pú tí
亦尚不可得，若有决定当得无上正等菩提，
jí tuō yǒuqíngshēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú
及脱有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃，无
yǒu shì chù
有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú nèi kōngshàng bù kě dé qiú wài
“善现，佛以五眼求内空尚不可得，求外
kōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéikōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、
wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、
běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可
dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng yì shàng bù kě
得空、无性空、自性空、无性自性空亦尚不可
dé ruò yǒu jué dìngdāng dé wú shàngzhèngděng pú tí jí tuō yǒuqíng
得，若有决定当得无上正等菩提，及脱有情
shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
生死众苦，令获究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú zhēn rú shàng bù kě dé qiú fǎ
“善现，佛以五眼求真如尚不可得，求法
jiè fǎ xìng bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí
界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离

shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sāi yì jiè
生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界
yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé wú shàng zhèng děng pú tí
亦尚不可得，若有决定当得无上正等菩提，
jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú
及脱有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃，无
yǒu shì chù
有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú kǔ shèng dì shàng bù kě dé qiú
“善现，佛以五眼求苦圣谛尚不可得，求
jí miè dào shèng dì yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé
集、灭、道圣谛亦尚不可得，若有决定当得
wú shàng zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò
无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令获
jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú sì niàn zhù shàng bù kě dé qiú
“善现，佛以五眼求四念住尚不可得，求
sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèng dào zhī yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé wú shàng zhèng
圣道支亦尚不可得，若有决定当得无上正
děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè
等菩提，及脱有情生死众苦，令获究竟常乐
niè pán wú yǒu shì chù
涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú sì jìng lǜ shàng bù kě dé qiú
“善现，佛以五眼求四静虑尚不可得，求
sì wú liàng sì wú sè dìng yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé
四无量、四无色定亦尚不可得，若有决定当得
wú shàng zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò
无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令获
jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú bā jiě tuō shàng bù kě dé qiú
“善现，佛以五眼求八解脱尚不可得，求
bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yì shàng bù kě dé ruò yǒu
八胜处、九次第定、十遍处亦尚不可得，若有

jué dìng dāng dé wú shàng zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ
决定当得无上正等菩提，及脱有情生死
zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
众苦，令获究竟常乐涅槃，无有是处。

shàn xiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú yī qiè sān mó dì mén shàng bù kě
“善现，佛以五眼求一切三摩地门尚不可

dé qiú yī qiè tuó luó ní mén yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng
得，求一切陀罗尼门亦尚不可得，若有决定当

dé wú shàng zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng
得无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令

huò jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
获究竟常乐涅槃，无有是处。

shàn xiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú kōng jiě tuō mén shàng bù kě dé
“善现，佛以五眼求空解脱门尚不可得，

qiú wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng
求无相、无愿解脱门亦尚不可得，若有决定

dāng dé wú shàng zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ
当得无上正等菩提，及脱有情生死众苦，

lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
令获究竟常乐涅槃，无有是处。

shàn xiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú wǔ yǎn shàng bù kě dé qiú liù
“善现，佛以五眼求五眼尚不可得，求六

shéntōng yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé wú shàng zhèng děng
神通亦尚不可得，若有决定当得无上正等

pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè
菩提，及脱有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃，

pán wú yǒu shì chù
无有是处。

shàn xiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú fó shí lì shàng bù kě dé qiú
“善现，佛以五眼求佛十力尚不可得，求

sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、

shí bā fó bú gòng fǎ yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé wú
十八佛不共法亦尚不可得，若有决定当得无

shàng zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū
上正等菩提，及脱有情生死众苦，令获究

jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú wú wàng shī fǎ shàng bù kě dé
“善现，佛以五眼求无忘失法尚不可得，
qiú héng zhù shě xìng yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé wú shàng
求恒住舍性亦尚不可得，若有决定当得无上
zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng
正等菩提，及脱有情生死众苦，令获究竟
cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú yī qiè zhì shàng bù kě dé qiú
“善现，佛以五眼求一切智尚不可得，求
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng
道相智、一切相智亦尚不可得，若有决定当
dé wú shàng zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng
得无上正等菩提，及脱有情生死众苦，令
huò jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
获究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú yù liú guǒ shàng bù kě dé qiú
“善现，佛以五眼求预流果尚不可得，求
yī lái bù huán ā luó hàn guǒ yì shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng
一来、不还、阿罗汉果亦尚不可得，若有决定
dāng dé wú shàng zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ
当得无上正等菩提，及脱有情生死众苦，
lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
令获究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú dú jué pú tí shàng bù kě dé
“善现，佛以五眼求独觉菩提尚不可得，
ruò yǒu jué dìng dāng dé wú shàng zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng
若有决定当得无上正等菩提，及脱有情生
sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì chù
死众苦，令获究竟常乐涅槃，无有是处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú yī qiè pú sà mó hē sà xíng shàng
“善现，佛以五眼求一切菩萨摩诃萨行尚
bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé wú shàng zhèng děng pú tí jí tuō
不可得，若有决定当得无上正等菩提，及脱
yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu shì
有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃，无有是
chù
处。

shànxiàn fó yǐ wǔ yǎn qiú zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
“善现，佛以五眼求诸佛无上正等菩提
shàng bù kě dé ruò yǒu jué dìng dāng dé wú shàngzhèngděng pú tí jí
尚不可得，若有决定当得无上正等菩提，及
tuō yǒu qíng shēng sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán wú yǒu
脱有情生死众苦，令获究竟常乐涅槃，无有
shì chù
是处。”

jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn ruò zhū rú lái yīng
具寿善现白佛言：“世尊！若诸如来、应、
zhèngděng jué jiē yǐ wǔ yǎn qiú sè bù kě dé qiú shòu xiǎng xíng
正等觉皆以五眼求色不可得，求受、想、行、
shí yì bù kě dé qiú yǎn chù bù kě dé qiú ěr bí shé shēn
识亦不可得；求眼处不可得，求耳、鼻、舌、身、
yì chù yì bù kě dé qiú sè chù bù kě dé qiú shēng xiāng wèi
意处亦不可得；求色处不可得，求声、香、味、
chù fǎ chù yì bù kě dé qiú yǎn jiè bù kě dé qiú ěr bí
触、法处亦不可得；求眼界不可得，求耳、鼻、
shé shēn yì jiè yì bù kě dé qiú sè jiè bù kě dé qiú shēng
舌、身、意识界亦不可得；求色界不可得，求声、
xiāng wèi chù fǎ jiè yì bù kě dé qiú yǎn shí jiè bù kě dé
香、味、触、法界亦不可得；求眼识界不可得，
qiú ěr bí shé shēn yì shí jiè yì bù kě dé qiú yǎn chù bù
求耳、鼻、舌、身、意识界亦不可得；求眼触不
kě dé qiú ěr bí shé shēn yì chù yì bù kě dé qiú yǎn
可得，求耳、鼻、舌、身、意触亦不可得；求眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù kě dé qiú ěr bí shé shēn
触为缘所生诸受不可得，求耳、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù kě dé qiú dì jiè bù kě dé
意触为缘所生诸受亦不可得；求地界不可得，
qiú shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yì bù kě dé qiú wú míng bù
求水、火、风、空、识界亦不可得；求无明不
kě dé qiú xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
可得，求行、识、名色、六处、触、受、爱、取、
yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo yì bù kě dé qiú bù shī bō
有、生、老死愁叹苦忧恼亦不可得；求布施波
luó mì duō bù kě dé qiú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō
罗蜜多不可得，求净戒、安忍、精进、静虑、般

rě bō luó mì duō yì bù kě dé qiú nèi kōng bù kě dé qiú wài kōng
若波罗蜜多亦不可得；求内空不可得，求外空、
nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn
为无空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng yì bù kě dé
空、无性空、自性空、无性自性空亦不可得；
qiú zhēn rú bù kě dé qiú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú
求真如不可得，求法界、法性、不虚妄性、不
biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
变异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè yì bù kě dé qiú sì niàn zhù bù kě dé
虚空界、不思議界亦不可得；求四念住不可得，
qiú sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
求四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī yì bù kě dé qiú kǔ shèng dì bù kě dé qiú jí
八圣道支亦不可得；求苦圣谛不可得，求集、
miè dào shèng dì yì bù kě dé qiú sì jìng lǜ bù kě dé qiú sì
灭、道圣谛亦不可得；求四静虑不可得，求四
wú liàng sì wú sè dìng yì bù kě dé qiú kōng jiě tuō mén bù kě dé
无量、四无色定亦不可得；求空解脱门不可得，
qiú wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì bù kě dé qiú bā jiě tuō bù kě
求无相、无愿解脱门亦不可得；求八解脱不可
dé qiú bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yì bù kě dé
得，求八胜处、九次第定、十遍处亦不可得；
qiú sān mó dì mén bù kě dé qiú tuó luó ní mén yì bù kě dé qiú wǔ
求三摩地门不可得，求陀罗尼门亦不可得；求五
yǎn bù kě dé qiú liù shéntōng yì bù kě dé qiú fó shí lì bù kě dé
眼不可得，求六神通亦不可得；求佛十力不可得，
qiú sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà
求四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大
shě shí bā fó bú gòng fǎ yì bù kě dé qiú wú wàng shī fǎ bù kě
舍、十八佛不共法亦不可得；求无忘失法不可
dé qiú héng zhù shě xìng yì bù kě dé qiú yī qiè zhì bù kě dé qiú
得，求恒住舍性亦不可得；求一切智不可得，求

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì bù kě dé qiú yù liú guǒ bù kě dé
道相智、一切相智亦不可得；求预流果不可得，
qiú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ yì bù kě dé qiú dú jué pú tí
求一来、不还、阿罗汉果亦不可得；求独觉菩提
bù kě dé qiú yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì bù kě dé qiú zhū fó
不可得，求一切菩萨摩诃萨行亦不可得；求诸佛
wú shàng zhèng děng pú tí bù kě dé gù zhū yǒu qíng lèi yì bù kě dé
无上正等菩提不可得故，诸有情类亦不可得，
zé dìng wú yǒu zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí jí tuō yǒu qíng shēng
则定无有证得无上正等菩提，及脱有情生
sǐ zhòng kǔ lìng huò jiū jìng cháng lè niè pán yún hé shì zūn zhèng dé
死众苦，令获究竟常乐涅槃，云何世尊证得
wú shàng zhèng děng pú tí ān lì yǒu qíng sān jù chā bié wèi zhèng xìng
无上正等菩提，安立有情三聚差别，谓正性
dìng jù xié xìng dìng jù jí bù dìng jù
定聚、邪性定聚及不定聚？”

fó yán shàn xiàn wǒ yǐ wǔ yǎn rú shí guān chá jué dìng wú
佛言：“善现，我以五眼如实观察，决定无
wǒ néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí ān lì yǒu qíng sān jù chā bié
我能证无上正等菩提，安立有情三聚差别，
wèi zhèng xìng dìng jù xié xìng dìng jù jí bù dìng jù rán zhū yǒu qíng yú
谓正性定聚、邪性定聚及不定聚，然诸有情愚
chī diān dǎo yú fēi shí fǎ qǐ shí fǎ xiǎng yú fēi shí yǒu qíng qǐ shí
痴颠倒，于非实法起实法想，于非实有情起实
yǒu qíng xiǎng wǒ wèi qiǎn chú bǐ xū wàng zhí yī shì sù shuō bù yī
有情想，我为遣除彼虚妄执，依世俗说不依
shèng yì
胜义。”

大般若波罗蜜多经卷第三百六十二

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi liù shí sān
大般若波罗蜜多经卷第三百六十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn duō wèn bú èr pǐn dì liù shí yī zhī shí sān
初分多问不二品第六十一之十三

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn wéi zhù shèng yì zhèng
具寿善现复白佛言：“世尊！为住胜义证

dé wú shàng zhèng děng pú tí yé
得无上正等菩提耶？”

fú yě shàn xiàn
“不也！善现，”

shì zūn wéi zhù diān dǎo zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
“世尊！为住颠倒证得无上正等菩提
耶？”

fú yě shàn xiàn
“不也！善现，”

shì zūn ruò bú zhù shèng yì zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
“世尊！若不住胜义证得无上正等菩
提，亦不住颠倒证得无上正等菩提者，将无
世尊不证得无上正等菩提耶？”

fú yě shàn xiàn wǒ suī zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
“不也！善现，我虽证得无上正等菩提，
rán bú zhù yǒu wéi jiè yì bú zhù wú wéi jiè shàn xiàn rú zhū rú lái
然不住有为界，亦不住无为界。善现，如诸如来
suǒ biàn huà zhě suī bú zhù yǒu wéi jiè yì bú zhù wú wéi jiè rán yǒu
所变化者，虽不住有为界，亦不住无为界，然有
qù lái zuò lì děng shì
去来坐立等事。

shàn xiàn shì suǒ huà zhě ruò xíng bù shī bō luó mì duō yì
“善现，是所化者，若行布施波罗蜜多，亦

xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō shì
行净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。是
suǒ huà zhě ruò zhù nèi kōng yì zhù wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
所化者，若住内空，亦住外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng shì suǒ huà zhě ruò zhù zhēn rú yì
性空、无性自性空。是所化者，若住真如，亦
zhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng
住法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、
lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì
离生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議
jiè shì suǒ huà zhě ruò xiū sì niàn zhù yì xiū sì zhèng duàn sì
界。是所化者，若修四念住，亦修四正断、四
shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī shì
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支。是
suǒ huà zhě ruò zhù kǔ shèng dì yì zhù jí miè dào shèng dì
所化者，若住苦圣谛，亦住集、灭、道圣谛。
shì suǒ huà zhě ruò xiū sì jìng lù yì xiū sì wú liàng sì wú sè dìng
是所化者，若修四静虑，亦修四无量、四无色定。
shì suǒ huà zhě ruò xiū bā jiě tuō yì xiū bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
是所化者，若修八解脱，亦修八胜处、九次第定、
shí biàn chù shì suǒ huà zhě ruò xiū yī qiè sān mó dì mén yì xiū yī
十遍处。是所化者，若修一切三摩地门，亦修一
qiè tuó luó ní mén shì suǒ huà zhě ruò xiū kōng jiě tuō mén yì xiū
切陀罗尼门。是所化者，若修空解脱门，亦修
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shì suǒ huà zhě ruò xiū wǔ yǎn yì
无相、无愿解脱门。是所化者，若修五眼，亦
xiū liù shéntōng shì suǒ huà zhě ruò xiū fó shí lì yì xiū sì wú suǒ
修六神通。是所化者，若修佛十力，亦修四无所
wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā
畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八
fó bú gòng fǎ shì suǒ huà zhě ruò xiū wú wàng shī fǎ yì xiū héng
佛不共法。是所化者，若修无忘失法，亦修恒

zhù shě xìng shì suǒ huà zhě ruò xiū yī qiè zhì yì xiū dào xiàng zhì
住舍性。是所化者，若修一切智，亦修道相智、
yī qiè xiàng zhì shì suǒ huà zhě ruò zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
一切相智。是所化者，若证无上正等菩提，
zhuàn miào fǎ lún zuò zhū fó shì shì suǒ huà zhě fù zhuǎn huà zuò wú
转妙法轮作诸佛事。是所化者，复转化作无
liàng yǒu qíng yú zhōng jiàn lì zhèng xìng dìng děng sān jù chā bié
量有情，于中建立正性定等三聚差别。

shàn xiàn yú nǚ yì yún hé shì zhū rú lái suǒ biàn huà zhě
“善现，于汝意云何？是诸如来所变化者，
wéi shí yǒu qù lái nǎi zhì héng zhù xiū zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
为实有去来乃至恒住，修证无上正等菩提，
zhuàn miào fǎ lún zuò zhū fó shì ān lì sān jù yǒu chā bié fǒu
转妙法轮作诸佛事，安立三聚有差别不？”

shàn xiàn bó yán fú yě shì zūn fú yě shàn shì
善现白言：“不也！世尊！不也！善逝！”

fó yán shàn xiàn rú lái yì ěr zhī yī qiè fǎ jiē rú biàn
佛言：“善现，如来亦尔，知一切法皆如变
huà shuō yī qiè fǎ jiē rú biàn huà suī yǒu suǒ zuò ér wú zhēn shí
化，说一切法皆如变化，虽有所作而无真实，
suī dù yǒu qíng ér wú suǒ dù rú suǒ huà zhě dù huà yǒu qíng rú shì
虽度有情而无所度，如所化者度化有情。如是，
shàn xiàn pú sà mó hē sà xiū xíng ān ruò bō luó mì duō yīng rú zhū
善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，应如诸
fó suǒ biàn huà zhě suī yǒu suǒ wéi ér wú zhí zhuó
佛所变化者，虽有所为而无执著。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ jiē rú biàn
具寿善现白佛言：“世尊！若一切法皆如变
huà rú lái yì ěr fó yǔ huà rén yǒu hé chā bié
化，如来亦尔，佛与化人有何差别？”

fó yán shàn xiàn fó yǔ huà rén jí yī qiè fǎ děng wú chā bié
佛言：“善现，佛与化人及一切法等无差别。
hé yǐ gù shàn xiàn fó suǒ zuò yè fó suǒ huà rén yì néng zuò gù
何以故？善现，佛所作业，佛所化人亦能作故。”

shàn xiàn bó yán shè wú yǒu fó fó suǒ huà rén néng zuò yè
善现白言：“设无有佛，佛所化人能作业

⁷ 大正藏：行；永乐北藏及龙藏：恒

⁸ 大正藏：如；永乐北藏及龙藏：知；校勘：如

fǒu
不？”

fó yán néngzuò
佛言：“能作。”

shànxiàn bó yán qí shì yún hé
善现白言：“其事云何？”

fó yán shànxiàn rú guò qù shì yǒu yī rú lái yīng zhèng
佛言：“善现，如过去世有一如来、应、正

děngjué míngshàn jì huì zì yīng dù zhě jiē yǐ dù qì shí wú pú sà
等觉名善寂慧，自应度者皆已度讫，时无菩萨

kānshòu fó jì suì huàzuò yī fó lìng zhù shì jiān zì rù wú yú yī dà
堪受佛记，遂化作一佛令住世间，自入无余依大

niè pán jiè shí bǐ huà fó yú bàn jié zhōng zuò zhū fó shì guò bàn
涅槃界。时，彼化佛于半劫中作诸佛事，过半

jié yǐ shòu yī pú sà mó hē sà jì xiàn rù niè pán ěr shí tiān
劫已，授一菩萨摩诃萨记现入涅槃。尔时，天、

rén ā sù luò děng jiē wèi bǐ fó jīn rù niè pán rán huà fó shēn
人、阿素洛等，皆谓彼佛今入涅槃，然化佛身

shí wú qǐ miè rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
实无起灭。如是，善现，菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō yīng xìn zhū fǎ jiē rú biàn huà
罗蜜多，应信诸法皆如变化。”

jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn ruò rú lái shēn yǔ huà wú
具寿善现白佛言：“世尊！若如来身与化无

yì yún hé néng zuò zhēn jìng fú tián ruò zhū yǒu qíng wèi jiě tuō gù
异，云何能作真净福田？若诸有情为解脱故，

yú rú lái suǒ gōng jìng gòng yǎng qí fú wú jìn nǎi zhì zuì hòu rù wú
于如来所恭敬供养，其福无尽，乃至最后入无

yú yī bō niè pán jiè rú shì ruò yǒu wèi jiě tuō gù gòng yǎng huà fó
余依般涅槃界，如是若有为解脱故供养化佛，

suǒ huò fú jù yì yīng wú jìn nǎi zhì zuì hòu rù wú yú yī bō niè pán
所获福聚亦应无尽，乃至最后入无余依般涅槃

jiè
界？”

fó yán shànxiàn rú rú lái shēn yóu fǎ xìng gù néng yǔ tiān
佛言：“善现，如如来身由法性故，能与天、

rén ā sù luò děng zuò jìng fú tián huà fó yì ěr yóu fǎ xìng gù
人、阿素洛等作净福田，化佛亦尔，由法性故，

néng yǔ tiān rén ā sù luò děng zuò jìng fú tián rú rú lái shēn shòu
能与天、人、阿素洛等作净福田。如如来身受
tā gòng yǎng lìng bǐ shī zhǔ qióng shēng sǐ jì qí fú wú jìn rú shì
他供养，令彼施主穷生死际其福无尽，如是
huà fó shòu tā gòng yǎng yì lìng shī zhǔ qióng shēng sǐ jì qí fú wú jìn
化佛受他供养，亦令施主穷生死际其福无尽。

shàn xiàn qiě zhì gòng yǎng rú lái jí yǔ huà fó suǒ huò fú jù
“善现，且置供养如来及与化佛所获福聚，
ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú rú lái suǒ qǐ cí jìng xīn sī wéi
若善男子、善女人等，于如来所起慈敬心思惟
yì niàn shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shàngēn wú jìn nǎi zhì zuì
忆念，是善男子、善女人等善根无尽，乃至最
hòu zuò kǔ biān jì shàn xiàn fù zhì yǐ cí jìng xīn yì niàn rú lái suǒ
后作苦边际。善现，复置以慈敬心忆念如来所
huò fú jù ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wéi gòng yǎng fó xià zhì
获福聚，若善男子、善女人等为供养佛，下至
yī huā yòng sǎn xū kōng shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng shàngēn wú
一华用散虚空，是善男子、善女人等善根无
jìn nǎi zhì zuì hòu zuò kǔ biān jì shàn xiàn fù zhì wéi gòng yǎng fó
尽，乃至最后作苦边际。善现，复置为供养佛
xià zhì yī huā yòng sǎn xū kōng suǒ huò fú jù ruò shàn nán zǐ shàn nǚ
下至一华用散虚空所获福聚，若善男子、善女
rén děng xià zhì yī chēng nán wú fó tuó shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
人等下至一称南无⁹佛陀，是善男子、善女人
děng shàngēn wú jìn nǎi zhì zuì hòu zuò kǔ biān jì rú shì shàn xiàn
等善根无尽，乃至最后作苦边际。如是，善现，
yú rú lái suǒ gōng jìng gòng yǎng huò rú shì děng dà gōng dé lì qí liàng
于如来所恭敬供养，获如是等大功德利其量
nán cè shì gù shàn xiàn dāng zhī rú lái yǔ huà fó shēn děng wú chā
难测。是故，善现当知！如来与化佛身等无差
bié zhū fǎ fǎ xìng wéi dìng liàng gù
别，诸法法性为定量故。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà yīng yǐ zhū fǎ fǎ xìng ér
“如是，善现，菩萨摩诃萨应以诸法法性而
wéi dìng liàng xiū xíng bō rě bō luó mì duō shàn qiǎo fāng biàn rù zhū fǎ
为定量，修行般若波罗蜜多，善巧方便入诸法

⁹ 大正藏：谟；永乐北藏及龙藏：无

fǎ xìng yǐ ér yú zhū fǎ bú huài fǎ xìng wèi bù fēn bié cǐ shì bō
法性已，而于诸法不坏法性，谓不分别：此是般
rě bō luó mì duō cǐ shì bō rě bō luó mì duō fǎ xìng cǐ shì jìng lǜ
若波罗蜜多，此是般若波罗蜜多法性；此是静虑、
jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì duō cǐ shì jìng lǜ nǎi
精进、安忍、净戒、布施波罗蜜多，此是静虑乃
zhì bù shī bō luó mì duō fǎ xìng cǐ shì nèi kōng cǐ shì nèi kōng fǎ xìng
至布施波罗蜜多法性。此是内空，此是内空法性；
cǐ shì wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng
此是外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无
biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法
kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空，
cǐ shì wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng fǎ xìng cǐ shì zhēn rú cǐ
此是外空乃至无性自性空法性。此是真如，此
shì zhēn rú fǎ xìng cǐ shì fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú
是真如法性；此是法界、法性、不虚妄性、不
biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
变异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè cǐ shì fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè fǎ xìng
虚空界、不思議界，此是法界乃至不思議界法性。
cǐ shì sì niàn zhù cǐ shì sì niàn zhù fǎ xìng cǐ shì sì zhèng duàn
此是四念住，此是四念住法性；此是四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支，
cǐ shì sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī fǎ xìng cǐ shì kǔ shèng
此是四正断乃至八圣道支法性。此是苦圣
dì cǐ shì kǔ shèng dì fǎ xìng cǐ shì jí miè dào shèng dì
谛，此是苦圣谛法性；此是集、灭、道圣谛，
cǐ shì jí miè dào shèng dì fǎ xìng cǐ shì sì jìng lǜ cǐ shì
此是集、灭、道圣谛法性。此是四静虑，此是
sì jìng lǜ fǎ xìng cǐ shì sì wú liàng sì wú sè dìng cǐ shì sì wú
四静虑法性；此是四无量、四无色定，此是四无
liàng sì wú sè dìng fǎ xìng cǐ shì bā jiě tuō cǐ shì bā jiě tuō fǎ
量、四无色定法性。此是八解脱，此是八解脱法

xìng cǐ shì bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù cǐ shì bā
性；此是八胜处、九次第定、十遍处，此是八
shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù fǎ xìng cǐ shì yī qiè sān mó
胜处、九次第定、十遍处法性。此是一切三摩
dì mén cǐ shì yī qiè sān mó dì mén fǎ xìng cǐ shì yī qiè tuó luó ní
地门，此是一切三摩地门法性；此是一切陀罗尼
mén cǐ shì yī qiè tuó luó ní mén fǎ xìng cǐ shì kōng jiě tuō mén
门，此是一切陀罗尼门法性。此是空解脱门，
cǐ shì kōng jiě tuō mén fǎ xìng cǐ shì wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
此是空解脱门法性；此是无相、无愿解脱门，
cǐ shì wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén fǎ xìng cǐ shì wǔ yǎn cǐ shì
此是无相、无愿解脱门法性。此是五眼，此是
wǔ yǎn fǎ xìng cǐ shì liù shéntōng cǐ shì liù shéntōng fǎ xìng cǐ
五眼法性；此是六神通，此是六神通法性。此
shì fó shí lì cǐ shì fó shí lì fǎ xìng cǐ shì sì wú suǒ wèi sì
是佛十力，此是佛十力法性；此是四无所畏、四
wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng
无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共
fǎ cǐ shì sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ fǎ xìng cǐ shì
法，此是四无所畏乃至十八佛不共法法性。此是
wú wàng shī fǎ cǐ shì wú wàng shī fǎ fǎ xìng cǐ shì héngzhù shěxìng
无忘失法，此是无忘失法法性；此是恒住舍性，
cǐ shì héngzhù shěxìng fǎ xìng cǐ shì yī qiè zhì cǐ shì yī qiè zhì fǎ
此是恒住舍性法性。此是一切智，此是一切智法
xìng cǐ shì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì cǐ shì dào xiàng zhì yī
性；此是道相智、一切相智，此是道相智、一
qiè xiàng zhì fǎ xìng cǐ shì yù liú guǒ cǐ shì yù liú guǒ fǎ xìng cǐ
切相智法性。此是预流果，此是预流果法性；此
shì yī lái bù huán ā luó hàn guǒ cǐ shì yī lái bù huán
是一来、不还、阿罗汉果，此是一来、不还、
ā luó hàn guǒ fǎ xìng cǐ shì dú jué pú tí cǐ shì dú jué pú tí fǎ
阿罗汉果法性。此是独觉菩提，此是独觉菩提法
xìng cǐ shì yī qiè pú sà mó hē sà xíng cǐ shì yī qiè pú sà mó hē
性。此是一切菩萨摩诃萨行，此是一切菩萨摩诃
sà xíng fǎ xìng cǐ shì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí cǐ shì zhū fó
萨行法性。此是诸佛无上正等菩提，此是诸佛
wú shàng zhèng děng pú tí fǎ xìng
无上正等菩提法性。

shànxiàn pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō bù
“善现，菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，不

yīng rú shì fēn bié zhū fǎ fǎ xìngchābié ér huài fǎ xìng
应如是分别诸法法性差别而坏法性。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà bù
具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨不

yīng huàizhū fǎ fǎ xìng yún hé rú lái zì huàizhū fǎ fǎ xìng wèi fó
应坏诸法法性，云何如来自坏诸法法性？谓佛

chángshuō cǐ shì sè cǐ shì shòu xiǎng xíng shí cǐ shì yǎn
常说：此是色，此是受、想、行、识；此是眼

chù cǐ shì ěr bí shé shēn yì chù cǐ shì sè chù cǐ
处，此是耳、鼻、舌、身、意处；此是色处，此

shì shēng xiāng wèi chù fǎ chù cǐ shì yǎn jiè cǐ shì ěr
是声、香、味、触、法处；此是眼界，此是耳、

bí shé shēn yì jiè cǐ shì sè jiè cǐ shì shēng xiāng
鼻、舌、身、意识界；此是色界，此是声、香、

wèi chù fǎ jiè cǐ shì yǎn shí jiè cǐ shì ěr bí shé
味、触、法界；此是眼识界，此是耳、鼻、舌、

shēn yì shí jiè cǐ shì yǎnchù cǐ shì ěr bí shé shēn
身、意识界；此是眼触，此是耳、鼻、舌、身、

yì chù cǐ shì yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu cǐ shì ěr bí
意触；此是眼触为缘所生诸受，此是耳、鼻、

shé shēn yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu cǐ shì dì jiè cǐ shì
舌、身、意触为缘所生诸受；此是地界，此是

shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè cǐ shì wú míng cǐ shì xíng
水、火、风、空、识界；此是无明，此是行、

shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、

lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo cǐ shì nèi fǎ cǐ shì wài fǎ cǐ shì shàn
老死愁叹苦忧恼；此是内法，此是外法；此是善

fǎ cǐ shì fēi shàn fǎ cǐ shì yǒulòu fǎ cǐ shì wú lòu fǎ cǐ
法，此是非善法；此是有漏法，此是无漏法；此

shì shì jiān fǎ cǐ shì chū shì jiān fǎ cǐ shì gòng fǎ cǐ shì bú gòng
是世间法，此是出世间法；此是共法，此是不共

fǎ cǐ shì yǒuzhēng fǎ cǐ shì wú zhēng fǎ cǐ shì yǒuwéi fǎ
法；此是有诤法，此是无诤法；此是有为法，

cǐ shì wú wéi fǎ fó jì céngshuō rú shì děng fǎ jiāng wú zì huàizhū
此是无为法。佛既曾说如是等法，将无自坏诸

fǎ fǎ xìng
法法性？”

fó yán shànxiàn wǒ bú zì huàizhū fǎ fǎ xìng dàn yǐ míng
佛言：“善现，我不自坏诸法法性，但以名
xiàngfāngbiàn jiǎ shuōzhū fǎ fǎ xìng lìng zhū yǒuqíng ér dé wù rù zhū fǎ
相方便假说诸法法性，令诸有情而得悟入诸法
fǎ xìng wú chābié lǐ shì gù shànxiàn wǒ céng bú huàizhū fǎ fǎ
法性无差别理。是故，善现，我曾不坏诸法法
xìng
性。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò fó dàn yǐ míngxiàng
具寿善现白佛言：“世尊！若佛但以名相
xuānshuōzhū fǎ fǎ xìng lìng zhū yǒuqíng ér dé wù rù yún hé fó yú
宣说诸法法性，令诸有情而得悟入，云何佛于
wú míng wú xiàng fǎ yǐ míngxiàngshuōlìng tā wù rù yé
无名无相法，以名相说令他悟入耶？”

fó yán shànxiàn wǒ suí shì sù jiǎ lì míngxiàngfāngbiàn
佛言：“善现，我随世俗假立名相方便，
xuānshuōzhū fǎ fǎ xìng ér wú zhí zhuó shànxiàn rú zhū yú fū wénshuō
宣说诸法法性而无执著。善现，如诸愚夫闻说
kǔ děng zhí zhuómíngxiàng bù zhī jiǎ shuō fēi zhū rú lái jí fó dì zǐ
苦等，执著名相不知假说，非诸如来及佛弟子
wénshuō kǔ děng zhí zhuómíngxiàng rán rú shí zhī suí shì sù shuō wú yǒu
闻说苦等执著名相，然如实知随世俗说无有
zhēn shí zhū fǎ míngxiàng shànxiàn ruò zhū shèngzhě yú míngzhuómíng
真实诸法名相。善现，若诸圣者于名著名，
yú xiàngzhuóxiàng rú shì yì yīng yú kōngzhuókōng yú wú xiàngzhuó wú
于相著相，如是亦应于空著空，于无相著无
xiàng yú wú yuàn zhuó wú yuàn yú zhēn rú zhuózhēn rú yú shí jì
相，于无愿著无愿，于真如著真如，于实际
zhuó shí jì yú fǎ jiè zhuó fǎ jiè yú wú wéizhuó wú wéi shànxiàn
著实际，于法界著法界，于无为著无为。善现，
shì yī qiè fǎ dàn yǒu jiǎ míng dàn yǒu jiǎ xiàng ér wú zhēn shí shèngzhě
是一切法但有假名、但有假相而无真实，圣者
yú zhōng yì bú zhù zhuó dàn jiǎ míngxiàng rú shì shànxiàn pú
于中亦不住著，但假名相。如是，善现，菩
sà mó hē sà zhù yī qiè fǎ dàn jiǎ míngxiàng yīng xíng bō rě bō luó
萨摩诃萨住一切法，但假名相，应行般若波罗

mì duō ér yú qí zhōng bù yīng zhù zhuó
蜜多，而于其中不应住著。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ dàn yǒu míng
具寿善现白佛言：“世尊！若一切法但有名

xiàng pú sà mó hē sà wèi hé shì gù fā pú tí xīn jì fā xīn yǐ
相，菩萨摩诃萨为何事故发菩提心？既发心已

shòu zhū qín kǔ xíng pú sà xíng xiū xíng bù shī bō luó mì duō xiū xíng jìng
受诸勤苦行菩萨行，修行布施波罗蜜多，修行净

jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ān zhù nèi
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；安住内

kōng ān zhù wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì
空，安住外空、内外空、空空、大空、胜义

kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、

wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切

fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性

kōng ān zhù zhēn rú ān zhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng
空；安住真如，安住法界、法性、不虚妄性、

bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí
不变异性、平等性、离生性、法定、法住、实

jì xū kōng jiè bù sī yì jiè xiū xíng sì niàn zhù xiū xíng sì zhèng
际、虚空界、不思議界；修行四念住，修行四正

duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道

zhī ān zhù kǔ shèng dì ān zhù jí miè dào shèng dì xiū xíng
支；安住苦圣谛，安住集、灭、道圣谛；修行

sì jìng lǜ xiū xíng sì wú liàng sì wú sè dìng xiū xíng bā jiě tuō
四静虑，修行四无量、四无色定；修行八解脱，

xiū xíng bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù xiū xíng yī qiè sān
修行八胜处、九次第定、十遍处；修行一切三

mó dì mén xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén xiū xíng kōng jiě tuō mén
摩地门，修行一切陀罗尼门；修行空解脱门，

xiū xíng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng wǔ yǎn xiū xíng liù shén
修行无相、无愿解脱门；修行五眼，修行六神

tōng xiū xíng fó shí lì xiū xíng sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà
通；修行佛十力，修行四无所畏、四无碍解、大

cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng wú
慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法；修行无
wàng shī fǎ xiū xíng héng zhù shě xìng xiū xíng yī qiè zhì xiū xíng dào
忘失法，修行恒住舍性；修行一切智，修行道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē lìng yuán mǎn
相智、一切相智，皆令圆满？”

fó yán shàn xiàn rú rǔ suǒ shuō ruò yī qiè fǎ dàn yǒu míng
佛言：“善现，如汝所说，若一切法但有名
xiàng pú sà mó hē sà wèi hé shì gù fā pú tí xīn xíng pú sà xíng zhě
相，菩萨摩诃萨为何事故发菩提心行菩萨行者，
shàn xiàn yī yī qiè fǎ dàn yǒu míng xiàng rú shì míng xiàng dàn jiǎ shī
善现，以一切法但有名相，如是名相但假施
shè míng xiàng xìng kōng zhū yǒu qíng lèi diān dǎo zhí zhuó liú zhuǎn shēng
设，名相性空，诸有情类颠倒执著，流转生
sǐ bù dé jiě tuō shì gù pú sà mó hē sà fā pú tí xīn xíng pú sà xíng
死不得解脱，是故菩萨摩诃萨发菩提心行菩萨行，
jiàn cì zhèng dé yī qiè xiàng zhì zhuàn zhèng fǎ lún yǐ sān shèng fǎ dù
渐次证得一切相智，转正法轮以三乘法度
tuō yǒu qíng lìng chū shēng sǐ rù wú yú yī bō niè pán jiè ér zhū míng
脱有情，令出生死入无余依般涅槃界，而诸名
xiàng wú shēng wú miè yì wú zhù yì shī shè kě dé
相无生无灭，亦无住异施設可得。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn fó shuō yī qiè
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！佛说一切
xiàng zhì wéi yī qiè xiàng zhì yé
相智为一切相智耶？”

fó yán shàn xiàn wǒ shuō yī qiè xiàng zhì wéi yī qiè xiàng zhì
佛言：“善现，我说一切相智为一切相智。”
jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn rú lái cháng shuō yī
具寿善现复白佛言：“世尊！如来常说一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rú shì sān zhì qí xiàng yún hé
切智、道相智、一切相智，如是三智其相云何
yǒu hé chā bié
有何差别？”

fó yán shàn xiàn yī qiè zhì zhě shì gòng shēng wén jí dú
佛言：“善现，一切智者，是共声闻及独
jué zhì dào xiàng zhì zhě shì gòng pú sà mó hē sà zhì yī qiè xiàng
觉智。道相智者，是共菩萨摩诃萨智。一切相

zhì zhě shì zhū rú lái yīng zhèngděng jué bú gòngmiào zhì
智者，是诸如来、应、正等觉不共妙智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn hé yuán yī qiè zhì shì
具寿善现复白佛言：“世尊！何缘一切智是
gòngshēngwén jí dú jué zhì
共声闻及独觉智？”

fó yán shànxiàn yī qiè zhì zhě wèi wǔ yùn shí èr chù
佛言：“善现，一切智者，谓五蕴、十二处、
shí bā jiè děng shēngwén dú jué yì néngliǎo zhī ér bù néng zhī
十八界等，声闻、独觉亦能了知，而不能知
yī qiè dào xiàng jí yī qiè fǎ yī qiè zhǒng xiàng
一切道相及一切法、一切种相。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn hé yuán dào xiàng zhì
具寿善现复白佛言：“世尊！何缘道相智
shì gòng pú sà mó hē sà zhì
是共菩萨摩诃萨智？”

fó yán shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng xué biàn zhī yī qiè
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨应学遍知一切
dào xiàng wèi shēngwén dào xiàng dú jué dào xiàng pú sà dào xiàng
道相，谓声闻道相、独觉道相、菩萨道相、
rú lái dào xiàng zhū pú sà mó hē sà yú cǐ zhū dào cháng yīng xiū xué
如来道相，诸菩萨摩诃萨于此诸道常应修学
lìng sù yuán mǎn suī lìng cǐ dào zuò suǒ yīng zuò ér bù lìng qí zhèng yú
令速圆满，虽令此道作所应作，而不令其证于
shí jì
实际。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà xiū
具寿善现复白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨修
rú lái dào dé yuán mǎn yǐ qǐ yú shí jì bù zuò zhèng yé
如来道得圆满已，岂于实际不作证耶？”

fó yán shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ruò wèi yuán mǎn yán jìng
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨若未圆满严净
fó tǔ chéngshú yǒuqíng xiū zhū dà yuàn yóu yú shí jì wèi yīng zuò
佛土、成熟有情，修诸大愿，犹于实际未应作
zhèng ruò yǐ yuán mǎn yán jìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng xiū zhū dà
证。若已圆满严净佛土、成熟有情，修诸大
yuàn yú qí shí jì nǎi yīng zuò zhèng
愿，于其实际乃应作证。”

shì zūn pú sà mó hē sà wéizhù yú dào zhèng shí jì yé
“世尊！菩萨摩诃萨为住于道证实际耶？”

fú yě shànxiàn
“不也！善现，”

shì zūn pú sà mó hē sà wéizhù fēi dào zhèng shí jì yé
“世尊！菩萨摩诃萨为住非道证实际耶？”

fú yě shànxiàn
“不也！善现，”

shì zūn pú sà mó hē sà wéizhù dào fēi dào zhèng shí jì
“世尊！菩萨摩诃萨为住道非道证实际
耶？”

fú yě shànxiàn
“不也！善现，”

shì zūn pú sà mó hē sà wéizhù fēi dào fēi fēi dào zhèng shí
“世尊！菩萨摩诃萨为住非道非非道证实
际耶？”

fú yě shànxiàn
“不也！善现，”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò ěr pú sà mó hē sà
具寿善现白佛言：“世尊！若尔菩萨摩诃萨
wéi hé suǒ zhù ér zhèng shí jì
为何所住而证实实际？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé rǔ wéizhù dào dé jìn zhū lòu
佛告善现：“于意云何？汝为住道得尽诸漏
xīn jiě tuō yé
心解脱耶？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

shànxiàn rǔ wéizhù fēi dào dé jìn zhū lòu xīn jiě tuō yé
“善现，汝为住非道得尽诸漏心解脱耶？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

shànxiàn rǔ wéizhù dào fēi dào dé jìn zhū lòu xīn jiě tuō
“善现，汝为住道非道得尽诸漏心解脱
耶？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

shànxiàn rǔ wéizhù fēi dào fēi fēi dào dé jìn zhū lòu xīn jiě
“善现，汝为住非道非非道得尽诸漏心解

tuō yé
脱耶？”

fú yě shì zūn fēi wǒ yǒuzhù dé jìn zhū lòu xīn yǒng jiě tuō
“不也！世尊！非我有住得尽诸漏心永解脱，

rán wǒ jìn lòu xīn dé jiě tuō dōu wú suǒ zhù
然我尽漏心得解脱都无所住。”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà yì fù rú shì xiū xíng
佛言：“善现，菩萨摩诃萨亦复如是，修行

bō rě bō luó mì duō dōu wú suǒ zhù ér zhèng shí jì
般若波罗蜜多，都无所住而证实际。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn hé yuán yī qiè xiàng
具寿善现复白佛言：“世尊！何缘一切相

zhì míng yī qiè xiàng zhì yé
智名一切相智耶？”

fó yán shànxiàn zhī yī qiè fǎ jiē tóng yī xiàng wèi jì miè
佛言：“善现，知一切法皆同一相，谓寂灭

xiàng shì gù míngwéi yī qiè xiàng zhì fù cì shànxiàn zhū xíng
相，是故名为一切相智。复次，善现，诸行、

zhuàng xiàng néng biǎo zhū fǎ rú lái rú shí néng biàn jué zhī shì gù
状、相能表诸法，如来如实能遍觉知，是故

shuō míng yī qiè xiàng zhì
说名一切相智。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè zhì ruò dào
具寿善现白佛言：“世尊！若一切智、若道

xiàng zhì ruò yī qiè xiàng zhì rú shì sān zhì zhū fán nǎo duàn yǒu chā bié
相智、若一切相智，如是三智诸烦恼断有差别

fǒu yǒu yǒu yú duàn wú yú duàn fǒu
不？有有余断、无余断不？”

fó yán shànxiàn fēi zhū fán nǎo duàn yǒu chā bié rán zhū rú
佛言：“善现，非诸烦恼断有差别，然诸如

lái yīng zhèng děng jué yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù jiē yǐ yǒng duàn
来、应、正等觉一切烦恼习气相续皆已永断，

shēng wén dú jué xí qì xiāng xù yóu wèi yǒng duàn
声闻、独觉习气相续犹未永断。”

shì zūn zhū fán nǎo duàn dé wú wéi fǒu
“世尊！诸烦恼断得无为不？”

rú shì shàn xiàn
“如是！善现，”

shì zūn shēng wén dú jué bù dé wú wéi fán nǎo duàn
“世尊！声闻、独觉不得无为，烦恼断
fǒu
不？”

fú yě shàn xiàn
“不也！善现，”

shì zūn wú wéi fǎ zhōng yǒu chā bié fǒu
“世尊！无为法中有差别不？”

fú yě shàn xiàn
“不也！善现，”

shì zūn ruò wú wéi fǎ wú chā bié zhě fó hé gù shuō yī qiè
“世尊！若无为法无差别者，佛何故说一切
rú lái yīng zhèng děng jué xí qì xiāng xù jiē yǐ yǒng duàn shēng wén
如来、应、正等觉习气相续皆已永断，声闻、
dú jué xí qì xiāng xù yóu wèi yǒng duàn
独觉习气相续犹未永断？”

shàn xiàn xí qì xiāng xù shí fēi fán nǎo rán zhū shēng wén jí
“善现，习气相续实非烦恼，然诸声闻及
zhū dú jué fán nǎo yǐ duàn yóu yǒu shǎo fèn sì tān chēn chī shēn yǔ
诸独觉烦恼已断，犹有少分似贪瞋痴身、语、
yì zhuǎn jí shuō cǐ wéi xí qì xiāng xù cǐ zài yú fū yì shēng xiāng
意转，即说此为习气相续。此在愚夫异生相
xù néng yǐn wú yì fēi zài shēng wén dú jué xiāng xù néng yǐn wú yì
续能引无义，非在声闻、独觉相续能引无义，
rú shì yī qiè xí qì xiāng xù zhū fó yǒng wú
如是一切习气相续，诸佛永无。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn dào yǔ niè pán
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！道与涅槃
jù wú zì xìng fó hé gù shuō cǐ shì yù liú cǐ shì yī lái cǐ shì
俱无自性，佛何故说此是预流、此是一来、此是
bù huán cǐ shì ā luó hàn cǐ shì dú jué cǐ shì pú sà mó hē sà
不还、此是阿罗汉、此是独觉、此是菩萨摩诃萨、
cǐ shì rú lái yīng zhèng děng jué
此是如来应正等觉？”

fó yán shànxiàn ruò yù liú ruò yī lái ruò bù huán
佛言：“善现，若预流、若一来、若不还、
ruò ā luó hàn ruò dú jué ruò pú sà mó hē sà ruò zhū rú lái yīng
若阿罗汉、若独觉、若菩萨摩诃萨、若诸如来应
zhèngděng jué rú shì yī qiè wú wéi suǒ xiǎn
正等觉，如是一切无为所显。”

shì zūn wú wéi fǎ zhōng shí yǒu yù liú nǎi zhì rú lái yīng
“世尊！无为法中实有预流乃至如来、应、
zhèngděng jué chā bié yì fǒu
正等觉差别义不？”

fú yě shànxiàn
“不也！善现，”

shì zūn ruò ěr hé gù fó shuō yù liú nǎi zhì rú lái yīng
“世尊！若尔何故佛说预流乃至如来、应、
zhèngděng jué yī qiè jiē shì wú wéi suǒ xiǎn
正等觉一切皆是无为所显？”

shànxiàn wǒ yī shì sù yán shuō xiǎn shì bù yī shèng yì
“善现，我依世俗言说显示，不依胜义，
fēi shèng yì zhōng kě yǒu xiǎn shì hé yǐ gù shànxiàn fēi shèng yì
非胜义中可有显示。何以故？善现，非胜义
zhōng yǒu yǔ yán lù huò fēn bié huì huò fù èr zhǒng rán bǐ bǐ biān
中有语言路、或分别慧，或复二种，然彼彼边
duàn lì bǐ bǐ hòu jì
断，立彼彼后际。”

jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn jì yī qiè fǎ zì xiàng jiē
具寿善现白佛言：“世尊！既一切法自相皆
kōng qián jì shàng wú kuàng yǒu hòu jì rú hé kě lì yǒu hòu jì
空，前际尚无，况有后际，如何可立有后际
yé
耶？”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说，诸
suǒ yǒu fǎ zì xiàng jiē kōng qián jì shàng wú kuàng yǒu hòu jì lì
所有法自相皆空，前际尚无，况有后际！立
hòu jì yǒu dìng wú shì chù rán zhū yǒu qíng bù néng jiě liǎo zhū suǒ yǒu fǎ
后际有，定无是处。然诸有情不能解了诸所有法
zì xiàng jiē kōng wèi rǎo yì bǐ fāng biàn wèi shuō cǐ shì qián jì
自相皆空，为饶益彼方便为说：‘此是前际，

cǐ shì hòu jì rán yī qiè fǎ zì xiàngkōngzhōng qián jì hòu jì
此是后际。’ 然一切法自相空中，前际、后际
jù bù kě dé rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà dá yī qiè fǎ zì
俱不可得。如是，善现，菩萨摩诃萨达一切法自
xiàngkōng yǐ yīngxíng bō rě bō luó mì duō shànxiàn ruò pú sà mó
相空已，应行般若波罗蜜多。善现，若菩萨摩
hē sà dá yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng xiū xíng bō rě bō luó mì duō
诃萨达一切法自相皆空，修行般若波罗蜜多，
yú zhū fǎ zhōng wú suǒ zhí zhuó wèi bù zhí zhuó nèi fǎ wài fǎ shàn
于诸法中无所执著，谓不执著内法、外法、善
fǎ fēi shàn fǎ shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ yǒu lòu fǎ wú lòu
法、非善法、世间法、出世间法、有漏法、无漏
fǎ yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ ruò shēng wén fǎ ruò dú jué fǎ
法、有为法、无为法、若声闻法、若独觉法、
ruò pú sà fǎ ruò rú lái fǎ rú shì yī qiè jiē bù zhí zhuó
若菩萨法、若如来法，如是一切皆不执著。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn rú lái chángshuō bō rě
具寿善现白佛言：“世尊！如来常说般若
bō luó mì duō bō rě bō luó mì duō yǐ hé yì gù míngwéi bō rě bō
波罗蜜多，般若波罗蜜多以何义故，名为般若波
luó mì duō
罗蜜多？”

fó yán shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō dào yī qiè
佛言：“善现，如是般若波罗蜜多，到一切
fǎ jiū jìng bī àn gù míng bō rě bō luó mì duō fù cì shànxiàn
法究竟彼岸故，名般若波罗蜜多。复次，善现，
yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yī qiè shēng wén dú jué pú sà jí
由此般若波罗蜜多，一切声闻、独觉、菩萨及
zhū rú lái yīng zhèng děng jué néng dào bī àn gù míng bō rě bō
诸如来应、正、等觉能到彼岸故，名般若波
luó mì duō fù cì shànxiàn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué
罗蜜多。复次，善现，一切如来、应、正等觉
jí zhū pú sà mó hē sà zhòng yòng shì bō rě bō luó mì duō yī shèng
及诸菩萨摩诃萨众，用是般若波罗蜜多，依胜
yì lǐ fēn xī zhū fǎ rú xī zhū sè zhì jí wēiliàng yóu bú jiàn yǒu shǎo
义理分析诸法，如析诸色至极微量，犹不见有少
shí kě dé gù míng bō rě bō luó mì duō fù cì shànxiàn yú
实可得故，名般若波罗蜜多。复次，善现，于

cǐ bō rě bō luó mì duō bāohánzhēn rú shí jì fǎ jiè gù míng
此般若波罗蜜多，包含真如、实际、法界故，名
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn fēi cǐ bō rě bō luó mì duō yǒushǎo
“复次，善现，非此般若波罗蜜多，有少

fèn fǎ ruò hé ruò sàn ruò yǒu sè ruò wú sè ruò yǒujiàn ruò wú jiàn
分法若合若散、若有色若无色、若有见若无见、
ruò yǒu duì ruò wú duì ruò yǒu lòu ruò wú lòu ruò yǒuwéi ruò wú wéi
若有对若无对、若有漏若无漏、若有为若无为。

suǒ yǐ zhě hé shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō wú sè wú jiàn
所以者何？善现，如是般若波罗蜜多无色、无见、
wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng gù míng bō rě bō luó mì duō
无对、一相，所谓无相故，名般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō néngshēng
“复次，善现，如是般若波罗蜜多，能生

yī qiè shūshèngshàn fǎ néng fā yī qiè zhì huì biàn cái néng yǐn yī qiè
一切殊胜善法，能发一切智慧辩才，能引一切
shì chū shì lè gù míng bō rě bō luó mì duō
世、出世乐故，名般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō shēnshēnjiān
“复次，善现，如是般若波罗蜜多甚深坚

shí bù kě dòng huài ruò pú sà mó hē sà xíng shì bō rě bō luó mì duō
实，不可动坏，若菩萨摩诃萨行是般若波罗蜜多，

yī qiè è mó jí bǐ juànshǔ shēngwén dú jué wàidào fàn zhì
一切恶魔及彼眷属、声闻、独觉、外道、梵志、

è yǒu yuànchóu jiē bù néng huài hé yǐ gù shànxiàn yóu cǐ bō
恶友、怨讎皆不能坏。何以故？善现，由此般
rě bō luó mì duō biàn yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng zhū è mó děng jiē
若波罗蜜多，辩一切法自相皆空，诸恶魔等皆

bù kě dé gù míng bō rě bō luó mì duō shànxiàn zhū pú sà mó
不可得故，名般若波罗蜜多。善现，诸菩萨摩

hē sà yīng rú shí xíng rú shì bō rě bō luó mì duō shēnshēn yì qù
诃萨应如实行如是般若波罗蜜多甚深义趣。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù xíng bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨欲行般若波罗

mì duō shēnshēn yì qù yīng xíng wú cháng yì kǔ yì kōng yì wú
蜜多甚深义趣，应行无常义、苦义、空义、无

wǒ yì yīngxíng kǔ zhì yì jí zhì yì miè zhì yì dào zhì yì
我义，应行苦智义、集智义、灭智义、道智义，
yīngxíng fǎ zhì yì lèi zhì yì shì sù zhì yì tā xīn zhì yì yīng
应行法智义、类智义、世俗智义、他心智义，应
xíng jìn zhì yì wú shēng zhì yì rú shuō zhì yì shànxiàn zhū pú
行尽智义、无生智义、如说智义。善现，诸菩
sà mó hē sà wéixíng bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù yīngxíng bō
萨摩诃萨为行般若波罗蜜多甚深义趣，应行般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn cǐ shēnshēn bō rě bō luó
具寿善现白佛言：“世尊！此甚深般若波罗
mì duōzhōng yì yǔ fēi yì jù bù kě dé yún hé pú sà mó hē sà wèi
蜜多中义与非义俱不可得，云何菩萨摩诃萨为
xíng bō rě bō luó mì duōshēnshēn yì qù yīngxíng bō rě bō luó mì
行般若波罗蜜多甚深义趣，应行般若波罗蜜
duō
多？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà wéixíng bō rě bō luó mì
佛言：“善现，菩萨摩诃萨为行般若波罗蜜
duōshēnshēn yì qù yīngzuò shì niàn wǒ bù yīngxíngtān yù yì fēi yì
多甚深义趣，应作是念：‘我不应行贪欲义非义，
wǒ bù yīngxíngchēn huì yì fēi yì wǒ bù yīngxíng yú chī yì fēi yì wǒ
我不应行瞋恚义非义，我不应行愚痴义非义，我
bù yīngxíng xié jiàn yì fēi yì wǒ bù yīngxíng xié dìng yì fēi yì wǒ bù
不应行邪见义非义，我不应行邪定义非义，我不
yīngxíngzhū è jiàn qù yì fēi yì suǒ yǐ zhě hé shànxiàn tān yù
应行诸恶见趣义非义。’所以者何？善现，贪欲、
chēn huì yú chī xié jiàn xié dìng jiàn qù zhēn rú shí jì
瞋恚、愚痴、邪见、邪定、见趣、真如、实际，
bù yǔ zhū fǎ wéi yì fēi yì
不与诸法为义非义。

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà wéixíng bō rě bō luó mì
“复次，善现，菩萨摩诃萨为行般若波罗蜜
duōshēnshēn yì qù yīngzuò shì niàn wǒ bù yīngxíng sè yì fēi yì
多甚深义趣，应作是念：‘我不应行色义非义，
wǒ bù yīngxíngshòu xiǎng xíng shí yì fēi yì wǒ bù yīngxíngyǎn
我不应行受、想、行、识义非义；我不应行眼

chù yì fēi yì wǒ bù yīng xíng ěr bí shé shēn yì chù yì fēi
处义非义，我不应行耳、鼻、舌、身、意处义非
yì wǒ bù yīng xíng sè chù yì fēi yì wǒ bù yīng xíng shēng xiāng
义；我不应行色处义非义，我不应行声、香、
wèi chù fǎ chù yì fēi yì wǒ bù yīng xíng yǎn jiè yì fēi yì wǒ
味、触、法处义非义；我不应行眼界义非义，我
bù yīng xíng ěr bí shé shēn yì jiè yì fēi yì wǒ bù yīng xíng
不应行耳、鼻、舌、身、意识界义非义；我不应行
sè jiè yì fēi yì wǒ bù yīng xíng shēng xiāng wèi chù fǎ jiè
色界义非义，我不应行声、香、味、触、法界
yì fēi yì wǒ bù yīng xíng yǎn shí jiè yì fēi yì wǒ bù yīng xíng ěr
义非义；我不应行眼识界义非义，我不应行耳、
bí shé shēn yì shí jiè yì fēi yì wǒ bù yīng xíng yǎn chù yì fēi
鼻、舌、身、意识界义非义；我不应行眼触义非
yì wǒ bù yīng xíng ěr bí shé shēn yì chù yì fēi yì wǒ
义，我不应行耳、鼻、舌、身、意触义非义；我
bù yīng xíng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì fēi yì wǒ bù yīng xíng
不应行眼触为缘所生诸受义非义，我不应行
ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì fēi yì
耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受义非义；
wǒ bù yīng xíng dì jiè yì fēi yì wǒ bù yīng xíng shuǐ huǒ fēng kōng
我不应行地界义非义，我不应行水、火、风、空、
shí jiè yì fēi yì wǒ bù yīng xíng wú míng yì fēi yì wǒ bù yīng xíng xíng
识界义非义；我不应行无明义非义，我不应行行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo yì fēi yì wǒ bù yīng xíng bù shī bō luó mì
老死愁叹苦忧恼义非义；我不应行布施波罗蜜
duō yì fēi yì wǒ bù yīng xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
多义非义，我不应行净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō yì fēi yì wǒ bù yīng xíng nèi kōng yì fēi yì wǒ
般若波罗蜜多义非义；我不应行内空义非义，我
bù yīng xíng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng
不应行外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无
biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法

kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空

yì fēi yì wǒ bù yīng xíng zhēn rú yì fēi yì wǒ bù yīng xíng fǎ jiè
义非义；我不应行真如义非义，我不应行法界、

fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng
法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生

xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè yì fēi
性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界义非

yì wǒ bù yīng xíng sì niàn zhù yì fēi yì wǒ bù yīng xíng sì zhèng duàn
义；我不应行四念住义非义；我不应行四正断、

sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī yì
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支义

fēi yì wǒ bù yīng xíng kǔ shèng dì yì fēi yì wǒ bù yīng xíng jí miè
非义；我不应行苦圣谛义非义，我不应行集、灭、

dào shèng dì yì fēi yì wǒ bù yīng xíng sì jìng lǜ yì fēi yì wǒ bù
道圣谛义非义；我不应行四静虑义非义，我不

yīng xíng sì wú liàng sì wú sè dìng yì fēi yì wǒ bù yīng xíng bā jiě tuō
应行四无量、四无色定义非义；我不应行八解脱

yì fēi yì wǒ bù yīng xíng bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
义非义，我不应行八胜处、九次第定、十遍处

yì fēi yì wǒ bù yīng xíng yī qiè sān mó dì mén yì fēi yì wǒ bù yīng
义非义；我不应行一切三摩地门义非义，我不应

xíng yī qiè tuó luó ní mén yì fēi yì wǒ bù yīng xíng kōng jiě tuō mén yì
行一切陀罗尼门义非义；我不应行空解脱门义

fēi yì wǒ bù yīng xíng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì fēi yì wǒ
非义，我不应行无相、无愿解脱门义非义；我

bù yīng xíng wǔ yǎn yì fēi yì wǒ bù yīng xíng liù shén tōng yì fēi yì wǒ
不应行五眼义非义，我不应行六神通义非义；我

bù yīng xíng fó shí lì yì fēi yì wǒ bù yīng xíng sì wú suǒ wèi sì wú
不应行佛十力义非义，我不应行四无所畏、四无

ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ
碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法

yì fēi yì wǒ bù yīng xíng wú wàng shī fǎ yì fēi yì wǒ bù yīng xíng
义非义；我不应行无忘失法义非义，我不应行

héng zhù shě xìng yì fēi yì wǒ bù yīng xíng yī qiè zhì yì fēi yì wǒ bù
恒住舍性义非义；我不应行一切智义非义，我不

yīng xíng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì fēi yì wǒ bù yīng xíng yù liú
应行道相智、一切相智义非义；我不应行预流

guǒ yì fēi yì wǒ bù yīng xíng yī lái bù huán ā luó hàn guǒ yì fēi
果义非义，我不应行一来、不还、阿罗汉果义非
yì wǒ bù yīng xíng dú jué pú tí yì fēi yì wǒ bù yīng xíng yī qiè pú
义；我不应行独觉菩提义非义；我不应行一切菩
sà mó hē sà xíng yì fēi yì wǒ bù yīng xíng zhū fó wú shàng zhèng děng
萨摩诃萨行义非义；我不应行诸佛无上正等
pú tí yì fēi yì
菩提义非义。’

suǒ yǐ zhě hé shàn xiàn rú lái dé wú shàng zhèng děng pú
“所以者何？善现，如来得无上正等菩
tí shí bú jiàn yǒu fǎ néng yǔ shǎo fǎ wéi yì fēi yì shàn xiàn rú
提时，不见有法能与少法为义非义。善现，如
lái chū shì ruò bù chū shì zhū fǎ fǎ xìng fǎ zhù fǎ dìng fǎ ěr cháng
来出世若不出世，诸法法性法住、法定、法尔常
zhù wú fǎ yú fǎ wéi yì fēi yì rú shì shàn xiàn pú sà mó hē
住，无法于法为义非义。如是，善现，菩萨摩诃
sà yīng lí yì fēi yì cháng xíng bō rě bō luó mì duō shēn shēn yì qù
萨应离义非义，常行般若波罗蜜多甚深义趣。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn hé gù bō rě bō luó mì
具寿善现白佛言：“世尊！何故般若波罗蜜
duō bù yǔ zhū fǎ wéi yì fēi yì
多不与诸法为义非义？”

fó yán shàn xiàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō yú yǒu wéi
佛言：“善现，甚深般若波罗蜜多，于有为
fǎ jí wú wéi fǎ jù wú suǒ zuò fēi ēn fēi yuàn wú yì wú sǔn shì
法及无为法俱无所作，非恩非怨、无益无损，是
gù bō rě bō luó mì duō bù yǔ zhū fǎ wéi yì fēi yì
故般若波罗蜜多不与诸法为义非义。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn qǐ bù zhū fó jí fó
具寿善现复白佛言：“世尊！岂不诸佛及佛
dì zǐ yī qiè xián shèng jiē yǐ wú wéi wéi dì yī yì
弟子、一切贤圣，皆以无为为第一义？”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō fó
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说，佛
jí dì zǐ yī qiè xián shèng jiē yǐ wú wéi fǎ wéi dì yī yì rán
及弟子、一切贤圣，皆以无为法¹⁰为第一义，然

¹⁰ 大正藏：为；永乐北藏及龙藏：为法

wú wéi fǎ bù yǔ zhū fǎ wéi yì wéi sǔn shànxiàn pì rú xū kōngzhēn
无为法不与诸法为益为损。善现，譬如虚空真
rú bù yǔ zhū fǎ wéi yì wéi sǔn pú sà mó hē sà shēnshēn bō rě bō
如，不与诸法为益为损，菩萨摩诃萨甚深般若波
luó mì duō yì fù rú shì bù yǔ zhū fǎ wéi yì wéi sǔn shì gù bō rě
罗蜜多亦复如是，不与诸法为益为损。是故般若
bō luó mì duō bù yǔ zhū fǎ wéi yì fēi yì
波罗蜜多不与诸法为义非义。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà qǐ bú
具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨岂不
yào xué shēnshēn wú wéi bō rě bō luó mì duō nǎi néng zhèng dé yī qiè
要学甚深无为般若波罗蜜多，乃能证得一切
zhì zhì
智智？”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō pú
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说，菩
sà mó hē sà yào xué shēnshēn wú wéi bō rě bō luó mì duō nǎi néng
萨摩诃萨要学甚深无为般若波罗蜜多，乃能
zhèng dé yī qiè zhì zhì bù yǐ èr fǎ ér wéi fāng biàn
证得一切智智，不以二法而为方便。”

shì zūn wéi yǐ bú èr fǎ dé bú èr fǎ yé
“世尊！为以不二法得不二法耶？”

fú yě shànxiàn
“不也！善现，”

shì zūn wéi yǐ èr fǎ dé bú èr fǎ yé
“世尊！为以二法得不二法耶？”

fú yě shànxiàn
“不也！善现，”

shì zūn ruò wú èr fǎ bù yǐ èr fǎ bú èr fǎ dé pú
“世尊！若无二法不以二法、不二法得，菩
sà mó hē sà yún hé dāng dé yī qiè zhì zhì
萨摩诃萨云何当得一切智智？”

shànxiàn èr bú èr fǎ jù bù kě dé shì gù suǒ dé yī
“善现，二、不二法俱不可得，是故所得一
qiè zhì zhì fēi yǒu suǒ dé gù dé yì fēi wú suǒ dé gù dé yǒu suǒ
切智智，非有所得故得，亦非无所得故得，有所
dé fǎ wú suǒ dé fǎ bù kě dé gù ruò rú shì zhī nǎi néng zhèng dé
得法、无所得法不可得故，若如是知乃能证得

yī qiè zhì zhì
一切智智。”

chū fēn shí shuō pǐn dì liù shí èr zhī yī
初分实说品第六十二之一

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn rú shì bō rě
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！如是般若
bō luó mì duō jí wéi shèn shēn shì zūn zhū pú sà mó hē sà bù dé yǒu
波罗蜜多极为甚深。世尊！诸菩萨摩诃萨不得有
qíng yì fù bù dé yǒu qíng shī shè ér wèi yǒu qíng qiú qù wú shàng zhèng
情，亦复不得有情施設，而为有情求趣无上正
děng pú tí shèn wéi nán shì shì zūn pì rú yǒu rén yù yú wú sè
等菩提甚为难事。世尊！譬如有人欲于无色、
wú jiàn wú duì wú suǒ yī zhǐ kōng zhōng zhòng shù bǐ jí wéi nán
不见、无对、无所依止空中种树，彼极为难，
zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì bù dé yǒu qíng yì fù bù dé yǒu
诸菩萨摩诃萨亦复如是，不得有情，亦复不得有
qíng shī shè ér wèi yǒu qíng qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí shèn wéi nán
情施設，而为有情求趣无上正等菩提甚为难
shì shì”
事。”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō rú
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说，如
shì bō rě bō luó mì duō jí wéi shèn shēn zhū pú sà mó hē sà bù dé
是般若波罗蜜多极为甚深，诸菩萨摩诃萨不得
yǒu qíng yì fù bù dé yǒu qíng shī shè ér wèi yǒu qíng qiú qù wú shàng
有情，亦复不得有情施設，而为有情求趣无上
zhèng děng pú tí shèn wéi nán shì
正等菩提甚为难事。

shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà suī bú jiàn yǒu zhēn shí yǒu qíng
“善现，诸菩萨摩诃萨虽不见有真实有情
jí bǐ shī shè ér zhū yǒu qíng yú chī diān dǎo zhí wéi shí yǒu lún huí
及彼施設，而诸有情愚痴颠倒执为实有，轮回
shēng sǐ shòu kǔ wú qióng wèi dù bǐ gù qiú qù wú shàng zhèng děng pú
生死受苦无穷，为度彼故求趣无上正等菩
tí dé pú tí yǐ duàn bǐ wǒ zhí jí lìng jiě tuō shēng sǐ zhòng kǔ
提，得菩提已断彼我执，及令解脱生死众苦。

shànxiàn pì rú yǒurénliángtiánzhòngshù shì rén suī fù bú jiàn cǐ shù
善现，譬如有人良田种树，是人虽复不见此树
gēnjīng zhī yè huāguǒshòuzhě ér zhòngshù yǐ suí shí gài guàn qín
根茎、枝叶、花果受者而种树已，随时溉灌勤
shǒu hù zhī cǐ shù hòu shí jiàn dé shēngzhǎng zhī yè huāguǒ jiē xī
守护之，此树后时渐得生长，枝叶、花果皆悉
mào shèng zhòng rén shòu yòng yù jí huò ān shànxiàn zhū pú sà mó
茂盛，众人受用愈疾获安。善现，诸菩萨摩
hē sà yì fù rú shì suī bú jiàn yǒu yǒu qíng fó guǒ ér wèi yǒu qíng qiú
诃萨亦复如是，虽不见有有情佛果，而为有情求
qù wú shàng zhèng děng pú tí jiàn cì xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn
趣无上正等菩提，渐次修行布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jì yuán mǎn yǐ zhèng dé wú
精进、静虑、般若波罗蜜多，既圆满已证得无
shàng zhèng děng pú tí lìng zhū yǒu qíng shòu yòng fó shù zhū yè huāguǒ
上正等菩提，令诸有情受用佛树¹¹叶花果
gè dé ráo yì
各得饶益。

shànxiàndāng zhī yè ráo yì zhě wèi zhū yǒu qíng yīn cǐ fó
“善现当知！叶饶益者，谓诸有情因此佛
shù tuō è qù kǔ huāráo yì zhě wèi zhū yǒu qíng yīn cǐ fó shù huò
树脱恶趣苦。华饶益者，谓诸有情因此佛树或
shēng chā dì lì dà zú huò shēng pó luó mén dà zú huò shēng zhǎng zhě
生刹帝力大族，或生婆罗门大族，或生长者
dà zú huò shēng jū shì dà zú huò shēng sì dà wáng zhòng tiān huò
大族，或生居士大族，或生四大王众天，或
shēng sān shí sān tiān huò shēng yè mó tiān huò shēng dǔ shǐ duō tiān
生三十三天，或生夜摩天，或生睹史多天，
huò shēng lè biàn huà tiān huò shēng tā huà zì zài tiān huò shēng fàn zhòng
或生乐变化天，或生他化自在天，或生梵众
tiān huò shēng fàn fǔ tiān huò shēng fàn huì tiān huò shēng dà fàn tiān
天，或生梵辅天，或生梵会天，或生大梵天，
huò shēng guāng tiān huò shēng shǎo guāng tiān huò shēng wú liàng guāng tiān
或生光天，或生少光天，或生无量光天，
huò shēng jí guāng jìng tiān huò shēng jìng tiān huò shēng shǎo jìng tiān huò
或生极光净天，或生净天，或生少净天，或

¹¹ 大正藏：枝；永乐北藏及龙藏：诸

shēng wú liàng jìng tiān huòshēng biàn jìng tiān huòshēng guǎng tiān huò
生无量净天，或生遍净天，或生广天，或
shēng shǎo guǎng tiān huòshēng wú liàng guǎng tiān huòshēng guǎng guǒ tiān
生少广天，或生无量广天，或生广果天，
huòshēng wú fán tiān huòshēng wú rè tiān huòshēng shàn xiàn tiān huò
或生无烦天，或生无热天，或生善现天，或
shēng shàn jiàn tiān huòshēng sè jiū jìng tiān huòshēng kōng wú biān chù tiān
生善见天，或生色究竟天，或生空无边处天，
huòshēng shí wú biān chù tiān huòshēng wú suǒ yǒu chù tiān huòshēng fēi
或生识无边处天，或生无所有处天，或生非
xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān guǒráo yì zhě wèi zhū yǒu qíng yīn cǐ fó shù
想非非想处天。果饶益者，谓诸有情因此佛树
huòzhù yù liú guǒ huòzhù yī lái guǒ huòzhù bù huán guǒ huòzhù ā
或住预流果，或住一来果，或住不还果，或住阿
luó hàn guǒ huòzhù dú jué pú tí huòzhù wú shàng zhèng děng pú tí
罗汉果，或住独觉菩提，或住无上正等菩提。
shì zhū yǒu qíng dé chéng fó yǐ fù yòng fó shù zhī yè huā guǒ ráo yì
是诸有情得成佛已，复用佛树枝¹²叶、花果饶益
yǒu qíng lìng zhū yǒu qíng tuō è qù kǔ dé rén tiān lè jiàn cì ān lì lìng
有情，令诸有情脱恶趣苦得人天乐，渐次安立令
rù sān shèng bō niè pán jiè wèi shēng wén shèng bō niè pán jiè huò dú
入三乘般涅槃界，谓声闻乘般涅槃界、或独
jué shèng bō niè pán jiè huò wú shàng shèng bō niè pán jiè shàn xiàn
觉乘般涅槃界、或无上乘般涅槃界。善现，
shì pú sà mó hē sà suī zuò rú shì dà ráo yì shì ér dōu bú jiàn zhēn
是菩萨摩诃萨虽作如是大饶益事，而都不见真
shí yǒu qíng dé niè pán zhě wéi jiàn wàng xiǎng zhòng kǔ jì miè
实有情得涅槃者，唯见妄想众苦寂灭。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō bù dé yǒu qíng jí bǐ shī shè rán wèi chú bǐ wǒ zhí diān dǎo
蜜多，不得有情及彼施設，然为除彼我执颠倒，
qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí yóu cǐ yīn yuán shèn wéi nán shì
求趣无上正等菩提，由此因缘甚为难事。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn dāng zhī pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！当知菩萨

¹² 大正藏：诸；永乐北藏及龙藏：枝

mó hē sà jí shì rú lái yīng zhèngděngjué hé yǐ gù shì zūn
摩诃萨即是如来、应、正等觉。何以故？世尊！

yīn zhū pú sà mó hē sà gù biànnéngyǒngduàn yī qiè dì yù yì néng
因诸菩萨摩诃萨故，便能永断一切地狱，亦能

yǒngduàn yī qiè pángshēng yì néngyǒngduàn yī qiè guǐ jiè yì néng
永断一切傍生，亦能永断一切鬼界，亦能

yǒngduàn yī qiè wú xiá yì néngyǒngduàn yī qiè pín qióng yì néng
永断一切无暇，亦能永断一切贫穷，亦能

yǒngduàn yī qiè liè qù yì néngyǒngduàn yī qiè yù jiè sè wú sè
永断一切劣趣，亦能永断一切欲界、色无色

jiè。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō yīng
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。应

zhī pú sà mó hē sà jí shì rú lái yīng zhèngděngjué
知菩萨摩诃萨即是如来、应、正等觉。

shànxiàn ruò wú pú sà mó hē sà fā qù wú shàngzhèngděng
“善现，若无菩萨摩诃萨发趣无上正等

pú tí shì jiān zé wú guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó zhèng dé wú
菩提，世间则无过去、未来、现在诸佛证得无

shàngzhèngděng pú tí yì wú dú jué chūxiàn yú shì yì wú ā luó hàn
上正等菩提，亦无独觉出现于世，亦无阿罗汉

chūxiàn yú shì yì wú bù huánchūxiàn yú shì yì wú yī lái chūxiàn
出现于世，亦无不还出现于世，亦无一来出现

yú shì yì wú yù liú chūxiàn yú shì yì wú yǒunéngyǒngduàn dì yù
于世，亦无预流出现于世，亦无有能永断地狱，

yì wú yǒunéngyǒngduàn pángshēng yì wú yǒunéngyǒngduàn guǐ jiè
亦无有能永断傍生，亦无有能永断鬼界，

yì wú yǒunéngyǒngduàn wú xiá yì wú yǒunéngyǒngduàn pín qióng yì
亦无有能永断无暇，亦无有能永断贫穷，亦

wú yǒunéngyǒngduàn liè qù yì wú yǒunéngyǒngduàn yù jiè sè wú
无有能永断劣趣，亦无有能永断欲界、色无

sè jiè。

shì gù shànxiàn rú rǔ suǒshuō dāng zhī pú sà mó hē
“是故，善现，如汝所说。当知菩萨摩诃

sà jí shì rú lái yīng zhèngděngjué zhě rú shì rú shì yīng zhī pú
萨即是如来、应、正等觉者，如是如是应知菩

sà mó hē sà jí shì rú lái yīng zhèngděngjué hé yǐ gù shàn
萨摩诃萨即是如来、应、正等觉。何以故？善

xiàn ruòyóu cǐ zhēn rú shī shè rú lái jí yóu cǐ zhēn rú shī shè dú jué
现，若由此真如施設如来，即由此真如施設独觉；

ruòyóu cǐ zhēn rú shī shè dú jué jí yóu cǐ zhēn rú shī shèshēngwén
若由此真如施設独觉，即由此真如施設声闻；

ruòyóu cǐ zhēn rú shī shèshēngwén jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè
若由此真如施設声闻，即由此真如施設一切

xiánshèng ruòyóu cǐ zhēn rú shī shè yī qièxiánshèng jí yóu cǐ zhēn
贤圣；若由此真如施設一切贤圣，即由此真

rú shī shè sè ruòyóu cǐ zhēn rú shī shè sè jí yóu cǐ zhēn rú shī shè
如施設色；若由此真如施設色，即由此真如施設

shòu xiǎng xíng shí ruòyóu cǐ zhēn rú shī shèshòu xiǎng xíng
受、想、行、识；若由此真如施設受、想、行、

shí jí yóu cǐ zhēn rú shī shèyǎnchù ruòyóu cǐ zhēn rú shī shèyǎnchù
识，即由此真如施設眼处；若由此真如施設眼处，

jí yóu cǐ zhēn rú shī shè ěr bí shé shēn yì chù ruòyóu cǐ
即由此真如施設耳、鼻、舌、身、意处；若由此

zhēn rú shī shè ěr bí shé shēn yì chù jí yóu cǐ zhēn rú
真如施設耳、鼻、舌、身、意处，即由此真如

shī shè sè chù ruòyóu cǐ zhēn rú shī shè sè chù jí yóu cǐ zhēn rú shī
施設色处；若由此真如施設色处，即由此真如施

shèshēng xiāng wèi chù fǎ chù ruòyóu cǐ zhēn rú shī shèshēng
设声、香、味、触、法处；若由此真如施設声、

xiāng wèi chù fǎ chù jí yóu cǐ zhēn rú shī shèyǎnjiè ruò
香、味、触、法处，即由此真如施設眼界；若

yóu cǐ zhēn rú shī shèyǎnjiè jí yóu cǐ zhēn rú shī shè ěr bí shé
由此真如施設眼界，即由此真如施設耳、鼻、舌、

shēn yì jiè ruòyóu cǐ zhēn rú shī shè ěr bí shé shēn
身、眼界；若由此真如施設耳、鼻、舌、身、

yì jiè jí yóu cǐ zhēn rú shī shè sè jiè ruòyóu cǐ zhēn rú shī shè sè
眼界，即由此真如施設色界；若由此真如施設色

jiè jí yóu cǐ zhēn rú shī shèshēng xiāng wèi chù fǎ jiè
界，即由此真如施設声、香、味、触、法界；

ruòyóu cǐ zhēn rú shī shèshēng xiāng wèi chù fǎ jiè jí yóu
若由此真如施設声、香、味、触、法界，即由

cǐ zhēn rú shī shèyǎnshí jiè ruòyóu cǐ zhēn rú shī shèyǎnshí jiè jí
此真如施設眼识界；若由此真如施設眼识界，即

yóu cǐ zhēn rú shī shè ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò yóu cǐ
由此真如施設耳、鼻、舌、身、意识界；若由此
zhēn rú shī shè ěr bí shé shēn yì shí jiè jí yóu cǐ zhēn
真如施設耳、鼻、舌、身、意识界，即由此真
rú shī shè yǎn chù ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yǎn chù jí yóu cǐ zhēn rú
如施設眼触；若由此真如施設眼触，即由此真如
shī shè ěr bí shé shēn yì chù ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè ěr
施設耳、鼻、舌、身、意触；若由此真如施設耳、
bí shé shēn yì chù jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yǎn chù wéi yuán
鼻、舌、身、意触，即由此真如施設眼触为缘
suǒ shēng zhū shòu ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
所生诸受；若由此真如施設眼触为缘所生诸
shòu jí yóu cǐ zhēn rú shī shè ěr bí shé shēn yì chù wéi
受，即由此真如施設耳、鼻、舌、身、意触为
yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè ěr bí shé shēn
缘所生诸受；若由此真如施設耳、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jí yóu cǐ zhēn rú shī shè dì jiè
意触为缘所生诸受，即由此真如施設地界。

大般若波罗蜜多经卷第三百六十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi liù shí sì
大般若波罗蜜多经卷第三百六十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn shí shuō pǐn dì liù shí èr zhī èr
初分实说品第六十二之二

ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè dì jiè jí yóu cǐ zhēn rú shī shè
“若由此真如施設地界，即由此真如施設

shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè shuǐ
水、火、风、空、识界；若由此真如施設水、

huǒ fēng kōng shí jiè jí yóu cǐ zhēn rú shī shè wú míng ruò
火、风、空、识界，即由此真如施設无明；若

yóu cǐ zhēn rú shī shè wú míng jí yóu cǐ zhēn rú shī shè xíng shí
由此真如施設无明，即由此真如施設行、识、

míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死

chóu tàn kǔ yōu nǎo ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn
愁叹苦忧恼；若由此真如施設行乃至老死愁叹

kǔ yōu nǎo jí yóu cǐ zhēn rú shī shè bù shī bō luó mì duō ruò yóu cǐ
苦忧恼，即由此真如施設布施波罗蜜多；若由此

zhēn rú shī shè bù shī bō luó mì duō jí yóu cǐ zhēn rú shī shè jìng jiè
真如施設布施波罗蜜多，即由此真如施設净戒、

ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ruò yóu cǐ zhēn rú
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；若由此真如

shī shè jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jí yóu cǐ zhēn rú shī shè
施設净戒乃至般若波罗蜜多，即由此真如施設

nèi kōng ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè nèi kōng jí yóu cǐ zhēn rú shī shè
内空；若由此真如施設内空，即由此真如施設

wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为

kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异

kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、

bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng ruò
不可得空、无性空、自性空、无性自性空；若
yóu cǐ zhēn rú shī shè wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jí yóu cǐ zhēn
由此真如施設外空乃至无性自性空，即由此真
rú shī shè sì niàn zhù ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè sì niàn zhù jí yóu cǐ
如施設四念住；若由此真如施設四念住，即由此
zhēn rú shī shè sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
真如施設四正断、四神足、五根、五力、七等
jué zhī bā shèng dào zhī ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè sì zhèng duàn nǎi
觉支、八圣道支；若由此真如施設四正断乃
zhì bā shèng dào zhī jí yóu cǐ zhēn rú shī shè kǔ shèng dì ruò yóu cǐ
至八圣道支，即由此真如施設苦圣谛；若由此
zhēn rú shī shè kǔ shèng dì jí yóu cǐ zhēn rú shī shè jí miè dào
真如施設苦圣谛，即由此真如施設集、灭、道
shèng dì ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè jí miè dào shèng dì jí yóu
圣谛；若由此真如施設集、灭、道圣谛，即由
cǐ zhēn rú shī shè sì jìng lǜ ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè sì jìng lǜ jí
此真如施設四静虑；若由此真如施設四静虑，即
yóu cǐ zhēn rú shī shè sì wú liàng sì wú sè dìng ruò yóu cǐ zhēn rú
由此真如施設四无量、四无色定；若由此真如
shī shè sì wú liàng sì wú sè dìng jí yóu cǐ zhēn rú shī shè bā jiě tuō
施設四无量、四无色定，即由此真如施設八解脱；
ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè bā jiě tuō jí yóu cǐ zhēn rú shī shè bā shèng
若由此真如施設八解脱，即由此真如施設八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè bā shèng
处、九次第定、十遍处；若由此真如施設八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè sān
处、九次第定、十遍处，即由此真如施設一切三
mó dì mén ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè sān mó dì mén jí yóu
摩地门；若由此真如施設一切三摩地门，即由
cǐ zhēn rú shī shè yī qiè tuó luó ní mén ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yī
此真如施設一切陀罗尼门；若由此真如施設一
qiè tuó luó ní mén jí yóu cǐ zhēn rú shī shè kōng jiě tuō mén ruò yóu
切陀罗尼门，即由此真如施設空解脱门；若由
cǐ zhēn rú shī shè kōng jiě tuō mén jí yóu cǐ zhēn rú shī shè wú xiàng
此真如施設空解脱门，即由此真如施設无相、
wú yuàn jiě tuō mén ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè wú xiàng wú yuàn jiě tuō
无愿解脱门；若由此真如施設无相、无愿解脱

mén jí yóu cǐ zhēn rú shī shè wǔ yǎn ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè wǔ
门，即由此真如施設五眼；若由此真如施設五
yǎn jí yóu cǐ zhēn rú shī shè liù shéntōng ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè
眼，即由此真如施設六神通；若由此真如施設
liù shéntōng jí yóu cǐ zhēn rú shī shè fó shí lì ruò yóu cǐ zhēn rú
六神通，即由此真如施設佛十力；若由此真如
shī shè fó shí lì jí yóu cǐ zhēn rú shī shè sì wú suǒ wèi sì wú ài
施設佛十力，即由此真如施設四无所畏、四无碍
jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ
解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法；
ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè sì wú suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
若由此真如施設四无所畏乃至十八佛不共法，
jí yóu cǐ zhēn rú shī shè wú wàng shī fǎ ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè wú
即由此真如施設无忘失法；若由此真如施設无
wàng shī fǎ jí yóu cǐ zhēn rú shī shè héng zhù shě xìng ruò yóu cǐ zhēn
忘失法，即由此真如施設恒住舍性；若由此真
rú shī shè héng zhù shě xìng jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè zhì ruò yóu
如施設恒住舍性，即由此真如施設一切智；若由
cǐ zhēn rú shī shè yī qiè zhì jí yóu cǐ zhēn rú shī shè dào xiàng zhì
此真如施設一切智，即由此真如施設道相智、
yī qiè xiàng zhì ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
一切相智；若由此真如施設道相智、一切相智，
jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò yóu cǐ zhēn
即由此真如施設一切菩薩摩訶薩行；若由此真
rú shī shè yī qiè pú sà mó hē sà xíng jí yóu cǐ zhēn rú shī shè zhū
如施設一切菩薩摩訶薩行，即由此真如施設诸
fó wú shàng zhèng děng pú tí ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè zhū fó wú
佛无上正等菩提；若由此真如施設诸佛无
shàng zhèng děng pú tí jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yǒu wéi jiè ruò yóu
上正等菩提，即由此真如施設有为界；若由
cǐ zhēn rú shī shè yǒu wéi jiè jí yóu cǐ zhēn rú shī shè wú wéi jiè ruò
此真如施設有为界，即由此真如施設无为界；若
yóu cǐ zhēn rú shī shè wú wéi jiè jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè rú
由此真如施設无为界，即由此真如施設一切如
lái yīng zhèng děng jué ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè rú lái
来、应、正等觉；若由此真如施設一切如来、
yīng zhèng děng jué jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè pú sà mó hē sà
应、正等觉，即由此真如施設一切菩薩摩訶薩；

ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè pú sà mó hē sà jí yóu cǐ zhēn rú
若由此真如施設一切菩薩摩訶薩，即由此真如
shī shè yī qiè yǒu qíng ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè yǒu qíng jí yóu
施設一切有情；若由此真如施設一切有情，即由
cǐ zhēn rú shī shè yī qiè fǎ
此真如施設一切法。

rú shì shàn xiàn yī qiè fǎ zhēn rú yī qiè yǒu qíng zhēn
“如是！善现，一切法真如，一切有情真
rú yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué zhēn rú yī qiè pú sà mó
如，一切如来、应、正等觉真如，一切菩薩摩
hē sà zhēn rú shí jiē wú yì yóu wú yì gù shuō míng zhēn rú zhū pú
訶薩真如实皆无异，由无异故说名真如。诸菩
sà mó hē sà yú cǐ zhēn rú xiū xué yuán mǎn zhèng dé wú shàng zhèng
薩摩訶薩于此真如，修学圆满证得无上正
děng pú tí gù míng rú lái yīng zhèngděng jué shì gù shàn
等菩提故，名如来、应、正等觉。是故，善
xiàn yīng zhī pú sà mó hē sà jí shì rú lái yīng zhèngděng jué
现，应知菩薩摩訶薩即是如来、应、正等觉，
yī yī qiè fǎ yī qiè yǒu qíng jiē yǐ zhēn rú wéi dìng liàng gù
以一切法、一切有情皆以真如为定量故。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà yīng xué zhēn rú shèn shēn
“如是！善现，菩薩摩訶薩应学真如甚深
bō rě bō luó mì duō shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà ruò xué zhēn rú
般若波罗蜜多。善现，诸菩薩摩訶薩若学真如
shèn shēn bō rě bō luó mì duō zé néng xué yī qiè fǎ zhēn rú ruò néng
甚深般若波罗蜜多，则能学一切法真如。若能
xué yī qiè fǎ zhēn rú zé néng yuán mǎn yī qiè fǎ zhēn rú ruò néng
学一切法真如，则能圆满一切法真如。若能
yuán mǎn yī qiè fǎ zhēn rú zé yú yī qiè fǎ zhēn rú dé zì zài zhù
圆满一切法真如，则于一切法真如得自在住。
ruò yú yī qiè fǎ zhēn rú dé zì zài zhù zé néng shàn zhī yī qiè yǒu qíng
若于一切法真如得自在住，则能善知一切有情
gēn xìng shèng liè ruò néng shàn zhī yī qiè yǒu qíng gēn xìng shèng liè zé
根性胜劣。若能善知一切有情根性胜劣，则
néng jù zhī yī qiè yǒu qíng shèng jiě chā bié ruò néng jù zhī yī qiè yǒu
能具知一切有情胜解差别。若能具知一切有
qíng shèng jiě chā bié zé zhī yǒu qíng zì yè shòu guǒ ruò zhī yǒu qíng zì
情胜解差别，则知有情自业受果。若知有情自

yè shòuguǒ zé néng jù zú yuàn zhì ruò néng jù zú yuàn zhì zé néng
业受果，则能具足愿智。若能具足愿智，则能
jìng xiū sān shì miào zhì ruò néng jìng xiū sān shì miào zhì zé néng wú dào
净修三世妙智。若能净修三世妙智，则能无倒
xíng pú sà xíng ruò néng wú dào xíng pú sà xíng zé néng rú shí chéng shú
行菩萨行。若能无倒行菩萨行，则能如实成熟
yǒu qíng ruò néng rú shí chéng shú yǒu qíng zé néng rú shí yán jìng fó tǔ
有情。若能如实成熟有情，则能如实严净佛土。
ruò néng rú shí yán jìng fó tǔ zé néng zhèng dé yī qiè zhì zhì ruò néng
若能如实严净佛土，则能证得一切智智。若能
zhèng dé yī qiè zhì zhì zé néng zhuàn miào fǎ lún ruò néng zhuàn miào
证得一切智智，则能转妙法轮。若能转妙
fǎ lún zé néng ān lì yǒu qíng yú sān shèng dào ruò néng ān lì yǒu qíng
法轮，则能安立有情于三乘道。若能安立有情
yú sān shèng dào zé lìng yǒu qíng rù wú yú yī bō niè pán jiè
于三乘道，则令有情入无余依般涅槃界。

shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà jiàn rú shì děng zì lì lì tā
“善现，诸菩萨摩诃萨见如是等自利利他
yī qiè gōng dé yīng fā wú shàng zhèng děng jué xīn yǒng měng jīng jìn xiū
一切功德，应发无上正等觉心勇猛精进，修
xíng bō rě bō luó mì duō jiān gù wú tuì
行般若波罗蜜多坚固无退。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà néng
具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨能
fā wú shàng zhèng děng jué xīn rú shuō xiū xíng shēn shēn bō rě bō luó
发无上正等觉心，如说修行甚深般若波罗
mì duō shì jiān tiān rén ā sù luò děng jiē yīng qǐ shǒu gōng jìng
蜜多，世间天、人、阿素洛等，皆应稽首恭敬
gòng yǎng
供养。”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说，若
pú sà mó hē sà néng fā wú shàng zhèng děng jué xīn rú shuō xiū xíng
菩萨摩诃萨能发无上正等觉心，如说修行
shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì jiān tiān rén ā sù luò děng
甚深般若波罗蜜多，世间天、人、阿素洛等，
jiē yīng qǐ shǒu gōng jìng gòng yǎng
皆应稽首恭敬供养。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩

hē sà pǔ wèi dù tuō zhū yǒu qíng gù chū fā wú shàngzhèngděngjué xīn
诃萨普为度脱诸有情故，初发无上正等觉心，

huò jǐ suǒ fú
获几所福？”

fó yán shànxiàn ruò pú sà mó hē sà pǔ wèi dù tuō zhū yǒu
佛言：“善现，若菩萨摩诃萨普为度脱诸有

qíng gù chū fā wú shàngzhèngděngjué xīn qí suǒ huò fú wú liàng wú
情故，初发无上正等觉心，其所获福无量无

biān suànshù pì yù suǒ bù néng jí
边，算数譬喻所不能及。

shànxiàn jiǎ shǐ chōngmǎnxiǎoqiān shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē
“善现，假使充满小千世界一切有情皆

qù shēngwénhuò dú jué dì yú yì yún hé shì zhū yǒu qíng qí fú duō
趣声闻或独觉地，于意云何？是诸有情其福多

fǒu
不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！

bǐ suǒ huò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shànxiàn bǐ suǒ huò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有

qíngchū fā wú shàngzhèngděngjué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，

bǎi fēn bù jí yī qiānfēn bù jí yī bǎiqiānfēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝

fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，

bǎiqiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī hé yǐ gù shànxiàn
百千俱胝那庾多分亦不及一。何以故？善现，

shēngwén dú jué jiē yīn pú sà mó hē sà yǒu fēi pú sà mó hē sà
声闻、独觉皆因菩萨摩诃萨有，非菩萨摩诃萨

yīn zhū¹³ shēngwén dú jué ér yǒu
因诸¹³声闻、独觉而有。

¹³ 大正藏：诸；永乐北藏：诸；龙藏：证；校勘：诸

shànxiàn zhì xiǎoqiān jiè yī qiè yǒuqíng jiē qù shēngwénhuò
“善现，置小千界一切有情皆趣声闻或

dú jué dì suǒhuò fú jù jiǎ shǐ chōngmǎnzhōngqiān shì jiè yī qiè yǒu
独觉地所获福聚。假使充满中千世界一切有

qíng jiē qù shēngwénhuò dú jué dì yú yì yún hé shì zhū yǒuqíng qí
情皆趣声闻或独觉地，于意云何？是诸有情其

fú duō fǒu
福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！

bǐ suǒhuò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shànxiàn bǐ suǒhuò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有

qíngchū fā wú shàngzhèngděngjué xīn yī pú sà mó hē sà suǒhuò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，

bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎiqiān fēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝

fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，

bǎiqiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
百千俱胝那庾多分亦不及一。

shànxiàn zhì zhōngqiān jiè yī qiè yǒuqíng jiē qù shēngwénhuò
“善现，置中千界一切有情皆趣声闻或

dú jué dì suǒhuò fú jù jiǎ shǐ chōngmǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī
独觉地所获福聚。假使充满三千¹⁴大千世界一

qiè yǒuqíng jiē qù shēngwénhuò dú jué dì yú yì yún hé shì zhū yǒu
切有情皆趣声闻或独觉地，于意云何？是诸有

qíng qí fú duō fǒu
情其福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！

bǐ suǒhuò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shànxiàn bǐ suǒhuò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有

¹⁴ 大正藏：满；永乐北藏及龙藏：满三千

qíngchū fā wú shàngzhèngděng jué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，
bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝
fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，
bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
百千俱胝那庾多分亦不及一。

shànxiàn zhì dà qiān jiè yī qiè yǒuqíng jiē qù shēngwénhuò
“善现，置大千界一切有情皆趣声闻或
dú jué dì suǒ huò fú jù jiǎ shǐ chōngmǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī
独觉地所获福聚。假使充满三千大千世界一
qiè yǒuqíng jiē zhù jìngguān dì yú yì yún hé shì zhū yǒuqíng qí fú
切有情皆住净观地，于意云何？是诸有情其福
duō fǒu
多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！
bǐ suǒ huò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shànxiàn bǐ suǒ huò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有
qíngchū fā wú shàngzhèngděng jué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，
bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝
fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，
bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
百千俱胝那庾多分亦不及一。

shànxiàn zhì dà qiān jiè yī qiè yǒuqíng jiē zhù jìngguān dì suǒ
“善现，置大千界一切有情皆住净观地所
huò fú jù jiǎ shǐ chōngmǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē
获福聚。假使充满三千大千世界一切有情皆
zhù zhǒngxìng dì yú yì yún hé shì zhū yǒuqíng qí fú duō fǒu
住种性地，于意云何？是诸有情其福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！

bǐ suǒ huò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shàn xiàn bǐ suǒ huò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有
qíng chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，
bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝
fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，
bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
百千俱胝那庾多分亦不及一。

shàn xiàn zhì dà qiān jiè yī qiè yǒu qíng jiē zhù zhǒng xìng dì
“善现，置大千界一切有情皆住种性地
suǒ huò fú jù jiǎ shǐ chōng mǎn sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng
所获福聚。假使充满三千大千世界一切有情
jiē zhù dì bā dì yú yì yún hé shì zhū yǒu qíng qí fú duō fǒu
皆住第八地，于意云何？是诸有情其福多不？”

shàn xiàn dá yán shèn duō shì zūn shèn duō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

bǐ suǒ huò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shàn xiàn bǐ suǒ huò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有
qíng chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，
bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝
fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，
bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
百千俱胝那庾多分亦不及一。

shàn xiàn zhì dà qiān jiè yī qiè yǒu qíng jiē zhù dì bā dì suǒ
“善现，置大千界一切有情皆住第八地所
huò fú jù jiǎ shǐ chōng mǎn sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē
获福聚。假使充满三千大千世界一切有情皆
zhù jiàn dì yú yì yún hé shì zhū yǒu qíng qí fú duō fǒu
住见地，于意云何？是诸有情其福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

bǐ suǒ huò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shànxiàn bǐ suǒ huò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有

qíngchū fā wú shàngzhèngděngjué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，

bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝

fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，

bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
百千俱胝那庾多分亦不及一。

shànxiàn zhì dà qiān jiè yī qiè yǒu qíng jiē zhù jiàn dì suǒ huò
“善现，置大千界一切有情皆住见地所获

fú jù jiǎ shǐ chōngmǎn sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē zhù
福聚。假使充满三千大千世界一切有情皆住

bó dì yú yì yún hé shì zhū yǒu qíng qí fú duō fǒu
薄地，于意云何？是诸有情其福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

bǐ suǒ huò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shànxiàn bǐ suǒ huò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有

qíngchū fā wú shàngzhèngděngjué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，

bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝

fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，

bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
百千俱胝那庾多分亦不及一。

shànxiàn zhì dà qiān jiè yī qiè yǒu qíng jiē zhù bó dì suǒ huò
“善现，置大千界一切有情皆住薄地所获

fú jù jiǎ shǐ chōngmǎn sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē zhù
福聚。假使充满三千大千世界一切有情皆住

lí yù dì yú yì yún hé shì zhū yǒu qíng qí fú duō fǒu
离欲地，于意云何？是诸有情其福多不？”

shàn xiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！

bǐ suǒ huò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shàn xiàn bǐ suǒ huò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有

qíng chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，

bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝

fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，

bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
百千俱胝那庾多分亦不及一。

shàn xiàn zhì dà qiān jiè yī qiè yǒu qíng jiē zhù lí yù dì suǒ
“善现，置大千界一切有情皆住离欲地所

huò fú jù jiǎ shǐ chōng mǎn sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē
获福聚。假使充满三千大千世界一切有情皆

zhù yǐ bàn dì yú yì yún hé shì zhū yǒu qíng qí fú duō fǒu
住已办地，于意云何？是诸有情其福多不？”

shàn xiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！

bǐ suǒ huò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shàn xiàn bǐ suǒ huò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有

qíng chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，

bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝

fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，

bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
百千俱胝那庾多分亦不及一。

shàn xiàn zhì dà qiān jiè yī qiè yǒu qíng jiē zhù yǐ bàn dì suǒ
“善现，置大千界一切有情皆住已办地所

huò fú jù jiǎ shǐ chōngmǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē
获福聚。假使充满三千大千世界一切有情皆
zhù dú jué dì yú yì yún hé shì zhū yǒuqíng qí fú duō fǒu
住独觉地，于意云何？是诸有情其福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！

bǐ suǒ huò fú wú liàng wú biān
彼所获福无量无边。”

fó yán shànxiàn bǐ suǒ huò fú yú wèi dù tuō yī qiè yǒu
佛言：“善现，彼所获福，于为度脱一切有

qíngchū fā wú shàngzhèngděngjué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù
情初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所获福聚，

bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī jù zhī
百分不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝

fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī
分不及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，

bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
百千俱胝那庾多分亦不及一。

shànxiàn jiǎ shǐ chōngmǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu
“善现，假使充满三千大千世界一切有

qíng jiē wèi dù tuō zhū yǒuqíng gù chū fā wú shàngzhèngděngjué xīn
情皆为度脱诸有情故，初发无上正等觉心，

shì zhū pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù yú rù pú sà zhèngxìng lí shēng
是诸菩萨摩诃萨所获福聚，于入菩萨正性离生

yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí
一菩萨摩诃萨所获福聚，百分不及一，千分不及

yī bǎi qiān fēn bù jí yī jù zhī fēn bù jí yī bǎi jù zhī fēn bù
一，百千分不及一，俱胝分不及一，百俱胝分不

jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù
及一，千俱胝分不及一，百千俱胝那庾多分亦不

jí yī
及一。

shànxiàn jiǎ shǐ chōngmǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu
“善现，假使充满三千大千世界一切有

qíng jiē rù pú sà zhèngxìng lí shēng shì zhū pú sà mó hē sà suǒ huò
情皆入菩萨正性离生，是诸菩萨摩诃萨所获

fú jù yú xíng pú tí xiàng yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù bǎi fēn
福聚，于行菩提向一菩萨摩诃萨所获福聚，百分

bù jí yī qiānfēn bù jí yī bǎiqiānfēn bù jí yī jù zhī fēn bù
不及一，千分不及一，百千分不及一，俱胝分不
jí yī bǎi jù zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī bǎiqiān
及一，百俱胝分不及一，千俱胝分不及一，百千
jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
俱胝那庾多分亦不及一。

shànxiàn jiǎ shǐ chōngmǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu
“善现，假使充满三千大千世界一切有
qíng jiē xíng pú tí xiàng shì zhū pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù yú yī
情皆行菩提向，是诸菩萨摩诃萨所获福聚，于一
rú lái yīng zhèngděngjué suǒ huò fú jù bǎi fēn bù jí yī qiān
如来、应、正等觉所获福聚，百分不及一，千
fēn bù jí yī bǎiqiānfēn bù jí yī jù zhī fēn bù jí yī bǎi jù
分不及一，百千分不及一，俱胝分不及一，百俱
zhī fēn bù jí yī qiān jù zhī fēn bù jí yī bǎiqiān jù zhī nà yǔ duō
胝分不及一，千俱胝分不及一，百千俱胝那庾多
fēn yì bù jí yī
分亦不及一。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn chū fā wú shàng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！初发无上
zhèngděngjué xīn pú sà mó hē sà hé suǒ sī wéi
正等觉心菩萨摩诃萨何所思惟？”

fó yán shànxiàn chū fā wú shàng zhèngděngjué xīn pú sà mó
佛言：“善现，初发无上正等觉心菩萨摩
hē sà héngzhèng sī wéi yī qiè xiàng zhì
诃萨恒正思惟一切相智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn yī qiè xiàng zhì yǒu hé
具寿善现复白佛言：“世尊！一切相智有何
xìng yī qiè xiàng zhì hé suǒ yuán hé zēngshàng hé xíngxiàng
性？一切相智何所缘？何增上？何行相？
yǒu hé xiàng
有何相？”

fó yán shànxiàn yī qiè xiàng zhì wú xìng wéi xìng wú xiàng wú
佛言：“善现，一切相智无性为性，无相无
yīn wú suǒ jǐng jué wú shēng wú xiàn yòu rǔ suǒ wèn yī qiè xiàng
因，无所警觉，无生无现。又汝所问‘一切相
zhì hé suǒ yuán hé zēngshàng hé xíngxiàng yǒu hé xiàng zhě
智何所缘？何增上？何行相？有何相？’者，

shànxiàn yī qiè xiàng zhì wú xìng wéi suǒ yuán zhèngniàn wéi zēngshàng
善现，一切相智无性为所缘，正念为增上，
jì jìng wéi xíng xiàng wú xiàng wéi xiàng shànxiàn yī qiè xiàng zhì rú
寂静为行相，无相为相。善现，一切相智如
shì suǒ yuán rú shì zēngshàng rú shì xíng xiàng rú shì xiàng
是所缘，如是增上，如是行相，如是相。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn wéi dàn yī qiè xiàng zhì
具寿善现复白佛言：“世尊！为但一切相智

wú xìng wéi xìng wéi sè shòu xiǎng xíng shí yì wú xìng wéi xìng
无性为性？为色、受、想、行、识亦无性为性？
wéi yǎnchù ěr bí shé shēn yì chù yì wú xìng wéi xìng wéi
为眼处、耳、鼻、舌、身、意处亦无性为性？为
sè chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù yì wú xìng wéi xìng wéi
色处、声、香、味、触、法处亦无性为性？为
yǎn jiè ěr bí shé shēn yì jiè yì wú xìng wéi xìng wéi sè
眼界、耳、鼻、舌、身、意识界亦无性为性？为色
jiè shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yì wú xìng wéi xìng wéi yǎn
界、声、香、味、触、法界亦无性为性？为眼
shí jiè ěr bí shé shēn yì shí jiè yì wú xìng wéi xìng wéi
识界、耳、鼻、舌、身、意识界亦无性为性？为
yǎnchù ěr bí shé shēn yì chù yì wú xìng wéi xìng wéi yǎn
眼触、耳、鼻、舌、身、意触亦无性为性？为眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán
触为缘所生诸受、耳、鼻、舌、身、意触为缘
suǒ shēng zhū shòu yì wú xìng wéi xìng wéi dì jiè shuǐ huǒ fēng
所生诸受亦无性为性？为地界、水、火、风、
kōng shí jiè yì wú xìng wéi xìng wéi wú míng xíng shí míng sè
空、识界亦无性为性？为无明、行、识、名色、
liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦
yōunǎo yì wú xìng wéi xìng wéi nèi fǎ wài fǎ yì wú xìng wéi xìng wéi
烦恼亦无性为性？为内法、外法亦无性为性？为
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì wú xìng wéi xìng wéi sì niàn
四静虑、四无量、四无色定亦无性为性？为四念
zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
住、四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī yì wú xìng wéi xìng wéi kōng jiě tuō mén wú xiàng wú
八圣道支亦无性为性？为空解脱门、无相、无

yuàn jiě tuō mén yì wú xìng wéi xìng wéi bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ
愿解脱门亦无性为性？为八解脱、八胜处、九
cì dì dìng shí biàn chù yì wú xìng wéi xìng wéi bù shī bō luó mì duō
次第定、十遍处亦无性为性？为布施波罗蜜多、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yì wú xìng
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多亦无性
wéi xìng wéi nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
为性？为内空、外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng yì wú xìng wéi xìng wéi kǔ shèng dì jí miè dào shèng
自性空亦无性为性？为苦圣谛、集、灭、道圣
dì yì wú xìng wéi xìng wéi yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní
谛亦无性为性？为一切三摩地门、一切陀罗尼
mén yì wú xìng wéi xìng wéi fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
门亦无性为性？为佛十力、四无所畏、四无碍解、
shí bā fó bú gòng fǎ yì wú xìng wéi xìng wéi dà cí dà bēi dà xǐ
十八佛不共法亦无性为性？为大慈、大悲、大喜、
dà shě yì wú xìng wéi xìng wéi wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì wú
大舍亦无性为性？为无忘失法、恒住舍性亦无
xìng wéi xìng wéi yī qiè zhì dào xiàng zhì yì wú xìng wéi xìng wéi chū
性为性？为一切智、道相智亦无性为性？为初
yǎn dì èr dì sān dì sì dì wǔ yǎn yì wú xìng wéi xìng wéi
眼、第二、第三、第四、第五眼亦无性为性？为
chū shén tōng dì èr dì sān dì sì dì wǔ dì liù shén tōng
初神通、第二、第三、第四、第五、第六神通
yì wú xìng wéi xìng wéi yǒu wéi jiè wú wéi jiè yì wú xìng wéi xìng
亦无性为性？为有为界、无为界亦无性为性？”

fó yán shàn xiàn fēi dàn yī qiè xiàng zhì wú xìng wéi xìng sè
佛言：“善现，非但一切相智无性为性，色、
shòu xiǎng xíng shí yì wú xìng wéi xìng yǎn chù ěr bí
受、想、行、识亦无性为性，眼处、耳、鼻、
shé shēn yì chù yì wú xìng wéi xìng sè chù shēng xiāng wèi
舌、身、意处亦无性为性，色处、声、香、味、

chù fǎ chù yì wú xìng wéi xìng yǎn jiè ěr bí shé shēn
触、法处亦无性为性，眼界、耳、鼻、舌、身、
yì jiè yì wú xìng wéi xìng sè jiè shēng xiāng wèi chù fǎ
意界亦无性为性，色界、声、香、味、触、法
jiè yì wú xìng wéi xìng yǎn shí jiè ěr bí shé shēn yì shí
界亦无性为性，眼识界、耳、鼻、舌、身、意识
jiè yì wú xìng wéi xìng yǎn chù ěr bí shé shēn yì chù yì
界亦无性为性，眼触、耳、鼻、舌、身、意触亦
wú xìng wéi xìng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ěr bí shé
无性为性，眼触为缘所生诸受、耳、鼻、舌、
shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì wú xìng wéi xìng dì jiè shuǐ
身、意触为缘所生诸受亦无性为性，地界、水、
huǒ fēng kōng shí jiè yì wú xìng wéi xìng wú míng xíng shí
火、风、空、识界亦无性为性，无明、行、识、
míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死
chóu tàn kǔ yōu nǎo yì wú xìng wéi xìng nèi fǎ wài fǎ yì wú xìng wéi xìng
愁叹苦忧恼亦无性为性，内法、外法亦无性为性，
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì wú xìng wéi xìng sì niàn zhù
四静虑、四无量、四无色定亦无性为性，四念住、
sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèng dào zhī yì wú xìng wéi xìng kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn
圣道支亦无性为性，空解脱门、无相、无愿
jiě tuō mén yì wú xìng wéi xìng bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì
解脱门亦无性为性，八解脱、八胜处、九次第
dìng shí biàn chù yì wú xìng wéi xìng bù shī bō luó mì duō jìng jiè
定、十遍处亦无性为性，布施波罗蜜多、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì wú xìng wéi xìng
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多亦无性为性，
nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng
内空、外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无
biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法
kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空

yì wú xìng wéi xìng kǔ shèng dì jí miè dào shèng dì yì wú xìng
亦无性为性，苦圣谛、集、灭、道圣谛亦无性
wéi xìng yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén yì wú xìng wéi xìng
为性，一切三摩地门、一切陀罗尼门亦无性为性，
fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yì
佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛不共法亦
wú xìng wéi xìng dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì wú xìng wéi xìng
无性为性，大慈、大悲、大喜、大舍亦无性为性，
wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì wú xìng wéi xìng yī qiè zhì dào
无忘失法、恒住舍性亦无性为性，一切智、道
xiàng zhì yì wú xìng wéi xìng chū yǎn dì èr dì sān dì sì dì
相智亦无性为性，初眼、第二、第三、第四、第
wǔ yǎn yì wú xìng wéi xìng chū shén tōng dì èr dì sān dì sì
五眼亦无性为性，初神通、第二、第三、第四、
dì wǔ dì liù shén tōng yì wú xìng wéi xìng yǒu wéi jiè wú wéi jiè yì
第五、第六神通亦无性为性，有为界、无为界亦
wú xìng wéi xìng
无性为性。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn hé yuán yī qiè xiàng zhì
具寿善现白佛言：“世尊！何缘一切相智

wú xìng wéi xìng hé yuán sè shòu xiǎng xíng shí yì wú xìng wéi
无性为性？何缘色、受、想、行、识亦无性为

xìng hé yuán yǎn chù ěr bí shé shēn yì chù yì wú xìng wéi
性？何缘眼处、耳、鼻、舌、身、意处亦无性为

xìng hé yuán sè chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù yì wú xìng
性？何缘色处、声、香、味、触、法处亦无性

wéi xìng hé yuán yǎn jiè ěr bí shé shēn yì jiè yì wú xìng
为性？何缘眼界、耳、鼻、舌、身、意界亦无性

wéi xìng hé yuán sè jiè shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yì wú
为性？何缘色界、声、香、味、触、法界亦无

xìng wéi xìng hé yuán yǎn shí jiè ěr bí shé shēn yì shí jiè
性为性？何缘眼识界、耳、鼻、舌、身、意识界

yì wú xìng wéi xìng hé yuán yǎn chù ěr bí shé shēn yì chù
亦无性为性？何缘眼触、耳、鼻、舌、身、意触

yì wú xìng wéi xìng hé yuán yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ěr bí
亦无性为性？何缘眼触为缘所生诸受、耳、鼻、

shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì wú xìng wéi xìng hé
舌、身、意触为缘所生诸受亦无性为性？何

yuán dì jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yì wú xìng wéi xìng
缘地界、水、火、风、空、识界亦无性为性？

hé yuán wú míng xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
何缘无明、行、识、名色、六处、触、受、爱、

qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo yì wú xìng wéi xìng hé
取、有、生、老死愁叹苦恼亦无性为性？何

yuán nèi fǎ wài fǎ yì wú xìng wéi xìng hé yuán sì jìng lǜ sì wú
缘内法、外法亦无性为性？何缘四静虑、四无

liàng sì wú sè dìng yì wú xìng wéi xìng hé yuán sì niàn zhù sì zhèng
量、四无色定亦无性为性？何缘四念住、四正

duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道

zhī yì wú xìng wéi xìng hé yuán kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě
支亦无性为性？何缘空解脱门、无相、无愿解

tuō mén yì wú xìng wéi xìng hé yuán bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì
脱门亦无性为性？何缘八解脱、八胜处、九次

dì dìng shí biàn chù yì wú xìng wéi xìng hé yuán bù shī bō luó mì duō
第定、十遍处亦无性为性？何缘布施波罗蜜多、

jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì wú xìng
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多亦无性

wéi xìng hé yuán nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà
为性？何缘内空、外空、内外空、空空、大

kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú
空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无

jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
际空、散空、无变异空、本性空、自相空、

gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自

xìng kōng wú xìng zì xìng kōng yì wú xìng wéi xìng hé yuán kǔ shèng dì
性空、无性自性空亦无性为性？何缘苦圣谛、

jí miè dào shèng dì yì wú xìng wéi xìng hé yuán yī qiè sān mó dì
集、灭、道圣谛亦无性为性？何缘一切三摩地

mén yī qiè tuó luó ní mén yì wú xìng wéi xìng hé yuán fó shí lì
门、一切陀罗尼门亦无性为性？何缘佛十力、

sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ yì wú xìng wéi xìng
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法亦无性为性？

hé yuán dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì wú xìng wéi xìng hé yuán
何缘大慈、大悲、大喜、大舍亦无性为性？何缘

wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì wú xìngwéixìng hé yuán yī qiè zhì
无忘失法、恒住舍性亦无性为性？何缘一切智、
dàoxiàng zhì yì wú xìngwéixìng hé yuánchūyǎn dì èr dì sān
道相智亦无性为性？何缘初眼、第二、第三、
dì sì dì wǔ yǎn yì wú xìngwéixìng hé yuánchūshéntōng dì èr
第四、第五眼亦无性为性？何缘初神通、第二、
dì sān dì sì dì wǔ dì liù shéntōng yì wú xìngwéixìng hé yuán
第三、第四、第五、第六神通亦无性为性？何缘
yǒuwéi jiè wú wéi jiè yì wú xìngwéixìng
有为界、无为界亦无性为性？”

fó yán shànxiàn yī qiè xiàng zhì zì xìngwú gù ruò fǎ zì
佛言：“善现，一切相智自性无故，若法自
xìng wú shì fǎ wú xìngwéixìng sè shòu xiǎng xíng shí zì
性无，是法无性为性。色、受、想、行、识自
xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìngwéixìng yǎnchù ěr
性无故，若法自性无，是法无性为性。眼处、耳、
bí shé shēn yì chù zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ
鼻、舌、身、意处自性无故，若法自性无，是法
wú xìngwéixìng sè chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù zì xìng
无性为性。色处、声、香、味、触、法处自性
wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìngwéixìng yǎn jiè ěr
无故，若法自性无，是法无性为性。眼界、耳、
bí shé shēn yì jiè zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ
鼻、舌、身、意识界自性无故，若法自性无，是法
wú xìngwéixìng sè jiè shēng xiāng wèi chù fǎ jiè zì xìng
无性为性。色界、声、香、味、触、法界自性
wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìngwéixìng yǎn shí jiè ěr
无故，若法自性无，是法无性为性。眼识界、耳、
bí shé shēn yì shí jiè zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì
鼻、舌、身、意识界自性无故，若法自性无，是
fǎ wú xìngwéixìng yǎnchù ěr bí shé shēn yì chù zì xìng
法无性为性。眼触、耳、鼻、舌、身、意触自性
wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìngwéixìng yǎnchùwéiyuánsuǒ
无故，若法自性无，是法无性为性。眼触为缘所
shēngzhūshòu ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhū
生诸受、耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸
shòu zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìngwéixìng dì jiè
受自性无故，若法自性无，是法无性为性。地界、

shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú
水、火、风、空、识界自性无故，若法自性无，
shì fǎ wú xìng wéi xìng wú míng xíng shí míng sè liù chù chù
是法无性为性。无明、行、识、名色、六处、触、
shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo zì xìng wú
受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼自性无
gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng nèi fǎ wài fǎ zì
故，若法自性无，是法无性为性。内法、外法自
xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng sì jìng lǜ
性无故，若法自性无，是法无性为性。四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ
四无量、四无色定自性无故，若法自性无，是法
wú xìng wéi xìng sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
无性为性。四念住、四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī zì xìng wú gù ruò fǎ zì
五力、七等觉支、八圣道支自性无故，若法自
xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn
性无，是法无性为性。空解脱门、无相、无愿
jiě tuō mén zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng
解脱门自性无故，若法自性无，是法无性为性。
bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù zì xìng wú gù
八解脱、八胜处、九次第定、十遍处自性无故，
ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng bù shī bō luó mì duō jìng
若法自性无，是法无性为性。布施波罗蜜多、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō zì xìng wú gù
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多自性无故，
ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng nèi kōng wài kōng nèi wài
若法自性无，是法无性为性。内空、外空、内外
kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng
空、空空、大空、胜义空、有为空、无为空、
bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng
毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、
zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú
自相空、共相空、一切法空、不可得空、无
xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng zì xìng wú gù ruò fǎ zì
性空、自性空、无性自性空自性无故，若法自
xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng kǔ shèng dì jí miè dào shèng
性无，是法无性为性。苦圣谛、集、灭、道圣

dì zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng yī qiè
谛自性无故，若法自性无，是法无性为性。一切
sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú
三摩地门、一切陀罗尼门自性无故，若法自性无，
shì fǎ wú xìng wéi xìng fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
是法无性为性。佛十力、四无所畏、四无碍解、
shí bā fó bú gòng fǎ zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìng
十八佛不共法自性无故，若法自性无，是法无性
wéi xìng dà cí dà bēi dà xǐ dà shě zì xìng wú gù ruò fǎ
为性。大慈、大悲、大喜、大舍自性无故，若法
zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
自性无，是法无性为性。无忘失法、恒住舍性
zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng yī qiè zhì
自性无故，若法自性无，是法无性为性。一切智、
dào xiàng zhì zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng
道相智自性无故，若法自性无，是法无性为性。
chū yǎn dì èr dì sān dì sì dì wǔ yǎn zì xìng wú gù ruò
初眼、第二、第三、第四、第五眼自性无故，若
fǎ zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng chū shén tōng dì èr dì sān
法自性无，是法无性为性。初神通、第二、第三、
dì sì dì wǔ dì liù shén tōng zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú
第四、第五、第六神通自性无故，若法自性无，
shì fǎ wú xìng wéi xìng yǒu wéi jiè wú wéi jiè zì xìng wú gù ruò fǎ
是法无性为性。有为界、无为界自性无故，若法
zì xìng wú shì fǎ wú xìng wéi xìng
自性无，是法无性为性。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn hé yuán yī qiè xiàng zhì
具寿善现白佛言：“世尊！何缘一切相智

zì xìng wú
自性无？”

fó yán shàn xiàn yī qiè xiàng zhì wú hé hé zì xìng gù ruò
佛言：“善现，一切相智无和合自性故，若
fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán sè shòu xiǎng xíng shí zì xìng wú
“世尊！何缘色、受、想、行、识自性无？”

shàn xiàn sè shòu xiǎng xíng shí wú hé hé zì xìng
“善现，色、受、想、行、识无和合自性

gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán yǎn chù ěr bí shé shēn yì chù
“世尊！何缘眼处、耳、鼻、舌、身、意处
zì xìng wú
自性无？”

shàn xiàn yǎn chù ěr bí shé shēn yì chù wú hé
“善现，眼处、耳、鼻、舌、身、意处无和
hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
合自性故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán sè chù shēng xiāng wèi chù fǎ
“世尊！何缘色处、声、香、味、触、法
chù zì xìng wú
处自性无？”

shàn xiàn sè chù shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú
“善现，色处、声、香、味、触、法处无
hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi
和合自性故，若法无和合自性，是法则以无性为
xìng
性。”

shì zūn hé yuán yǎn jiè ěr bí shé shēn yì jiè
“世尊！何缘眼界、耳、鼻、舌、身、意界
zì xìng wú
自性无？”

shàn xiàn yǎn jiè ěr bí shé shēn yì jiè wú hé
“善现，眼界、耳、鼻、舌、身、意界无和
hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
合自性故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán sè jiè shēng xiāng wèi chù fǎ
“世尊！何缘色界、声、香、味、触、法
jiè zì xìng wú
界自性无？”

shàn xiàn sè jiè shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wú
“善现，色界、声、香、味、触、法界无
hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi
和合自性故，若法无和合自性，是法则以无性为
xìng
性。”

shì zūn hé yuányǎn shí jiè ěr bí shé shēn yì
“世尊！何缘眼识界、耳、鼻、舌、身、意
shí jiè zì xìng wú
识界自性无？”

shànxiàn yǎn shí jiè ěr bí shé shēn yì shí jiè
“善现，眼识界、耳、鼻、舌、身、意识界
wú hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng
无和合自性故，若法无和合自性，是法则以无性
wéixìng
为性。”

shì zūn hé yuányǎnchù ěr bí shé shēn yì chù
“世尊！何缘眼触、耳、鼻、舌、身、意触
zì xìng wú
自性无？”

shànxiàn yǎnchù ěr bí shé shēn yì chù wú hé
“善现，眼触、耳、鼻、舌、身、意触无和
hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéixìng
合自性故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuányǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu ěr bí
“世尊！何缘眼触为缘所生诸受、耳、鼻、
shé shēn yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu zì xìng wú
舌、身、意触为缘所生诸受自性无？”

shànxiàn yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu ěr bí shé
“善现，眼触为缘所生诸受、耳、鼻、舌、
shēn yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú
身、意触为缘所生诸受无和合自性故，若法无
hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéixìng
和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán dì jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí
“世尊！何缘地界、水、火、风、空、识
jiè zì xìng wú
界自性无？”

shànxiàn dì jiè shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wú
“善现，地界、水、火、风、空、识界无
hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi
和合自性故，若法无和合自性，是法则以无性为
xìng
性。”

shì zūn hé yuán wú míng xíng shí míng sè liù chù
“世尊！何缘无明、行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo zì
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼自
xìng wú
性无？”

shànxiàn wú míng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo wú hé hé
“善现，无明乃至老死愁叹苦忧恼无和合
zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéixìng
自性故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán nèi fǎ wài fǎ zì xìng wú
“世尊！何缘内法、外法自性无？”

shànxiàn nèi fǎ wài fǎ wú hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú
“善现，内法、外法无和合自性故，若法无
hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéixìng
和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
“世尊！何缘四静虑、四无量、四无色定
zì xìng wú
自性无？”

shànxiàn sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wú hé
“善现，四静虑、四无量、四无色定无和
hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéixìng
合自性故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú
“世尊！何缘四念住、四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī zì xìng wú
五根、五力、七等觉支、八圣道支自性无？”

shànxiàn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú hé hé zì xìng
“善现，四念住乃至八圣道支无和合自性
gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéixìng
故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō
“世尊！何缘空解脱门、无相、无愿解脱
mén zì xìng wú
门自性无？”

shànxiàn kōng jiě tuō mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
“善现，空解脱门、无相、无愿解脱门

wú hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng
无和合自性故，若法无和合自性，是法则以无性
wéixìng
为性。”

shì zūn hé yuán bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
“世尊！何缘八解脱、八胜处、九次第定、
shí biàn chù zì xìng wú
十遍处自性无？”

shàn xiàn bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù wú hé hé zì xìng gù
“善现，八解脱乃至十遍处无和合自性故，
ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéixìng
若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán bù shī bō luó mì duō jìng jiè ān rěn
“世尊！何缘布施波罗蜜多、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō zì xìng wú
精进、静虑、般若波罗蜜多自性无？”

shàn xiàn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
“善现，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多
wú hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng
无和合自性故，若法无和合自性，是法则以无性
wéixìng
为性。”

shì zūn hé yuán nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
“世尊！何缘内空、外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng zì xìng wú
性空、无性自性空自性无？”

shàn xiàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú hé hé zì xìng
“善现，内空乃至无性自性空无和合自性
gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéixìng
故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán kǔ shèng dì jí miè dào shèng dì zì
“世尊！何缘苦圣谛、集、灭、道圣谛自

xìng wú
性无？”

shànxiàn kǔ shèng dì jí miè dào shèng dì wú hé hé
“善现，苦圣谛、集、灭、道圣谛无和合

zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
自性故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní
“世尊！何缘一切三摩地门、一切陀罗尼

mén zì xìng wú
门自性无？”

shànxiàn yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén wú
“善现，一切三摩地门、一切陀罗尼门无

hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi
和合自性故，若法无和合自性，是法则以无性为

xìng
性。”

shì zūn hé yuán fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
“世尊！何缘佛十力、四无所畏、四无碍解、

shí bā fó bú gòng fǎ zì xìng wú
十八佛不共法自性无？”

shànxiàn fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wú hé hé
“善现，佛十力乃至十八佛不共法无和合

zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
自性故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán dà cí dà bēi dà xǐ dà shě zì xìng
“世尊！何缘大慈、大悲、大喜、大舍自性

wú
无？”

shànxiàn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě wú hé hé zì
“善现，大慈、大悲、大喜、大舍无和合自

xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
性故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng zì xìng
“世尊！何缘无忘失法、恒住舍性自性

wú
无？”

shànxiàn wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng wú hé hé zì xìng
“善现，无忘失法、恒住舍性无和合自性

gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
故，若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán yī qiè zhì dào xiàng zhì zì xìng wú
“世尊！何缘一切智、道相智自性无？”

shàn xiàn yī qiè zhì dào xiàng zhì wú hé hé zì xìng gù
“善现，一切智、道相智无和合自性故，
ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
若法无和合自性，是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán chū yǎn dì èr dì sān dì sì dì
“世尊！何缘初眼、第二、第三、第四、第
wǔ yǎn zì xìng wú
五眼自性无？”

shàn xiàn chū yǎn dì èr dì sān dì sì dì wǔ yǎn
“善现，初眼、第二、第三、第四、第五眼
wú hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng
无和合自性故，若法无和合自性，是法则以无性
wéi xìng
为性。”

shì zūn hé yuán chū shén tōng dì èr dì sān dì sì
“世尊！何缘初神通、第二、第三、第四、
dì wǔ dì liù shén tōng zì xìng wú
第五、第六神通自性无？”

shàn xiàn chū shén tōng dì èr dì sān dì sì dì
“善现，初神通、第二、第三、第四、第
wǔ dì liù shén tōng wú hé hé zì xìng gù ruò fǎ wú hé hé zì xìng
五、第六神通无和合自性故，若法无和合自性，
shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
是法则以无性为性。”

shì zūn hé yuán yǒu wéi jiè wú wéi jiè zì xìng wú
“世尊！何缘有为界、无为界自性无？”

shàn xiàn yǒu wéi jiè wú wéi jiè wú hé hé zì xìng gù ruò
“善现，有为界、无为界无和合自性故，若
fǎ wú hé hé zì xìng shì fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng
法无和合自性，是法则以无性为性。”

shàn xiàn yóu shì yīn yuán zhū pú sà mó hē sà yīng zhī yī
“善现，由是因缘，诸菩萨摩诃萨应知一
qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi qí zì xìng
切法皆以无性为其自性。”

大般若波罗蜜多经卷第三百六十四

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi liù shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第三百六十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn shí shuō pǐn dì liù shí èr zhī sān
初分实说品第六十二之三

fù cì shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ kōng wéi zì xìng yī qiè
“复次，善现，一切法皆以空为自性，一切
fǎ jiē yǐ wú xiàng wéi zì xìng yī qiè fǎ jiē yǐ wú yuàn wéi zì xìng
法皆以无相为自性，一切法皆以无愿为自性。
shàn xiàn yóu shì yīn yuán zhū pú sà mó hē sà yīng zhī yī qiè fǎ jiē
善现，由是因缘，诸菩萨摩诃萨应知一切法皆
yǐ wú xìng wéi qí zì xìng
以无性为其自性。

fù cì shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ zhēn rú wéi zì xìng yī
“复次，善现，一切法皆以真如为自性，一
qiè fǎ jiē yǐ fǎ jiè wéi zì xìng yī qiè fǎ jiē yǐ fǎ xìng wéi zì xìng
切法皆以法界为自性，一切法皆以法性为自性，
yī qiè fǎ jiē yǐ bù xū wàng xìng wéi zì xìng yī qiè fǎ jiē yǐ bù biàn
一切法皆以不虚妄性为自性，一切法皆以不变
yì xìng wéi zì xìng yī qiè fǎ jiē yǐ píng děng xìng wéi zì xìng yī qiè fǎ
异性为自性，一切法皆以平等性为自性，一切法
jiē yǐ lí shēng xìng wéi zì xìng yī qiè fǎ jiē yǐ fǎ dìng wéi zì xìng
皆以离生性为自性，一切法皆以法定为自性，
yī qiè fǎ jiē yǐ fǎ zhù wéi zì xìng yī qiè fǎ jiē yǐ shí jì wéi zì xìng
一切法皆以法住为自性，一切法皆以实际为自性，
yī qiè fǎ jiē yǐ xū kōng jiè wéi zì xìng yī qiè fǎ jiē yǐ bù sī yì
一切法皆以虚空界为自性，一切法皆以不思议
jiè wéi zì xìng shàn xiàn yóu shì yīn yuán zhū pú sà mó hē sà yīng
界为自性。善现，由是因缘，诸菩萨摩诃萨应
zhī yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi qí zì xìng
知一切法皆以无性为其自性。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法

jiē yǐ wú xìng wéi zì xìng zhě chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn pú sà
皆以无性为自性者，初发无上正等觉心菩萨

mó hē sà chéng jiù hé děng shàn qiǎo fāng biàn néng xíng bù shī bō luó
摩诃萨成就何等善巧方便，能行布施波罗

mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ néng xíng jìng jiè ān rěn
蜜多，成熟有情、严净佛土？能行净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng
精进、静虑、般若波罗蜜多，成熟有情、严净

fó tǔ chéng jiù hé děng shàn qiǎo fāng biàn néng zhù nèi kōng chéng
佛土？成就何等善巧方便，能住内空，成

shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ néng zhù wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
熟有情、严净佛土？能住外空、内外空、空空、

dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、

wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、

gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自

xìng kōng wú xìng zì xìng kōng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ chéng
性空、无性自性空，成熟有情、严净佛土？成

jiù hé děng shàn qiǎo fāng biàn néng zhù zhēn rú chéng shú yǒu qíng yán
就何等善巧方便，能住真如，成熟有情、严

jìng fó tǔ néng zhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì
净佛土？能住法界、法性、不虚妄性、不变异

xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū
性、平等性、离生性、法定、法住、实际、虚

kōng jiè bù sī yì jiè chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ chéng
空界、不思議界，成熟有情、严净佛土？成

jiù hé děng shàn qiǎo fāng biàn néng xíng sì niàn zhù chéng shú yǒu qíng
就何等善巧方便，能行四念住，成熟有情、

yán jìng fó tǔ néng xíng sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
严净佛土？能行四正断、四神足、五根、五力、

qī děng jué zhī bā shèng dào zhī chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
七等觉支、八圣道支，成熟有情、严净佛土？

chéng jiù hé děng shàn qiǎo fāng biàn néng zhù kǔ shèng dì chéng shú yǒu
成就何等善巧方便，能住苦圣谛，成熟有

qíng yán jìng fó tǔ néng zhù jí miè dào shèng dì chéng shú
情、严净佛土？能住集、灭、道圣谛，成熟

yǒuqíng yánjìng fó tǔ chéng jiù hé děngshànqiǎofāngbiàn néngxíng
有情、严净佛土？成就何等善巧方便，能行

chūjìng lǜ chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ néngxíng dì èr dì
初静虑，成熟有情、严净佛土？能行第二、第

sān dì sì jìng lǜ chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ chéng jiù hé
三、第四静虑，成熟有情、严净佛土？成就何

děngshànqiǎofāngbiàn néngxíng cí wú liàng chéngshúyǒuqíng yánjìng
等善巧方便，能行慈无量，成熟有情、严净

fó tǔ néngxíng bēi xǐ shě wú liàng chéngshúyǒuqíng yánjìng
佛土？能行悲、喜、舍无量，成熟有情、严净

fó tǔ chéng jiù hé děngshànqiǎofāngbiàn néngxíng kōng wú biānchù
佛土？成就何等善巧方便，能行空无边处

dìng chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ néngxíng shí wú biānchù wú
定，成熟有情、严净佛土？能行识无边处、无

suǒyǒuchù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng chéngshúyǒuqíng yánjìng
所有处、非想非非想处定，成熟有情、严净

fó tǔ chéng jiù hé děngshànqiǎofāngbiàn néngxíng bā jiě tuō
佛土？成就何等善巧方便，能行八解脱，

chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ néngxíng bā shèngchù jiǔ cì dì
成熟有情、严净佛土？能行八胜处、九次第

dìng shí biānchù chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ chéng jiù hé
定、十遍处，成熟有情、严净佛土？成就何

děngshànqiǎofāngbiàn néngxíng yī qiè sān mó dì mén chéngshúyǒuqíng
等善巧方便，能行一切三摩地门，成熟有情、

yánjìng fó tǔ néngxíng yī qiè tuó luó ní mén chéngshúyǒuqíng yán
严净佛土？能行一切陀罗尼门，成熟有情、严

jìng fó tǔ chéng jiù hé děngshànqiǎofāngbiàn néngxíng kōng jiě tuō
净佛土？成就何等善巧方便，能行空解脱

mén chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ néngxíng wú xiàng wú yuàn
门，成熟有情、严净佛土？能行无相、无愿

jiě tuō mén chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ chéng jiù hé děngshàn
解脱门，成熟有情、严净佛土？成就何等善

qiǎofāngbiàn néngxíng wǔ yǎn chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ
巧方便，能行五眼，成熟有情、严净佛土？

néngxíng liù shéntōng chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ chéng jiù hé
能行六神通，成熟有情、严净佛土？成就何

děngshànqiǎofāngbiàn néngxíng fó shí lì chéngshúyǒuqíng yánjìng
等善巧方便，能行佛十力，成熟有情、严净

fó tǔ néng xíng sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
佛土？能行四无所畏、四无碍解、十八佛不共法，
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ chéng jiù hé děng shàn qiǎo fāng biàn
成熟有情、严净佛土？成就何等善巧方便，
néng xíng dà cí chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ néng xíng dà bēi
能行大慈，成熟有情、严净佛土？能行大悲、
dà xǐ dà shě chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ chéng jiù hé děng
大喜、大舍，成熟有情、严净佛土？成就何等
shàn qiǎo fāng biàn néng xíng wú wàng shī fǎ chéng shú yǒu qíng yán jìng
善巧方便，能行无忘失法，成熟有情、严净
fó tǔ néng xíng héng zhù shě xìng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
佛土？能行恒住舍性，成熟有情、严净佛土？
chéng jiù hé děng shàn qiǎo fāng biàn néng xíng yī qiè zhì chéng shú yǒu
成就何等善巧方便，能行一切智，成熟有
qíng yán jìng fó tǔ néng xíng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì chéng
情、严净佛土？能行道相智、一切相智，成
shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
熟有情、严净佛土？”

fó yán shàn xiàn shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì shàn
佛言：“善现，是菩萨摩诃萨成就如是善
qiǎo fāng biàn wèi suī xiū xué zhī yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi qí zì xìng
巧方便，谓虽修学知一切法皆以无性为其自性，
ér cháng jīng qín chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ suī cháng jīng qín
而常精勤成熟有情、严净佛土，虽常精勤
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ ér qín xiū xué zhī zhū yǒu qíng jí zhū
成熟有情、严净佛土，而勤修学知诸有情及诸
fó tǔ jiē yǐ wú xìng wéi qí zì xìng
佛土皆以无性为其自性。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà suī xíng bù shī bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨虽行布施波罗蜜多
xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng suī xíng jìng jiè
学菩提道，而知菩提道无性为自性；虽行净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō xué pú tí dào ér
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多学菩提道，而
zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng suī zhù nèi kōng xué pú tí dào ér zhī
知菩提道无性为自性。虽住内空学菩提道，而知
pú tí dào wú xìng wéi zì xìng suī zhù wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
菩提道无性为自性；虽住外空、内外空、空空、

dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng
性空、无性自性空学菩提道，而知菩提道无性
wéi zì xìng suī zhù zhēn rú xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng wéi
为自性。虽住真如学菩提道，而知菩提道无性为
zì xìng suī zhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng
自性；虽住法界、法性、不虚妄性、不变异性、
píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng suī
不思議界学菩提道，而知菩提道无性为自性。虽
xíng sì niàn zhù xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng suī
行四念住学菩提道，而知菩提道无性为自性；虽
xíng sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
行四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng
八圣道支学菩提道，而知菩提道无性为自性。
suī zhù kǔ shèng dì xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng
虽住苦圣谛学菩提道，而知菩提道无性为自性；
suī zhù jí miè dào shèng dì xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú
虽住集、灭、道圣谛学菩提道，而知菩提道无
xìng wéi zì xìng suī xíng chū jìng lǜ xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú
性为自性。虽行初静虑学菩提道，而知菩提道无
xìng wéi zì xìng suī xíng dì èr dì sān dì sì jìng lǜ xué pú tí dào
性为自性；虽行第二、第三、第四静虑学菩提道，
ér zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng suī xíng cí wú liàng xué pú tí dào
而知菩提道无性为自性。虽行慈无量学菩提道，
ér zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng suī xíng bēi xǐ shě wú liàng xué
而知菩提道无性为自性；虽行悲、喜、舍无量学
pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng suī xíng kōng wú biān
菩提道，而知菩提道无性为自性。虽行空无边
chù dìng xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng suī xíng shí
处定学菩提道，而知菩提道无性为自性；虽行识

wú biānchù wú suǒyǒuchù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìngxué pú tí dào
无边处、无所有处、非想非非想处定学菩提道，

ér zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng bā jiě tuō xué pú tí dào
而知菩提道无性为自性。虽行八解脱学菩提道，

ér zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng bā shèngchù jiǔ cì dì
而知菩提道无性为自性；虽行八胜处、九次第

dìng shí biànchù xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng
定、十遍处学菩提道，而知菩提道无性为自性。

suī xíng yī qiè sān mó dì mén xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng
虽行一切三摩地门学菩提道，而知菩提道无性

wéi zì xìng suī xíng yī qiè tuó luó ní mén xué pú tí dào ér zhī pú tí
为自性；虽行一切陀罗尼门学菩提道，而知菩提

dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng kōng jiě tuō mén xué pú tí dào ér zhī
道无性为自性。虽行空解脱门学菩提道，而知

pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xué
菩提道无性为自性；虽行无相、无愿解脱门学

pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng wǔ yǎn xué pú
菩提道，而知菩提道无性为自性。虽行五眼学菩

tí dào ér zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng liù shéntōng xué
提道，而知菩提道无性为自性；虽行六神通学

pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng fó shí lì xué
菩提道，而知菩提道无性为自性。虽行佛十力学

pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng sì wú suǒ wèi
菩提道，而知菩提道无性为自性，虽行四无所畏、

sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ xué pú tí dào ér zhī pú tí dào
四无碍解、十八佛不共法学菩提道，而知菩提道

wú xìngwéi zì xìng suī xíng dà cí xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú
无性为自性。虽行大慈学菩提道，而知菩提道无

xìngwéi zì xìng suī xíng dà bēi dà xǐ dà shě xué pú tí dào ér
性为自性；虽行大悲、大喜、大舍学菩提道，而

zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng wú wàng shī fǎ xué pú tí dào
知菩提道无性为自性。虽行无忘失法学菩提道，

ér zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng héng zhù shě xìng xué pú tí
而知菩提道无性为自性；虽行恒住舍性学菩提

dào ér zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng yī qiè zhì xué pú tí
道，而知菩提道无性为自性。虽行一切智学菩提

dào ér zhī pú tí dào wú xìngwéi zì xìng suī xíng dào xiàng zhì yī
道，而知菩提道无性为自性；虽行道相智、一

qiè xiàng zhì xué pú tí dào ér zhī pú tí dào wú xìng wéi zì xìng
切相智学菩提道，而知菩提道无性为自性。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà rú shì xiū xíng bù shī bō luó
“善现，是菩萨摩诃萨如是修行布施波罗

mì duō xué pú tí dào rú shì xiū xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
蜜多学菩提道，如是修行净戒、安忍、精进、静

lù bō rě bō luó mì duō xué pú tí dào rú shì ān zhù nèi kōng xué pú
虑、般若波罗蜜多学菩提道，如是安住内空学菩

tí dào rú shì ān zhù wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
提道，如是安住外空、内外空、空空、大空、

shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、

sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、

yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性

zì xìng kōng xué pú tí dào rú shì ān zhù zhēn rú xué pú tí dào rú
自性空学菩提道，如是安住真如学菩提道，如

shì ān zhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng
是安住法界、法性、不虚妄性、不变异性、平

děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、

bù sī yì jiè xué pú tí dào rú shì xiū xíng sì niàn zhù xué pú tí dào
不思議界学菩提道，如是修行四念住学菩提道，

rú shì xiū xíng sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
如是修行四正断、四神足、五根、五力、七等

jué zhī bā shèng dào zhī xué pú tí dào rú shì ān zhù kǔ shèng dì xué
觉支、八圣道支学菩提道，如是安住苦圣谛学

pú tí dào rú shì ān zhù jí miè dào shèng dì xué pú tí dào
菩提道，如是安住集、灭、道圣谛学菩提道，

rú shì xiū xíng chū jìng lù xué pú tí dào rú shì xiū xíng dì èr dì sān
如是修行初静虑学菩提道，如是修行第二、第三、

dì sì jìng lù xué pú tí dào rú shì xiū xíng cí wú liàng xué pú tí dào
第四静虑学菩提道，如是修行慈无量学菩提道，

rú shì xiū xíng bēi xǐ shě wú liàng xué pú tí dào rú shì xiū xíng kōng
如是修行悲、喜、舍无量学菩提道，如是修行空

wú biān chù dìng xué pú tí dào rú shì xiū xíng shí wú biān chù wú suǒ
无边处定学菩提道，如是修行识无边处、无所

yǒuchù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìngxué pú tí dào rú shì xiū xíng bā
有处、非想非非想处定学菩提道，如是修行八
jiě tuō xué pú tí dào rú shì xiū xíng bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
解脱学菩提道，如是修行八胜处、九次第定、
shí biànchù xué pú tí dào rú shì xiū xíng yī qiè sān mó dì mén xué pú
十遍处学菩提道，如是修行一切三摩地门学菩
tí dào rú shì xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén xué pú tí dào rú shì xiū
提道，如是修行一切陀罗尼门学菩提道，如是修
xíng kōng jiě tuō mén xué pú tí dào rú shì xiū xíng wú xiàng wú yuàn jiě
行空解脱门学菩提道，如是修行无相、无愿解
tuō mén xué pú tí dào rú shì xiū xíng wǔ yǎn xué pú tí dào rú shì xiū
脱门学菩提道，如是修行五眼学菩提道，如是修
xíng liù shéntōng xué pú tí dào rú shì xiū xíng fó shí lì xué pú tí dào
行六神通学菩提道，如是修行佛十力学菩提道，
rú shì xiū xíng sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ xué
如是修行四无所畏、四无碍解、十八佛不共法学
pú tí dào rú shì xiū xíng dà cí xué pú tí dào rú shì xiū xíng dà bēi
菩提道，如是修行大慈学菩提道，如是修行大悲、
dà xǐ dà shě xué pú tí dào rú shì xiū xíng wú wàng shī fǎ xué pú tí
大喜、大舍学菩提道，如是修行无忘失法学菩提
dào rú shì xiū xíng héng zhù shě xìng xué pú tí dào rú shì xiū xíng yī qiè
道，如是修行恒住舍性学菩提道，如是修行一切
zhì xué pú tí dào rú shì xiū xíng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xué pú
智学菩提道，如是修行道相智、一切相智学菩
tí dào nǎi zhì wèi dé rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě
提道，乃至未得如来十力、四无所畏、四无碍解、
shí bā fó bú gòng fǎ dà cí dà bēi dà xǐ dà shě wú wàng
十八佛不共法、大慈、大悲、大喜、大舍、无忘
shī fǎ héng zhù shě xìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
失法、恒住舍性、一切智、道相智、一切相智，
jiē míng xué pú tí dào wèi dé yuán mǎn ruò yú cǐ dào yǐ dé yuán mǎn
皆名学菩提道未得圆满。若于此道已得圆满，
zé yú yī qiè bō luó mì duō yì yǐ yuán mǎn bō luó mì duō yǐ yuán
则于一切波罗蜜多亦已圆满。波罗蜜多已圆
mǎn gù yóu yī chà nà xiāng yīng miào huì zhèng dé rú lái yī qiè xiàng zhì
满故，由一刹那相应妙慧证得如来一切相智。
ěr shí yī qiè wēi xì fán nǎo xí qì xiāng xù yǒng bù shēng gù míng wú
尔时，一切微细烦恼习气相续永不生故名无

yú duàn zé míng rú lái yīng zhèngděngjué yǐ wú zhàng ài qīng
余断，则名如来、应、正等觉，以无障碍清
jìng fó yǎn biànguān shí fāng sān jiè zhū fǎ shàng bù dé wú kuàng
净佛眼，遍观十方三界诸法，尚不得无，况
dāng dé yǒu
当得有！

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng xíng bō rě bō luó
“如是！善现，诸菩萨摩诃萨应行般若波罗

mì duō guān yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng wéi qí zì xìng
蜜多，观一切法皆以无性为其自性。

shànxiàn shì míng pú sà mó hē sà zuì shèng shànqiǎofāngbiàn
“善现，是名菩萨摩诃萨最胜善巧方便，

wèixíng bō rě bō luó mì duō guān yī qiè fǎ shàng bù dé wú kuàng
谓行般若波罗蜜多观一切法，尚不得无，况

dāng dé yǒu
当得有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨修行布施波罗蜜多

shí yú cǐ bù shī shī zhě shòuzhě zhū suǒ shī wù jí pú tí xīn
时，于此布施施者、受者、诸所施物及菩提心，

shàng bù guān wú kuàngguān wéiyǒu xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō shí
尚不观无，况观为有！修行净戒波罗蜜多时，

yú cǐ jìng jiè hù jìng jiè chù chí jìng jiè zhě shǒu jìng jiè xīn shàng
于此净戒护净戒处、持净戒者、守净戒心，尚

bù guān wú kuàngguān wéiyǒu xiū xíng ān rěn bō luó mì duō shí yú
不观无，况观为有！修行安忍波罗蜜多时，于

cǐ ān rěn xiū ān rěn chù néng ān rěn zhě xiū ān rěn xīn shàng bù
此安忍修安忍处、能安忍者、修安忍心，尚不

guān wú kuàngguān wéiyǒu xiū xíng jīng jìn bō luó mì duō shí yú cǐ
观无，况观为有！修行精进波罗蜜多时，于此

jīng jìn xiū jīng jìn chù néng jīng jìn zhě xiū jīng jìn xīn shàng bù guān
精进修精进处、能精进者、修精进心，尚不观

wú kuàngguān wéiyǒu xiū xíng jìng lù bō luó mì duō shí yú cǐ jìng
无，况观为有！修行静虑波罗蜜多时，于此静

lù xiū jìng lù chù néng jìng lù zhě xiū jìng lù xīn shàng bù guān wú
虑修静虑处、能静虑者、修静虑心，尚不观无，

kuàngguān wéiyǒu xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yú cǐ bō rě xiū
况观为有！修行般若波罗蜜多时，于此般若修

bō rě chù xiū bō rě zhě xiū bō rě xīn shàng bù guān wú kuàng
般若处、修般若者、修般若心，尚不观无，况
guānwéiyǒu
观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù nèi kōng wàikōng
“善现，是菩萨摩诃萨安住内空、外空、
nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běn
为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng shí yú cǐ nèi
空、无性空、自性空、无性自性空时，于此内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng néng ān zhù zhě yóu cǐ ān zhù xiū ān
空乃至无性自性空能安住者、由此安住、修安
zhù chù shàng bù guān wú kuàngguānwéiyǒu
住处，尚不观无，况观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù zhēn rú fǎ jiè fǎ
“善现，是菩萨摩诃萨安住真如、法界、法
xìng bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè shí yú cǐ
法定、法住、实际、虚空界、不思議界时，于此
zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè néng ān zhù zhě yóu cǐ ān zhù xiū ān zhù
真如乃至不思議界能安住者、由此安住、修安住
chù shàng bù guān wú kuàngguānwéiyǒu
处，尚不观无，况观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng sì niànzhù sì zhèng
“善现，是菩萨摩诃萨修行四念住、四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī shí yú cǐ sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī néng xiū xíngzhě yóu
支时，于此四念住乃至八圣道支能修行者、由
cǐ xiū xíng jí xiū xíngchù shàng bù guān wú kuàngguānwéiyǒu
此修行、及修行处，尚不观无，况观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù kǔ shèng dì jí
“善现，是菩萨摩诃萨安住苦圣谛、集、

miè dào shèng dì shí yú cǐ kǔ shèng dì jí miè dào shèng
灭、道圣谛时，于此苦圣谛、集、灭、道圣
dì néng ān zhù zhě yóu cǐ ān zhù xiū ān zhù chù shàng bù guān wú
谛能安住者、由此安住、修安住处，尚不观无，
kuànguān wéiyǒu
况观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng
“善现，是菩萨摩诃萨修行四静虑、四无量、
sì wú sè dìng shí yú cǐ sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng néng
四无色定时，于此四静虑、四无量、四无色定能
xiū xíng zhě yóu cǐ xiū xíng jí xiū xíng chù shàng bù guān wú kuàng
修行者，由此修行、及修行处，尚不观无，况
guān wéiyǒu
观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bā jiě tuō bā shèng
“善现，是菩萨摩诃萨修行八解脱、八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù shí yú cǐ bā jiě tuō bā shèng
处、九次第定、十遍处时，于此八解脱、八胜
chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù néng xiū xíng zhě yóu cǐ xiū xíng
处、九次第定、十遍处能修行者、由此修行、
jí xiū xíng chù shàng bù guān wú kuànguān wéiyǒu
及修行处，尚不观无，况观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng yī qiè sān mó dì mén
“善现，是菩萨摩诃萨修行一切三摩地门、
yī qiè tuó luó ní mén shí yú cǐ yī qiè sān mó dì mén yī qiè tuó luó
一切陀罗尼门时，于此一切三摩地门、一切陀罗
ní mén néng xiū xíng zhě yóu cǐ xiū xíng jí xiū xíng chù shàng bù guān
尼门能修行者、由此修行、及修行处，尚不观
wú kuànguān wéiyǒu
无，况观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng kōng jiě tuō mén wú
“善现，是菩萨摩诃萨修行空解脱门、无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén shí yú cǐ kōng jiě tuō mén wú xiàng
相、无愿解脱门时，于此空解脱门、无相、
wú yuàn jiě tuō mén néng xiū xíng zhě yóu cǐ xiū xíng jí xiū xíng chù
无愿解脱门能修行者、由此修行、及修行处，
shàng bù guān wú kuànguān wéiyǒu
尚不观无，况观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng
“善现，是菩萨摩诃萨修行五眼、六神通

shí yú cǐ wǔ yǎn liù shéntōng néng xiū xíng zhě yóu cǐ xiū xíng
时，于此五眼、六神通能修行者、由此修行、

jí xiū xíng chù shàng bù guān wú kuànguān wéi yǒu
及修行处，尚不观无，况观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng fó shí lì sì wú suǒ
“善现，是菩萨摩诃萨修行佛十力、四无所

wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā
畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八

fó bú gòng fǎ shí yú cǐ fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ néng
佛不共法时，于此佛十力乃至十八佛不共法能

xiū xíng zhě yóu cǐ xiū xíng jí xiū xíng chù shàng bù guān wú kuàng
修行者、由此修行、及修行处，尚不观无，况

guān wéi yǒu
观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng wú wàng shī fǎ héng
“善现，是菩萨摩诃萨修行无忘失法、恒

zhù shě xìng shí yú cǐ wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng néng xiū xíng zhě
住舍性时，于此无忘失法、恒住舍性能修行者、

yóu cǐ xiū xíng jí xiū xíng chù shàng bù guān wú kuànguān wéi yǒu
由此修行、及修行处，尚不观无，况观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng
“善现，是菩萨摩诃萨修行一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì shí yú cǐ yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
智、一切相智时，于此一切智、道相智、一切

xiàng zhì néng xiū xíng zhě yóu cǐ xiū xíng jí xiū xíng chù shàng bù guān
相智能修行者、由此修行、及修行处，尚不观

wú kuànguān wéi yǒu
无，况观为有！

shànxiàn shì pú sà mó hē sà suí zhèng dé yī qiè zhì zhì shí
“善现，是菩萨摩诃萨随证得一切智智时，

yú cǐ yī qiè zhì zhì néng suí zhèng dé zhě yóu cǐ suí zhèng dé jí suí
于此一切智智能随证得者、由此随证得、及随

zhèng dé chù shàng bù guān wú kuànguān wéi yǒu
证得处，尚不观无，况观为有！

hé yǐ gù shànxiàn shì pú sà mó hē sà cháng zuò shì
“何以故？善现，是菩萨摩诃萨常作是

niàn zhū fǎ jiē yǐ wú xìng wéi xìng rú shì wú xìng běn xìng zì ěr
念：‘诸法皆以无性为性，如是无性，本性自尔，
fēi fó suǒ zuò fēi dú jué zuò fēi shēng wén zuò yì fēi yú zuò
非佛所作，非独觉作，非声闻作，亦非余作。
yǐ yī qiè fǎ jiē wú zuò zhě lí zuò zhě gù
以一切法皆无作者，离作者故。’”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn qǐ bù zhū fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！岂不诸法
lí zhū fǎ xìng
离诸法性？”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说，诸
fǎ wú bù lí zhū fǎ xìng
法无不离诸法性。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ lí fǎ
具寿善现复白佛言：“世尊！若一切法离法
xìng zhě yún hé lí fǎ néng zhī lí fǎ ruò yǒu ruò wú hé yǐ gù
性者，云何离法能知离法若有若无？何以故？

shì zūn wú fǎ bù yīng néng zhī wú fǎ yǒu fǎ bù yīng néng zhī yǒu fǎ
世尊！无法不应能知无法，有法不应能知有法，
wú fǎ bù yīng néng zhī yǒu fǎ yǒu fǎ bù yīng néng zhī wú fǎ shì zūn
无法不应能知有法，有法不应能知无法。世尊！

rú shì yī qiè fǎ jiē wú zhī wéi xìng yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bō
如是一切法皆无知为性，云何菩萨摩诃萨修行般
rě bō luó mì duō xiǎn shì zhū fǎ ruò yǒu ruò wú
若波罗蜜多，显示诸法若有若无？”

fó yán shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō suí shì sú gù xiǎn shì zhū fǎ ruò yǒu ruò wú fēi suí shèng yì
蜜多，随世俗故显示诸法若有若无，非随胜义。”

shì zūn shì sú shèng yì wéi yǒu yì fǒu
“世尊！世俗、胜义为有异不？”

fú yě shàn xiàn fēi yì shì sú bié yǒu shèng yì hé yǐ
“不也！善现，非异世俗别有胜义。何以
gù shàn xiàn shì sú zhēn rú jí shì shèng yì zhū yǒu qíng lèi diān dǎo
故？善现，世俗真如即是胜义，诸有情类颠倒

wàng zhí yú cǐ zhēn rú bù zhī bú jiàn pú sà mó hē sà āi mǐn bǐ
妄执，于此真如不知不见，菩萨摩诃萨哀愍彼

gù suí shì sù xiàngxiǎn shì zhū fǎ ruò yǒu ruò wú fù cì shànxiàn
故，随世俗相显示诸法若有若无。复次，善现，
zhū yǒu qíng lèi yú yùnděng fǎ qǐ shí yǒu xiǎng bù zhī fēi yǒu pú sà mó
诸有情类于蕴等法起实有想不知非有，菩萨摩
hē sà āi mǐn bǐ gù fēn bié zhū fǎ ruò yǒu ruò wú rú hé dāng lìng bǐ
诃萨哀愍彼故，分别诸法若有若无，如何当令彼
yǒu qíng lèi zhī yùnděng fǎ jiē fēi shí yǒu shànxiàn zhū pú sà mó hē
有情类知蕴等法皆非实有。善现，诸菩萨摩诃
sà yīng xíng rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō
萨应行如是甚深般若波罗蜜多。”

chū fēn qiǎo biàn xíng pǐn dì liù shí sān zhī yī 初分巧便行品第六十三之一

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn rú lái cháng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！如来常
shuō pú sà xíng pú sà xíng hé děng míng wéi pú sà xíng yé
说菩萨行菩萨行，何等名为菩萨行耶？”

fó yán shànxiàn pú sà xíng zhě wéi wú shàng zhèng děng
佛言：“善现，菩萨行者，谓为无上正等
pú tí gù xíng shì míng pú sà xíng
菩提故行，是名菩萨行。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà dāng
具寿善现复白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨当
yú hé chù xíng pú sà xíng
于何处行菩萨行？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà dāng yú sè kōng xíng pú sà
佛言：“善现，菩萨摩诃萨当于色空行菩萨
xíng dāng yú shòu xiǎng xíng shí kōng xíng pú sà xíng pú sà mó
行，当于受、想、行、识空行菩萨行。菩萨摩
hē sà dāng yú yǎn chù kōng xíng pú sà xíng dāng yú ěr bí shé
诃萨当于眼处空行菩萨行，当于耳、鼻、舌、
shēn yì chù kōng xíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú sè chù kōng
身、意处空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于色处空
xíng pú sà xíng dāng yú shēng xiāng wèi chù fǎ chù kōng xíng pú
行菩萨行，当于声、香、味、触、法处空行菩
sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú yǎn jiè kōng xíng pú sà xíng dāng yú
萨行。菩萨摩诃萨当于眼界空行菩萨行，当于

ěr bí shé shēn yì jiè kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà
耳、鼻、舌、身、眼界空行菩萨行。菩萨摩诃萨

dāng yú sè jiè kōngxíng pú sà xíng dāng yú shēng xiāng wèi chù
当于色界空行菩萨行，当于声、香、味、触、

fǎ jiè kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú yǎn shí jiè kōngxíng
法界空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于眼识界空行

pú sà xíng dāng yú ěr bí shé shēn yì shí jiè kōngxíng pú
菩萨行，当于耳、鼻、舌、身、意识界空行菩

sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú yǎn chù kōngxíng pú sà xíng dāng yú
萨行。菩萨摩诃萨当于眼触空行菩萨行，当于

ěr bí shé shēn yì chù kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà
耳、鼻、舌、身、意触空行菩萨行。菩萨摩诃萨

dāng yú yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōngxíng pú sà xíng dāng yú
当于眼触为缘所生诸受空行菩萨行，当于

ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōngxíng pú sà
耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受空行菩萨

xíng pú sà mó hē sà dāng yú dì jiè kōngxíng pú sà xíng dāng yú shuǐ
行。菩萨摩诃萨当于地界空行菩萨行，当于水、

huǒ fēng kōng shí jiè kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng
火、风、空、识界空行菩萨行。菩萨摩诃萨当

yú wú míng kōngxíng pú sà xíng dāng yú xíng shí míng sè liù chù
于无明空行菩萨行，当于行、识、名色、六处、

chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo kōng
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼空

xíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú nèi fǎ kōngxíng pú sà xíng
行菩萨行。菩萨摩诃萨当于内法空行菩萨行，

dāng yú wài fǎ kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú bù shī bō
当于外法空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于布施波

luó mì duō kōngxíng pú sà xíng dāng yú jìng jiè ān rěn jīng jìn
罗蜜多空行菩萨行，当于净戒、安忍、精进、

jìng lù bō rě bō luó mì duō kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà
静虑、般若波罗蜜多空行菩萨行。菩萨摩诃萨

dāng yú nèi kōng kōngxíng pú sà xíng dāng yú wài kōng nèi wài kōng
当于内空空行菩萨行，当于外空、内外空、

kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕

jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自

xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōngkōngxíng pú sà xíng pú sà mó
空、自性空、无性自性空空行菩萨行。菩萨摩
hē sà dāng yú chū jìng lù kōngxíng pú sà xíng dāng yú dì èr dì sān
诃萨当于初静虑空行菩萨行，当于第二、第三、
dì sì jìng lù kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú cí wú liàng
第四静虑空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于慈无量
kōngxíng pú sà xíng dāng yú bēi xǐ shě wú liàngkōngxíng pú sà xíng
空行菩萨行，当于悲、喜、舍无量空行菩萨行。
pú sà mó hē sà dāng yú kōng wú biān chù dìng kōngxíng pú sà xíng dāng
菩萨摩诃萨当于空无边处定空行菩萨行，当
yú shí wú biān chù dìng wú suǒ yǒu chù dìng fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù dìng
于识无边处定、无所有处定、非想非非想处定
kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú sì niàn zhù kōngxíng pú sà
空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于四念住空行菩萨
xíng dāng yú sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
行，当于四正断、四神足、五根、五力、七等
jué zhī bā shèng dào zhī kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú
觉支、八圣道支空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于
hé hé kōngxíng pú sà xíng dāng yú bù hé hé kōngxíng pú sà xíng pú
和合空行菩萨行，当于不和合空行菩萨行。菩
sà mó hē sà dāng yú kōng jiě tuō mén kōngxíng pú sà xíng dāng yú wú
萨摩诃萨当于空解脱门空行菩萨行，当于无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú
相、无愿解脱门空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于
bā jiě tuō kōngxíng pú sà xíng dāng yú bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
八解脱空行菩萨行，当于八胜处、九次第定、
shí biàn chù kōngxíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú kǔ shèng dì
十遍处空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于苦圣谛
kōngxíng pú sà xíng dāng yú jí miè dào shèng dì kōngxíng pú sà xíng
空行菩萨行，当于集、灭、道圣谛空行菩萨行。
pú sà mó hē sà dāng yú fó shí lì kōngxíng pú sà xíng dāng yú sì wú
菩萨摩诃萨当于佛十力空行菩萨行，当于四无
suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ kōngxíng pú sà xíng pú
所畏、四无碍解、十八佛不共法空行菩萨行。菩
sà mó hē sà dāng yú dà cí kōngxíng pú sà xíng dāng yú dà bēi dà
萨摩诃萨当于大慈空行菩萨行，当于大悲、大

xǐ dà shě kōng xíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú wǔ yǎn kōng
喜、大舍空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于五眼空
xíng pú sà xíng dāng yú liù shén tōng kōng xíng pú sà xíng pú sà mó hē
行菩萨行，当于六神通空行菩萨行。菩萨摩诃
sà dāng yú yī qiè sān mó dì mén kōng xíng pú sà xíng dāng yú yī qiè
萨当于一切三摩地门空行菩萨行，当于一切
tuó luó ní mén kōng xíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú yán jìng fó
陀罗尼门空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于严净佛
tǔ kōng xíng pú sà xíng dāng yú chéng shú yǒu qíng kōng xíng pú sà xíng
土空行菩萨行，当于成熟有情空行菩萨行。
pú sà mó hē sà dāng yú yǐn fā biàn cái tuó luó ní kōng xíng pú sà xíng
菩萨摩诃萨当于引发辩才陀罗尼空行菩萨行，
dāng yú yǐn fā wén zì tuó luó ní kōng xíng pú sà xíng pú sà mó hē sà
当于引发文字陀罗尼空行菩萨行。菩萨摩诃萨
dāng yú wù rù wén zì tuó luó ní kōng xíng pú sà xíng dāng yú wù rù
当于悟入文字陀罗尼空行菩萨行，当于悟入
wú wén zì tuó luó ní kōng xíng pú sà xíng pú sà mó hē sà dāng yú yǒu
无文字陀罗尼空行菩萨行。菩萨摩诃萨当于有
wéi jiè kōng xíng pú sà xíng dāng yú wú wéi jiè kōng xíng pú sà xíng pú
为界空行菩萨行，当于无为界空行菩萨行。菩
sà mó hē sà rú shì xíng pú sà xíng shí rú fó wú shàng zhèng děng pú
萨摩诃萨如是行菩萨行时，如佛无上正等菩
tí yú zhū fǎ zhōng bú zuò èr xiàng
提，于诸法中不作二相。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xíng bō rě bō luó mì
“善现，若菩萨摩诃萨如是行般若波罗蜜
duō shí míng wéi wú shàng zhèng děng pú tí xíng pú sà xíng
多时，名为无上正等菩提行菩萨行。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn rú lái cháng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！如来常
shuō fó tuó fó tuó yǐ hé yì gù míng wéi fó tuó
说佛陀，佛陀以何义故名为佛陀？”

fó yán shàn xiàn suí jué shí yì gù míng fó tuó fù cì
佛言：“善现，随觉实义，故名佛陀。复次，
shàn xiàn xiàn jué shí fǎ gù míng fó tuó fù cì shàn xiàn tōng
善现，现觉实法，故名佛陀。复次，善现，通
dá shí yì gù míng fó tuó fù cì shàn xiàn yú yī qiè fǎ rú shí
达实义，故名佛陀。复次，善现，于一切法如实

xiàn jué gù míng fó tuó fù cì shàn xiàn yú yī qiè fǎ zì xiàng
现觉，故名佛陀。复次，善现，于一切法自相、
gòng xiàng yǒu xiàng wú xiàng zì rán kāi jué gù míng fó tuó
共相、有相、无相，自然开觉，故名佛陀。
fù cì shàn xiàn yú sān shì fǎ jí wú wéi fǎ yī qiè zhǒng xiàng wú
复次，善现，于三世法及无为法，一切种相无
zhàng zhì zhuǎn gù míng fó tuó fù cì shàn xiàn rú shí kāi jué
障智转，故名佛陀。复次，善现，如实开觉
yī qiè yǒu qíng lìng lí diān dǎo è yè zhòng kǔ gù míng fó tuó fù
一切有情，令离颠倒恶业众苦，故名佛陀。复
cì shàn xiàn néng rú shí jué yī qiè fǎ xiàng suǒ wèi wú xiàng gù
次，善现，能如实觉一切法相，所谓无相，故
míng fó tuó
名佛陀。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn rú lái cháng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！如来常
shuō pú tí pú tí yǐ hé yì gù míng wéi pú tí
说菩提，菩提以何义故名为菩提？”

fó yán shàn xiàn zhèng fǎ kōng yì shì pú tí yì zhèng zhēn
佛言：“善现，证法空义是菩提义，证真
rú yì shì pú tí yì zhèng shí jì yì shì pú tí yì zhèng fǎ xìng yì
如义是菩提义，证实际义是菩提义，证法性义
shì pú tí yì zhèng fǎ jiè yì shì pú tí yì fù cì shàn xiàn
是菩提义，证法界义是菩提义。复次，善现，
jiǎ lì míng xiàng shī shè yán shuō néng zhēn shí jué zuì shàng shèng miào
假立名相，施設言说，能真实觉，最上胜妙，
gù míng pú tí fù cì shàn xiàn bù kě pò huài bù kě fēn bié
故名菩提。复次，善现，不可破坏，不可分别，
gù míng pú tí fù cì shàn xiàn fǎ zhēn rú xìng bù xū wàng xìng
故名菩提。复次，善现，法真如性、不虚妄性、
bú biàn yì xìng wú diān dǎo xìng gù míng pú tí fù cì shàn xiàn
不变异性、无颠倒性，故名菩提。复次，善现，
wéi jiǎ míng xiàng wèi wéi pú tí ér wú zhēn shí míng xiàng kě dé gù
唯假名相谓为菩提，而无真实名相可得，故
míng pú tí fù cì shàn xiàn zhū fó suǒ yǒu zhēn jìng miào jué gù
名菩提。复次，善现，诸佛所有真净妙觉，故
míng pú tí fù cì shàn xiàn zhū fó yóu cǐ xiàn jué zhū fǎ yī qiè
名菩提。复次，善现，诸佛由此现觉诸法一切

zhǒngxiàng gù míng pú tí
种相，故名菩提。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃
sà wèi pú tí gù xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
萨为菩提故，行布施、净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéizēngwéi
般若波罗蜜多时，于何等法为益为损、为增为
jiǎn wéishēngwéimiè wéi rǎn wéi jìng
减、为生为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù zhù nèi kōng wài
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，住内空、外
kōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、
wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、
běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可
dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng shí yú hé
得空、无性空、自性空、无性自性空时，于何
děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéizēngwéijiǎn wéishēngwéimiè wéi rǎn wéi
等法为益为损、为增为减、为生为灭、为染为
jìng
净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù zhùzhēn rú fǎ
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，住真如、法
jiè fǎ xìng bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí
界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离
shēngxìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè
生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界
shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéizēngwéijiǎn wéishēngwéimiè
时，于何等法为益为损、为增为减、为生为灭、
wéi rǎn wéi jìng
为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū sì niànzhù
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，修四念住、
sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八

shèngdào zhī shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéizēngwéijiǎn wéi
圣道支时，于何等法为益为损、为增为减、为
shēngwéimiè wéirǎnwéijìng
生为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù zhù kǔ shèng dì
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，住苦圣谛、

jí miè dào shèng dì shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéizēng
集、灭、道圣谛时，于何等法为益为损、为增
wéijiǎn wéishēngwéimiè wéirǎnwéijìng
为减、为生为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū sì jìng lǜ
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，修四静虑、

sì wú liàng sì wú sè dìng shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéi
四无量、四无色定时，于何等法为益为损、为
zēngwéijiǎn wéishēngwéimiè wéirǎnwéijìng
增为减、为生为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū bā jiě tuō
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，修八解脱、

bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù shí yú hé děng fǎ wéi yì
八胜处、九次第定、十遍处时，于何等法为益
wéi sǔn wéizēngwéijiǎn wéishēngwéimiè wéirǎnwéijìng
为损、为增为减、为生为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū sān mó dì mén
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，修三摩地门、

tuó luó ní mén shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéizēngwéijiǎn
陀罗尼门时，于何等法为益为损、为增为减、
wéishēngwéimiè wéirǎnwéijìng
为生为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū kōng jiě tuō mén
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，修空解脱门、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéi
无相、无愿解脱门时，于何等法为益为损、为
zēngwéijiǎn wéishēngwéimiè wéirǎnwéijìng
增为减、为生为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū wǔ yǎn liù
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，修五眼、六

shéntōng shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéizēngwéijiǎn wéishēng
神通时，于何等法为益为损、为增为减、为生

wéi miè wéi rǎn wéi jìng
为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū fó shí lì
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，修佛十力、
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shí yú hé děng
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法时，于何等
fǎ wéi yì wéi sǔn wéi zēng wéi jiǎn wéi shēng wéi miè wéi rǎn wéi jìng
法为益为损、为增为减、为生为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū dà cí dà
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，修大慈、大
bēi dà xǐ dà shě shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéi zēng wéi
悲、大喜、大舍时，于何等法为益为损、为增为
jiǎn wéi shēng wéi miè wéi rǎn wéi jìng
减、为生为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū wú wàng shī fǎ
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，修无忘失法、
héng zhù shě xìng shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéi zēng wéi jiǎn
恒住舍性时，于何等法为益为损、为增为减、
wéi shēng wéi miè wéi rǎn wéi jìng
为生为灭、为染为净？

shì zūn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū yī qiè zhì
“世尊！菩萨摩诃萨为菩提故，修一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéi
道相智、一切相智时，于何等法为益为损、为
zēng wéi jiǎn wéi shēng wéi miè wéi rǎn wéi jìng
增为减、为生为灭、为染为净？”

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xíng bù
佛言：“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，行布
shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō shí
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多时，
yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn wú zēng wú jiǎn wú shēng wú miè wú
于一切法无益无损、无增无减、无生无灭、无
rǎn wú jìng
染无净。

shàn xiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù zhù nèi kōng wài
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，住内空、外
kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、

wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、
běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可
dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng shí yú yī
得空、无性空、自性空、无性自性空时，于一
qiè fǎ wú yì wú sǔn wú zēng wú jiǎn wú shēng wú miè wú rǎn wú
切法无益无损、无增无减、无生无灭、无染无
jìng
净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù zhùzhēn rú fǎ
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，住真如、法
jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí
界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离
shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè
生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界
shí yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn wú zēng wú jiǎn wú shēng wú miè
时，于一切法无益无损、无增无减、无生无灭、
wú rǎn wú jìng
无染无净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū sì niàn zhù
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，修四念住、
sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèng dào zhī shí yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn wú zēng wú jiǎn wú
圣道支时，于一切法无益无损、无增无减、无
shēng wú miè wú rǎn wú jìng
生无灭、无染无净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù zhù kǔ shèng dì
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，住苦圣谛、
jí miè dào shèng dì shí yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn wú zēng
集、灭、道圣谛时，于一切法无益无损、无增
wú jiǎn wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
无减、无生无灭、无染无净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū sì jìng lǜ
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，修四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng shí yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn wú zēng
四无量、四无色定时，于一切法无益无损、无增

wú jiǎn wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
无减、无生无灭、无染无净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū bā jiě tuō
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，修八解脱、

bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù shí yú yī qiè fǎ wú yì
八胜处、九次第定、十遍处时，于一切法无益

wú sǔn wú zēng wú jiǎn wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
无损、无增无减、无生无灭、无染无净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū sān mó dì mén
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，修三摩地门、

tuó luó ní mén shí yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn wú zēng wú jiǎn wú
陀罗尼门时，于一切法无益无损、无增无减、无

shēng wú miè wú rǎn wú jìng
生无灭、无染无净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū kōng jiě tuō
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，修空解脱

mén wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shí yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn
门、无相、无愿解脱门时，于一切法无益无损、

wú zēng wú jiǎn wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
无增无减、无生无灭、无染无净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū wǔ yǎn liù
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，修五眼、六

shéntōng shí yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn wú zēng wú jiǎn wú shēng
神通时，于一切法无益无损、无增无减、无生

wú miè wú rǎn wú jìng
无灭、无染无净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū fó shí lì
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，修佛十力、

sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shí yú yī qiè
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法时，于一切

fǎ wú yì wú sǔn wú zēng wú jiǎn wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
法无益无损、无增无减、无生无灭、无染无净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū dà cí dà
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，修大慈、大

bēi dà xǐ dà shě shí yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn wú zēng wú
悲、大喜、大舍时，于一切法无益无损、无增无

jiǎn wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
减、无生无灭、无染无净。

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū wú wàng shī
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，修无忘失
fǎ héngzhù shěxìng shí yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn wú zēng wú jiǎn
法、恒住舍性时，于一切法无益无损、无增无减、
wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
无生无灭、无染无净。”

shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xiū yī qiè zhì
“善现，菩萨摩诃萨为菩提故，修一切智、
dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì shí yú yī qiè fǎ wú yì wú sǔn wú
道相智、一切相智时，于一切法无益无损、无
zēng wú jiǎn wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
增无减、无生无灭、无染无净。”

hé yǐ gù shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pú tí gù xíng
“何以故？善现，菩萨摩诃萨为菩提故，行
shēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ yuán ér wéi fāng biàn
深般若波罗蜜多，于一切法都无所缘而为方便，
bú wèi yì sǔn bú wèi zēng jiǎn bú wèi shēng miè bú wèi rǎn jìng xiàn
不为益损、不为增减、不为生灭、不为染净现
zài qián gù
在前故。”

jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà wèi
具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨为
pú tí gù xíng shēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ
菩提故，行深般若波罗蜜多，于一切法都无所
yuán ér wéi fāng biàn bú wèi yì bú wèi sǔn bú wèi zēng bú wèi jiǎn
缘而为方便，不为益不为损、不为增不为减、
bú wèi shēng bú wèi miè bú wèi rǎn bú wèi jìng gù xiàn zài qián zhě yún
不为生不为灭、不为染不为净故现在前者，云
hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí shè shòu bù shī
何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，摄受布施
bō luó mì duō shè shòu jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
波罗蜜多，摄受净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
波罗蜜多？云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多
shí shè shòu nèi kōng shè shòu wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
时，摄受内空，摄受外空、内外空、空空、
dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、

wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
性空、无性自性空？云何菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí shèshòuzhēn rú shèshòu fǎ jiè fǎ xìng bù
波罗蜜多时，摄受真如，摄受法界、法性、不
xū wàngxìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng
虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè yún hé pú sà mó hē
法住、实际、虚空界、不思議界？云何菩萨摩诃
sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí shèshòu sì niànzhù shèshòu sì
萨行深般若波罗蜜多时，摄受四念住，摄受四
zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèng
正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣
dào zhī yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
道支？云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
shèshòu kǔ shèng dì shèshòu jí miè dào shèng dì yún hé pú
摄受苦圣谛，摄受集、灭、道圣谛？云何菩
sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí shèshòu sì jìng lǜ shè
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，摄受四静虑，摄
shòu sì wú liàng sì wú sè dìng yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō
受四无量、四无色定？云何菩萨摩诃萨行深般
rě bō luó mì duō shí shèshòu bā jiě tuō shèshòu bā shèngchù jiǔ
若波罗蜜多时，摄受八解脱，摄受八胜处、九
cì dì dìng shí biànchù yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
次第定、十遍处？云何菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí shèshòu sān mó dì mén shèshòu tuó luó ní mén yún
罗蜜多时，摄受三摩地门，摄受陀罗尼门？云
hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí shèshòu kōng jiě
何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，摄受空解
tuō mén shèshòu wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yún hé pú sà mó hē
脱门，摄受无相、无愿解脱门？云何菩萨摩诃
sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí shèshòu wǔ yǎn shèshòu liù shén
萨行深般若波罗蜜多时，摄受五眼，摄受六神
tōng yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí shè
通？云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，摄

shòu fó shí lì shèshòu sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú
受佛十力，摄受四无所畏、四无碍解、十八佛不
gòng fǎ yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
共法？云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
shèshòu dà cí shèshòu dà bēi dà xǐ dà shě yún hé pú sà mó
摄受大慈，摄受大悲、大喜、大舍？云何菩萨摩
hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí shèshòu wú wàng shī fǎ shè
诃萨行深般若波罗蜜多时，摄受无忘失法，摄
shòu héng zhù shě xìng yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
受恒住舍性？云何菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí shèshòu yī qiè zhì shèshòu dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
蜜多时，摄受一切智，摄受道相智、一切相智？
yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí chāo zhū
云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，超诸
shēng wén jí dú jué dì qù rù pú sà zhèng xìng lí shēng xiū xíng pú
声闻及独觉地，趣入菩萨正性离生，修行菩
sà shí dì zhèng xíng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
萨十地正行，证得无上正等菩提？”

大般若波罗蜜多经卷第三百六十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi liù shí liù
大般若波罗蜜多经卷第三百六十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn qiǎo biàn xíng pǐn dì liù shí sān zhī èr
初分巧便行品第六十三之二

fó yán shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛言：“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí bù yǐ èr gù shè shòu bù shī bō luó mì duō bù yǐ èr gù shè
多时，不以二故摄受布施波罗蜜多，不以二故摄
shòu jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō pú
受净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。菩
sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí bù yǐ èr gù shè shòu
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不以二故摄受
nèi kōng bù yǐ èr gù shè shòu wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà
内空，不以二故摄受外空、内外空、空空、大
kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú
空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无
jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
性空、无性自性空。菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí bù yǐ èr gù shè shòu zhēn rú bù yǐ èr gù shè shòu fǎ
蜜多时，不以二故摄受真如，不以二故摄受法
jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí
界、法性、不虚妄性、不变异性、平等性、离
shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè
生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界。
pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí bù yǐ èr gù shè
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不以二故摄
shòu sì niàn zhù bù yǐ èr gù shè shòu sì zhèng duàn sì shén zú
受四念住，不以二故摄受四正断、四神足、

wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī pú sà mó hē
五根、五力、七等觉支、八圣道支。菩萨摩诃
sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí bù yǐ èr gù shè shòu kǔ shèng dì
萨行深般若波罗蜜多时，不以二故摄受苦圣谛，
bù yǐ èr gù shè shòu jí miè dào shèng dì pú sà mó hē sà xíng
不以二故摄受集、灭、道圣谛。菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí bù yǐ èr gù shè shòu sì jìng lǜ bù yǐ
深般若波罗蜜多时，不以二故摄受四静虑，不以
èr gù shè shòu sì wú liàng sì wú sè dìng pú sà mó hē sà xíng shēn
二故摄受四无量、四无色定。菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí bù yǐ èr gù shè shòu bā jiě tuō bù yǐ èr
般若波罗蜜多时，不以二故摄受八解脱，不以二
gù shè shòu bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù pú sà mó hē
故摄受八胜处、九次第定、十遍处。菩萨摩诃
sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí bù yǐ èr gù shè shòu sān mó dì
萨行深般若波罗蜜多时，不以二故摄受三摩地
mén bù yǐ èr gù shè shòu tuó luó ní mén pú sà mó hē sà xíng shēn
门，不以二故摄受陀罗尼门。菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí bù yǐ èr gù shè shòu kōng jiě tuō mén bù
般若波罗蜜多时，不以二故摄受空解脱门，不
yǐ èr gù shè shòu wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén pú sà mó hē sà xíng
以二故摄受无相、无愿解脱门。菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí bù yǐ èr gù shè shòu wǔ yǎn bù yǐ èr
深般若波罗蜜多时，不以二故摄受五眼，不以二
gù shè shòu liù shéntōng pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
故摄受六神通。菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多
shí bù yǐ èr gù shè shòu fó shí lì bù yǐ èr gù shè shòu sì wú suǒ
时，不以二故摄受佛十力，不以二故摄受四无所
wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ pú sà mó hē sà xíng shēn
畏、四无碍解、十八佛不共法。菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí bù yǐ èr gù shè shòu dà cí bù yǐ èr gù
般若波罗蜜多时，不以二故摄受大慈，不以二故
shè shòu dà bēi dà xǐ dà shě pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
摄受大悲、大喜、大舍。菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí bù yǐ èr gù shè shòu wú wàng shī fǎ bù yǐ èr gù
罗蜜多时，不以二故摄受无忘失法，不以二故
shè shòu héng zhù shě xìng pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
摄受恒住舍性。菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多

shí bù yǐ èr gù shèshòu yī qiè zhì bù yǐ èr gù shèshòu dàoxiàng
时，不以二故摄受一切智，不以二故摄受道相
zhì yī qièxiàng zhì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
智、一切相智。菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多
shí bù yǐ èr gù chāozhūshēngwén jí dú jué dì bù yǐ èr gù qù
时，不以二故超诸声闻及独觉地，不以二故趣
rù pú sà zhèngxìng lí shēng bù yǐ èr gù xiū xíng pú sà shí dì zhèng
入菩萨正性离生，不以二故修行菩萨十地正
xíng bù yǐ èr gù zhèng dé wú shàng zhèngděng pú tí
行，不以二故证得无上正等菩提。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà xíng
具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí bù yǐ èr gù shèshòu bù shī bō luó mì
深般若波罗蜜多时，不以二故摄受布施波罗蜜
duō bù yǐ èr gù shèshòu jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō
多，不以二故摄受净戒、安忍、精进、静虑、般
rě bō luó mì duō bù yǐ èr gù shèshòu nèi kōng bù yǐ èr gù shè
若波罗蜜多；不以二故摄受内空，不以二故摄
shòu wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu
受外空、内外空、空空、大空、胜义空、有
wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn
为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变
yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
异空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng bù
不可得空、无性空、自性空、无性自性空；不
yǐ èr gù shèshòu zhēn rú bù yǐ èr gù shèshòu fǎ jiè fǎ xìng
以二故摄受真如，不以二故摄受法界、法性、
bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ
不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法
dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè bù yǐ èr gù
定、法住、实际、虚空界、不思議界；不以二故
shèshòu sì niàn zhù bù yǐ èr gù shèshòu sì zhèng duàn sì shén zú
摄受四念住，不以二故摄受四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī bù yǐ èr gù
五根、五力、七等觉支、八圣道支；不以二故
shèshòu kǔ shèng dì bù yǐ èr gù shèshòu jí miè dào shèng dì
摄受苦圣谛，不以二故摄受集、灭、道圣谛；

bù yǐ èr gù shèshòu sì jìng lǜ bù yǐ èr gù shèshòu sì wú liàng
不以二故摄受四静虑，不以二故摄受四无量、
sì wú sè dìng bù yǐ èr gù shèshòu bā jiě tuō bù yǐ èr gù shèshòu
四无色定；不以二故摄受八解脱，不以二故摄受
bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù bù yǐ èr gù shèshòu sān
八胜处、九次第定、十遍处；不以二故摄受三
mó dì mén bù yǐ èr gù shèshòu tuó luó ní mén bù yǐ èr gù shè
摩地门，不以二故摄受陀罗尼门；不以二故摄
shòukōng jiě tuō mén bù yǐ èr gù shèshòu wú xiàng wú yuàn jiě tuō
受空解脱门，不以二故摄受无相、无愿解脱
mén bù yǐ èr gù shèshòu wǔ yǎn bù yǐ èr gù shèshòu liù shéntōng
门；不以二故摄受五眼，不以二故摄受六神通；
bù yǐ èr gù shèshòu fó shí lì bù yǐ èr gù shèshòu sì wú suǒ wèi
不以二故摄受佛十力，不以二故摄受四无所畏、
sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ bù yǐ èr gù shèshòu dà cí
四无碍解、十八佛不共法；不以二故摄受大慈，
bù yǐ èr gù shèshòu dà bēi dà xǐ dà shě bù yǐ èr gù shèshòu
不以二故摄受大悲、大喜、大舍；不以二故摄受
wú wàng shī fǎ bù yǐ èr gù shèshòu héng zhù shě xìng bù yǐ èr gù
无忘失法，不以二故摄受恒住舍性；不以二故
shèshòu yī qiè zhì bù yǐ èr gù shèshòu dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
摄受一切智，不以二故摄受道相智、一切相智；
bù yǐ èr gù chāozhūshēngwén jí dú jué dì bù yǐ èr gù qù rù pú
不以二故超诸声闻及独觉地，不以二故趣入菩
sà zhèng xìng lí shēng bù yǐ èr gù xiū xíng pú sà shí dì zhèng xíng
萨正性离生，不以二故修行菩萨十地正行，
bù yǐ èr gù zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhě yún hé pú sà mó
不以二故证得无上正等菩提者，云何菩萨摩
hē sà cóngchū fā xīn nǎi zhì zuì hòu xīn qǐ yú yī qiè shí shàn fǎ zēng
诃萨从初发心乃至最后心起，于一切时善法增
zhǎng
长？”

fó yán shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ èr gù xíng zé
佛言：“善现，若菩萨摩诃萨以二故行，则
zhūshàn fǎ bù dé zēngzhǎng hé yǐ gù shànxiàn yī qiè yú fū yì
诸善法不得增长。何以故？善现，一切愚夫异
shēng jiē yī èr gù suǒ qǐ zhǒngzhǒngshàn fǎ bù dé zēngzhǎng pú
生皆依二故，所起种种善法不得增长。菩

sà mó hē sà xíng bú èr gù cóngchū fā xīn nǎi zhì zuì hòu xīn qǐ yú
萨摩诃萨行不二故，从初发心乃至最后心起，于
yī qiè shí shàn fǎ zēngzhǎng
一切时善法增长。

shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà shàngēnjiān gù bù kě
“是故，善现，诸菩萨摩诃萨善根坚固不可
zhì fú shì jiāntiān rén ā sù luò děng bù néng pò huàilǐng duòshēng
制伏，世间天、人、阿素洛等不能破坏令堕声
wénhuò dú jué dì shì jiānzhǒngzhǒng è bú shàn fǎ bù néng zhì fú lìng
闻或独觉地，世间种种恶不善法不能制伏令
xíng bù shī bō luó mì duō shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng
行布施波罗蜜多时所起善法不得增长，不能
zhì fú lìng xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
制伏令行净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng zhù nèi kōng
多时所起善法不得增长；不能制伏令住内空
shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng zhù wàikōng nèi
时所起善法不得增长，不能制伏令住外空、内
wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéi
外空、空空、大空、胜义空、有为空、无为
kōng bì jìng kōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìng
空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本性
kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng
空、自相空、共相空、一切法空、不可得空、
wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé
无性空、自性空、无性自性空时所起善法不得
zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng zhù zhēn rú shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēng
增长；不能制伏令住真如时所起善法不得增
zhǎng bù néng zhì fú lìng zhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú
长，不能制伏令住法界、法性、不虚妄性、不
biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
变异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng
虚空界、不思議界时所起善法不得增长；不能
zhì fú lìng xiū sì niàn zhù shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng
制伏令修四念住时所起善法不得增长，不能
zhì fú lìng xiū sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
制伏令修四正断、四神足、五根、五力、七等

jué zhī bā shèng dào zhī shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng
觉支、八圣道支时所起善法不得增长；不能

zhì fú lìng zhù kǔ shèng dì shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng
制伏令住苦圣谛时所起善法不得增长，不能

zhì fú lìng zhù jí miè dào shèng dì shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēng
制伏令住集、灭、道圣谛时所起善法不得增

zhǎng bù néng zhì fú lìng xiū sì jìng lǜ shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēng
长；不能制伏令修四静虑时所起善法不得增

zhǎng bù néng zhì fú lìng xiū sì wú liàng sì wú sè dìng shí suǒ qǐ shàn
长，不能制伏令修四无量、四无色定时所起善

fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū sān mó dì mén shí suǒ qǐ
法不得增长；不能制伏令修三摩地门时所起

shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū tuó luó ní mén shí suǒ
善法不得增长，不能制伏令修陀罗尼门时所

qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū kōng jiě tuō mén shí
起善法不得增长；不能制伏令修空解脱门时

suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū wú xiàng wú
所起善法不得增长，不能制伏令修无相、无

yuàn jiě tuō mén shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng
愿解脱门时所起善法不得增长；不能制伏令

xiū wǔ yǎn shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū
修五眼时所起善法不得增长，不能制伏令修

liù shéntōng shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū
六神通时所起善法不得增长；不能制伏令修

fó shí lì shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū
佛十力时所起善法不得增长，不能制伏令修

sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ shí suǒ qǐ shàn fǎ
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法时所起善法

bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū dà cí shí suǒ qǐ shàn fǎ bù
不得增长；不能制伏令修大慈时所起善法不

de zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū dà bēi dà xǐ dà shě shí suǒ
得增长，不能制伏令修大悲、大喜、大舍时所

qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū wú wàng shī fǎ shí
起善法不得增长；不能制伏令修无忘失法时

suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū héng zhù shě xìng
所起善法不得增长，不能制伏令修恒住舍性

shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū yī qiè zhì
时所起善法不得增长；不能制伏令修一切智

shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng bù néng zhì fú lìng xiū dào xiāng zhì zhì
时所起善法不得增长，不能制伏令修道相智、
yī qiè xiāng zhì shí suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng
一切相智时所起善法不得增长。

shì gù shàn xiàn pú sà mó hē sà yīng rú shì xíng shēn shēn
“是故，善现，菩萨摩诃萨应如是行甚深
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃
sà wèi shàngēn gù xíng shēn bō rě bō luó mì duō yé
萨为善根故行深般若波罗蜜多耶？”

fó yán fú yě shàn xiàn pú sà mó hē sà bú wèi shàngēn
佛言：“不也！善现，菩萨摩诃萨不为善根
gù xíng shēn bō rě bō luó mì duō yì bú wèi bú shàngēn gù xíng shēn bō
故行深般若波罗蜜多，亦不为不善根故行深般
rě bō luó mì duō hé yǐ gù shàn xiàn pú sà mó hē sà fǎ yīng rú
若波罗蜜多。何以故？善现，菩萨摩诃萨法应如
shì ruò wèi gōng jìng gòng yǎng zhū fó ruò wèi yuán mǎn shū shèng shàngēn
是，若未恭敬供养诸佛，若未圆满殊胜善根，
ruò zhēn shàn yǒu wèi duō shè shòu zhōng bù néng dé yī qiè zhì zhì
若真善友未多摄受，终不能得一切智智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē
具寿善现复白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃
sà gōng jìng gòng yǎng zhū fó yuán mǎn shū shèng shàngēn dé zhēn shàn
萨恭敬供养诸佛，圆满殊胜善根，得真善
yǒu duō suǒ shè shòu nǎi néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
友多所摄受，乃能证得一切智智？”

fó yán shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn gōng jìng
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨从初发心恭敬
gòng yǎng wú liàng rú lái yīng zhèng děng jué cóng zhū fó suǒ wén shuō
供养无量如来、应、正等觉，从诸佛所闻说
qì jīng yīng sòng jì bié qié tuó¹⁵ zì shuō běn shì běn shēng
契经、应颂、记别、伽陀¹⁵、自说、本事、本生、
fāng guǎng xī fǎ pì yù lùn yì wén yǐ zǒng chí chí yǐ shēn
方广、希法、譬喻、论议，闻已总持，持已身

¹⁵ 大正藏：他；永乐北藏及龙藏：陀

yǔ gōngjìng gòngyǎng zhuǎn dú wēn xí lìng shàn tōng lì jì tōng lì yǐ
语恭敬供养，转读温习令善通利，既通利已
xīn shàn guānchá shàn guānchá yǐ shēn jiàn yì qù jiàn yì qù yǐ fù
心善观察，善观察已深见意趣，见意趣已复
shàn tōng dá shàn tōng dá yǐ dé tuó luó ní dé tuó luó ní yǐ qǐ wú
善通达，善通达已得陀罗尼，得陀罗尼已起无
ài jiě qǐ wú ài jiě yǐ nǎi zhì zhèng dé yī qiè zhì zhì suí suǒ shēng
碍解，起无碍解已乃至证得一切智智，随所生
chù yú suǒ wén chí zhèng fǎ jiào yì zhōng bú wàng shī yú zhū fó suǒ
处于所闻持正法教义终不忘失，于诸佛所
zhòng zhí wú liàng guǎng dà shàn gēn yóu zhū shàn gēn suǒ shè shòu gù
种植无量广大善根，由诸善根所摄受故，
zhōng bù wǎng shēng è qù nǎn chù fù yóu shàn gēn suǒ shè shòu gù yú
终不枉生恶趣难处。复由善根所摄受故，于
yī qiè shí yì lè qīng jìng yì lè jìng gù cháng néng yán jìng suǒ qiú fó
一切时意乐清净，意乐净故常能严净所求佛
tǔ yì cháng chéng shú suǒ huà yǒu qíng fù yóu shàn gēn suǒ shè shòu gù
土，亦常成熟所化有情。复由善根所摄受故，
cháng bù yuǎn lí zhēn shàn zhī shí wèi zhū rú lái yīng zhèng děng jué
常不远离真善知识，谓诸如来、应、正等觉
jí zhū pú sà mó hē sà zhòng dú jué shēng wén bìng yú néng zàn fó
及诸菩萨摩诃萨众、独觉、声闻并余能赞佛、
fǎ sēng zhě cháng dé qīn jìn gōng jìng gòng yǎng
法、僧者，常得亲近恭敬供养。

rú shì shàn xiàn pú sà mó hē sà gōng jìng gòng yǎng zhū fó
“如是，善现，菩萨摩诃萨恭敬供养诸佛，
yuán mǎn shū shèng shàn gēn dé zhēn shàn yǒu duō suǒ shè shòu sù néng
圆满殊胜善根，得真善友多所摄受，速能
zhèng dé yī qiè zhì zhì shì gù shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn
证得一切智智。是故，善现，菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō yù jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yīng qín gōng jìng
般若波罗蜜多，欲疾证得一切智智，应勤恭敬
gòng yǎng zhū fó shè shòu yuán mǎn shū shèng shàn gēn cháng qiú qīn jìn
供养诸佛，摄受圆满殊胜善根，常求亲近
zhēn shàn zhī shí héng wú yàn juàn
真善知识恒无厌倦。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩

hē sà bù gōngjìng gòngyǎngzhū fó bù yuánmǎnshūshèngshàngēn bù
诃萨不恭敬供养诸佛，不圆满殊胜善根，不
dé shànyǒuduōsuǒ shèshòu shì pú sà mó hē sà bì bù néng dé yī
得善友多所摄受，是菩萨摩诃萨必¹⁶不能得一
qiè zhì zhì
切智智？”

fó yán shànxiàn ruò bù gōngjìng gòngyǎngzhū fó bù néng
佛言：“善现，若不恭敬供养诸佛，不能
yuánmǎnshūshèngshàngēn bù dé shànyǒuduōsuǒ shèshòuzhě shàng bù
圆满殊胜善根，不得善友多所摄受者，尚不
yīng dé pú sà mó hē sà míng kuàng néng zhèng dé yī qiè zhì zhì hé
应得菩萨摩诃萨名，况能证得一切智智！何
yǐ gù shànxiàn huò yǒu gōngjìng gòngyǎngzhū fó zhòng zhí yuánmǎn
以故？善现，或有恭敬供养诸佛，种植圆满
shūshèngshàngēn dé zhēnshànyǒuduōsuǒ shèshòu shàng bù néng dé yī
殊胜善根，得真善友多所摄受，尚不能得一
qiè zhì zhì kuàng bù gōngjìng gòngyǎngzhū fó bù néng yuánmǎnshū
切智智，况不恭敬供养诸佛，不能圆满殊
shèngshàngēn bù dé shànyǒuduōsuǒ shèshòu ér néng zhèng dé yī qiè
胜善根，不得善友多所摄受，而能证得一切
zhì zhì bǐ ruò néng dé yī qiè zhì zhì wú yǒu shì chù shì gù shàn
智智！彼若能得一切智智，无有是处。是故，善
xiàn ruò pú sà mó hē sà yù dé¹⁷ pú sà mó hē sà míng yù jí zhèng
现，若菩萨摩诃萨欲得¹⁷菩萨摩诃萨名，欲疾证
dé yī qiè zhì zhì dāng qín gōngjìng gòngyǎngzhū fó zhòng zhí yuánmǎn
得一切智智，当勤恭敬供养诸佛，种植圆满
shūshèngshàngēn qīn jìn gòngyǎngzhēnshàn zhī shí wù shēngyànjuàn
殊胜善根，亲近供养真善知识，勿生厌倦。”

jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn hé yīn yuán gù yǒu pú
具寿善现白佛言：“世尊！何因缘故，有菩
sà mó hē sà suī yǐ gōngjìng gòngyǎngzhū fó zhòng zhí yuánmǎnshū
萨摩诃萨虽已恭敬供养诸佛，种植圆满殊
shèngshàngēn dé zhēnshànyǒuduōsuǒ shèshòu ér bù néng dé yī qiè
胜善根，得真善友多所摄受，而不能得一切
zhì zhì
智智？”

¹⁶ 大正藏：岂；永乐北藏及龙藏：必

¹⁷ 大正藏：住；永乐北藏及龙藏：得

fó yán shànxiàn bǐ pú sà mó hē sà yuǎn lí fāngbiànshàn
佛言：“善现，彼菩萨摩诃萨远离方便善

qiǎo lì gù bù néngzhèng dé yī qiè zhì zhì wèi bǐ pú sà mó hē sà
巧力故，不能证得一切智智，谓彼菩萨摩诃萨，

bù cóngzhū fó wénshuō rú shì fāngbiànshànqiǎo gōngjìng gòngyǎngzhū
不从诸佛闻说如是方便善巧，恭敬供养诸

fó shì zūn zhòng zhí yuánmǎnshūshèngshàngēn qīn jìn gòngyǎngzhēn
佛世尊，种植圆满殊胜善根，亲近供养真

shàn zhī shí gù bù néng dé yī qiè zhì zhì
善知识故，不能得一切智智。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn hé děngmíng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！何等名

wéifāngbiànshànqiǎo pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiànshàn
为方便善巧，菩萨摩诃萨成就如是方便善

qiǎo zhū yǒusuǒ wéidìngnéngzhèng dé yī qiè zhì zhì
巧，诸有所为定能证得一切智智？”

fó yán shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū xíng
佛言：“善现，若菩萨摩诃萨从初发心修行

bù shī bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì huò shī rú
布施波罗蜜多时，以一切智智相应作意，或施如

lái yīng zhèngděngjué huò shī dú jué huò shī shēngwén huò
来、应、正等觉，或施独觉，或施声闻，或

shī pú sà mó hē sà huò shī zhū yú shāmén pó luó mén huò shī wàidào
施菩萨摩诃萨，或施诸余沙门婆罗门，或施外道

xiū fàn xíngzhě huò shī pín qióngdào xíng kǔ xíng jí lái qiú zhě huò shī
修梵行者，或施贫穷道行苦行及来求者，或施

yī qiè rén fēi rén děng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì yī qiè zhì
一切人非人等，是菩萨摩诃萨成就如是一切智

zhì xiāngyìngzuò yì suī xíng bù shī ér wú shī xiǎng wú shòuzhěxiǎng
智相应作意，虽行布施而无施想，无受者想，

wú shī zhěxiǎng yì wú yī qiè wǒ wǒ suǒxiǎng hé yǐ gù shì
无施者想，亦无一切我、我所想。何以故？是

pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng
菩萨摩诃萨观一切法自相皆空，无起、无成、

wú zhuǎn wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng
无转、无灭，入诸法相，知一切法无作、无能，

rù zhū xíngxiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo
入诸行相。是菩萨摩诃萨成就如是方便善巧，

héng shí zēngzhǎng shū shèngshàngēn yóushèngshàngēn chángzēngzhǎng
恒时增长殊胜善根，由胜善根常增长

gù néngxíng bù shī bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ
故，能行布施波罗蜜多，成熟有情、严净佛土。

sūi xíng bù shī ér bù xīn qiú shī suǒ dé guǒ wèi bù tān zhuó yóu shī suǒ
虽行布施而不忻求施所得果，谓不贪著由施所

dé zhū kě ài jìng yì bù dān qiú yóu shī suǒ dé shēng sǐ shèngbào dàn
得诸可爱境，亦不耽求由施所得生死胜报，但

wèi jiù hù wú jiù hù zhě jí yù jiě tuō wèi jiě tuō zhě xiū xíng bù shī
为救护无救护者，及欲解脱未解脱者，修行布施

bō luó mì duō
波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心修

xíngjìng jiè bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì shòu chí
行净戒波罗蜜多时，以一切智智相应作意受持

jìng jiè qí xīn bù wéitān yù suǒ fù yì fù bù wéichēn huì suǒ fù
净戒，其心不为贪欲所覆，亦复不为瞋恚所覆，

yì fù bù wéi yú chī suǒ fù yì fù bù wéi suí miánzhūchán jí yú
亦复不为愚痴所覆，亦复不为睡眠诸缠，及余

zhǒngzhǒng è bú shàn fǎ zhàng pú tí zhě zhī suǒ fù bì suǒ wèiqiān lín
种种恶不善法障菩提者之所覆蔽，所谓慳悞、

è huò¹⁸ fèn huì xiè dài liè xīn luàn xīn è huì zhūmàn
恶惑¹⁸、忿恚、懈怠、劣心、乱心、恶慧、诸慢、

guòmàn màn guòmàn wǒ màn zēngshàngmàn bēimàn xié màn
过慢、慢过慢、我慢、增上慢、卑慢、邪慢，

yì cháng bù qǐ shēngwén dú jué xiāngyìngzuò yì hé yǐ gù shì
亦常不起声闻、独觉相应作意。何以故？是

pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng
菩萨摩诃萨观一切法自相皆空，无起、无成、

wú zhuǎn wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng
无转、无灭，入诸法相，知一切法无作、无能，

rù zhū xíngxiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo
入诸行相。是菩萨摩诃萨成就如是方便善巧，

héng shí zēngzhǎng shū shèngshàngēn yóushèngshàngēn chángzēngzhǎng
恒时增长殊胜善根，由胜善根常增长

¹⁸ 大正藏：戒；永乐北藏及龙藏：惑

gù néngxíngjìng jiè bō luó mì duō chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ
故，能行净戒波罗蜜多，成熟有情、严净佛土。

sūixíngjìng jiè ér bù xīn qiú jiè suǒ dé guǒ wèi bù tānzhuóyóu jiè suǒ
虽行净戒而不忻求戒所得果，谓不贪著由戒所

dé zhū kě ài jìng yì bù dān qiú yóu jiè suǒ dé shēng sǐ shèngbào dàn
得诸可爱境，亦不耽求由戒所得生死胜报，但

wèi jiù hù wú jiù hù zhě jí yù jiě tuō wèi jiě tuō zhě xiū xíngjìng jiè
为救护无救护者，及欲解脱未解脱者，修行净戒

bō luó mì duō
波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心修

xíng ān rěn bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì xiū xué
行安忍波罗蜜多时，以一切智智相应作意修学

ān rěn shì pú sà mó hē sà nǎi zhì wèi hù zì mìng yīn yuán yì bù fā
安忍，是菩萨摩诃萨乃至为护自命因缘，亦不发

qǐ yī niàn fèn huì è yán jiā bào yuàn hèn zhī xīn shì pú sà mó hē sà
起一念忿恚恶言加报怨恨之心。是菩萨摩诃萨

jiǎ shǐ yǒu lái yù hài qí mìng jié duó zī cái qīn líng qī shì xū kuáng
假使有来欲害其命，劫夺资财、侵陵妻室、虚诳

wǎngmào lí jiàn qīn yǒu cū yán mà rǔ zá huì cháoqiào huòchuí
罔冒、离间亲友、粗言骂辱、杂秽嘲诮，或捶、

huò dǎ huò gē huò jié huò wéizhǒngzhǒng bù ráo yì shì yú bǐ
或打、或割、或截，或为种种不饶益事，于彼

yǒuqíngdōu wú fèn hèn wéi yù zuò bǐ lì yì ān lè hé yǐ gù shàn
有情都无忿恨，唯欲作彼利益安乐。何以故？善

xiàn shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng wú qǐ
现，是菩萨摩诃萨观一切法自相皆空，无起、

wú chéng wú zhuǎn wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú
无成、无转、无灭，入诸法相，知一切法无

zuò wú néng rù zhū xíng xiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì
作、无能，入诸行相。是菩萨摩诃萨成就如是

fāngbiànshànqiǎo héng shí zēngzhǎngshū shèngshàngēn yóushèngshàngēn
方便善巧，恒时增长殊胜善根，由胜善根

chángzēngzhǎng gù néngxíng ān rěn bō luó mì duō chéngshúyǒuqíng
常增长故，能行安忍波罗蜜多，成熟有情、

yánjìng fó tǔ sūixíng ān rěn ér bù xīn qiú rěn suǒ dé guǒ wèi bù tān
严净佛土。虽行安忍而不忻求忍所得果，谓不贪

zhuó yóu rěn suǒ dé zhū kě ài jìng yì bù dān qiú yóu rěn suǒ dé shēng sǐ
著由忍所得诸可爱境，亦不耽求由忍所得生死
shèng bào dàn wèi jiù hù wú jiù hù zhě jí yù jiě tuō wèi jiě tuō zhě
胜报，但为救护无救护者，及欲解脱未解脱者，
xiū xíng ān rěn bō luó mì duō
修行安忍波罗蜜多。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心修
xíng jīng jìn bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì fā qǐ
行精进波罗蜜多时，以一切智智相应作意，发起
zhèng qín pī jiān gù kǎi yǒng měng wú qiè yuǎn lí xiè dài lǎn duò zhī xīn
正勤被坚固铠，勇猛无怯远离懈怠懒惰之心；
shì pú sà mó hē sà wèi qiú wú shàng zhèng děng pú tí yǒng měng zhèng
是菩萨摩诃萨为求无上正等菩提，勇猛正
qín bú jù zhòng kǔ yì néng fāng biàn zhǐ zhì fú wèi yú rén kǔ
勤不惧众苦，亦能方便遮止制伏，谓于人苦、
ā sù luò kǔ guǐ jiè kǔ páng shēng kǔ dì yù kǔ jí yú zhòng kǔ
阿素洛苦、鬼界苦、傍生苦、地狱苦及余众苦
jiē bú qiè jù yì néng fāng biàn zhǐ zhì fú qín xiū shàn fǎ cháng
皆不怯惧，亦能方便遮止制伏，勤修善法常
wú xiè fèi hé yǐ gù shàn xiàn shì pú sà mó hē sà guān yī qiè
无懈怠。何以故？善现，是菩萨摩诃萨观一切
fǎ zì xiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng wú zhuǎn wú miè rù
法自相皆空，无起、无成、无转、无灭，入
zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng rù zhū xíng xiàng shì
诸法相，知一切法无作、无能，入诸行相。是
pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo héng shí zēng zhǎng
菩萨摩诃萨成就如是方便善巧，恒时增长
shū shèng shàn gēn yóu shèng shàn gēn cháng zēng zhǎng gù néng xíng jīng jìn
殊胜善根，由胜善根常增长故，能行精进
bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ suī xíng jīng jìn ér
波罗蜜多，成熟有情、严净佛土。虽行精进而
bù xīn qiú qín suǒ dé guǒ wèi bù tān zhuó yóu qín suǒ dé zhū kě ài jìng
不忻求勤所得果，谓不贪著由勤所得诸可爱境，
yì bù dān qiú yóu qín suǒ dé shēng sǐ shèng bào dàn wèi jiù hù wú jiù
亦不耽求由勤所得生死胜报，但为救护无救
hù zhě jí yù jiě tuō wèi jiě tuō zhě xiū xíng jīng jìn bō luó mì duō
护者，及欲解脱未解脱者，修行精进波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心修
xíngjìng lǜ bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì xiū xué
行静虑波罗蜜多时，以一切智智相应作意修学
zhū dìng shì pú sà mó hē sà yǎnjiàn sè yǐ bù qǔ zhūxiàng bù qǔ suí
诸定。是菩萨摩诃萨眼见色已不取诸相、不取随
hǎo jí yú shì chùfáng hù yǎngēn bú fàng yì zhù wù lìng xīn qǐ shì jiān
好，即于是处防护眼根不放逸住，勿令心起世间
tān ài è bú shàn fǎ zhū fán nǎo lòu zhuān xiū niàndìngshǒu hù
贪爱¹⁹、恶不善法、诸烦恼漏，专修念定守护
yǎngēn shì pú sà mó hē sà ěr wénshēng yǐ bù qǔ zhūxiàng bù qǔ
眼根。是菩萨摩诃萨耳闻声已不取诸相、不取
suí hǎo jí yú shì chùfáng hù ěr gēn bú fàng yì zhù wù lìng xīn qǐ shì
随好，即于是处防护耳根不放逸住，勿令心起世
jiān tān ài è bú shàn fǎ zhū fán nǎo lòu zhuān xiū niàndìngshǒu
间贪爱²⁰、恶不善法、诸烦恼漏，专修念定守
hù ěr gēn shì pú sà mó hē sà bí xiù xiāng yǐ bù qǔ zhūxiàng bù
护耳根。是菩萨摩诃萨鼻嗅香已不取诸相、不
qǔ suí hǎo jí yú shì chùfáng hù bí gēn bú fàng yì zhù wù lìng xīn qǐ
取随好，即于是处防护鼻根不放逸住，勿令心起
shì jiān tān ài è bú shàn fǎ zhū fán nǎo lòu zhuān xiū niàndìng
世间贪爱²¹、恶不善法、诸烦恼漏，专修念定
shǒu hù bí gēn shì pú sà mó hē sà shé chángwèi yǐ bù qǔ zhūxiàng
守护鼻根。是菩萨摩诃萨舌尝味已不取诸相、
bù qǔ suí hǎo jí yú shì chùfáng hù shé gēn bú fàng yì zhù wù lìng xīn
不取随好，即于是处防护舌根不放逸住，勿令心
qǐ shì jiān tān ài è bú shàn fǎ zhū fán nǎo lòu zhuān xiū niàndìng
起世间贪爱²²、恶不善法、诸烦恼漏，专修念定
shǒu hù shé gēn shì pú sà mó hē sà shēn jué chù yǐ bù qǔ zhūxiàng
守护舌根。是菩萨摩诃萨身觉触已不取诸相、
bù qǔ suí hǎo jí yú shì chùfáng hù shēngēn bú fàng yì zhù wù lìng
不取随好，即于是处防护身根不放逸住，勿令

¹⁹ 大正藏：忧；永乐北藏及龙藏：爱

²⁰ 大正藏：忧；永乐北藏及龙藏：爱

²¹ 大正藏：忧；永乐北藏及龙藏：爱

²² 大正藏：忧；永乐北藏及龙藏：爱

xīn qǐ shì jiān tān ài²³ è bú shàn fǎ zhū fán nǎo lòu zhuān xiū niàn
心起世间贪爱²³、恶不善法、诸烦恼漏，专修念

dìng shǒu hù shēn gēn shì pú sà mó hē sà yì liǎo fǎ yǐ bù qǔ zhū xiàng
定守护身根。是菩萨摩訶萨意了法已不取诸相、

bù qǔ suí hǎo jí yú shì chù fáng hù yì gēn bú fàng yì zhù wù lìng xīn
不取随好，即于是处防护意根不放逸住，勿令心

qǐ shì jiān tān ài²⁴ è bú shàn fǎ zhū fán nǎo lòu zhuān xiū niàn dìng
起世间贪爱²⁴、恶不善法、诸烦恼漏，专修念定

shǒu hù yì gēn
守护意根。

shì pú sà mó hē sà ruò xíng ruò zhù ruò zuò ruò wò
“是菩萨摩訶萨若行、若住、若坐、若卧、

ruò yǔ ruò mò cháng bù shě lí sān mó xì duō shē mó tā wèi shì
若语、若默，常不舍离三摩呬多奢摩他位。是

pú sà mó hē sà ruò shǒu ruò zú jù bù tāo tiè yǔ bù gāng qiáng
菩萨摩訶萨若手、若足俱不饕餮，语不刚强，

yán bù xuān zá yǎn jí zhū gēn jiē bù fēn rǎo bú diào bú dòng yì
言不喧杂，眼及诸根皆不纷扰，不掉、不动亦

bú jù ào shēn bù sǎn luàn yǔ bù sǎn luàn xīn bù sǎn luàn shēn
不倨傲，身不散乱，语不散乱，心不散乱，身

jì jìng yǔ jì jìng xīn jì jìng ruò yǐn ruò lù wú yì wēi yí yú
寂静、语寂静、心寂静，若隐若露无异威仪，于

zhū yǐn shí yī fú wò jù bìng yuán yī yào jí yú zī chǎn jiē shēng
诸饮食、衣服、卧具、病缘医药及余资产皆生

xǐ zú yì mǎn yì yǎng yì kě gòng shì guǐ zé suǒ xíng wú bù
喜足，易满、易养、易可供事，轨则所行无不

tiáo shàn suī chǔ xuān zá ér xíng yuǎn lí yú lì yú shuāi yú lè
调善，虽处喧杂而行远离，于利、于衰、于乐、

yú kǔ yú zàn yú huǐ yú chēng yú jī yú huó yú shā
于苦、于赞、于毁、于称、于讥、于活、于杀，

píng děng wú biàn bù gāo bú xià yú yuān²⁵ yú qīn yú shàn yú
平等无变不高不下。于冤²⁵、于亲、于善、于

è xīn wú zēng ài wú xǐ wú yōu yú zhū shèng yán yú fēi shèng yán
恶，心无憎爱无喜无忧。于诸圣言、于非圣言，

²³ 大正藏：忧；永乐北藏及龙藏：爱

²⁴ 大正藏：忧；永乐北藏及龙藏：爱

²⁵ 大正藏：怨；永乐北藏及龙藏：冤

yú yuǎn lí yú kuì nào qí xīn píngděng wú yǒu gǎi yì yú kě ài
于远离、于愤闹，其心平等无有改易。于可爱
sè bù kě ài sè yú zhū suí shùn wéi nì shì zhōng dōu bù fēn bié
色、不可爱色，于诸随顺违逆事中，都不分别
xīn cháng ān dìng
心安定。

hé yǐ gù shànxiàn shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ
“何以故？善现，是菩萨摩诃萨观一切法

zì xiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng wú zhuǎn wú miè rù zhū
自相皆空，无起、无成、无转、无灭，入诸
fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng rù zhū xíngxiàng shì pú
法相，知一切法无作、无能，入诸行相。是菩
sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiàn shànqiǎo héng shí zēngzhǎng shū
萨摩诃萨成就如是方便善巧，恒时增长殊
shèng shàngēn yóu shèng shàngēn cháng zēngzhǎng gù néng xíng jìng lǜ bō
胜善根，由胜善根常增长故，能行静虑波
luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ suī xíng jìng lǜ ér bù
罗蜜多，成熟有情、严净佛土。虽行静虑而不
xīn qiú dìngsuǒ dé guǒ wèi bù tānzhū yóu dìngsuǒ dé zhū kě ài jìng yì
忻求定所得果，谓不贪著由定所得诸可爱境，亦
bù dān qiú yóu dìngsuǒ dé shēng sǐ shèng bào dàn wèi jiù hù wú jiù hù
不耽求由定所得生死胜报，但为救护无救护
zhě jí yù jiě tuō wèi jiě tuō zhě xiū xíng jìng lǜ bō luó mì duō
者，及欲解脱未解脱者，修行静虑波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心修

xíng bō rě bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāngyìng zuò yì xiū xué
行般若波罗蜜多时，以一切智智相应作意修学
bō rě shì pú sà mó hē sà wú zhū è huì tā bù néng yǐn yuǎn
般若，是菩萨摩诃萨无诸恶慧，他不能引，远
lí yī qiè wǒ wǒ suǒ zhí yuǎn lí yī qiè wǒ jiàn yǒuqíng jiàn mìng
离一切我、我所执，远离一切我见、有情见、命
zhě jiàn shēngzhě jiàn yǎngzhě jiàn shì fū jiàn bǔ tè qié luó jiàn
者见、生者见、养者见、士夫见、补特伽罗见、
yì shēngjiàn rú tóngjiàn zuò zhě jiàn shòu zhě jiàn zhī zhě jiàn
意生见、儒童见、作者见、受者见、知者见、
jiàn zhě jiàn yuǎn lí yī qiè yǒu wú yǒu jiàn zhū è jiàn qù yuǎn lí
见者见，远离一切有无有见、诸恶见趣，远离

jiāomàn wú fēn bié wú biàn yì ér xiū miào huì hé yǐ gù shàn
憍慢，无分别、无变异而修妙慧。何以故？善
xiàn shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng wú qǐ
现，是菩萨摩诃萨观一切法自相皆空，无起、
wú chéng wú zhuǎn wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú
无成、无转、无灭，入诸法相，知一切法无
zuò wú néng rù zhū xíng xiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì
作、无能，入诸行相。是菩萨摩诃萨成就如是
fāng biàn shàn qiǎo héng shí zēng zhǎng shū shèng shàn gēn yóu shèng shàn gēn
方便善巧，恒时增长殊胜善根，由胜善根
cháng zēng zhǎng gù néng xíng bō rě bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng
常增长故，能行般若波罗蜜多，成熟有情、
yán jìng fó tǔ suī xíng bō rě ér bù xīn qiú huì suǒ dé guǒ wèi bù tān
严净佛土。虽行般若而不忻求慧所得果，谓不贪
zhuó yóu huì suǒ dé zhū kě ài jìng yì bù dān qiú yóu huì suǒ dé shēng sǐ
著由慧所得诸可爱境，亦不耽求由慧所得生死
shèng bào dàn wèi jiù hù wú jiù hù zhě jí yù jiě tuō wèi jiě tuō zhě
胜报，但为救护无救护者，及欲解脱未解脱者，
xiū xíng bō rě bō luó mì duō
修行般若波罗蜜多。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心修
xíng bō rě bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì rù chū
行般若波罗蜜多时，以一切智智相应作意入初
jìng lù rù dì èr dì sān dì sì jìng lù rù cí wú liàng rù
静虑，入第二、第三、第四静虑，入慈无量，入
bēi xǐ shě wú liàng rù kōng wú biān chù dìng rù shí wú biān chù
悲、喜、舍无量，入空无边处定，入识无边处、
wú suǒ yǒu chù fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù dìng shì pú sà mó hē sà suī
无所有处、非想非非想处定，是菩萨摩诃萨虽
yú jìng lù wú liàng wú sè rù chū zì zài ér bù tān ài bǐ yì shú
于静虑、无量、无色入出自在，而不贪爱彼异熟
guǒ hé yǐ gù shàn xiàn shì pú sà mó hē sà chéng jiù zuì shèng
果。何以故？善现，是菩萨摩诃萨成就最胜
fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo lì gù guān zhū jìng lù
方便善巧，由此方便善巧力故，观诸静虑、
wú liàng wú sè zì xiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng wú zhuǎn
无量、无色自相皆空，无起、无成、无转、

wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng rù zhū
无灭，入诸法相，知一切法无作、无能，入诸
xíngxiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo héng
行相。是菩萨摩诃萨成就如是方便善巧，恒
shí zēngzhǎngshū shèngshàngēn yóushèngshàngēnchángzēngzhǎng gù
时增长殊胜善根，由胜善根常增长故，
néngxíngjìng lǜ wú liàng wú sè yóuxíngjìng lǜ wú liàng wú
能行静虑、无量、无色，由行静虑、无量、无
sè biànnéng zì zài chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ suī xíngjìng lǜ
色便能自在，成熟有情、严净佛土。虽行静虑、
wú liàng wú sè ér bù xīn qiú bǐ suǒ dé guǒ wèi bù tānzhuójìng lǜ
无量、无色，而不忻求彼所得果，谓不贪著静虑、
wú liàng jí wú sè dìngsuǒ dé shēng sǐ zhū yì shúguǒ dàn wèi jiù hù wú
无量及无色定所得生死诸异熟果，但为救护无
jiù hù zhě jí wèi jiě tuō wèi jiě tuō zhě xiū zhū jìng lǜ wú liàng
救护者，及为解脱未解脱者，修诸静虑、无量、
wú sè wú suǒ zhí shòu
无色，无所执受。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心修
xíng bō rě bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì xiū xué
行般若波罗蜜多时，以一切智智相应作意，修学
yī qiè pú tí fēn fǎ chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo suī xíngjiàn xiū
一切菩提分法，成就如是方便善巧，虽行见修
suǒ duàn fǎ dào ér bù qǔ yù liú guǒ yì fù bù qǔ yī lái bù huán
所断法道，而不取预流果，亦复不取一来、不还、
ā luó hàn guǒ dú jué pú tí hé yǐ gù shànxiàn shì pú sà mó
阿罗汉果、独觉菩提。何以故？善现，是菩萨摩
hē sà guān yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng wú zhuǎn
诃萨观一切法自相皆空，无起、无成、无转、
wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng rù zhū
无灭，入诸法相，知一切法无作、无能，入诸
xíngxiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo héng
行相。是菩萨摩诃萨成就如是方便善巧，恒
shí zēngzhǎngshū shèngshàngēn yóushèngshàngēnchángzēngzhǎng gù
时增长殊胜善根，由胜善根常增长故，
xíngsān shí qī pú tí fēn fǎ suī xíng rú shì pú tí fēn fǎ ér chāo
行三十七菩提分法。虽行如是菩提分法，而超

shēngwén jí dú jué dì zhèng rù pú sà zhèngxìng lí shēng shànxiàn
声 闻 及 独 觉 地 ， 证 入 菩 萨 正 性 离 生 。 善 现 ，
shì míng pú sà mó hē sà wú shēng fǎ rěn
是 名 菩 萨 摩 诃 萨 无 生 法 忍 。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“ 复 次 ， 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 修 行 般 若 波 罗

mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāngyìng zuò yì suī dé zì zài shùn nì
蜜 多 时 ， 以 一 切 智 智 相 应 作 意 ， 虽 得 自 在 顺 逆

rù chū bā jiě tuō dìng yì dé zì zài shùn nì rù chū bā shèng chù dìng
入 出 八 解 脱 定 ， 亦 得 自 在 顺 逆 入 出 八 胜 处 定 ，

yì dé zì zài shùn nì rù chū jiǔ cì dì dìng yì dé zì zài shùn nì rù
亦 得 自 在 顺 逆 入 出 九 次 第 定 ， 亦 得 自 在 顺 逆 入

chū shí biàn chù dìng yì néng xiū xí sì shèng dì guān zì zài rù chū sān
出 十 遍 处 定 ， 亦 能 修 习 四 圣 谛 观 ， 自 在 入 出 三

mó dì mén tuó luó ní mén sān jiě tuō mén ér néng chéng jiù fāng
摩 地 门 、 陀 罗 尼 门 、 三 解 脱 门 ， 而 能 成 就 方

biàn shàn qiǎo bù qǔ yù liú guǒ yì bù qǔ yī lái bù huán ā
便 善 巧 ， 不 取 预 流 果 ， 亦 不 取 一 来 、 不 还 、 阿

luó hàn guǒ dú jué pú tí hé yǐ gù shànxiàn shì pú sà mó hē
罗 汉 果 、 独 觉 菩 提 。 何 以 故 ？ 善 现 ， 是 菩 萨 摩 诃

sà guān yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng wú zhuǎn
萨 观 一 切 法 自 相 皆 空 ， 无 起 、 无 成 、 无 转 、

wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng rù zhū
无 灭 ， 入 诸 法 相 ， 知 一 切 法 无 作 、 无 能 ， 入 诸

xíngxiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo héng
行 相 。 是 菩 萨 摩 诃 萨 成 就 如 是 方 便 善 巧 ， 恒

shí zēngzhǎng shū shèng shàngēn yóu shèng shàngēn cháng zēngzhǎng gù
时 增 长 殊 胜 善 根 ， 由 胜 善 根 常 增 长 故 ，

néng xíng bā jiě tuō dìng bā shèng chù dìng jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
能 行 八 解 脱 定 、 八 胜 处 定 、 九 次 第 定 、 十 遍 处

dìng sì shèng dì guān sān mó dì mén tuó luó ní mén sān jiě tuō
定 、 四 圣 谛 观 、 三 摩 地 门 、 陀 罗 尼 门 、 三 解 脱

mén suī néng xíng bā jiě tuō dìng nǎi zhì sān jiě tuō mén ér chāo shēng
门 。 虽 能 行 八 解 脱 定 乃 至 三 解 脱 门 ， 而 超 声

wén jí dú jué dì zhèng rù pú sà bú tuì zhuǎn wèi shànxiàn shì
闻 及 独 觉 地 ， 证 入 菩 萨 不 退 转 位 。 善 现 ， 是

míng pú sà mó hē sà wú shēng fǎ shòu jì rěn
名 菩 萨 摩 诃 萨 无 生 法 受 记 忍 。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì xué fó shí lì sì wú
蜜多时，以一切智智相应作意，学佛十力、四无

suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ dà cí dà bēi
所畏、四无碍解、十八佛不共法、大慈、大悲、

dà xǐ dà shě wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yī qiè zhì
大喜、大舍、无忘失法、恒住舍性、一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wǔ yǎn liù shéntōng nǎi zhì wèi jù
道相智、一切相智、五眼、六神通，乃至未具

chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ qiě wèi zhèng dé yī qiè zhì zhì hé
成熟有情、严净佛土，且未证得一切智智。何

yǐ gù shànxiàn shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ zì xiàng jiē
以故？善现，是菩萨摩诃萨观一切法自相皆

kōng wú qǐ wú chéng wú zhuǎn wú miè rù zhū fǎ xiàng
空，无起、无成、无转、无灭，入诸法相，

zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng rù zhū xíng xiàng shì pú sà mó hē
知一切法无作、无能，入诸行相。是菩萨摩诃

sà chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo héng shí zēng zhǎng shū shèng shàn
萨成就如是方便善巧，恒时增长殊胜善

gēn yóu shèng shàn gēn cháng zēng zhǎng gù néng xíng fó shí lì sì wú
根，由胜善根常增长故，能行佛十力、四无

suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ dà cí dà bēi
所畏、四无碍解、十八佛不共法、大慈、大悲、

dà xǐ dà shě wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yī qiè zhì
大喜、大舍、无忘失法、恒住舍性、一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wǔ yǎn liù shéntōng yóu néng xíng fó
道相智、一切相智、五眼、六神通，由能行佛

shí lì nǎi zhì liù shéntōng gù biàn néng yuán mǎn chéng shú yǒu qíng yán
十力乃至六神通故，便能圆满成熟有情、严

jìng fó tǔ jiàn cì zhèng dé yī qiè zhì zhì
净佛土，渐次证得一切智智。

shànxiàn rú shì míng wéi fāng biàn shàn qiǎo ruò pú sà mó hē
“善现，如是名为方便善巧，若菩萨摩诃

sà chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo zhū yǒu suǒ wéi dìng néng zhèng dé
萨成就如是方便善巧，诸有所为定能证得

yī qiè zhì zhì shànxiàn rú shì fāng biàn shàn qiǎo jiē yóu bō rě bō
一切智智。善现，如是方便善巧，皆由般若波

luó mì duō ér dé chéng jiù shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà
罗蜜多而得成就。是故，善现，诸菩萨摩诃萨
yīng xíng bō rě bō luó mì duō zhū yǒu suǒ wéi bù qiú guǒ bào
应行般若波罗蜜多，诸有所为不求果报。”

chū fēn biàn xué dào pǐn dì liù shí sì zhī yī
初分遍学道品第六十四之一

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸菩萨摩
hē sà jù zuì shèng jué suī néng shòu xíng rú shì shēn fǎ ér néng yú
诃萨具最胜觉，虽能受行如是深法，而能于
zhōng bù qiú guǒ bào
中不求果报。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说，诸
pú sà mó hē sà jù zuì shèng jué suī néng shòu xíng rú shì shēn fǎ ér
菩萨摩诃萨具最胜觉，虽能受行如是深法，而
yú qí zhōng bù qiú guǒ bào hé yǐ gù shànxiàn zhū pú sà mó hē
于其中不求果报。何以故？善现，诸菩萨摩诃
sà yú zì xìng wú dòng gù
萨于自性无动故。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
具寿善现复白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨
néng yú hé děng zì xìng wú dòng
能于何等自性无动？”

fó yán shànxiàn zhū pú sà mó hē sà néng yú wú xìng zì xìng
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨能于无性自性
wú dòng
无动。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà néng yú hé děng zhū fǎ wú xìng
“世尊！诸菩萨摩诃萨能于何等诸法无性
zì xìng wú dòng
自性无动？”

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà néng yú sè wú xìng zì xìng wú
“善现，诸菩萨摩诃萨能于色无性自性无
dòng néng yú shòu xiǎng xíng shí wú xìng zì xìng wú dòng néng
动，能于受、想、行、识无性自性无动；能

yú yǎnchù wú xìng zì xìng wú dòng néng yú ěr bí shé shēn
于眼处无性自性无动，能于耳、鼻、舌、身、

yì chù wú xìng zì xìng wú dòng néng yú sè chù wú xìng zì xìng wú dòng
意处无性自性无动；能于色处无性自性无动，

néng yú shēng xiāng wèi chù fǎ chù wú xìng zì xìng wú dòng
能于声、香、味、触、法处无性自性无动；

néng yú yǎn jiè wú xìng zì xìng wú dòng néng yú ěr bí shé shēn
能于眼界无性自性无动，能于耳、鼻、舌、身、

yì jiè wú xìng zì xìng wú dòng néng yú sè jiè wú xìng zì xìng wú dòng
意界无性自性无动；能于色界无性自性无动，

néng yú shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wú xìng zì xìng wú dòng néng
能于声、香、味、触、法界无性自性无动；能

yú yǎn shí jiè wú xìng zì xìng wú dòng néng yú ěr bí shé shēn
于眼识界无性自性无动，能于耳、鼻、舌、身、

yì shí jiè wú xìng zì xìng wú dòng néng yú yǎnchù wú xìng zì xìng wú dòng
意识界无性自性无动，能于眼触无性自性无动，

néng yú ěr bí shé shēn yì chù wú xìng zì xìng wú dòng néng
能于耳、鼻、舌、身、意触无性自性无动；能

yú yǎnchù wèiyuánsuǒshēngzhūshòu wú xìng zì xìng wú dòng néng yú ěr
于眼触为缘所生诸受无性自性无动，能于耳、

bí shé shēn yì chù wèiyuánsuǒshēngzhūshòu wú xìng zì xìng wú dòng
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受无性自性无动；

néng yú dì jiè wú xìng zì xìng wú dòng néng yú shuǐ huǒ fēng kōng
能于地界无性自性无动，能于水、火、风、空、

shí jiè wú xìng zì xìng wú dòng néng yú wú míng wú xìng zì xìng wú dòng
识界无性自性无动；能于无明无性自性无动，

néng yú xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
能于行、识、名色、六处、触、受、爱、取、

yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo wú xìng zì xìng wú dòng néng
有、生、老死愁叹苦忧恼无性自性无动；能

yú bù shī bō luó mì duō wú xìng zì xìng wú dòng néng yú jìng jiè ān
于布施波罗蜜多无性自性无动，能于净戒、安

rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō wú xìng zì xìng wú dòng
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多无性自性无动；

néng yú nèi kōng wú xìng zì xìng wú dòng néng yú wàikōng nèi wàikōng
能于内空无性自性无动，能于外空、内外空、

kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕

jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng wú xìng zì xìng wú dòng néng yú
空、自性空、无性自性空、无性自性无动；能于
sì jìng lǜ wú xìng zì xìng wú dòng néng yú sì wú liàng sì wú sè dìng
四静虑无性自性无动，能于四无量、四无色定
wú xìng zì xìng wú dòng néng yú sì niàn zhù wú xìng zì xìng wú dòng néng
无性自性无动；能于四念住无性自性无动，能
yú sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
于四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī wú xìng zì xìng wú dòng néng yú kōng jiě tuō mén wú xìng
八圣道支无性自性无动；能于空解脱门无性
zì xìng wú dòng néng yú wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú xìng zì xìng wú
自性无动，能于无相、无愿解脱门无性自性无
dòng néng yú kǔ shèng dì wú xìng zì xìng wú dòng néng yú jí miè
动；能于苦圣谛无性自性无动，能于集、灭、
dào shèng dì wú xìng zì xìng wú dòng néng yú bā jiě tuō wú xìng zì xìng
道圣谛无性自性无动；能于八解脱无性自性
wú dòng néng yú bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù wú xìng zì
无动，能于八胜处、九次第定、十遍处无性自
xìng wú dòng néng yú yī qiè sān mó dì mén wú xìng zì xìng wú dòng néng
性无动；能于一切三摩地门无性自性无动，能
yú yī qiè tuó luó ní mén wú xìng zì xìng wú dòng néng yú pú sà shí dì
于一切陀罗尼门无性自性无动；能于菩萨十地
wú xìng zì xìng wú dòng néng yú wǔ yǎn wú xìng zì xìng wú dòng néng yú
无性自性无动；能于五眼无性自性无动，能于
liù shéntōng wú xìng zì xìng wú dòng néng yú fó shí lì wú xìng zì xìng wú
六神通无性自性无动；能于佛十力无性自性无
dòng néng yú sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
动，能于四无所畏、四无碍解、十八佛不共法
wú xìng zì xìng wú dòng néng yú dà cí wú xìng zì xìng wú dòng néng yú
无性自性无动；能于大慈无性自性无动，能于
dà bēi dà xǐ dà shě wú xìng zì xìng wú dòng néng yú wú wàng shī
大悲、大喜、大舍无性自性无动；能于无忘失
fǎ wú xìng zì xìng wú dòng néng yú héng zhù shě xìng wú xìng zì xìng wú
法无性自性无动，能于恒住舍性无性自性无

dòng néng yú yī qiè zhì wú xìng zì xìng wú dòng néng yú dào xiàng zhì
动；能于一切智无性自性无动，能于道相智、
yī qiè xiàng zhì wú xìng zì xìng wú dòng néng yú yù liú guǒ wú xìng zì xìng
一切相智无性自性无动；能于预流果无性自性
wú dòng néng yú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ wú xìng zì xìng wú
无动，能于一来、不还、阿罗汉果无性自性无
dòng néng yú dú jué pú tí wú xìng zì xìng wú dòng néng yú yī qiè pú
动；能于独觉菩提无性自性无动；能于一切菩
sà mó hē sà xíng wú xìng zì xìng wú dòng néng yú zhū fó wú shàng zhèng
萨摩诃萨行无性自性无动；能于诸佛无上正
děng pú tí wú xìng zì xìng wú dòng
等菩提无性自性无动。

hé yǐ gù shàn xiàn zhū fǎ zì xìng jí shì wú xìng wú xìng
“何以故？善现，诸法自性即是无性，无性
bù néng xiàn zhèng wú xìng
不能现证无性。”

大般若波罗蜜多经卷第三百六十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi liù shí qī
大般若波罗蜜多经卷第三百六十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn biàn xué dào pǐn dì liù shí sì zhī èr
初分遍学道品第六十四之二

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yǒu xìng fǎ wéi
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！有性法为

néng xiàn zhèng wú xìng fǒu
能现证无性不？”

fú yě shàn xiàn
“不也！善现，”

shì zūn wú xìng fǎ wéi néng xiàn zhèng yǒu xìng fǒu
“世尊！无性法为能现证有性不？”

fú yě shàn xiàn
“不也！善现，”

shì zūn yǒu xìng fǎ wéi néng xiàn zhèng yǒu xìng fǒu
“世尊！有性法为能现证有性不？”

fú yě shàn xiàn
“不也！善现，”

shì zūn wú xìng fǎ wéi néng xiàn zhèng wú xìng fǒu
“世尊！无性法为能现证无性不？”

fú yě shàn xiàn
“不也！善现，”

shì zūn ruò ěr yì yīng yǒu xìng bù néng xiàn guān wú xìng wú
“世尊！若尔亦应有性不能现观无性，无

xìng bù néng xiàn guān yǒu xìng yǒu xìng bù néng xiàn guān yǒu xìng wú xìng bù
性不能现观有性，有性不能现观有性，无性不

néng xiàn guān wú xìng jiāng wú shì zūn bù dé xiàn guān
能现观无性，将无世尊不得现观？”

fó yán shàn xiàn yǒu dé xiàn guān rán lí sì jù
佛言：“善现，有得现观然离四句。”

shì zūn yún hé yǒu dé xiàn guān rán lí sì jù
“世尊！云何有得现观然离四句？”

shànxiàn fēi yǒu fēi wú jué zhū xì lùn nǎi míngxiànguān
“善现，非有非无绝诸戏论，乃名现观，
dé yì rú shì shì gù wǒ shuō yǒu dé xiànguān rán lí sì jù
得亦如是，是故我说有得现观然离四句。”

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃
sà yǐ hé wéi xì lùn
萨以何为戏论？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà guān sè ruò cháng ruò wú
佛言：“善现，菩萨摩诃萨观色若常若无
cháng shì wéi xì lùn guānshòu xiǎng xíng shí ruò cháng ruò wú cháng
常是为戏论，观受、想、行、识若常若无常
shì wéi xì lùn guān sè ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guānshòu xiǎng
是为戏论；观色若乐若苦是为戏论，观受、想、
xíng shí ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān sè ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi
行、识若乐若苦是为戏论；观色若我若无我是为
xì lùn guānshòu xiǎng xíng shí ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn
戏论，观受、想、行、识若我若无我是为戏论；
guān sè ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guānshòu xiǎng xíng shí
观色若净若不净是为戏论，观受、想、行、识
ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān sè ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì
若净若不净是为戏论；观色若寂静若不寂静是
wéi xì lùn guānshòu xiǎng xíng shí ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì
为戏论，观受、想、行、识若寂静若不寂静是
wéi xì lùn guān sè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guānshòu
为戏论；观色若远离若不远离是为戏论，观受、
xiǎng xíng shí ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān sè ruò
想、行、识若远离若不远离是为戏论；观色若
shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guānshòu xiǎng xíng
是所遍知若非所遍知是为戏论，观受、想、行、
shí ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
识若是所遍知若非所遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guānyǎnchù ruò cháng ruò wú cháng
“善现，菩萨摩诃萨观眼处若常若无常
shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì chù ruò cháng ruò wú
是为戏论，观耳、鼻、舌、身、意处若常若无
cháng shì wéi xì lùn guānyǎnchù ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān ěr
常是为戏论；观眼处若乐若苦是为戏论，观耳、

bí shé shēn yì chùruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guānyǎnchùruò
鼻、舌、身、意处若乐若苦是为戏论；观眼处若
wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì chùruò
我若无我是为戏论，观耳、鼻、舌、身、意处若
wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guānyǎnchùruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì
我若无我是为戏论；观眼处若净若不净是为戏
lùn guān ěr bí shé shēn yì chùruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì
论，观耳、鼻、舌、身、意处若净若不净是为戏
lùn guānyǎnchùruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān ěr
论；观眼处若寂静若不寂静是为戏论，观耳、
bí shé shēn yì chùruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān
鼻、舌、身、意处若寂静若不寂静是为戏论；观
yǎnchùruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān ěr bí shé
眼处若远离若不远离是为戏论，观耳、鼻、舌、
shēn yì chùruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guānyǎnchùruò
身、意处若远离若不远离是为戏论；观眼处若
shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guān ěr bí shé
是所遍知若非所遍知是为戏论，观耳、鼻、舌、
shēn yì chùruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
身、意处若是所遍知若非所遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guān sè chùruò cháng ruò wú cháng
“善现，菩萨摩诃萨观色处若常若无常

shì wéi xì lùn guānshēng xiāng wèi chù fǎ chùruò cháng ruò
是为戏论，观声、香、味、触、法处若常若
wú cháng shì wéi xì lùn guān sè chùruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān
无常是为戏论；观色处若乐若苦是为戏论，观
shēng xiāng wèi chù fǎ chùruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān
声、香、味、触、法处若乐若苦是为戏论；观
sè chùruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guānshēng xiāng wèi chù
色处若我若无我是为戏论，观声、香、味、触、
fǎ chùruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān sè chùruò jìng ruò bú jìng
法处若我若无我是为戏论；观色处若净若不净
shì wéi xì lùn guānshēng xiāng wèi chù fǎ chùruò jìng ruò bú
是为戏论，观声、香、味、触、法处若净若不
jìng shì wéi xì lùn guān sè chùruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn
净是为戏论；观色处若寂静若不寂静是为戏论，
guānshēng xiāng wèi chù fǎ chùruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi
观声、香、味、触、法处若寂静若不寂静是为

xì lùn guān sè chù ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān
戏论；观色处若远离若不远离是为戏论，观
shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì
声、香、味、触、法处若远离若不远离是为戏
lùn guān sè chù ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
论；观色处若是所遍知若非所遍知是为戏论，
guān shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn
观声、香、味、触、法处若是所遍知若非所遍
zhī shì wéi xì lùn
知是为戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà guān yǎn jiè ruò cháng ruò wú cháng
“善现，菩萨摩訶萨观眼界若常若无常

shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì jiè ruò cháng ruò wú
是为戏论，观耳、鼻、舌、身、眼界若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān yǎn jiè ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān ěr
常是为戏论；观眼界若乐若苦是为戏论，观耳、
bí shé shēn yì jiè ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān yǎn jiè ruò
鼻、舌、身、眼界若乐若苦是为戏论；观眼界若
wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì jiè ruò
我若无我是为戏论，观耳、鼻、舌、身、眼界若
wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān yǎn jiè ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì
我若无我是为戏论；观眼界若净若不净是为戏
lùn guān ěr bí shé shēn yì jiè ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì
论，观耳、鼻、舌、身、眼界若净若不净是为戏
lùn guān yǎn jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān ěr
论；观眼界若寂静若不寂静是为戏论，观耳、
bí shé shēn yì jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān
鼻、舌、身、眼界若寂静若不寂静是为戏论；观
yǎn jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān ěr bí shé
眼界若远离若不远离是为戏论，观耳、鼻、舌、
shēn yì jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān yǎn jiè ruò
身、眼界若远离若不远离是为戏论；观眼界若
shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guān ěr bí shé
是所遍知若非所遍知是为戏论，观耳、鼻、舌、
shēn yì jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
身、眼界若是所遍知若非所遍知是为戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà guān sè jiè ruò cháng ruò wú cháng
“善现，菩萨摩訶萨观色界若常若无常

shì wéi xì lùn guānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò cháng ruò
是为戏论，观声、香、味、触、法界若常若
wú cháng shì wéi xì lùn guān sè jiè ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān
无常是为戏论；观色界若乐若苦是为戏论，观
shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān
声、香、味、触、法界若乐若苦是为戏论；观
sè jiè ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guānshēng xiāng wèi chù
色界若我若无我是为戏论，观声、香、味、触、
fǎ jiè ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān sè jiè ruò jìng ruò bú jìng
法界若我若无我是为戏论；观色界若净若不净
shì wéi xì lùn guānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò jìng ruò bú
是为戏论，观声、香、味、触、法界若净若不
jìng shì wéi xì lùn guān sè jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn
净是为戏论；观色界若寂静若不寂静是为戏论，
guānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi
观声、香、味、触、法界若寂静若不寂静是为
xì lùn guān sè jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān
戏论；观色界若远离若不远离是为戏论，观
shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì
声、香、味、触、法界若远离若不远离是为戏
lùn guān sè jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
论；观色界若是所遍知若非所遍知是为戏论，
guānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn
观声、香、味、触、法界若是所遍知若非所遍
zhī shì wéi xì lùn
知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guānyǎn shí jiè ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩诃萨观眼识界若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò cháng
常是为戏论，观耳、鼻、舌、身、意识界若常
ruò wú cháng shì wéi xì lùn guānyǎn shí jiè ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn
若无常是为戏论；观眼识界若乐若苦是为戏论，
guān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn
观耳、鼻、舌、身、意识界若乐若苦是为戏论；
guānyǎn shí jiè ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān ěr bí shé
观眼识界若我若无我是为戏论，观耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guānyǎn shí jiè ruò jìng
身、意识界若我若无我是为戏论；观眼识界若净

ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò
若不净是为戏论，观耳、鼻、舌、身、意识界若
jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guānyǎn shí jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng
净若不净是为戏论；观眼识界若寂静若不寂静
shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò jì jìng ruò
是为戏论，观耳、鼻、舌、身、意识界若寂静若
bú jì jìng shì wéi xì lùn guānyǎn shí jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì
不寂静是为戏论；观眼识界若远离若不远离是
wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò yuǎn lí ruò
为戏论，观耳、鼻、舌、身、意识界若远离若
bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guānyǎn shí jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ
不远离是为戏论；观眼识界若是所遍知若非所
biàn zhī shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò
遍知是为戏论，观耳、鼻、舌、身、意识界若
shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
是所遍知若非所遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guānyǎnchùruò cháng ruò wú cháng
“善现，菩萨摩诃萨观眼触若常若无常

shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì chùruò cháng ruò wú
是为戏论，观耳、鼻、舌、身、意触若常若无
cháng shì wéi xì lùn guānyǎnchùruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān ěr
常是为戏论；观眼触若乐若苦是为戏论，观耳、
bí shé shēn yì chùruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guānyǎnchùruò
鼻、舌、身、意触若乐若苦是为戏论；观眼触若
wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì chùruò
我若无我是为戏论，观耳、鼻、舌、身、意触若
wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guānyǎnchùruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì
我若无我是为戏论；观眼触若净若不净是为戏
lùn guān ěr bí shé shēn yì chùruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì
论，观耳、鼻、舌、身、意触若净若不净是为戏
lùn guānyǎnchùruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān ěr
论；观眼触若寂静若不寂静是为戏论，观耳、
bí shé shēn yì chùruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān
鼻、舌、身、意触若寂静若不寂静是为戏论；观
yǎnchùruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān ěr bí shé
眼触若远离若不远离是为戏论，观耳、鼻、舌、
shēn yì chùruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guānyǎnchùruò
身、意触若远离若不远离是为戏论；观眼触若

shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guān ěr bí shé
是所遍知若非所遍知是为戏论，观耳、鼻、舌、
shēn yì chù ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
身、意触若是所遍知若非所遍知是为戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà guān yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
“善现，菩萨摩诃萨观眼触为缘所生诸

shòu ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn
受若常若无常是为戏论，观耳、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn
意触为缘所生诸受若常若无常是为戏论；

guān yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān
观眼触为缘所生诸受若乐若苦是为戏论，观
ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò lè ruò kǔ
耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受若乐若苦

shì wéi xì lùn guān yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò wǒ ruò wú wǒ
是为戏论；观眼触为缘所生诸受若我若无我

shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng
是为戏论，观耳、鼻、舌、身、意触为缘所生
zhū shòu ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān yǎn chù wéi yuán suǒ shēng
诸受若我若无我是为戏论；观眼触为缘所生

zhū shòu ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn
诸受若净若不净是为戏论，观耳、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān
意触为缘所生诸受若净若不净是为戏论；观

yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn
眼触为缘所生诸受若寂静若不寂静是为戏论，
guān ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jì
观耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受若寂

jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
静若不寂静是为戏论；观眼触为缘所生诸受
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn
若远离若不远离是为戏论，观耳、鼻、舌、身、

yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì
意触为缘所生诸受若远离若不远离是为戏
lùn guān yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ
论；观眼触为缘所生诸受若是所遍知若非所

biàn zhī shì wéi xì lùn guān ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán
遍知是为戏论，观耳、鼻、舌、身、意触为缘

suǒshēngzhūshòuruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒbiàn zhī shì wéi xì lùn
所生诸受若是所遍知若非所遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guān dì jiè ruò cháng ruò wú cháng
“善现，菩萨摩诃萨观地界若常若无常

shì wéi xì lùn guānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò cháng ruò wú
是为戏论，观水、火、风、空、识界若常若无

cháng shì wéi xì lùn guān dì jiè ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guānshuǐ
常是为戏论；观地界若乐若苦是为戏论，观水、

huǒ fēng kōng shí jiè ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān dì jiè
火、风、空、识界若乐若苦是为戏论；观地界

ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guānshuǐ huǒ fēng kōng shí
若我若无我是为戏论，观水、火、风、空、识

jiè ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān dì jiè ruò jìng ruò bú jìng shì
界若我若无我是为戏论；观地界若净若不净是

wéi xì lùn guānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò jìng ruò bú jìng
为戏论，观水、火、风、空、识界若净若不净

shì wéi xì lùn guān dì jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn
是为戏论；观地界若寂静若不寂静是为戏论，

guānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi
观水、火、风、空、识界若寂静若不寂静是为

xì lùn guān dì jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guānshuǐ
戏论；观地界若远离若不远离是为戏论，观水、

huǒ fēng kōng shí jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn
火、风、空、识界若远离若不远离是为戏论；

guān dì jiè ruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒbiàn zhī shì wéi xì lùn guānshuǐ
观地界若是所遍知若非所遍知是为戏论，观水、

huǒ fēng kōng shí jiè ruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒbiàn zhī shì wéi
火、风、空、识界若是所遍知若非所遍知是为

xì lùn
戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guān wú míng ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩诃萨观无明若常若无

cháng shì wéi xì lùn guānxíng shí míng sè liù chù chù shòu
常是为戏论，观行、识、名色、六处、触、受、

ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoruò cháng ruò wú
爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼若常若无

cháng shì wéi xì lùn guān wú míng ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guānxíng
常是为戏论；观无明若乐若苦是为戏论，观行

nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎoruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān wú
乃至老死 愁叹苦忧恼若乐若苦是为戏论；观无
míng ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ
明若我若无我是为戏论，观行乃至老死 愁叹苦
yōunǎoruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān wú míng ruò jìng ruò bú jìng
忧恼若我若无我是为戏论；观无明若净若不净
shì wéi xì lùn guān xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎoruò jìng ruò bú
是为戏论，观行乃至老死 愁叹苦忧恼若净若不
jìng shì wéi xì lùn guān wú míng ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn
净是为戏论；观无明若寂静若不寂静是为戏论，
guān xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎoruò jì jìng ruò bú jì jìng shì
观行乃至老死 愁叹苦忧恼若寂静若不寂静是
wéi xì lùn guān wú míng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān
为戏论；观无明若远离若不远离是为戏论，观
xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎoruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi
行乃至老死 愁叹苦忧恼若远离若不远离是为
xì lùn guān wú míng ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
戏论；观无明若是所遍知若非所遍知是为戏论，
guān xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōunǎoruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ
观行乃至老死 愁叹苦忧恼若是所遍知若非所
biàn zhī shì wéi xì lùn
遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guān bù shī bō luó mì duō ruò
“善现，菩萨摩诃萨观布施波罗蜜多若

cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn guān jìng jiè ān rěn jīng jìn
常若无常是为戏论，观净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn
静虑、般若波罗蜜多若常若无常是为戏论；
guān bù shī bō luó mì duō ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān jìng jiè nǎi
观布施波罗蜜多若乐若苦是为戏论，观净戒乃
zhì bō rě bō luó mì duō ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān bù shī bō
至般若波罗蜜多若乐若苦是为戏论；观布施波
luó mì duō ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān jìng jiè nǎi zhì bō rě
罗蜜多若我若无我是为戏论，观净戒乃至般若
bō luó mì duō ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān bù shī bō luó mì
波罗蜜多若我若无我是为戏论；观布施波罗蜜
duō ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó
多若净若不净是为戏论，观净戒乃至般若波罗

mì duō ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān bù shī bō luó mì duō ruò
蜜多若净若不净是为戏论；观布施波罗蜜多若
jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó
寂静若不寂静是为戏论，观净戒乃至般若波罗
mì duō ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān bù shī bō luó mì
蜜多若寂静若不寂静是为戏论；观布施波罗蜜
duō ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān jìng jiè nǎi zhì bō rě
多若远离若不远离是为戏论，观净戒乃至般若
bō luó mì duō ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān bù shī bō
波罗蜜多若远离若不远离是为戏论；观布施波
luó mì duō ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guān jìng
罗蜜多若是所遍知若非所遍知是为戏论，观净
jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì
戒乃至般若波罗蜜多若是所遍知若非所遍知是
wéi xì lùn
为戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà guān nèi kōng ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩诃萨观内空若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
常是为戏论，观外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn guān nèi kōng ruò lè
自性空若常若无常是为戏论；观内空若乐
ruò kǔ shì wéi xì lùn guān wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò lè ruò
若苦是为戏论，观外空乃至无性自性空若乐若
kǔ shì wéi xì lùn guān nèi kōng ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān
苦是为戏论；观内空若我若无我是为戏论，观
wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān
外空乃至无性自性空若我若无我是为戏论；观
nèi kōng ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān wài kōng nǎi zhì wú xìng zì
内空若净若不净是为戏论，观外空乃至无性自
xìng kōng ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān nèi kōng ruò jì jìng ruò bú
性空若净若不净是为戏论；观内空若寂静若不

jì jìng shì wéi xì lùn guānwàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngruò jì jìng
寂静是为戏论，观外空乃至无性自性空若寂静
ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān nèi kōngruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若不寂静是为戏论；观内空若远离若不远离
shì wéi xì lùn guānwàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngruò yuǎn lí ruò
是为戏论，观外空乃至无性自性空若远离若
bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān nèi kōngruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ
不远离是为戏论；观内空若是所遍知若非所
biàn zhī shì wéi xì lùn guānwàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngruò shì suǒ
遍知是为戏论，观外空乃至无性自性空若是所
biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
遍知若非所遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guānzhēn rú ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩诃萨观真如若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn
常是为戏论，观法界、法性、不虚妄性、不变
yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn guān
虚空界、不思議界若常若无常是为戏论；观
zhēn rú ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè
真如若乐若苦是为戏论，观法界乃至不思議界
ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guānzhēn rú ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì
若乐若苦是为戏论；观真如若我若无我是为戏
lùn guān fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn
论，观法界乃至不思議界若我若无我是为戏论；
guānzhēn rú ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān fǎ jiè nǎi zhì bù sī
观真如若净若不净是为戏论，观法界乃至不思
yì jiè ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guānzhēn rú ruò jì jìng ruò bú
议界若净若不净是为戏论；观真如若寂静若不
jì jìng shì wéi xì lùn guān fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò jì jìng ruò
寂静是为戏论，观法界乃至不思議界若寂静若
bú jì jìng shì wéi xì lùn guānzhēn rú ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì
不寂静是为戏论；观真如若远离若不远离是
wéi xì lùn guān fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
为戏论，观法界乃至不思議界若远离若不远离
shì wéi xì lùn guānzhēn rú ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi
是为戏论；观真如若若是所遍知若非所遍知是为

xì lùn guān fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ
戏论，观法界乃至不思議界若是所遍知若非所
biàn zhī shì wéi xì lùn
遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guān sì niànzhù ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩诃萨观四念住若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ
常是为戏论，观四正断、四神足、五根、五
lì qī děng jué zhī bā shèngdào zhī ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì
力、七等觉支、八圣道支若常若无常是为戏
lùn guān sì niànzhù ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān sì zhèngduàn
论；观四念住若乐若苦是为戏论，观四正断
nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān sì niànzhù ruò
乃至八圣道支若乐若苦是为戏论；观四念住若
wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī
我若无我是为戏论，观四正断乃至八圣道支
ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān sì niànzhù ruò jìng ruò bú jìng shì
若我若无我是为戏论；观四念住若净若不净是
wéi xì lùn guān sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò jìng ruò bú jìng
为戏论，观四正断乃至八圣道支若净若不净
shì wéi xì lùn guān sì niànzhù ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn
是为戏论；观四念住若寂静若不寂静是为戏论，
guān sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì
观四正断乃至八圣道支若寂静若不寂静是
wéi xì lùn guān sì niànzhù ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn
为戏论；观四念住若远离若不远离是为戏论，
guān sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì
观四正断乃至八圣道支若远离若不远离是
wéi xì lùn guān sì niànzhù ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì
为戏论；观四念住若是所遍知若非所遍知是为
xì lùn guān sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò shì suǒ biàn zhī ruò
戏论，观四正断乃至八圣道支若是所遍知若
fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
非所遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guān kǔ shèng dì ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩诃萨观苦圣谛若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān jí miè dào shèng dì ruò cháng ruò wú cháng
常是为戏论，观集、灭、道圣谛若常若无常

shì wéi xì lùn guān kǔ shèng dì ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān jí
是为戏论；观苦圣谛若乐若苦是为戏论，观集、
miè dào shèng dì ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān kǔ shèng dì ruò wǒ
灭、道圣谛若乐若苦是为戏论；观苦圣谛若我
ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān jí miè dào shèng dì ruò wǒ ruò wú
若无我是为戏论，观集、灭、道圣谛若我若无
wǒ shì wéi xì lùn guān kǔ shèng dì ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn
我是为戏论；观苦圣谛若净若不净是为戏论，
guān jí miè dào shèng dì ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān kǔ
观集、灭、道圣谛若净若不净是为戏论；观苦
shèng dì ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān jí miè dào
圣谛若寂静若不寂静是为戏论，观集、灭、道
shèng dì ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān kǔ shèng dì ruò
圣谛若寂静若不寂静是为戏论；观苦圣谛若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān jí miè dào shèng dì
远离若不远离是为戏论，观集、灭、道圣谛
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān kǔ shèng dì ruò shì suǒ
若远离若不远离是为戏论；观苦圣谛若是所
biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guān jí miè dào shèng dì
遍知若非所遍知是为戏论，观集、灭、道圣谛
ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
若是所遍知若非所遍知是为戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà guān sì jìng lǜ ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩訶萨观四静虑若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān sì wú liàng sì wú sè dìng ruò cháng ruò wú
常是为戏论，观四无量、四无色定若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān sì jìng lǜ ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān
常是为戏论；观四静虑若乐若苦是为戏论，观
sì wú liàng sì wú sè dìng ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān sì jìng
四无量、四无色定若乐若苦是为戏论；观四静
lǜ ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān sì wú liàng sì wú sè dìng
虑若我若无我是为戏论，观四无量、四无色定
ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān sì jìng lǜ ruò jìng ruò bú jìng shì
若我若无我是为戏论；观四静虑若净若不净是
wéi xì lùn guān sì wú liàng sì wú sè dìng ruò jìng ruò bú jìng shì wéi
为戏论，观四无量、四无色定若净若不净是为
xì lùn guān sì jìng lǜ ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān
戏论；观四静虑若寂静若不寂静是为戏论，观

sì wú liàng sì wú sè dìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn
四无量、四无色定若寂静若不寂静是为戏论；

guān sì jìng lǜ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān sì wú
观四静虑若远离若不远离是为戏论，观四无

liàng sì wú sè dìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān sì
量、四无色定若远离若不远离是为戏论；观四

jìng lǜ ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guān sì wú
静虑若是所遍知若非所遍知是为戏论，观四无

liàng sì wú sè dìng ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
量、四无色定若是所遍知若非所遍知是为戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà guān bā jiě tuō ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩訶萨观八解脱若常若无

cháng shì wéi xì lùn guān bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
常是为戏论，观八胜处、九次第定、十遍处

ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn guān bā jiě tuō ruò lè ruò kǔ shì
若常若无常是为戏论；观八解脱若乐若苦是

wéi xì lùn guān bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ruò lè ruò
为戏论，观八胜处、九次第定、十遍处若乐若

kǔ shì wéi xì lùn guān bā jiě tuō ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn
苦是为戏论；观八解脱若我若无我是为戏论，

guān bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi
观八胜处、九次第定、十遍处若我若无我是为

xì lùn guān bā jiě tuō ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān bā shèng
戏论；观八解脱若净若不净是为戏论，观八胜

chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān
处、九次第定、十遍处若净若不净是为戏论；观

bā jiě tuō ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān bā shèng chù
八解脱若寂静若不寂静是为戏论，观八胜处、

jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn
九次第定、十遍处若寂静若不寂静是为戏论；

guān bā jiě tuō ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān bā shèng
观八解脱若远离若不远离是为戏论，观八胜

chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì
处、九次第定、十遍处若远离若不远离是为戏

lùn guān bā jiě tuō ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
论；观八解脱若是所遍知若非所遍知是为戏论，

guān bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi
观八胜处、九次第定、十遍处若是所遍知若非

suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
所遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guānsān mó dì ménruò cháng ruò
“善现，菩萨摩诃萨观三摩地门若常若
wú cháng shì wéi xì lùn guāntuó luó ní ménruò cháng ruò wú cháng shì
无常是为戏论，观陀罗尼门若常若无常是
wéi xì lùn guānsān mó dì ménruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guāntuó
为戏论；观三摩地门若乐若苦是为戏论，观陀
luó ní ménruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guānsān mó dì ménruò wǒ ruò
罗尼门若乐若苦是为戏论；观三摩地门若我若
wú wǒ shì wéi xì lùn guāntuó luó ní ménruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì
无我是为戏论，观陀罗尼门若我若无我是为戏
lùn guānsān mó dì ménruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guāntuó luó
论；观三摩地门若净若不净是为戏论，观陀罗
ní ménruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guānsān mó dì ménruò jì jìng
尼门若净若不净是为戏论；观三摩地门若寂静
ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guāntuó luó ní ménruò jì jìng ruò bú jì
若不寂静是为戏论，观陀罗尼门若寂静若不寂
jìng shì wéi xì lùn guānsān mó dì ménruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì
静是为戏论；观三摩地门若远离若不远离是
wéi xì lùn guāntuó luó ní ménruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì
为戏论，观陀罗尼门若远离若不远离是为戏
lùn guānsān mó dì ménruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì
论；观三摩地门若是所遍知若非所遍知是为戏
lùn guāntuó luó ní ménruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì
论，观陀罗尼门若是所遍知若非所遍知是为戏
lùn
论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guānkōng jiě tuō ménruò cháng ruò
“善现，菩萨摩诃萨观空解脱门若常若
wú cháng shì wéi xì lùn guān wú xiàng wú yuàn jiě tuō ménruò cháng
无常是为戏论，观无相、无愿解脱门若常
ruò wú cháng shì wéi xì lùn guānkōng jiě tuō ménruò lè ruò kǔ shì wéi
若无常是为戏论；观空解脱门若乐若苦是为
xì lùn guān wú xiàng wú yuàn jiě tuō ménruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn
戏论，观无相、无愿解脱门若乐若苦是为戏论；
guānkōng jiě tuō ménruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān wú xiàng wú
观空解脱门若我若无我是为戏论，观无相、无

yuàn jiě tuō mén ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guānkōng jiě tuō mén
愿解脱门若我若无我是为戏论；观空解脱门
ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò
若净若不净是为戏论，观无相、无愿解脱门若
jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guānkōng jiě tuō mén ruò jì jìng ruò bú jì
净若不净是为戏论；观空解脱门若寂静若不寂
jìng shì wéi xì lùn guān wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò jì jìng ruò bú
静是为戏论，观无相、无愿解脱门若寂静若不
jì jìng shì wéi xì lùn guānkōng jiě tuō mén ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
寂静是为戏论；观空解脱门若远离若不远离
shì wéi xì lùn guān wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò yuǎn lí ruò bù
是为戏论，观无相、无愿解脱门若远离若不
yuǎn lí shì wéi xì lùn guānkōng jiě tuō mén ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi
远离是为戏论；观空解脱门若是所遍知若非
suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guān wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò shì suǒ
所遍知是为戏论，观无相、无愿解脱门若是所
biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
遍知若非所遍知是为戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà guān jí xǐ dì ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩訶萨观极喜地若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì
常是为戏论，观离垢地、发光地、焰慧地、
jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì shàn huì
极难胜地、现前地、远行地、不动地、善慧
dì fǎ yún dì ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn guān jí xǐ dì
地、法云地若常若无常是为戏论；观极喜地
ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò lè
若乐若苦是为戏论，观离垢地乃至法云地若乐
ruò kǔ shì wéi xì lùn guān jí xǐ dì ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn
若苦是为戏论；观极喜地若我若无我是为戏论，
guān lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān
观离垢地乃至法云地若我若无我是为戏论；观
jí xǐ dì ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān lí gòu dì nǎi zhì fǎ
极喜地若净若不净是为戏论，观离垢地乃至法
yún dì ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān jí xǐ dì ruò jì jìng ruò
云地若净若不净是为戏论；观极喜地若寂静若
bú jì jìng shì wéi xì lùn guān lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò jì jìng
不寂静是为戏论，观离垢地乃至法云地若寂静

ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān jí xǐ dì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若不寂静是为戏论；观极喜地若远离若不远离
shì wéi xì lùn guān lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn
是为戏论，观离垢地乃至法云地若远离若不远
lí shì wéi xì lùn guān jí xǐ dì ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī
离是为戏论；观极喜地若是所遍知若非所遍知
shì wéi xì lùn guān lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò shì suǒ biàn zhī ruò
是为戏论，观离垢地乃至法云地若是所遍知若
fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
非所遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guān wǔ yǎn ruò cháng ruò wú cháng
“善现，菩萨摩诃萨观五眼若常若无常

shì wéi xì lùn guān liù shéntōng ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn
是为戏论，观六神通若常若无常是为戏论；
guān wǔ yǎn ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān liù shéntōng ruò lè ruò kǔ
观五眼若乐若苦是为戏论，观六神通若乐若苦
shì wéi xì lùn guān wǔ yǎn ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān liù
是为戏论；观五眼若我若无我是为戏论，观六
shéntōng ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān wǔ yǎn ruò jìng ruò bú jìng
神通若我若无我是为戏论；观五眼若净若不净
shì wéi xì lùn guān liù shéntōng ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān
是为戏论，观六神通若净若不净是为戏论；观
wǔ yǎn ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān liù shéntōng ruò jì
五眼若寂静若不寂静是为戏论，观六神通若寂
jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān wǔ yǎn ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
静若不寂静是为戏论；观五眼若远离若不远离
shì wéi xì lùn guān liù shéntōng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì
是为戏论，观六神通若远离若不远离是为戏
lùn guān wǔ yǎn ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
论；观五眼若是所遍知若非所遍知是为戏论，
guān liù shéntōng ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
观六神通若是所遍知若非所遍知是为戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guān fó shí lì ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩诃萨观佛十力若常若无

cháng shì wéi xì lùn guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
常是为戏论，观四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn guān fó shí lì ruò lè
不共法若常若无常是为戏论；观佛十力若乐

ruò kǔ shì wéi xì lùn guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
若苦是为戏论，观四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān fó shí lì ruò wǒ ruò wú
不共法若乐若苦是为戏论；观佛十力若我若无
wǒ shì wéi xì lùn guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú
我是为戏论，观四无所畏、四无碍解、十八佛不
gòng fǎ ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān fó shí lì ruò jìng ruò bú
共法若我若无我是为戏论；观佛十力若净若不
jìng shì wéi xì lùn guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú
净是为戏论，观四无所畏、四无碍解、十八佛不
gòng fǎ ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān fó shí lì ruò jì jìng ruò
共法若净若不净是为戏论；观佛十力若寂静若
bú jì jìng shì wéi xì lùn guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā
不寂静是为戏论，观四无所畏、四无碍解、十八
fó bú gòng fǎ ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān fó shí lì
佛不共法若寂静若不寂静是为戏论；观佛十力
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān sì wú suǒ wèi sì wú
若远离若不远离是为戏论，观四无所畏、四无
ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn
碍解、十八佛不共法若远离若不远离是为戏论；
guān fó shí lì ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guān
观佛十力若是所遍知若非所遍知是为戏论，观
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ruò shì suǒ biàn zhī
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法若是所遍知
ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
若非所遍知是为戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà guān dà cí ruò cháng ruò wú cháng
“善现，菩萨摩诃萨观大慈若常若无常

shì wéi xì lùn guān dà bēi dà xǐ dà shě ruò cháng ruò wú cháng
是为戏论，观大悲、大喜、大舍若常若无常

shì wéi xì lùn guān dà cí ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān dà bēi
是为戏论；观大慈若乐若苦是为戏论，观大悲、

dà xǐ dà shě ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān dà cí ruò wǒ ruò wú
大喜、大舍若乐若苦是为戏论；观大慈若我若无

wǒ shì wéi xì lùn guān dà bēi dà xǐ dà shě ruò wǒ ruò wú wǒ shì
我是为戏论，观大悲、大喜、大舍若我若无我是

wéi xì lùn guān dà cí ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān dà bēi
为戏论；观大慈若净若不净是为戏论，观大悲、

dà xǐ dà shě ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān dà cí ruò jì jìng
大喜、大舍若净若不净是为戏论；观大慈若寂静
ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān dà bēi dà xǐ dà shě ruò jì jìng
若不寂静是为戏论，观大悲、大喜、大舍若寂静
ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān dà cí ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì
若不寂静是为戏论；观大慈若远离若不远离是
wéi xì lùn guān dà bēi dà xǐ dà shě ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
为戏论，观大悲、大喜、大舍若远离若不远离
shì wéi xì lùn guān dà cí ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi
是为戏论；观大慈若是所遍知若非所遍知是为
xì lùn guān dà bēi dà xǐ dà shě ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn
戏论，观大悲、大喜、大舍若是所遍知若非所遍
zhī shì wéi xì lùn
知是为戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà guān wú wàng shī fǎ ruò cháng ruò
“善现，菩萨摩诃萨观无忘失法若常若
wú cháng shì wéi xì lùn guān héng zhù shě xìng ruò cháng ruò wú cháng shì
无常是为戏论，观恒住舍性若常若无常是
wéi xì lùn guān wú wàng shī fǎ ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān héng
为戏论；观无忘失法若乐若苦是为戏论，观恒
zhù shě xìng ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān wú wàng shī fǎ ruò wǒ ruò
住舍性若乐若苦是为戏论；观无忘失法若我若
wú wǒ shì wéi xì lùn guān héng zhù shě xìng ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì
无我是为戏论，观恒住舍性若我若无我是为戏
lùn guān wú wàng shī fǎ ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān héng zhù
论；观无忘失法若净若不净是为戏论，观恒住
shě xìng ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān wú wàng shī fǎ ruò jì jìng
舍性若净若不净是为戏论；观无忘失法若寂静
ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān héng zhù shě xìng ruò jì jìng ruò bú jì
若不寂静是为戏论，观恒住舍性若寂静若不寂
jìng shì wéi xì lùn guān wú wàng shī fǎ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì
静是为戏论；观无忘失法若远离若不远离是
wéi xì lùn guān héng zhù shě xìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì
为戏论，观恒住舍性若远离若不远离是为戏
lùn guān wú wàng shī fǎ ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi
论；观无忘失法若是所遍知若非所遍知是为
xì lùn guān héng zhù shě xìng ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi
戏论，观恒住舍性若是所遍知若非所遍知是为

xì lùn
戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guān yī qiè zhì ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩訶萨观一切智若常若无
cháng shì wéi xì lùn guāndào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò cháng ruò wú
常是为戏论，观道相智、一切相智若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān yī qiè zhì ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān
常是为戏论；观一切智若乐若苦是为戏论，观
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān yī qiè
道相智、一切相智若乐若苦是为戏论；观一切
zhì ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guāndào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
智若我若无我是为戏论，观道相智、一切相智
ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān yī qiè zhì ruò jìng ruò bú jìng shì
若我若无我是为戏论；观一切智若净若不净是
wéi xì lùn guāndào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò jìng ruò bú jìng shì wéi
为戏论，观道相智、一切相智若净若不净是为
xì lùn guān yī qiè zhì ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān
戏论；观一切智若寂静若不寂静是为戏论，观
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn
道相智、一切相智若寂静若不寂静是为戏论；
guān yī qiè zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guāndào xiàng
观一切智若远离若不远离是为戏论，观道相
zhì yī qiè xiàng zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān yī
智、一切相智若远离若不远离是为戏论；观一
qiè zhì ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guāndào
切智若是所遍知若非所遍知是为戏论，观道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi
相智、一切相智若是所遍知若非所遍知是为
xì lùn
戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà guān yù liú guǒ ruò cháng ruò wú
“善现，菩萨摩訶萨观预流果若常若无
cháng shì wéi xì lùn guān yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué
常是为戏论，观一来、不还、阿罗汉果、独觉
pú tí ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn guān yù liú guǒ ruò lè ruò
菩提若常若无常是为戏论；观预流果若乐若
kǔ shì wéi xì lùn guān yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué
苦是为戏论，观一来、不还、阿罗汉果、独觉

pú tí ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān yù liú guǒ ruò wǒ ruò wú wǒ
菩提若乐若苦是为戏论；观预流果若我若无我
shì wéi xì lùn guān yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú
是为戏论，观一来、不还、阿罗汉果、独觉菩
tí ruò wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān yù liú guǒ ruò jìng ruò bú jìng
提若我若无我是为戏论；观预流果若净若不净
shì wéi xì lùn guān yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú
是为戏论，观一来、不还、阿罗汉果、独觉菩
tí ruò jìng ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān yù liú guǒ ruò jì jìng ruò bú
提若净若不净是为戏论；观预流果若寂静若不
jì jìng shì wéi xì lùn guān yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú
寂静是为戏论，观一来、不还、阿罗汉果、独
jué pú tí ruò jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān yù liú guǒ ruò
觉菩提若寂静若不寂静是为戏论；观预流果若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān yī lái bù huán ā luó
远离若不远离是为戏论，观一来、不还、阿罗
hàn guǒ dú jué pú tí ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān
汉果、独觉菩提若远离若不远离是为戏论；观
yù liú guǒ ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn guān yī
预流果若是所遍知若非所遍知是为戏论，观一
lai bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi
来、不还、阿罗汉果、独觉菩提若是所遍知若非
suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
所遍知是为戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà guān yī qiè pú sà mó hē sà xíng
“善现，菩萨摩诃萨观一切菩萨摩诃萨行

ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn guān zhū fó wú shàng zhèng děng
若常若无常是为戏论，观诸佛无上正等

pú tí ruò cháng ruò wú cháng shì wéi xì lùn guān yī qiè pú sà mó hē
菩提若常若无常是为戏论；观一切菩萨摩诃

sà xíng ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān zhū fó wú shàng zhèng děng pú
萨行若乐若苦是为戏论，观诸佛无上正等菩

tí ruò lè ruò kǔ shì wéi xì lùn guān yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò
提若乐若苦是为戏论；观一切菩萨摩诃萨行若

wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí ruò
我若无我是为戏论，观诸佛无上正等菩提若

wǒ ruò wú wǒ shì wéi xì lùn guān yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò jìng
我若无我是为戏论；观一切菩萨摩诃萨行若净

ruò bú jìng shì wéi xì lùn guānzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò jìng
若不净是为戏论，观诸佛无上正等菩提若净

ruò bú jìng shì wéi xì lùn guān yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò jì jìng
若不净是为戏论；观一切菩萨摩诃萨行若寂静

ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guānzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò
若不寂静是为戏论，观诸佛无上正等菩提若

jì jìng ruò bú jì jìng shì wéi xì lùn guān yī qiè pú sà mó hē sà xíng
寂静若不寂静是为戏论；观一切菩萨摩诃萨行

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guānzhū fó wú shàngzhèng
若远离若不远离是为戏论，观诸佛无上正

děng pú tí ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì wéi xì lùn guān yī qiè pú
等菩提若远离若不远离是为戏论；观一切菩

sà mó hē sà xíng ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī shì wéi xì lùn
萨摩诃萨行若是所遍知若非所遍知是为戏论，

guānzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn
观诸佛无上正等菩提若是所遍知若非所遍

zhī shì wéi xì lùn
知是为戏论。

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn kǔ
“复次，善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘苦

shèng dì yīngbiàn zhī shì wéi xì lùn jí shèng dì yīngyǒngduàn shì wéi xì
圣谛应遍知是为戏论，集圣谛应永断是为戏

lùn mièshèng dì yīngzuòzhèng shì wéi xì lùn dào shèng dì yīng xiū xí
论，灭圣谛应作证是为戏论，道圣谛应修习

shì wéi xì lùn
是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng xiū sì jìng
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应修四静

lù shì wéi xì lùn yīng xiū sì wú liàng sì wú sè dìng shì wéi xì lùn
虑是为戏论，应修四无量、四无色定是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng xiū sì niàn
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应修四念

zhù shì wéi xì lùn yīng xiū sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ
住是为戏论，应修四正断、四神足、五根、五

lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī shì wéi xì lùn
力、七等觉支、八圣道支是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng xiū kōng jiě
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应修空解

tuō mén shì wéi xì lùn yīng xiū wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shì wéi xì lùn
脱门是为戏论，应修无相、无愿解脱门是为戏
论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng xiū bā jiě
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应修八解
tuō shì wéi xì lùn yīng xiū bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù
脱是为戏论，应修八胜处、九次第定、十遍处
shì wéi xì lùn
是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng xiū wǔ yǎn
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应修五眼
shì wéi xì lùn yīng xiū liù shéntōng shì wéi xì lùn
是为戏论，应修六神通是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīngchāo yù liú
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应超预流
guǒ shì wéi xì lùn yīngchāo yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú
果是为戏论，应超一来、不还、阿罗汉果、独
jué pú tí shì wéi xì lùn
觉菩提是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng xíng bù shī
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应行布施
bō luó mì duō shì wéi xì lùn yīng xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
波罗蜜多是为戏论，应行净戒、安忍、精进、静
lù bō rě bō luó mì duō shì wéi xì lùn
虑、般若波罗蜜多是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng zhù nèi kōng
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应住内空
shì wéi xì lùn yīng zhù wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng
是为戏论，应住外空、内外空、空空、大空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
散空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng shì wéi xì lùn
自性空是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīngzhùzhēn rú
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应住真如
shì wéi xì lùn yīngzhù fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn
是为戏论，应住法界、法性、不虚妄性、不变
yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè shì wéi xì lùn
虚空界、不思議界是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng qù rù pú
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应趣入菩
sà zhèng xìng lí shēng shì wéi xì lùn yīngyuánmǎn pú sà shí dì zhèng
萨正性离生是为戏论，应圆满菩萨十地正
xíng shì wéi xì lùn
行是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīngchéngshú
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应成熟
yǒuqíng shì wéi xì lùn yīngyánjìng fó tǔ shì wéi xì lùn
有情是为戏论，应严净佛土是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng qǐ fó shí
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应起佛十
lì shì wéi xì lùn yīng qǐ sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
力是为戏论，应起四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ shì wéi xì lùn
不共法是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng qǐ dà cí
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应起大慈
shì wéi xì lùn yīng qǐ dà bēi dà xǐ dà shě shì wéi xì lùn
是为戏论，应起大悲、大喜、大舍是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng qǐ wú wàng
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应起无忘
shī fǎ shì wéi xì lùn yīng qǐ héngzhù shě xìng shì wéi xì lùn
失法是为戏论，应起恒住舍性是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng qǐ yī qiè
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应起一切
zhì shì wéi xì lùn yīng qǐ dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì wéi xì lùn
智是为戏论，应起道相智、一切相智是为戏论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng qǐ yī qiè
“善现，菩萨摩诃萨若作是念：‘应起一切

sān mó dì mén shì wéi xì lùn yīng qǐ yī qiè tuó luó ní mén shì wéi xì
三摩地门是为戏论，应起一切陀罗尼门是为戏
lún
论。’

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīngduàn yī qiè
“善现，菩萨摩訶萨若作是念：‘应断一切
fán nǎo xí qì xiāng xù shì wéi xì lùn yīngzhèngzhū fó wú shàngzhèng
烦恼习气相续是为戏论，应证诸佛无上正
děng pú tí shì wéi xì lùn
等菩提是为戏论。’

shànxiàn rú shì děng lèi yī qiè xì lùn shì wéi pú sà mó
“善现，如是等类一切戏论，是为菩萨摩
hē sà suǒyǒu xì lùn
訶萨所有戏论。

大般若波罗蜜多经卷第三百六十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi liù shí bā
大般若波罗蜜多经卷第三百六十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn biàn xué dào pǐn dì liù shí sì zhī sān
初分遍学道品第六十四之三

fù cì shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí yīng guān sè ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng
多时，应观色若常若无常，不可戏论故不应
xì lùn yīng guān shòu xiǎng xíng shí ruò cháng ruò wú cháng bù
戏论；应观受、想、行、识若常若无常，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān sè ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn
可戏论故不应戏论；应观色若乐若苦，不可戏论
gù bù yīng xì lùn yīng guān shòu xiǎng xíng shí ruò lè ruò kǔ
故不应戏论；应观受、想、行、识若乐若苦，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān sè ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě
不可戏论故不应戏论；应观色若我若无我，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān shòu xiǎng xíng shí ruò wǒ ruò
戏论故不应戏论；应观受、想、行、识若我若
wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān sè ruò jìng ruò bú jìng
无我，不可戏论故不应戏论；应观色若净若不净，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān shòu xiǎng xíng shí ruò
不可戏论故不应戏论；应观受、想、行、识若
jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān sè ruò jì jìng
净若不净，不可戏论故不应戏论；应观色若寂静
ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān shòu xiǎng
若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观受、想、
xíng shí ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
行、识若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；
yīng guān sè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观色若远离若不远离，不可戏论故不应戏论；
yīng guān shòu xiǎng xíng shí ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě
应观受、想、行、识若远离若不远离，不可

xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn
戏论故不应戏论；应观色若是所遍知若非所遍
zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshòu xiǎng xíng
知，不可戏论故不应戏论；应观受、想、行、
shí ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì
识若是所遍知若非所遍知，不可戏论故不应戏
lùn
论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguānyǎnchùruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观眼处若常若无常，不可戏论故不应戏论；
yīngguān ěr bí shé shēn yì chùruò cháng ruò wú cháng bù
应观耳、鼻、舌、身、意处若常若无常，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchùruò lè ruò kǔ bù kě xì
可戏论故不应戏论；应观眼处若乐若苦，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì chùruò
论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、意处若
lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchùruò wǒ ruò
乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观眼处若我若
wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé
无我，不可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、
shēn yì chùruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
身、意处若我若无我，不可戏论故不应戏论；应
guānyǎnchùruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
观眼处若净若不净，不可戏论故不应戏论；应
guān ěr bí shé shēn yì chùruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn
观耳、鼻、舌、身、意处若净若不净，不可戏论
gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchùruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì
故不应戏论；应观眼处若寂静若不寂静，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì chùruò
论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、意处若
jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchù
寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观眼处
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
若远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应观
ěr bí shé shēn yì chùruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě
耳、鼻、舌、身、意处若远离若不远离，不可

xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchùruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒ
戏论故不应戏论；应观眼处若是所遍知若非所
biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé
遍知，不可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、
shēn yì chùruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒbiàn zhī bù kě xì lùn gù
身、意处若是所遍知若非所遍知，不可戏论故
bú yīng xì lùn
不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān sè chùruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观色处若常若无常，不可戏论故不应戏论；
yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ chùruò cháng ruò wú cháng
应观声、香、味、触、法处若常若无常，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè chùruò lè ruò kǔ bù kě
不可戏论故不应戏论；应观色处若乐若苦，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ chù
戏论故不应戏论；应观声、香、味、触、法处
ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè chùruò wǒ
若乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观色处若我
ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshēng xiāng
若无我，不可戏论故不应戏论；应观声、香、
wèi chù fǎ chùruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
味、触、法处若我若无我，不可戏论故不应戏论；
yīngguān sè chùruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
应观色处若净若不净，不可戏论故不应戏论；应
guānshēng xiāng wèi chù fǎ chùruò jìng ruò bú jìng bù kě xì
观声、香、味、触、法处若净若不净，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè chùruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě
论故不应戏论；应观色处若寂静若不寂静，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ chù
戏论故不应戏论；应观声、香、味、触、法处
ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè
若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观色
chùruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
处若远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应
guānshēng xiāng wèi chù fǎ chùruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
观声、香、味、触、法处若远离若不远离，

bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè chù ruò shì suǒ biàn zhī ruò
不可戏论故不应戏论；应观色处若是所遍知若
fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān shēng xiāng
非所遍知，不可戏论故不应戏论；应观声、香、
wèi chù fǎ chù ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn
味、触、法处若是所遍知若非所遍知，不可戏论
gù bù yīng xì lùn
故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguānyǎn jiè ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观眼界若常若无常，不可戏论故不应戏论；
yīngguān ěr bí shé shēn yì jiè ruò cháng ruò wú cháng bù
应观耳、鼻、舌、身、眼界若常若无常，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎn jiè ruò lè ruò kǔ bù kě xì
可戏论故不应戏论；应观眼界若乐若苦，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì jiè ruò
论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、眼界若
lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎn jiè ruò wǒ ruò
乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观眼界若我若
wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé
无我，不可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、
shēn yì jiè ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
身、眼界若我若无我，不可戏论故不应戏论；应
guānyǎn jiè ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
观眼界若净若不净，不可戏论故不应戏论；应
guān ěr bí shé shēn yì jiè ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn
观耳、鼻、舌、身、眼界若净若不净，不可戏论
gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎn jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì
故不应戏论；应观眼界若寂静若不寂静，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì jiè ruò
论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、眼界若
jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎn jiè
寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观眼界
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
若远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应观
ěr bí shé shēn yì jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě
耳、鼻、舌、身、眼界若远离若不远离，不可

xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎn jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ
戏论故不应戏论；应观眼界若是所遍知若非所
biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé
遍知，不可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、
shēn yì jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù
身、意界若是所遍知若非所遍知，不可戏论故不
yīng xì lùn
应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān sè jiè ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观色界若常若无常，不可戏论故不应戏论；
yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò cháng ruò wú cháng
应观声、香、味、触、法界若常若无常，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè jiè ruò lè ruò kǔ bù kě
不可戏论故不应戏论；应观色界若乐若苦，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè
戏论故不应戏论；应观声、香、味、触、法界
ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè jiè ruò wǒ
若乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观色界若我
ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshēng xiāng
若无我，不可戏论故不应戏论；应观声、香、
wèi chù fǎ jiè ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
味、触、法界若我若无我，不可戏论故不应戏论；
yīngguān sè jiè ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
应观色界若净若不净，不可戏论故不应戏论；应
guānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì
观声、香、味、触、法界若净若不净，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě
论故不应戏论；应观色界若寂静若不寂静，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè
戏论故不应戏论；应观声、香、味、触、法界
ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè
若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观色
jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
界若远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应
guānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
观声、香、味、触、法界若远离若不远离，

bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sè jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò
不可戏论故不应戏论；应观色界若是所遍知若
fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshēng xiāng
非所遍知，不可戏论故不应戏论；应观声、香、
wèi chù fǎ jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn
味、触、法界若是所遍知若非所遍知，不可戏论
gù bù yīng xì lùn
故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguānyǎn shí jiè ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观眼识界若常若无常，不可戏论故不应戏
lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò cháng ruò wú cháng
论；应观耳、鼻、舌、身、意识界若常若无常，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎn shí jiè ruò lè ruò kǔ bù
不可戏论故不应戏论；应观眼识界若乐若苦，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì
可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、意
shí jiè ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎn shí
识界若乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观眼识
jiè ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr
界若我若无我，不可戏论故不应戏论；应观耳、
bí shé shēn yì shí jiè ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù
鼻、舌、身、意识界若我若无我，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguānyǎn shí jiè ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù
应戏论；应观眼识界若净若不净，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò jìng ruò
应戏论；应观耳、鼻、舌、身、意识界若净若
bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎn shí jiè ruò jì jìng
不净，不可戏论故不应戏论；应观眼识界若寂静
ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí
若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù
舌、身、意识界若寂静若不寂静，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguānyǎn shí jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì
应戏论；应观眼识界若远离若不远离，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì shí jiè
论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、意识界

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
若 远 离 若 不 远 离 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观
yǎn shí jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù
眼 识 界 若 是 所 遍 知 若 非 所 遍 知 ， 不 可 戏 论 故 不
yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò shì suǒ
应 戏 论 ； 应 观 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 识 界 若 是 所
biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
遍 知 若 非 所 遍 知 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“ 善 现 ， 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 时 ，
yīngguānyǎnchùruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应 观 眼 触 若 常 若 无 常 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ；
yīngguān ěr bí shé shēn yì chùruò cháng ruò wú cháng bù
应 观 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 触 若 常 若 无 常 ， 不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchùruò lè ruò kǔ bù kě xì
可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 眼 触 若 乐 若 苦 ， 不 可 戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì chùruò
论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 触 若
lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchùruò wǒ ruò
乐 若 苦 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 眼 触 若 我 若
wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé
无 我 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 耳 、 鼻 、 舌 、
shēn yì chùruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
身 、 意 触 若 我 若 无 我 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应
guānyǎnchùruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
观 眼 触 若 净 若 不 净 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应
guān ěr bí shé shēn yì chùruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn
观 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 触 若 净 若 不 净 ， 不 可 戏 论
gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchùruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì
故 不 应 戏 论 ； 应 观 眼 触 若 寂 静 若 不 寂 静 ， 不 可 戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì chùruò
论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 触 若
jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchù
寂 静 若 不 寂 静 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 眼 触
ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
若 远 离 若 不 远 离 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观
ěr bí shé shēn yì chùruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě
耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 触 若 远 离 若 不 远 离 ， 不 可

xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchùruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒ
戏论故不应戏论；应观眼触若是所遍知若非所
biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé
遍知，不可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、
shēn yì chùruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒbiàn zhī bù kě xì lùn gù
身、意触若是所遍知若非所遍知，不可戏论故
bù yīng xì lùn
不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguānyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò cháng ruò wú cháng bù kě
应观眼触为缘所生诸受若常若无常，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì chù
戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、意触
wéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù
为缘所生诸受若常若无常，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguānyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò lè ruò kǔ bù
应戏论；应观眼触为缘所生诸受若乐若苦，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì
可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、意
chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng
触为缘所生诸受若乐若苦，不可戏论故不应
xì lùn yīngguānyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò wǒ ruò wú wǒ bù
戏论；应观眼触为缘所生诸受若我若无我，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì
可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、意
chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù
触为缘所生诸受若我若无我，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguānyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò jìng ruò bú jìng
应戏论；应观眼触为缘所生诸受若净若不净，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn
不可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、
yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù
意触为缘所生诸受若净若不净，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguānyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò jì jìng ruò bú
应戏论；应观眼触为缘所生诸受若寂静若不
jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé
寂静，不可戏论故不应戏论；应观耳、鼻、舌、

shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě
身、意触为缘所生诸受若寂静若不寂静，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò
戏论故不应戏论；应观眼触为缘所生诸受若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān ěr
远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应观耳、
bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò yuǎn lí ruò bù
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受若远离若不
yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānyǎnchùwéiyuánsuǒ
远离，不可戏论故不应戏论；应观眼触为缘所
shēngzhūshòuruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒbiàn zhī bù kě xì lùn gù
生诸受若是所遍知若非所遍知，不可戏论故
bù yīng xì lùn yīngguān ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒ
不应戏论；应观耳、鼻、舌、身、意触为缘所
shēngzhūshòuruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒbiàn zhī bù kě xì lùn gù
生诸受若是所遍知若非所遍知，不可戏论故
bù yīng xì lùn
不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān dì jiè ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观地界若常若无常，不可戏论故不应戏论；
yīngguānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò cháng ruò wú cháng bù
应观水、火、风、空、识界若常若无常，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān dì jiè ruò lè ruò kǔ bù kě xì
可戏论故不应戏论；应观地界若乐若苦，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò
论故不应戏论；应观水、火、风、空、识界若
lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān dì jiè ruò wǒ ruò
乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观地界若我若
wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshuǐ huǒ fēng
无我，不可戏论故不应戏论；应观水、火、风、
kōng shí jiè ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
空、识界若我若无我，不可戏论故不应戏论；应
guān dì jiè ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
观地界若净若不净，不可戏论故不应戏论；应
guānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì
观水、火、风、空、识界若净若不净，不可戏

lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān dì jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě
论故不应戏论；应观地界若寂静若不寂静，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
戏论故不应戏论；应观水、火、风、空、识界
ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān dì
若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观地
jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
界若远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应
guānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
观水、火、风、空、识界若远离若不远离，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān dì jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi
可戏论故不应戏论；应观地界若是所遍知若非
suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānshuǐ huǒ fēng
所遍知，不可戏论故不应戏论；应观水、火、风、
kōng shí jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù
空、识界若是所遍知若非所遍知，不可戏论故
bù yīng xì lùn
不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān wú míng ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观无明若常若无常，不可戏论故不应戏论；

yīngguānxíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
应观行、识、名色、六处、触、受、爱、取、

yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoruò cháng ruò wú cháng bù kě
有、生、老死愁叹苦忧恼若常若无常，不可

xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú míng ruò lè ruò kǔ bù kě xì
戏论故不应戏论；应观无明若乐若苦，不可戏

lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānxíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoruò
论故不应戏论；应观行乃至老死愁叹苦忧恼若

lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú míng ruò wǒ
乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观无明若我

ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānxíng nǎi zhì lǎo sǐ
若无我，不可戏论故不应戏论；应观行乃至老死

chóutàn kǔ yōunǎoruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
愁叹苦忧恼若我若无我，不可戏论故不应戏论；

yīngguān wú míng ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观无明若净若不净，不可戏论故不应戏论；

yīngguānxíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoruò jìng ruò bú jìng bù kě
应观行乃至老死愁叹苦忧恼若净若不净，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú míng ruò jì jìng ruò bú jì jìng
戏论故不应戏论；应观无明若寂静若不寂静，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānxíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ
不可戏论故不应戏论；应观行乃至老死愁叹苦
yōunǎoruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
忧恼若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应
guān wú míng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì
观无明若远离若不远离，不可戏论故不应戏
lùn yīngguānxíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoruò yuǎn lí ruò bù
论；应观行乃至老死愁叹苦忧恼若远离若不
yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú míng ruò shì suǒ
远离，不可戏论故不应戏论；应观无明若是所
biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
遍知若非所遍知，不可戏论故不应戏论；应观
xíng nǎi zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn
行乃至老死愁叹苦忧恼若是所遍知若非所遍
zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
知，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān bù shī bō luó mì duō ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù
应观布施波罗蜜多若常若无常，不可戏论故
bù yīng xì lùn yīngguān jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
不应戏论；应观净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
波罗蜜多若常若无常，不可戏论故不应戏论；
yīngguān bù shī bō luó mì duō ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng
应观布施波罗蜜多若乐若苦，不可戏论故不应
xì lùn yīngguān jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò lè ruò kǔ bù
戏论；应观净戒乃至般若波罗蜜多若乐若苦，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān bù shī bō luó mì duō ruò wǒ ruò
可戏论故不应戏论；应观布施波罗蜜多若我若
wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jìng jiè nǎi zhì bō rě
无我，不可戏论故不应戏论；应观净戒乃至般若
bō luó mì duō ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
波罗蜜多若我若无我，不可戏论故不应戏论；应

guān bù shī bō luó mì duō ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng
观 布施波罗蜜多若净若不净，不可戏论故不应
xì lùn yīngguān jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò jìng ruò bú jìng
戏论；应观净戒乃至般若波罗蜜多若净若不净，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān bù shī bō luó mì duō ruò jì
不可戏论故不应戏论；应观布施波罗蜜多若寂
jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jìng jiè nǎi
静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观净戒乃
zhì bō rě bō luó mì duō ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù
至般若波罗蜜多若寂静若不寂静，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguān bù shī bō luó mì duō ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
应戏论；应观布施波罗蜜多若远离若不远离，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó
不可戏论故不应戏论；应观净戒乃至般若波罗
mì duō ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
蜜多若远离若不远离，不可戏论故不应戏论；
yīngguān bù shī bō luó mì duō ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù
应观布施波罗蜜多若是所遍知若非所遍知，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì
可戏论故不应戏论；应观净戒乃至般若波罗蜜
duō ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì
多若是所遍知若非所遍知，不可戏论故不应戏
lùn
论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān nèi kōngruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观内空若常若无常，不可戏论故不应戏论；
yīngguān wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng
应观外空、内外空、空空、大空、胜义空、
yǒu wéikōng wú wéikōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng wú
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无
biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ
变异空、本性空、自相空、共相空、一切法
kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng
空、不可得空、无性空、自性空、无性自性空
ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān nèi
若常若无常，不可戏论故不应戏论；应观内

kōngruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānwàikōng
空若乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观外空
nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì
乃至无性自性空若乐若苦，不可戏论故不应戏
lùn yīngguān nèi kōngruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì
论；应观内空若我若无我，不可戏论故不应戏
lùn yīngguānwàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngruò wǒ ruò wú wǒ bù
论；应观外空乃至无性自性空若我若无我，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān nèi kōngruò jìng ruò bú jìng bù
可戏论故不应戏论；应观内空若净若不净，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānwàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
可戏论故不应戏论；应观外空乃至无性自性空
ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān nèi kōng
若净若不净，不可戏论故不应戏论；应观内空
ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānwài
若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观外
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn
空乃至无性自性空若寂静若不寂静，不可戏论
gù bù yīng xì lùn yīngguān nèi kōngruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě
故不应戏论；应观内空若远离若不远离，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānwàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngruò
戏论故不应戏论；应观外空乃至无性自性空若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān nèi
远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应观内
kōngruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒbiàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì
空若是所遍知若非所遍知，不可戏论故不应戏
lùn yīngguānwàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi
论；应观外空乃至无性自性空若是所遍知若非
suǒbiàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
所遍知，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguānzhēn rú ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观真如若常若无常，不可戏论故不应戏论；
yīngguān fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng
应观法界、法性、不虚妄性、不变异性、平等
xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù
性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、不

sī yì jiè ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
思 议 界 若 常 若 无 常 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应
guānzhēn rú ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
观 真 如 若 乐 若 苦 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观
fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì
法 界 乃 至 不 思 议 界 若 乐 若 苦 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏
lùn yīngguānzhēn rú ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì
论 ； 应 观 真 如 若 我 若 无 我 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏
lùn yīngguān fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì
论 ； 应 观 法 界 乃 至 不 思 议 界 若 我 若 无 我 ， 不 可 戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānzhēn rú ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì
论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 真 如 若 净 若 不 净 ， 不 可 戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò jìng ruò
论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 法 界 乃 至 不 思 议 界 若 净 若
bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānzhēn rú ruò jì jìng
不 净 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 真 如 若 寂 静
ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān fǎ jiè nǎi zhì
若 不 寂 静 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 法 界 乃 至
bù sī yì jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
不 思 议 界 若 寂 静 若 不 寂 静 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ；
yīngguānzhēn rú ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng
应 观 真 如 若 远 离 若 不 远 离 ， 不 可 戏 论 故 不 应
xì lùn yīngguān fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
戏 论 ； 应 观 法 界 乃 至 不 思 议 界 若 远 离 若 不 远 离 ，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānzhēn rú ruò shì suǒ biàn zhī ruò
不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 真 如 若 是 所 遍 知 若
fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān fǎ jiè nǎi zhì
非 所 遍 知 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 法 界 乃 至
bù sī yì jiè ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù
不 思 议 界 若 是 所 遍 知 若 非 所 遍 知 ， 不 可 戏 论 故
bù yīng xì lùn
不 应 戏 论 。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“ 善 现 ， 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 时 ，

yīngguān sì niànzhù ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应 观 四 念 住 若 常 若 无 常 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏
lùn yīngguān sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
论 ； 应 观 四 正 断 、 四 神 足 、 五 根 、 五 力 、 七 等

jué zhī bā shèngdào zhī ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù
觉支、八圣道支若常若无常，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguān sì niànzhù ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng
应戏论；应观四念住若乐若苦，不可戏论故不应
xì lùn yīngguān sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò lè ruò kǔ
戏论；应观四正断乃至八圣道支若乐若苦，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì niànzhù ruò wǒ ruò wú wǒ
不可戏论故不应戏论；应观四念住若我若无我，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèng
不可戏论故不应戏论；应观四正断乃至八圣
dào zhī ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì
道支若我若无我，不可戏论故不应戏论；应观四
niànzhù ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì
念住若净若不净，不可戏论故不应戏论；应观四
zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù
正断乃至八圣道支若净若不净，不可戏论故
bù yīng xì lùn yīngguān sì niànzhù ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì
不应戏论；应观四念住若寂静若不寂静，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò
论故不应戏论；应观四正断乃至八圣道支若
jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì niàn
寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观四念
zhù ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
住若远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应
guān sì zhèngduàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
观四正断乃至八圣道支若远离若不远离，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì niànzhù ruò shì suǒ biàn zhī
不可戏论故不应戏论；应观四念住若是所遍知
ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì zhèng
若非所遍知，不可戏论故不应戏论；应观四正
duàn nǎi zhì bā shèngdào zhī ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù
断乃至八圣道支若是所遍知若非所遍知，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān kǔ shèng dì ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng
应观苦圣谛若常若无常，不可戏论故不应

xì lùn yīngguān jí miè dàoshèng dì ruò cháng ruò wú cháng bù
戏论；应观集、灭、道圣谛若常若无常，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān kǔ shèng dì ruò lè ruò kǔ bù
可戏论故不应戏论；应观苦圣谛若乐若苦，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jí miè dàoshèng dì ruò lè
可戏论故不应戏论；应观集、灭、道圣谛若乐
ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān kǔ shèng dì ruò wǒ
若苦，不可戏论故不应戏论；应观苦圣谛若我
ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jí miè dào
若无我，不可戏论故不应戏论；应观集、灭、道
shèng dì ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
圣谛若我若无我，不可戏论故不应戏论；应观
kǔ shèng dì ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
苦圣谛若净若不净，不可戏论故不应戏论；应
guān jí miè dàoshèng dì ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù
观集、灭、道圣谛若净若不净，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguān kǔ shèng dì ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì
应戏论；应观苦圣谛若寂静若不寂静，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jí miè dàoshèng dì ruò jì jìng ruò
论故不应戏论；应观集、灭、道圣谛若寂静若
bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān kǔ shèng dì ruò
不寂静，不可戏论故不应戏论；应观苦圣谛若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jí
远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应观集、
miè dàoshèng dì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng
灭、道圣谛若远离若不远离，不可戏论故不应
xì lùn yīngguān kǔ shèng dì ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù
戏论；应观苦圣谛若是所遍知若非所遍知，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jí miè dàoshèng dì ruò shì
可戏论故不应戏论；应观集、灭、道圣谛若是
suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
所遍知若非所遍知，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān sì jìng lǜ ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观四静虑若常若无常，不可戏论故不应戏
lùn yīngguān sì wú liàng sì wú sè dìng ruò cháng ruò wú cháng bù
论；应观四无量、四无色定若常若无常，不

kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì jìng lǜ ruò lè ruò kǔ bù kě
可戏论故不应戏论；应观四静虑若乐若苦，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì wú liàng sì wú sè dìng ruò lè
戏论故不应戏论；应观四无量、四无色定若乐
ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì jìng lǜ ruò wǒ ruò
若苦，不可戏论故不应戏论；应观四静虑若我若
wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì wú liàng sì
无我，不可戏论故不应戏论；应观四无量、四
wú sè dìng ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
无色定若我若无我，不可戏论故不应戏论；应观
sì jìng lǜ ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
四静虑若净若不净，不可戏论故不应戏论；应观
sì wú liàng sì wú sè dìng ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng
四无量、四无色定若净若不净，不可戏论故不应
xì lùn yīngguān sì jìng lǜ ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù
戏论；应观四静虑若寂静若不寂静，不可戏论故
bù yīng xì lùn yīngguān sì wú liàng sì wú sè dìng ruò jì jìng ruò bú
不应戏论；应观四无量、四无色定若寂静若不
jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì jìng lǜ ruò yuǎn
寂静，不可戏论故不应戏论；应观四静虑若远
lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì wú
离若不远离，不可戏论故不应戏论；应观四无
liàng sì wú sè dìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù
量、四无色定若远离若不远离，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguān sì jìng lǜ ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī
应戏论；应观四静虑若是所遍知若非所遍知，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì wú liàng sì wú sè dìng
不可戏论故不应戏论；应观四无量、四无色定
ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
若是所遍知若非所遍知，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān bā jiě tuō ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观八解脱若常若无常，不可戏论故不应戏
lùn yīngguān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ruò cháng ruò
论；应观八胜处、九次第定、十遍处若常若
wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān bā jiě tuō ruò lè
无常，不可戏论故不应戏论；应观八解脱若乐

ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān bā shèngchù jiǔ
若苦，不可戏论故不应戏论；应观八胜处、九
cì dì dìng shí biànchùruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
次第定、十遍处若乐若苦，不可戏论故不应戏论；
yīngguān bā jiě tuō ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观八解脱若我若无我，不可戏论故不应戏论；
yīngguān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchùruò wǒ ruò wú wǒ
应观八胜处、九次第定、十遍处若我若无我，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān bā jiě tuō ruò jìng ruò bú jìng
不可戏论故不应戏论；应观八解脱若净若不净，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
不可戏论故不应戏论；应观八胜处、九次第定、
shí biànchùruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
十遍处若净若不净，不可戏论故不应戏论，应观
bā jiě tuō ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
八解脱若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；
yīngguān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchùruò jì jìng ruò bú jì
应观八胜处、九次第定、十遍处若寂静若不寂
jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān bā jiě tuō ruò yuǎn lí
静，不可戏论故不应戏论；应观八解脱若远离
ruò bú yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān bā shèngchù
若不远离，不可戏论故不应戏论；应观八胜处、
jiǔ cì dì dìng shí biànchùruò yuǎn lí ruò bú yuǎn lí bù kě xì lùn
九次第定、十遍处若远离若不远离，不可戏论
gù bù yīng xì lùn yīngguān bā jiě tuō ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn
故不应戏论；应观八解脱若是所遍知若非所遍
zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān bā shèngchù jiǔ cì
知，不可戏论故不应戏论；应观八胜处、九次
dì dìng shí biànchùruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì
第定、十遍处若是所遍知若非所遍知，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn
论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguānsān mó dì ménruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng
应观三摩地门若常若无常，不可戏论故不应
xì lùn yīngguāntuó luó ní ménruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn
戏论；应观陀罗尼门若常若无常，不可戏论

gù bù yīng xì lùn yīngguānsān mó dì ménruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn
故不应戏论；应观三摩地门若乐若苦，不可戏论

gù bù yīng xì lùn yīngguāntuó luó ní ménruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn
故不应戏论；应观陀罗尼门若乐若苦，不可戏论

gù bù yīng xì lùn yīngguānsān mó dì ménruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì
故不应戏论；应观三摩地门若我若无我，不可戏

lùn gù bù yīng xì lùn yīngguāntuó luó ní ménruò wǒ ruò wú wǒ bù kě
论故不应戏论；应观陀罗尼门若我若无我，不可

xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānsān mó dì ménruò jìng ruò bú jìng bù
戏论故不应戏论；应观三摩地门若净若不净，不

kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguāntuó luó ní ménruò jìng ruò bú jìng
可戏论故不应戏论；应观陀罗尼门若净若不净，

bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānsān mó dì ménruò jì jìng ruò
不可戏论故不应戏论；应观三摩地门若寂静若

bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguāntuó luó ní ménruò
不寂静，不可戏论故不应戏论；应观陀罗尼门若

jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānsān mó
寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观三摩

dì ménruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
地门若远离若不远离，不可戏论故不应戏论；

yīngguāntuó luó ní ménruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù
应观陀罗尼门若远离若不远离，不可戏论故

bù yīng xì lùn yīngguānsān mó dì ménruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn
不应戏论；应观三摩地门若是所遍知若非所遍

zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguāntuó luó ní ménruò shì suǒ
知，不可戏论故不应戏论；应观陀罗尼门若是所

biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
遍知若非所遍知，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguānkōng jiě tuō ménruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù
应观空解脱门若常若无常，不可戏论故不

yīng xì lùn yīngguān wú xiàng wú yuàn jiě tuō ménruò cháng ruò wú
应戏论；应观无相、无愿解脱门若常若无

cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānkōng jiě tuō ménruò lè
常，不可戏论故不应戏论；应观空解脱门若乐

ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú xiàng wú yuàn
若苦，不可戏论故不应戏论；应观无相、无愿

jiě tuō mén ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
解脱门若乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观
kōng jiě tuō mén ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
空解脱门若我若无我，不可戏论故不应戏论；应
guān wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù
观无相、无愿解脱门若我若无我，不可戏论故
bù yīng xì lùn yīngguānkōng jiě tuō mén ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì
不应戏论；应观空解脱门若净若不净，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò jìng ruò
论故不应戏论；应观无相、无愿解脱门若净若
bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānkōng jiě tuō mén ruò
不净，不可戏论故不应戏论；应观空解脱门若
jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú
寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù
相、无愿解脱门若寂静若不寂静，不可戏论故
bù yīng xì lùn yīngguānkōng jiě tuō mén ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
不应戏论；应观空解脱门若远离若不远离，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò
可戏论故不应戏论；应观无相、无愿解脱门若
yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānkōng
远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应观空
jiě tuō mén ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù
解脱门若是所遍知若非所遍知，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguān wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò shì suǒ biàn zhī ruò
应戏论；应观无相、无愿解脱门若是所遍知若
fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
非所遍知，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān jí xǐ dì ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观极喜地若常若无常，不可戏论故不应戏
lùn yīngguān lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì
论；应观离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、
xiànrán dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì ruò
现前地、远行地、不动地、善慧地、法云地若
cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jí xǐ
常若无常，不可戏论故不应戏论；应观极喜

dì ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān lí gòu dì
地若乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观离垢地
nǎi zhì fǎ yún dì ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
乃至法云地若乐若苦，不可戏论故不应戏论；应
guān jí xǐ dì ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
观极喜地若我若无我，不可戏论故不应戏论；应
guān lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù
观离垢地乃至法云地若我若无我，不可戏论故
bù yīng xì lùn yīngguān jí xǐ dì ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù
不应戏论；应观极喜地若净若不净，不可戏论故
bù yīng xì lùn yīngguān lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò jìng ruò bú jìng
不应戏论；应观离垢地乃至法云地若净若不净，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jí xǐ dì ruò jì jìng ruò bú
不可戏论故不应戏论；应观极喜地若寂静若不
jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān lí gòu dì nǎi zhì fǎ
寂静，不可戏论故不应戏论；应观离垢地乃至法
yún dì ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
云地若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应
guān jí xǐ dì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì
观极喜地若远离若不远离，不可戏论故不应戏
lùn yīngguān lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
论；应观离垢地乃至法云地若远离若不远离，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jí xǐ dì ruò shì suǒ biàn zhī
不可戏论故不应戏论；应观极喜地若是所遍知
ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān lí gòu dì
若非所遍知，不可戏论故不应戏论；应观离垢地
nǎi zhì fǎ yún dì ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn
乃至法云地若是所遍知若非所遍知，不可戏论
gù bù yīng xì lùn
故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān wǔ yǎn ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观五眼若常若无常，不可戏论故不应戏论；
yīngguān liù shéntōng ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng
应观六神通若常若无常，不可戏论故不应
xì lùn yīngguān wǔ yǎn ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
戏论；应观五眼若乐若苦，不可戏论故不应戏论；

yīngguān liù shéntōng ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观六神通若乐若苦，不可戏论故不应戏论；

yīngguān wǔ yǎn ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
应观五眼若我若无我，不可戏论故不应戏论；应

guān liù shéntōng ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
观六神通若我若无我，不可戏论故不应戏论；

yīngguān wǔ yǎn ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
应观五眼若净若不净，不可戏论故不应戏论；应

guān liù shéntōng ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
观六神通若净若不净，不可戏论故不应戏论；

yīngguān wǔ yǎn ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观五眼若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏

lùn yīngguān liù shéntōng ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù
论；应观六神通若寂静若不寂静，不可戏论故

bù yīng xì lùn yīngguān wǔ yǎn ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì
不应戏论；应观五眼若远离若不远离，不可戏

lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān liù shéntōng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
论故不应戏论；应观六神通若远离若不远离，

bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wǔ yǎn ruò shì suǒ biàn zhī ruò
不可戏论故不应戏论；应观五眼若是所遍知若

fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān liù shéntōng
非所遍知，不可戏论故不应戏论；应观六神通

ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
若是所遍知若非所遍知，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān fó shí lì ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观佛十力若常若无常，不可戏论故不应戏

lùn yīngguān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ
论；应观四无所畏、四无碍解、十八佛不共法

ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān fó
若常若无常，不可戏论故不应戏论；应观佛

shí lì ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì wú
十力若乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观四无

suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ruò lè ruò kǔ bù kě
所畏、四无碍解、十八佛不共法若乐若苦，不可

xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān fó shí lì ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě
戏论故不应戏论；应观佛十力若我若无我，不可

xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
戏论故不应戏论；应观四无所畏、四无碍解、十
bā fó bú gòng fǎ ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
八佛不共法若我若无我，不可戏论故不应戏论；
yīngguān fó shí lì ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观佛十力若净若不净，不可戏论故不应戏论；
yīngguān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ruò jìng
应观四无所畏、四无碍解、十八佛不共法若净
ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān fó shí lì ruò jì
若不净，不可戏论故不应戏论；应观佛十力若寂
jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì wú suǒ
静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观四无所
wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ruò jì jìng ruò bú jì jìng
畏、四无碍解、十八佛不共法若寂静若不寂静，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān fó shí lì ruò yuǎn lí ruò bù
不可戏论故不应戏论；应观佛十力若远离若不
yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì wú suǒ wèi
远离，不可戏论故不应戏论；应观四无所畏、
sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
四无碍解、十八佛不共法若远离若不远离，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān fó shí lì ruò shì suǒ biàn zhī ruò
可戏论故不应戏论；应观佛十力若是所遍知若
fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān sì wú suǒ wèi
非所遍知，不可戏论故不应戏论；应观四无所畏、
sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn
四无碍解、十八佛不共法若是所遍知若非所遍
zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
知，不可戏论故不应戏论。

大般若波罗蜜多经卷第三百六十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi liù shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第三百六十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn biàn xué dào pǐn dì liù shí sì zhī sì
初分遍学道品第六十四之四

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīng guān dà cí ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
应观大慈若常若无常，不可戏论故不应戏论；

yīng guān dà bēi dà xǐ dà shě ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì
应观大悲、大喜、大舍若常若无常，不可戏

lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dà cí ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù
论故不应戏论；应观大慈若乐若苦，不可戏论故

bù yīng xì lùn yīng guān dà bēi dà xǐ dà shě ruò lè ruò kǔ bù
不应戏论；应观大悲、大喜、大舍若乐若苦，不

kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dà cí ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě
可戏论故不应戏论；应观大慈若我若无我，不可

xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dà bēi dà xǐ dà shě ruò wǒ ruò
戏论故不应戏论；应观大悲、大喜、大舍若我若

wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dà cí ruò jìng ruò bú
无我，不可戏论故不应戏论；应观大慈若净若不

jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dà bēi dà xǐ dà
净，不可戏论故不应戏论；应观大悲、大喜、大

shě ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dà cí
舍若净若不净，不可戏论故不应戏论；应观大慈

ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dà
若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观大

bēi dà xǐ dà shě ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù
悲、大喜、大舍若寂静若不寂静，不可戏论故不

yīng xì lùn yīng guān dà cí ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn
应戏论；应观大慈若远离若不远离，不可戏论

gù bù yīng xì lùn yīng guān dà bēi dà xǐ dà shě ruò yuǎn lí ruò
故不应戏论；应观大悲、大喜、大舍若远离若

bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān dà cí ruò shì
不 远 离 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 大 慈 若 是
suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
所 遍 知 若 非 所 遍 知 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应
guān dà bēi dà xǐ dà shě ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī
观 大 悲 、 大 喜 、 大 舍 若 是 所 遍 知 若 非 所 遍 知 ，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“ 善 现 ， 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 时 ，
yīngguān wú wàng shī fǎ ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù
应 观 无 忘 失 法 若 常 若 无 常 ， 不 可 戏 论 故 不
yīng xì lùn yīngguānhéngzhù shě xìng ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì
应 戏 论 ； 应 观 恒 住 舍 性 若 常 若 无 常 ， 不 可 戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú wàng shī fǎ ruò lè ruò kǔ bù kě
论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 无 忘 失 法 若 乐 若 苦 ， 不 可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānhéngzhù shě xìng ruò lè ruò kǔ bù
戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 恒 住 舍 性 若 乐 若 苦 ， 不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú wàng shī fǎ ruò wǒ ruò wú wǒ
可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 无 忘 失 法 若 我 若 无 我 ，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānhéngzhù shě xìng ruò wǒ ruò wú
不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 恒 住 舍 性 若 我 若 无
wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú wàng shī fǎ ruò jìng
我 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 无 忘 失 法 若 净
ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānhéngzhù shě xìng
若 不 净 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 恒 住 舍 性
ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú wàng
若 净 若 不 净 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 无 忘
shī fǎ ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
失 法 若 寂 静 若 不 寂 静 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应
guānhéngzhù shě xìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng
观 恒 住 舍 性 若 寂 静 若 不 寂 静 ， 不 可 戏 论 故 不 应
xì lùn yīngguān wú wàng shī fǎ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì
戏 论 ； 应 观 无 忘 失 法 若 远 离 若 不 远 离 ， 不 可 戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānhéngzhù shě xìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn
论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 恒 住 舍 性 若 远 离 若 不 远
lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān wú wàng shī fǎ ruò shì
离 ， 不 可 戏 论 故 不 应 戏 论 ； 应 观 无 忘 失 法 若 是

suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
所遍知若非所遍知，不可戏论故不应戏论；应
guān héng zhù shě xìng ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn
观恒住舍性若是所遍知若非所遍知，不可戏论
gù bù yīng xì lùn
故不应戏论。

shàn xiàn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīng guān yī qiè zhì ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观一切智若常若无常，不可戏论故不应戏

lùn yīng guān dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò cháng ruò wú cháng bù
论；应观道相智、一切相智若常若无常，不

kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān yī qiè zhì ruò lè ruò kǔ bù kě
可戏论故不应戏论；应观一切智若乐若苦，不可

xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò lè
戏论故不应戏论；应观道相智、一切相智若乐

ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān yī qiè zhì ruò wǒ ruò
若苦，不可戏论故不应戏论；应观一切智若我若

wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dào xiàng zhì yī
无我，不可戏论故不应戏论；应观道相智、一

qiè xiàng zhì ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
切相智若我若无我，不可戏论故不应戏论；应

guān yī qiè zhì ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
观一切智若净若不净，不可戏论故不应戏论；应

guān dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù
观道相智、一切相智若净若不净，不可戏论故

bù yīng xì lùn yīng guān yī qiè zhì ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì
不应戏论；应观一切智若寂静若不寂静，不可戏

lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò jì jìng
论故不应戏论；应观道相智、一切相智若寂静

ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān yī qiè zhì ruò
若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观一切智若

yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng guān dào
远离若不远离，不可戏论故不应戏论；应观道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù
相智、一切相智若远离若不远离，不可戏论故

bù yīng xì lùn yīng guān yī qiè zhì ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī
不应戏论；应观一切智若是所遍知若非所遍知，

bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguāndàoxiàng zhì yī qièxiàng zhì
不可戏论故不应戏论；应观道相智、一切相智
ruò shì suǒbiàn zhī ruò fēi suǒbiàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
若是所遍知若非所遍知，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān yù liú guǒ ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观预流果若常若无常，不可戏论故不应戏

lùn yīngguān yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí ruò
论；应观一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提若

cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān yù liú
常若无常，不可戏论故不应戏论；应观预流

guǒ ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān yī lái
果若乐若苦，不可戏论故不应戏论；应观一来、

bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn
不还、阿罗汉果、独觉菩提若乐若苦，不可戏论

gù bù yīng xì lùn yīngguān yù liú guǒ ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn
故不应戏论；应观预流果若我若无我，不可戏论

gù bù yīng xì lùn yīngguān yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú
故不应戏论；应观一来、不还、阿罗汉果、独

jué pú tí ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
觉菩提若我若无我，不可戏论故不应戏论；应观

yù liú guǒ ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
预流果若净若不净，不可戏论故不应戏论；应观

yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí ruò jìng ruò bú jìng
一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提若净若不净，

bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān yù liú guǒ ruò jì jìng ruò bú
不可戏论故不应戏论；应观预流果若寂静若不

jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān yī lái bù huán
寂静，不可戏论故不应戏论；应观一来、不还、

ā luó hàn guǒ dú jué pú tí ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn
阿罗汉果、独觉菩提若寂静若不寂静，不可戏论

gù bù yīng xì lùn yīngguān yù liú guǒ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù
故不应戏论；应观预流果若远离若不远离，不

kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān yī lái bù huán ā luó hàn
可戏论故不应戏论；应观一来、不还、阿罗汉

guǒ dú jué pú tí ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù
果、独觉菩提若远离若不远离，不可戏论故不

yīng xì lùn yīngguān yù liú guǒ ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī
应戏论；应观预流果若是所遍知若非所遍知，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān yī lái bù huán ā luó
不可戏论故不应戏论；应观一来、不还、阿罗
hànguǒ dú jué pú tí ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì
汉果、独觉菩提若是所遍知若非所遍知，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn
论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò cháng ruò wú cháng bù kě xì
应观一切菩萨摩诃萨行若常若无常，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò
论故不应戏论；应观诸佛无上正等菩提若
cháng ruò wú cháng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān yī qiè
常若无常，不可戏论故不应戏论；应观一切
pú sà mó hē sà xíng ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
菩萨摩诃萨行若乐若苦，不可戏论故不应戏论；
yīngguān zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò lè ruò kǔ bù kě xì lùn
应观诸佛无上正等菩提若乐若苦，不可戏论
gù bù yīng xì lùn yīngguān yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò wǒ ruò wú
故不应戏论；应观一切菩萨摩诃萨行若我若无
wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān zhū fó wú shàngzhèng
我，不可戏论故不应戏论；应观诸佛无上正
děng pú tí ruò wǒ ruò wú wǒ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīng
等菩提若我若无我，不可戏论故不应戏论；应
guān yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò jìng ruò bú jìng bù kě xì lùn gù
观一切菩萨摩诃萨行若净若不净，不可戏论故
bù yīng xì lùn yīngguān zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò jìng ruò bú
不应戏论；应观诸佛无上正等菩提若净若不
jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān yī qiè pú sà mó hē sà
净，不可戏论故不应戏论；应观一切菩萨摩诃萨
xíng ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān
行若寂静若不寂静，不可戏论故不应戏论；应观
zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù kě xì
诸佛无上正等菩提若寂静若不寂静，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò yuǎn lí
论故不应戏论；应观一切菩萨摩诃萨行若远离

ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānzhū fó wú
若不远离，不可戏论故不应戏论；应观诸佛无
shàngzhèngděng pú tí ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí bù kě xì lùn gù bù
上正等菩提若远离若不远离，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguān yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò shì suǒ biàn zhī ruò
应戏论；应观一切菩萨摩诃萨行若是所遍知若
fēi suǒ biàn zhī bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguānzhū fó wú
非所遍知，不可戏论故不应戏论；应观诸佛无
shàngzhèngděng pú tí ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī bù kě xì
上正等菩提若是所遍知若非所遍知，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn
论故不应戏论。

fù cì shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yīngguān kǔ shèng dì ruò yīng biàn zhī ruò bù yīng biàn zhī bù kě
多时，应观苦圣谛若应遍知若不应遍知，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān jí shèng dì ruò yīng yǒng duàn ruò bù
戏论故不应戏论；应观集圣谛若应永断若不
yīng yǒng duàn bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān miè shèng dì
应永断，不可戏论故不应戏论；应观灭圣谛
ruò yīng zuò zhèng ruò bù yīng zuò zhèng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
若应作证若不应作证，不可戏论故不应戏论；
yīngguān dào shèng dì ruò yīng xiū xí ruò bù yīng xiū xí bù kě xì lùn gù
应观道圣谛若应修习若不应修习，不可戏论故
bù yīng xì lùn
不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān sì jìng lǜ ruò yīng xiū ruò bù yīng xiū bù kě xì lùn gù bù yīng
应观四静虑若应修若不应修，不可戏论故不应
xì lùn yīngguān sì wú liàng sì wú sè dìng ruò yīng xiū ruò bù yīng xiū
戏论；应观四无量、四无色定若应修若不应修，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān sì niàn zhù ruò yīng xiū ruò bù yīng xiū bù kě xì lùn gù bù yīng
应观四念住若应修若不应修，不可戏论故不应

xì lùn yīngguān sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī
戏论；应观四正断、四神足、五根、五力、七
děngjué zhī bā shèngdào zhī ruò yīng xiū ruò bù yīng xiū bù kě xì lùn
等觉支、八圣道支若应修若不应修，不可戏论
gù bù yīng xì lùn
故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguānkōng jiě tuō mén ruò yīng xiū ruò bù yīng xiū bù kě xì lùn gù bù
应观空解脱门若应修若不应修，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguān wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò yīng xiū ruò bù yīng
应戏论；应观无相、无愿解脱门若应修若不应
xiū bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
修，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān bā jiě tuō ruò yīng xiū ruò bù yīng xiū bù kě xì lùn gù bù yīng
应观八解脱若应修若不应修，不可戏论故不应
xì lùn yīngguān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù ruò yīng xiū
戏论；应观八胜处、九次第定、十遍处若应修
ruò bù yīng xiū bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
若不应修，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān wǔ yǎn ruò yīng xiū ruò bù yīng xiū bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观五眼若应修若不应修，不可戏论故不应戏
lùn yīngguān liù shéntōng ruò yīng xiū ruò bù yīng xiū bù kě xì lùn gù
论；应观六神通若应修若不应修，不可戏论故
bù yīng xì lùn
不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān yù liú guǒ ruò yīngchāo ruò bù yīngchāo bù kě xì lùn gù bù
应观预流果若应超若不应超，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguān yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú
应戏论；应观一来、不还、阿罗汉果、独觉菩
tí ruò yīngchāo ruò bù yīngchāo bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
提若应超若不应超，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān bù shī bō luó mì duō ruò yīng xíng ruò bù yīng xíng bù kě xì lùn
应观布施波罗蜜多若应行若不应行，不可戏论
gù bù yīng xì lùn yīngguān jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō
故不应戏论；应观净戒、安忍、精进、静虑、般
rě bō luó mì duō ruò yīng xíng ruò bù yīng xíng bù kě xì lùn gù bù yīng
若波罗蜜多若应行若不应行，不可戏论故不应
xì lùn
戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān nèi kōng ruò yīng zhù ruò bù yīng zhù bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观内空若应住若不应住，不可戏论故不应戏
lùn yīngguān wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì
论；应观外空、内外空、空空、大空、胜义
kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、
wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切
fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性
kōng ruò yīng zhù ruò bù yīng zhù bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
空若应住若不应住，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān zhēn rú ruò yīng zhù ruò bù yīng zhù bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观真如若应住若不应住，不可戏论故不应戏
lùn yīngguān fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng
论；应观法界、法性、不虚妄性、不变异性、
píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
平等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè ruò yīng zhù ruò bù yīng zhù bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
不思議界若应住若不应住，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān pú sà zhèng xìng lí shēng ruò yīng qù rù ruò bù yīng qù rù bù
应观菩萨正性离生若应趣入若不应趣入，不

kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān pú sà shí dì zhèngxíng ruò yīng
可戏论故不应戏论；应观菩萨十地正行若应
yuánmǎn ruò bù yīngyuánmǎn bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
圆满若不应圆满，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān yī qiè yǒuqíng ruò yīngchéngshú ruò bù yīngchéngshú bù kě xì
应观一切有情若应成熟若不应成熟，不可戏
lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān yī qiè fó tǔ ruò yīngyánjìng ruò bù yīng
论故不应戏论；应观一切佛土若应严净若不应
yánjìng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
严净，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān fó shí lì ruò yīng qǐ ruò bù yīng qǐ bù kě xì lùn gù bù yīng
应观佛十力若应起若不应起，不可戏论故不应
xì lùn yīngguān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng
戏论；应观四无所畏、四无碍解、十八佛不共
fǎ ruò yīng qǐ ruò bù yīng qǐ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
法若应起若不应起，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān dà cí ruò yīng qǐ ruò bù yīng qǐ bù kě xì lùn gù bù yīng xì
应观大慈若应起若不应起，不可戏论故不应戏
lùn yīngguān dà bēi dà xǐ dà shě ruò yīng qǐ ruò bù yīng qǐ bù
论；应观大悲、大喜、大舍若应起若不应起，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yīngguān wú wàng shī fǎ ruò yīng qǐ ruò bù yīng qǐ bù kě xì lùn gù bù
应观无忘失法若应起若不应起，不可戏论故不
yīng xì lùn yīngguān héngzhù shěxìng ruò yīng qǐ ruò bù yīng qǐ bù kě
应戏论；应观恒住舍性若应起若不应起，不可
xì lùn gù bù yīng xì lùn
戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān yī qiè zhì ruò yīng qǐ ruò bù yīng qǐ bù kě xì lùn gù bù yīng
应观一切智若应起若不应起，不可戏论故不应
xì lùn yīngguān dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò yīng qǐ ruò bù yīng qǐ
戏论；应观道相智、一切相智若应起若不应起，
bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān yī qiè sān mó dì mén ruò yīng qǐ ruò bù yīng qǐ bù kě xì lùn
应观一切三摩地门若应起若不应起，不可戏论
gù bù yīng xì lùn yīngguān yī qiè tuó luó ní mén ruò yīng qǐ ruò bù yīng
故不应戏论；应观一切陀罗尼门若应起若不应
qǐ bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
起，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù ruò yīng duàn ruò bù yīng duàn bù
应观一切烦恼习气相续若应断若不应断，不
kě xì lùn gù bù yīng xì lùn yīngguān zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
可戏论故不应戏论；应观诸佛无上正等菩提
ruò yīng zhèng ruò bù yīng zhèng bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn
若应证若不应证，不可戏论故不应戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

yīngguān rú shì děng yī qiè fǎ jí zhū yǒu qíng jiē bù kě xì lùn gù bù
应观如是等一切法及诸有情，皆不可戏论故不
yīng xì lùn
应戏论。

hé yǐ gù shànxiàn yī yī qiè fǎ yǒu xìng bù néng xì lùn
“何以故？善现，以一切法有性不能戏论，

yǒu xìng wú xìng bù néng xì lùn wú xìng yǒu xìng bù néng xì lùn wú xìng
有性无性不能戏论，无性有性不能戏论，无性
wú xìng bù néng xì lùn yǒu xìng lí yǒu wú xìng fǎ bù kě dé ruò néng
无性不能戏论。有性离有无性法不可得，若能
xì lùn ruò suǒ xì lùn ruò xì lùn chù dōu wú suǒ yǒu
戏论，若所戏论，若戏论处，都无所有。

shì gù shànxiàn sè wú xì lùn shòu xiǎng xíng
“是故，善现，色无戏论，受、想、行、

shí wú xì lùn yǎnchù wú xì lùn ěr bí shé shēn yì chù
识无戏论；眼处无戏论，耳、鼻、舌、身、意处
wú xì lùn sè chù wú xì lùn shēng xiāng wèi chù fǎ chù
无戏论；色处无戏论，声、香、味、触、法处
wú xì lùn yǎn jiè wú xì lùn ěr bí shé shēn yì jiè wú
无戏论；眼界无戏论，耳、鼻、舌、身、意界无
xì lùn sè jiè wú xì lùn shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wú
戏论；色界无戏论，声、香、味、触、法界无
xì lùn yǎn shí jiè wú xì lùn ěr bí shé shēn yì shí jiè
戏论；眼识界无戏论，耳、鼻、舌、身、意识界
wú xì lùn yǎnchù wú xì lùn ěr bí shé shēn yì chù wú
无戏论；眼触无戏论，耳、鼻、舌、身、意触无
xì lùn yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu wú xì lùn ěr bí shé
戏论；眼触为缘所生诸受无戏论，耳、鼻、舌、
shēn yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu wú xì lùn dì jiè wú xì lùn
身、意触为缘所生诸受无戏论；地界无戏论，
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wú xì lùn wú míng wú xì lùn
水、火、风、空、识界无戏论；无明无戏论，
xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo wú xì lùn bù shī bō luó mì duō wú xì lùn
老死愁叹苦忧恼无戏论；布施波罗蜜多无戏论，
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō wú xì lùn
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多无戏论；
nèi kōng wú xì lùn wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng
内空无戏论，外空、内外空、空空、大空、胜
yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn
义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散
kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
空、无变异空、本性空、自相空、共相空、
yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性
zì xìng kōng wú xì lùn zhēn rú wú xì lùn fǎ jiè fǎ xìng bù xū
自性空无戏论；真如无戏论，法界、法性、不虚
wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè wú xì lùn sì niàn zhù
法住、实际、虚空界、不思議界无戏论；四念住

wú xì lùn sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
无戏论，四正断、四神足、五根、五力、七等
jué zhī bā shèngdào zhī wú xì lùn kǔ shèng dì wú xì lùn jí
觉支、八圣道支无戏论；苦圣谛无戏论，集、
miè dàoshèng dì wú xì lùn sì jìng lǜ wú xì lùn sì wú liàng
灭、道圣谛无戏论；四静虑无戏论，四无量、
sì wú sè dìng wú xì lùn bā jiě tuō wú xì lùn bā shèngchù jiǔ
四无色定无戏论；八解脱无戏论，八胜处、九
cì dì dìng shí biànchù wú xì lùn yī qiè sān mó dì mén wú xì lùn
次第定、十遍处无戏论；一切三摩地门无戏论，
yī qiè tuó luó ní mén wú xì lùn kōng jiě tuō mén wú xì lùn wú xiàng
一切陀罗尼门无戏论；空解脱门无戏论，无相、
wú yuàn jiě tuō mén wú xì lùn jí xǐ dì wú xì lùn lí gòu dì fā
无愿解脱门无戏论；极喜地无戏论，离垢地、发
guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì xiàncián dì yuǎnxíng dì
光地、焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、
bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì wú xì lùn wǔ yǎn wú xì lùn
不动地、善慧地、法云地无戏论；五眼无戏论，
liù shéntōng wú xì lùn fó shí lì wú xì lùn sì wú suǒ wèi sì wú
六神通无戏论；佛十力无戏论，四无所畏、四无
ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ wú xì lùn dà cí wú xì lùn dà bēi
碍解、十八佛不共法无戏论；大慈无戏论，大悲、
dà xǐ dà shě wú xì lùn wú wàng shī fǎ wú xì lùn héngzhù shě
大喜、大舍无戏论；无忘失法无戏论，恒住舍
xìng wú xì lùn yī qiè zhì wú xì lùn dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
性无戏论；一切智无戏论，道相智、一切相智
wú xì lùn yù liú guǒ wú xì lùn yī lái bù huán ā luó hàn guǒ
无戏论；预流果无戏论，一来、不还、阿罗汉果、
dú jué pú tí wú xì lùn yī qiè pú sà mó hē sà xíng wú xì lùn yǒng
独觉菩提无戏论；一切菩萨摩诃萨行无戏论，永
duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù wú xì lùn zhū fó wú shàng zhèng
断一切烦恼习气相续无戏论，诸佛无上正
děng pú tí wú xì lùn
等菩提无戏论。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng xíng wú xì lùn shèn
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨应行无戏论甚

shēn bō rě bō luó mì duō
深般若波罗蜜多。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃

sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yún hé guān yī qiè fǎ jiē wú xì
萨行深般若波罗蜜多时，云何观一切法皆无戏
lùn ? ”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛言：“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí guān sè wú zì xìng guānshòu xiǎng xíng shí wú zì xìng
多时，观色无自性，观受、想、行、识无自性。

ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù sè wú xì lùn shòu xiǎng
若法无自性则不应戏论，是故色无戏论，受、想、
xíng shí yì wú xì lùn
行、识亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

guānyǎnchù wú zì xìng guān ěr bí shé shēn yì chù wú zì
观眼处无自性，观耳、鼻、舌、身、意处无自

xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù yǎnchù wú xì lùn
性。若法无自性则不应戏论，是故眼处无戏论，

ěr bí shé shēn yì chù yì wú xì lùn
耳、鼻、舌、身、意处亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

guān sè chù wú zì xìng guānshēng xiāng wèi chù fǎ chù wú
观色处无自性，观声、香、味、触、法处无

zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù sè chù wú xì lùn
自性。若法无自性则不应戏论，是故色处无戏论，

shēng xiāng wèi chù fǎ chù yì wú xì lùn
声、香、味、触、法处亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

guānyǎn jiè wú zì xìng guān ěr bí shé shēn yì jiè wú zì
观眼界无自性，观耳、鼻、舌、身、意界无自

xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù yǎn jiè wú xì lùn
性。若法无自性则不应戏论，是故眼界无戏论，

ěr bí shé shēn yì jiè yì wú xì lùn
耳、鼻、舌、身、意界亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān sè jiè wú zì xìng guānshēng xiāng wèi chù fǎ jiè wú zì
观色界无自性，观声、香、味、触、法界无自
xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù sè jiè wú xì lùn
性。若法无自性则不应戏论，是故色界无戏论，
shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yì wú xì lùn
声、香、味、触、法界亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guānyǎn shí jiè wú zì xìng guān ěr bí shé shēn yì shí jiè
观眼识界无自性，观耳、鼻、舌、身、意识界
wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù yǎn shí jiè wú
无自性。若法无自性则不应戏论，是故眼识界无
xì lùn ěr bí shé shēn yì shí jiè yì wú xì lùn
戏论，耳、鼻、舌、身、意识界亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guānyǎnchù wú zì xìng guān ěr bí shé shēn yì chù wú zì
观眼触无自性，观耳、鼻、舌、身、意触无自
xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù yǎnchù wú xì lùn
性。若法无自性则不应戏论，是故眼触无戏论，
ěr bí shé shēn yì chù yì wú xì lùn
耳、鼻、舌、身、意触亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guānyǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú zì xìng guān ěr bí shé
观眼触为缘所生诸受无自性，观耳、鼻、舌、
shēn yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé
身、意触为缘所生诸受无自性。若法无自性则
bù yīng xì lùn shì gù yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú xì lùn ěr
不应戏论，是故眼触为缘所生诸受无戏论，耳、
bí shé shēn yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì wú xì lùn
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān dì jiè wú zì xìng guānshuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wú zì
观地界无自性，观水、火、风、空、识界无自

xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù dì jiè wú xì lùn
性。若法无自性则不应戏论，是故地界无戏论，
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yì wú xì lùn
水、火、风、空、识界亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān wú míng wú zì xìng guānxíng shí míng sè liù chù chù
观无明无自性，观行、识、名色、六处、触、
shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo wú zì xìng
受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼无自性。

ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù wú míng wú xì lùn xíng nǎi
若法无自性则不应戏论，是故无明无戏论，行乃
zhì lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo yì wú xì lùn
至老死愁叹苦忧恼亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān bù shī bō luó mì duō wú zì xìng guānjìng jiè ān rěn jīng jìn
观布施波罗蜜多无自性，观净戒、安忍、精进、
jìng lǜ bō rě bō luó mì duō wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng
静虑、般若波罗蜜多无自性。若法无自性则不应
xì lùn shì gù bù shī bō luó mì duō wú xì lùn jìng jiè nǎi zhì bō rě
戏论，是故布施波罗蜜多无戏论，净戒乃至般若
bō luó mì duō yì wú xì lùn
波罗蜜多亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān nèikōng wú zì xìng guānwàikōng nèiwàikōng kōngkōng dà
观内空无自性，观外空、内外空、空空、大
kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì jìngkōng wú
空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无
jì kōng sànkōng wú biànyì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì
性空、无性自性空无自性。若法无自性则不应戏
lùn shì gù nèikōng wú xì lùn wàikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yì
论，是故内空无戏论，外空乃至无性自性空亦

wú xì lùn
无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guānzhēn rú wú zì xìng guān fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú
观真如无自性，观法界、法性、不虚妄性、不
biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
变异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì
虚空界、不思議界无自性。若法无自性则不应戏
lùn shì gù zhēn rú wú xì lùn fǎ jiè nǎi zhì bù sī yì jiè yì wú xì
论，是故真如无戏论，法界乃至不思議界亦无戏
lùn
论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān sì niàn zhù wú zì xìng guān sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
观四念住无自性，观四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī wú zì xìng ruò fǎ wú zì
五力、七等觉支、八圣道支无自性。若法无自
xìng zé bù yīng xì lùn shì gù sì niàn zhù wú xì lùn sì zhèng duàn nǎi
性则不应戏论，是故四念住无戏论，四正断乃
zhì bā shèng dào zhī yì wú xì lùn
至八圣道支亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān kǔ shèng dì wú zì xìng guān jí miè dào shèng dì wú zì xìng
观苦圣谛无自性，观集、灭、道圣谛无自性。
ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù kǔ shèng dì wú xì lùn jí
若法无自性则不应戏论，是故苦圣谛无戏论，集、
miè dào shèng dì yì wú xì lùn
灭、道圣谛亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān sì jìng lǜ wú zì xìng guān sì wú liàng sì wú sè dìng wú zì xìng
观四静虑无自性，观四无量、四无色定无自性。
ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù sì jìng lǜ wú xì lùn sì
若法无自性则不应戏论，是故四静虑无戏论，四

wú liàng sì wú sè dìng yì wú xì lùn
无量、四无色定亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān bā jiě tuō wú zì xìng guān bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biàn
观八解脱无自性，观八胜处、九次第定、十遍
chù wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù bā jiě tuō
处无自性。若法无自性则不应戏论，是故八解脱
wú xì lùn bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù yì wú xì lùn
无戏论，八胜处、九次第定、十遍处亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān yī qiè sān mó dì mén wú zì xìng guān yī qiè tuó luó ní mén wú zì
观一切三摩地门无自性，观一切陀罗尼门无自
xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù yī qiè sān mó dì mén
性。若法无自性则不应戏论，是故一切三摩地门
wú xì lùn yī qiè tuó luó ní mén yì wú xì lùn
无戏论，一切陀罗尼门亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guānkōng jiě tuō mén wú zì xìng guān wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú
观空解脱门无自性，观无相、无愿解脱门无
zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù kōng jiě tuō mén wú
自性。若法无自性则不应戏论，是故空解脱门无
xì lùn wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì wú xì lùn
戏论，无相、无愿解脱门亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān jí xǐ dì wú zì xìng guān lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì
观极喜地无自性，观离垢地、发光地、焰慧地、
jí nánshèng dì xiànjián dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì
极难胜地、现前地、远行地、不动地、善慧
dì fǎ yún dì wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì
地、法云地无自性。若法无自性则不应戏论，是
gù jí xǐ dì wú xì lùn lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì yì wú xì lùn
故极喜地无戏论，离垢地乃至法云地亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

guān wǔ yǎn wú zì xìng guān liù shéntōng wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng
观五眼无自性，观六神通无自性。若法无自性
zé bù yīng xì lùn shì gù wǔ yǎn wú xì lùn liù shéntōng yì wú xì lùn
则不应戏论，是故五眼无戏论，六神通亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān fó shí lì wú zì xìng guān sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
观佛十力无自性，观四无所畏、四无碍解、十
bā fó bú gòng fǎ wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì
八佛不共法无自性。若法无自性则不应戏论，是
gù fó shí lì wú xì lùn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
故佛十力无戏论，四无所畏、四无碍解、十八佛
bú gòng fǎ yì wú xì lùn
不共法亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān dà cí wú zì xìng guān dà bēi dà xǐ dà shě wú zì xìng
观大慈无自性，观大悲、大喜、大舍无自性。
ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù dà cí wú xì lùn dà bēi
若法无自性则不应戏论，是故大慈无戏论，大悲、
dà xǐ dà shě yì wú xì lùn
大喜、大舍亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān wú wàng shī fǎ wú zì xìng guānhéngzhù shěxìng wú zì xìng ruò fǎ
观无忘失法无自性，观恒住舍性无自性。若法
wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù wú wàng shī fǎ wú xì lùn héng
无自性则不应戏论，是故无忘失法无戏论，恒
zhù shěxìng yì wú xì lùn
住舍性亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān yī qiè zhì wú zì xìng guāndào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú zì xìng
观一切智无自性，观道相智、一切相智无自性。
ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù yī qiè zhì wú xì lùn dào
若法无自性则不应戏论，是故一切智无戏论，道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì wú xì lùn
相智、一切相智亦无戏论。

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān yù liú guǒ wú zì xìng guān yī lái bù huán ā luó hàn guǒ
观预流果无自性，观一来、不还、阿罗汉果、
dú jué pú tí wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù
独觉菩提无自性。若法无自性则不应戏论，是故
yù liú guǒ wú xì lùn yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú
预流果无戏论，一来、不还、阿罗汉果、独觉菩
tí yì wú xì lùn
提亦无戏论。”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
guān yī qiè pú sà mó hē sà xíng wú zì xìng guānyǒngduàn yī qiè fán
观一切菩萨摩诃萨行无自性，观永断一切烦
nǎo xí qì xiāng xù zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí wú zì xìng ruò
恼习气相续、诸佛无上正等菩提无自性。若
fǎ wú zì xìng zé bù yīng xì lùn shì gù yī qiè pú sà mó hē sà xíng wú
法无自性则不应戏论，是故一切菩萨摩诃萨行无
xì lùn yǒngduàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù zhū fó wú shàngzhèng
戏论，永断一切烦恼习气相续、诸佛无上正
děng pú tí yì wú xì lùn
等菩提亦无戏论。”

shànxiàn pú sà mó hē sà ruò néng rú shì xíng wú xì lùn shèn
“善现，菩萨摩诃萨若能如是行无戏论甚
shēn bō rě bō luó mì duō dá yī qiè fǎ wú zì xìng gù jiē wú xì lùn
深般若波罗蜜多，达一切法无自性故皆无戏论，
biàn rù pú sà zhèng xìng lí shēng
便入菩萨正性离生。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法
jiē wú zì xìng yì wú xì lùn ér kě dé zhě pú sà mó hē sà yòng hé
皆无自性亦无戏论而可得者，菩萨摩诃萨用何
děngdào dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng wéiyòngshēngwéndào wéi
等道得入菩萨正性离生？为用声闻道？为
yòng dú jué dào wéiyòng fó dào yé
用独觉道？为用佛道耶？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà fēi yòngshēngwéndào
佛言：“善现，菩萨摩诃萨非用声闻道、

fēi yòng dú jué dào fēi yòng fó dào dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng
非用独觉道、非用佛道得入菩萨正性离生，
rán zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè dào xiān biàn xué yǐ yòng pú sà dào
然诸菩萨摩诃萨于一切道先遍学已，用菩萨道
ér rù pú sà zhèng xìng lí shēng shàn xiàn rú dì bā zhě xiān xué zhū
而入菩萨正性离生。善现，如第八者，先学诸
dào hòu yòng zì dào nǎi néng zhèng rù zhèng xìng lí shēng nǎi zhì wèi
道，后用自道，乃能证入正性离生，乃至未
qǐ wú xué guǒ dào yóu wèi zhèng dé ā luó hàn guǒ pú sà mó hē sà
起无学果道，犹未证得阿罗汉果。菩萨摩诃萨
yì fù rú shì yú yī qiè dào xiān biàn xué yǐ yòng pú sà dào dé rù
亦复如是，于一切道先遍学已，用菩萨道得入
pú sà zhèng xìng lí shēng nǎi zhì wèi qǐ jīn gāng yù dìng yóu wèi néng
菩萨正性离生，乃至未起金刚喻定，犹未能
dé yī qiè zhì zhì ruò qǐ cǐ dìng yǐ yī chà nà xiāng yīng miào huì
得一切智智。若起此定，以一刹那相应妙慧，
nǎi néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
乃能证得一切智智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà
具寿善现复白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨

wèi yù yuán mǎn yī qiè xiàng zhì yú yī qiè dào xiān biàn xué yǐ yòng pú
为欲圆满一切相智，于一切道先遍学已，用菩
sà dào ér rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi zhě shì zūn qǐ bú dì bā
萨道而入菩萨正性离生位者，世尊！岂不第八
dào yì yù liú guǒ dào yì yī lái xiàng dào yì yī lái guǒ dào yì
道异、预流果道异、一来向道异、一来果道异、
bù huán xiàng dào yì bù huán guǒ dào yì ā luó hàn xiàng dào yì
不还向道异、不还果道异、阿罗汉向道异、
ā luó hàn guǒ dào yì dú jué dào yì rú lái dào yì shì zūn rú
阿罗汉果道异、独觉道异、如来道异！世尊！如
shì zhū dào jì gè yǒu yì zhū pú sà mó hē sà wèi yù yuán mǎn yī qiè
是诸道既各有异，诸菩萨摩诃萨为欲圆满一切
xiàng zhì yú yī qiè dào yào biàn xué yǐ fāng rù pú sà zhèng xìng lí
相智，于一切道要遍学已，方入菩萨正性离
shēng shì pú sà mó hē sà ruò qǐ dì bā dào shí yīng chéng dì bā ruò
生。是菩萨摩诃萨若起第八道时应成第八，若
qǐ jù jiàn dào shí yīng chéng yù liú guǒ ruò qǐ jìn xiū dào shí yīng chéng
起具见道时应成预流果，若起进修道时应成

yī lái xiàng huòchéng yī lái guǒ huòchéng bù huánxiàng huòchéng
一来向、或成一来果、或成不还向、或成
bù huánguǒ huòchéng ā luó hànxiàng ruò qǐ wú xué dào shí yīngchéng
不还果、或成阿罗汉向，若起无学道时应成
ā luó hàn guǒ ruò qǐ dú jué dào shí yīngchéng dú jué pú tí
阿罗汉果，若起独觉道时应成独觉菩提。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà chéng dì bā yǐ néng rù pú
“世尊！若菩萨摩诃萨成第八已，能入菩

sà zhèngxìng lí shēng wú yǒu shì chù bú rù pú sà zhèngxìng lí shēng
萨正性离生，无有是处，不入菩萨正性离生
ér néngzhèng dé yī qiè zhì zhì yì wú shì chù
而能证得一切智智，亦无是处。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà chéng yù liú guǒ huòchéng yī
“世尊！若菩萨摩诃萨成预流果、或成一

lái xiàng huòchéng yī lái guǒ huòchéng bù huánxiàng huòchéng bù
来向、或成一来果、或成不还向、或成不
huánguǒ huòchéng ā luó hànxiàng huòchéng ā luó hàn guǒ huòchéng
还果、或成阿罗汉向、或成阿罗汉果、或成
dú jué pú tí yǐ néng rù pú sà zhèngxìng lí shēng wú yǒu shì chù
独觉菩提已，能入菩萨正性离生，无有是处，
bú rù pú sà zhèngxìng lí shēng ér néngzhèng dé yī qiè zhì zhì yì wú
不入菩萨正性离生而能证得一切智智，亦无
shì chù
是处。

shì zūn yún hé lìng wǒ rú shí liǎo zhī zhū pú sà mó hē sà
“世尊！云何令我如实了知，诸菩萨摩诃萨

yú yī qiè dào yào biàn xué yǐ fāng rù pú sà zhèngxìng lí shēng ér bù
于一切道要遍学已，方入菩萨正性离生而不
wéi lǐ
违理？”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。若

pú sà mó hē sà chéng dì bā yǐ néng rù pú sà zhèngxìng lí shēng
菩萨摩诃萨成第八已，能入菩萨正性离生，
wú yǒu shì chù bú rù pú sà zhèngxìng lí shēng ér néngzhèng dé yī qiè
无有是处，不入菩萨正性离生而能证得一切
zhì zhì yì wú shì chù ruò pú sà mó hē sà chéng yù liú guǒ huò
智智，亦无是处。若菩萨摩诃萨成预流果，或

chéng yī lái xiàng huòchéng yī lái guǒ huòchéng bù huánxiàng huò
成一来向、或成一来果、或成不还向、或
chéng bù huánguǒ huòchéng ā luó hànxiàng huòchéng ā luó hàn guǒ
成不还果、或成阿罗汉向、或成阿罗汉果、
huòchéng dú jué pú tí yǐ néng rù pú sà zhèngxìng lí shēng wú yǒu
或成独觉菩提已，能入菩萨正性离生，无有
shì chù bú rù pú sà zhèngxìng lí shēng ér néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
是处，不入菩萨正性离生而能证得一切智智，
yì wú shì chù rán zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè dào yào biàn xué yǐ
亦无是处。然诸菩萨摩诃萨于一切道要遍学已，
fāng rù pú sà zhèngxìng lí shēng yì bù wéi lǐ wèi zhū pú sà mó hē
方入菩萨正性离生，亦不违理。谓诸菩萨摩诃
sà cóngchū fā xīn yǒngměngzhèng qín xiū xíng bù shī jìng jiè ān
萨从初发心勇猛正勤，修行布施、净戒、安
rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō yǐ shèng zhì jiàn chāo
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，以胜智见超
guò bā dì hé děng wéi bā wèi jìng guān dì zhǒngxìng dì dì bā
过八地。何等为八？谓净观地、种性地、第八
dì jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué dì shì
地、见地、薄地、离欲地、已办地、独觉地。是
pú sà mó hē sà suī yú rú shì suǒshuō bā dì jiē biàn xiū xué ér néng
菩萨摩诃萨虽于如是所说八地皆遍修学，而能
yǐ shèng zhì jiàn chāo guò yòng dào xiàng zhì ér rù pú sà zhèngxìng lí
以胜智见超过，用道相智而入菩萨正性离
shēng jì rù pú sà zhèngxìng lí shēng wèi yǐ fù yòng yī qiè xiàng zhì
生。既入菩萨正性离生位已，复用一切相智
yǒng duàn yī qiè xí qì xiāng xù rù rú lái dì ěr nǎi chéng jiù yī qiè
永断一切习气相续入如来地，尔乃成就一切
zhì zhì
智智。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà suǒ xué dì bā ruò zhì ruò duàn
“善现，是菩萨摩诃萨所学第八若智若断，
jiē shì pú sà mó hē sà rěn shì pú sà mó hē sà suǒ xué yù liú ruò zhì
皆是菩萨摩诃萨忍；是菩萨摩诃萨所学预流若智
ruò duàn jí yī lái bù huán ā luó hàn dú jué ruò zhì ruò duàn
若断，及一来、不还、阿罗汉、独觉若智若断，
yì shì pú sà mó hē sà rěn
亦是菩萨摩诃萨忍。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà biànxuéshēngwén jí dú jué
“善现，是菩萨摩诃萨遍学声闻及独觉
děngzhū suǒyǒudào dé yuánmǎn yǐ yòngdào xiàng zhì qù rù pú sà
等诸所有道，得圆满已，用道相智趣入菩萨
zhèngxìng lí shēng jì rù pú sà zhèngxìng lí shēngwèi yǐ fù yòng yī
正性离生。既入菩萨正性离生位已，复用一
qiè xiàng zhì yǒngduàn yī qiè xí qì xiāng xù rù rú lái dì fāng dé
切相智永断一切习气相续入如来地，方得
chéng jiù yī qiè zhì zhì
成就一切智智。

rú shì shànxiàn pú sà mó hē sà yú yī qiè dào jiē biàn xiū
“如是，善现，菩萨摩诃萨于一切道皆遍修
xué dé yuánmǎn yǐ fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí jì zhèng wú
学得圆满已，方证无上正等菩提。既证无
shàngzhèngděng pú tí yǐ guǒráo yì zhūyǒuqíng lèi
上正等菩提，以果饶益诸有情类。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn rú fó suǒshuō
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！如佛所说
yī qiè dào xiàng ruò shēngwéndào ruò dú jué dào ruò zhū fó dào
一切道相，若声闻道、若独觉道、若诸佛道，
yú fó dào zhōng zhū pú sà mó hē sà yún hé dāng qǐ dào xiàng zhì
于佛道中，诸菩萨摩诃萨云何当起道相智
dào
道？”

fó yán shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng qǐ yī qiè jìng dào
佛言：“善现，诸菩萨摩诃萨应起一切净道
xiàng zhì
相智。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà dāng qǐ yī qiè jìng dào xiàng
“世尊！云何菩萨摩诃萨当起一切净道相
zhì
智？”

shànxiàn ruò zhū xíng zhuàng xiàng néng xiǎn fā qǐ jìng dào
“善现，若诸行、状、相能显发起净道
xiàng zhì shì pú sà mó hē sà biàn yú rú shì zhū xíng zhuàng xiàng
相智，是菩萨摩诃萨遍于如是诸行、状、相
jiē xiànděng jué xiànděng jué yǐ rú shí wèi tā xuānshuō kāi shì
皆现等觉，现等觉已，如实为他宣说、开示、

shī shè jiàn lì lìng zhū yǒu qíng dé wú dào jiě rú yīng qù xiàng lì
施設、建立，令诸有情得无倒解，如应趣向利
yì ān lè
益安乐。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yīng yú yī qiè yīn shēng yǔ yán
“善现，是菩萨摩诃萨应于一切音声语言
jiē dé shànqiǎo yòng cǐ shànqiǎo yīn shēng yǔ yán biàn wèi sān qiān dà
皆得善巧，用此善巧音声语言，遍为三千大
qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi xuān shuō zhèng fǎ lìng zhī suǒ wén jiē rú gǔ
千世界诸有情类宣说正法，令知所闻皆如谷
xiǎng suī yǒu jiě liǎo ér wú zhí zhuó
响，虽有解了而无执著。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán yīng xué yuán
“善现，是菩萨摩诃萨由此因缘，应学圆
mǎnzhū dào xiàng zhì jì xué yuán mǎn dào xiàng zhì yǐ yīng rú shí zhī
满诸道相智。既学圆满道相智已，应如实知
yī qiè yǒu qíng suí mián yì yào zhǒng zhǒng chā bié yīng rú shí zhī dì yù
一切有情睡眠意乐种种差别；应如实知地狱
yǒu qíng yǒu dì yù dào dì yù yīn guǒ zhī yǐ fāng biàn zhē zhàng bǐ dào
有情有地狱道、地狱因果，知己方便遮障彼道
jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī páng shēng yǒu qíng yǒu páng shēng dào
及彼因果；应如实知傍生有情有傍生道、
páng shēng yīn guǒ zhī yǐ fāng biàn zhē zhàng bǐ dào jí bǐ yīn guǒ yīng
傍生因果，知己方便遮障彼道及彼因果；应
rú shí zhī guǐ jiè yǒu qíng yǒu guǐ jiè dào guǐ jiè yīn guǒ zhī yǐ fāng biàn
如实知鬼界有情有鬼界道、鬼界因果，知己方便
zhē zhàng bǐ dào jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī zhū lóng yào chā ā
遮障彼道及彼因果；应如实知诸龙、药叉、阿
sù luò jǐn nà luò jiàn dá fù jiē lù chá jù huò jiā zhē lǔ
素洛、紧捺洛、健达缚、揭路茶、具霍迦、遮鲁
ná mò hū luò qié chí zhòu shén děng gè yǒu bǐ dào yǒu bǐ yīn
拏、莫呼洛伽、持咒神等，各有彼道、有彼因
guǒ zhī yǐ fāng biàn zhē zhàng bǐ dào jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī rén
果，知己方便遮障彼道及彼因果；应如实知人
dào yīn guǒ yīng rú shí zhī sì dà wáng zhòng tiān sān shí sān tiān yè
道因果，应如实知四大王众天、三十三天、夜
mó tiān dǔ shǐ duō tiān lè biàn huà tiān tā huà zì zài tiān zhū dào yīn
摩天、睹史多天、乐变化天、他化自在天诸道因

guǒ yīng rú shí zhī fànzhòngtiān fàn fǔ tiān fàn huì tiān dà fàn tiān
果，应如实知梵众天、梵辅天、梵会天、大梵天
zhū dào yīn guǒ yīng rú shí zhī guāngtiān shǎo guāng tiān wú liàng guāng
诸道因果，应如实知光天、少光天、无量光
tiān jí guāng jìng tiān zhū dào yīn guǒ yīng rú shí zhī jìng tiān shǎo jìng
天、极光净天诸道因果，应如实知净天、少净
tiān wú liàng jìng tiān biàn jìng tiān zhū dào yīn guǒ yīng rú shí zhī guǎng
天、无量净天、遍净天诸道因果，应如实知广
tiān shǎo guǎng tiān wú liàng guǎng tiān guǎng guǒ tiān zhū dào yīn guǒ
天、少广天、无量广天、广果天诸道因果，
yīng rú shí zhī wú xiǎng tiān zhū dào yīn guǒ yīng rú shí zhī wú fán tiān wú
应如实知无想天诸道因果，应如实知无烦天、无
rè tiān shàn xiàn tiān shàn jiàn tiān sè jiū jìng tiān zhū dào yīn guǒ
热天、善现天、善见天、色究竟天诸道因果，
yīng rú shí zhī kōng wú biān chù tiān shí wú biān chù tiān wú suǒ yǒu chù
应如实知空无边处天、识无边处天、无所有处
tiān fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān zhū dào yīn guǒ zhī yǐ fāng biàn suí qí
天、非想非非想处天诸道因果，知己方便随其
suǒ yīng zhē zhàng bǐ dào jí bǐ yīn guǒ huò quàn shè shòu xiū zhèng shàn
所应，遮障彼道及彼因果，或劝摄受修证善
fǎ yīng rú shí zhī sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
法；应如实知四念住、四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí
五力、七等觉支、八圣道支及彼因果，应如实
zhī kōng jiě tuō mén wú xiàng jiě tuō mén wú yuàn jiě tuō mén jí bǐ yīn
知空解脱门、无相解脱门、无愿解脱门及彼因
guǒ yīng rú shí zhī kǔ jí miè dào shèng dì jí bǐ yīn guǒ
果，应如实知苦、集、灭、道圣谛及彼因果，
yīng rú shí zhī sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng jí bǐ yīn guǒ
应如实知四静虑、四无量、四无色定及彼因果，
yīng rú shí zhī bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
应如实知八解脱、八胜处、九次第定、十遍处
jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
及彼因果，应如实知布施、净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī nèi kōng
静虑、般若波罗蜜多及彼因果，应如实知内空、
wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为

kōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异
kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng jí bǐ
不可得空、无性空、自性空、无性自性空及彼
yīn guǒ yīng rú shí zhī zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng
因果，应如实知真如、法界、法性、不虚妄性、
bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí
不变异性、平等性、离生性、法定、法住、实
jì xū kōng jiè bù sī yì jiè jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī yī qiè
际、虚空界、不思議界及彼因果，应如实知一切
sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī wǔ
三摩地门、一切陀罗尼门及彼因果，应如实知五
yǎn liù shéntōng jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī pú sà shí dì jí bǐ yīn
眼、六神通及彼因果，应如实知菩萨十地及彼因
guǒ yīng rú shí zhī fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
果，应如实知佛十力、四无所畏、四无碍解、十
bā fó bú gòng fǎ jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī dà cí dà bēi dà
八佛不共法及彼因果，应如实知大慈、大悲、大
xǐ dà shě jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī wú wàng shī fǎ héng zhù
喜、大舍及彼因果，应如实知无忘失法、恒住
shě xìng jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
舍性及彼因果，应如实知一切智、道相智、一切
xiàng zhì jí bǐ yīn guǒ yīng rú shí zhī zhū shēng wén dào zhū dú jué dào
相智及彼因果，应如实知诸声闻道、诸独觉道、
zhū pú sà dào jí bǐ yīn guǒ
诸菩萨道及彼因果。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yǐ rú shì dào ān lì yǒu qíng
“善现，是菩萨摩诃萨以如是道，安立有情。

ruò yǒu qíng lèi yīng dé yù liú guǒ zhě yǐ yù liú guǒ fǎ ér ān lì zhī
若有情类应得预流果者，以预流果法而安立之；
yīng dé yī lái guǒ zhě yǐ yī lái guǒ fǎ ér ān lì zhī yīng dé bù huán
应得一来果者，以一来果法而安立之；应得不还
guǒ zhě yǐ bù huán guǒ fǎ ér ān lì zhī yīng dé ā luó hàn guǒ zhě
果者，以不还果法而安立之；应得阿罗汉果者，
yǐ ā luó hàn guǒ fǎ ér ān lì zhī yīng dé dú jué pú tí zhě yǐ dú
以阿罗汉果法而安立之；应得独觉菩提者，以独

jué pú tí fǎ ér ān lì zhī yīng dé wú shàngzhèngděng pú tí zhě yǐ
觉菩提法而安立之；应得无上正等菩提者，以
wú shàngzhèngděng pú tí fǎ ér ān lì zhī
无上正等菩提法而安立之。

shànxiàn shì míng pú sà mó hē sà suǒyīng fā qǐ zhū dào xiàng
“善现，是名菩萨摩诃萨所应发起诸道相
zhì pú sà mó hē sà xiū xué rú shì dào xiàng zhì yǐ yú zhū yǒu qíng
智。菩萨摩诃萨修学如是道相智已，于诸有情
zhǒngzhǒng jiè xìng zhǒngzhǒng suí mián zhǒngzhǒng yì yào jiē shàn wù
种种界性、种种随眠、种种意乐皆善悟
rù jì wù rù yǐ suí qí suǒ yí wèishuōzhèng fǎ jiē lìng huò dé
入。既悟入已，随其所宜为说正法，皆令获得
lì yì ān lè wú kōngguòzhě hé yǐ gù shànxiàn shì pú sà mó
利益安乐，无空过者。何以故？善现，是菩萨摩
hē sà shàn dá yǒu qíng zhū gēn shèng liè rú shí liǎo zhī zhū yǒu qíng lèi
诃萨善达有情诸根胜劣，如实了知诸有情类
wǎng huán shēng sǐ xīn xīn suǒ fǎ qù xiàng chā bié
往还生死心、心所法趣向差别。

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng xíng rú shì zhū dào bō rě
“善现，诸菩萨摩诃萨应行如是诸道般若
bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn yī qiè shēng wén suǒ yīng xué dào
波罗蜜多。何以故？善现，一切声闻所应学道，
yī qiè dú jué suǒ yīng xué dào yī qiè pú sà mó hē sà suǒ yīng xué dào
一切独觉所应学道，一切菩萨摩诃萨所应学道，
rú shì yī qiè pú tí fēn fǎ jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu
如是一切菩提分法，皆为般若波罗蜜多所摄受
gù”
故。”

大般若波罗蜜多经卷第三百六十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sān bǎi qī shí
大般若波罗蜜多经卷第三百七十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

chū fēn biàn xué dào pǐn dì liù shí sì zhī wǔ
初分遍学道品第六十四之五

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè zhǒng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切种

pú tí fēn fǎ jí zhū pú tí rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng
菩提分法及诸菩提，如是一切皆非相应非不相

yìng wú hé wú sàn wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ
应，无合、无散、无色、不见、无对、一相，所

wèi wú xiàng yún hé rú shì pú tí fēn fǎ néng qǔ pú tí shì zūn
谓无相，云何如是菩提分法能取菩提？世尊！

jiē²⁶ fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng wú hé wú sàn wú sè wú jiàn
皆²⁶非相应非不相应，无合、无散、无色、不见、

wú duì yī xiàng wèi wú xiàng fǎ néng yú yú fǎ yǒu qǔ yǒu shě
无对、一相，谓无相法，能于余法有取有舍。

shì zūn pì rú xū kōng yú yī qiè fǎ wú qǔ wú shě zì xiàng kōng gù
世尊！譬如虚空于一切法无取无舍，自相空故，

zhū fǎ yì ěr zì xiàng jiē kōng fēi yú yú fǎ yǒu qǔ yǒu shě yún hé
诸法亦尔自相皆空，非于余法有取有舍，云何

kě shuō pú tí fēn fǎ néng qǔ pú tí
可说菩提分法能取菩提？”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō yǐ
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。以

yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng wú qǔ wú shě rán zhū yǒu qíng yú yī qiè fǎ
一切法自相皆空无取无舍，然诸有情于一切法

zì xiàng kōng yì bù néng jiě liǎo āi mǐn bǐ gù fāng biàn xuān shuō pú tí
自相空义不能解了，哀愍彼故方便宣说菩提

fēn fǎ néng qǔ pú tí
分法能取菩提。

²⁶ 大正藏：皆；永乐北藏及龙藏：非；校勘：皆

fù cì shànxiàn ruò sè ruò shòu xiǎng xíng shí
“复次，善现，若色，若受、想、行、识；

ruò yǎnchù ruò ěr bí shé shēn yì chù ruò sè chù ruò
若眼处，若耳、鼻、舌、身、意处；若色处，若

shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò yǎn jiè ruò ěr bí
声、香、味、触、法处；若眼界，若耳、鼻、

shé shēn yì jiè ruò sè jiè ruò shēng xiāng wèi chù
舌、身、意识界；若色界，若声、香、味、触、

fǎ jiè ruò yǎn shí jiè ruò ěr bí shé shēn yì shí jiè
法界；若眼识界，若耳、鼻、舌、身、意识界；

ruò yǎnchù ruò ěr bí shé shēn yì chù ruò yǎnchù wéiyuán
若眼触，若耳、鼻、舌、身、意触；若眼触为缘

suǒ shēng zhū shòu ruò ěr bí shé shēn yì chù wéiyuán suǒ shēng
所生诸受，若耳、鼻、舌、身、意触为缘所生

zhū shòu ruò dì jiè ruò shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò
诸受；若地界，若水、火、风、空、识界；若

wú míng ruò xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
无明，若行、识、名色、六处、触、受、爱、

qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ yōu nǎo ruò bù shī bō luó mì
取、有、生、老死愁叹苦忧恼；若布施波罗蜜

duō ruò jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
多，若净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；

ruò nèi kōng ruò wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng
若内空，若外空、内外空、空空、大空、胜

yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn
义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散

kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng
空、无变异空、本性空、自相空、共相空、

yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng
一切法空、不可得空、无性空、自性空、无性

zì xìng kōng ruò zhēn rú ruò fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng
自性空；若真如，若法界、法性、不虚妄性、

bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí
不变异性、平等性、离生性、法定、法住、实

jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ruò chū jìng lǜ ruò dì èr dì
际、虚空界、不思議界；若初静虑，若第二、第

sān dì sì jìng lǜ ruò cí wú liàng ruò bēi xǐ shě wú liàng
三、第四静虑；若慈无量，若悲、喜、舍无量；

ruò kōng wú biānchù ruò shí wú biānchù wú suǒ yǒuchù fēi xiǎng fēi
若空无边处，若识无边处、无所有处、非想非
fēi xiǎngchù ruò sì niànzhù ruò sì zhèngduàn sì shén zú wǔ
非想处；若四念住，若四正断、四神足、五
gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ruò kǔ shèng dì
根、五力、七等觉支、八圣道支；若苦圣谛，
ruò jí miè dào shèng dì ruò kōng jiě tuō mén ruò wú xiàng wú
若集、灭、道圣谛；若空解脱门，若无相、无
yuàn jiě tuō mén ruò bā jiě tuō ruò bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
愿解脱门；若八解脱，若八胜处、九次第定、
shí biānchù ruò yī qiè sān mó dì mén ruò yī qiè tuó luó ní mén ruò
十遍处；若一切三摩地门，若一切陀罗尼门；若
jí xǐ dì ruò lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng
极喜地，若离垢地、发光地、焰慧地、极难胜
dì xiàncián dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún
地、现前地、远行地、不动地、善慧地、法云
dì ruò wǔ yǎn ruò liù shéntōng ruò fó shí lì ruò sì wú suǒ wèi
地；若五眼，若六神通；若佛十力，若四无所畏、
sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ruò dà cí ruò dà bēi dà
四无碍解、十八佛不共法；若大慈，若大悲、大
xǐ dà shě ruò wú wàng shī fǎ ruò héngzhù shěxìng ruò yī qiè
喜、大舍；若无忘失法，若恒住舍性；若一切
zhì ruò dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò yù liú guǒ ruò yī lái
智，若道相智、一切相智；若预流果，若一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí ruò yī qiè pú sà mó hē sà
不还、阿罗汉果、独觉菩提；若一切菩萨摩訶萨
xíng ruò yǒngduàn yī qiè xí qì xiāng xù zhū fó wú shàng zhèngděng pú
行，若永断一切习气相续、诸佛无上正等菩
tí ruò yǒu wéi jiè ruò wú wéi jiè rú shì děng yī qiè fǎ yú cǐ
提；若有为界，若无为界，如是等一切法，于此
shèng fǎ pí nài yē zhōng jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng wú hé
圣法、毗奈耶中，皆非相应非不相应，无合、
wú sǎn wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
无散、无色、不见、无对、一相，所谓无相，
fó wèi rǎo yì zhū yǒu qíng lèi lìng dé zhèng jiě rù fǎ shí xiàng yǐ shì
佛为饶益诸有情类，令得正解入法实相，以世
sú shuō fēi yǐ shèng yì
俗说非以胜义。

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yú rú shì yī qiè fǎ yīng xué
“善现，诸菩萨摩訶萨于如是一切法应学

zhì jiàn xué zhì jiàn yǐ rú shí tōng dá rú shì zhū fǎ yīng kě shè shòu
智见，学智见已如实通达：如是诸法应可摄受，

rú shì zhū fǎ bù yīng shè shòu
如是诸法不应摄受。”

shì zūn pú sà mó hē sà yú hé děng fǎ xué zhì jiàn yǐ rú
“世尊！菩萨摩訶萨于何等法学智见已如

shí tōng dá bù yīng shè shòu yú hé děng fǎ xué zhì jiàn yǐ rú shí tōng
实通达不应摄受？于何等法学智见已如实通

dá yīng kě shè shòu
达应可摄受？”

shànxiàn pú sà mó hē sà yú zhū shēng wén dú jué dì fǎ
“善现，菩萨摩訶萨于诸声闻、独觉地法，

xué zhì jiàn yǐ rú shí tōng dá bù yīng shè shòu yú yī qiè zhì zhì xiāng yīng
学智见已如实通达不应摄受；于一切智智相应

zhū fǎ xué zhì jiàn yǐ rú shí tōng dá yī qiè zhǒng xiāng yīng kě shè shòu
诸法，学智见已如实通达一切种相应可摄受。

shànxiàn pú sà mó hē sà yú cǐ shèng fǎ pí nài yē zhōng yīng rú shì
善现，菩萨摩訶萨于此圣法毗奈耶中，应如是

xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō
学甚深般若波罗蜜多。”

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn fó shuō shèng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！佛说圣

fǎ pí nài yē zhě hé děng míng shèng fǎ pí nài yē
法毗奈耶者，何等名圣法毗奈耶？”

fó yán shànxiàn ruò zhū shēng wén ruò zhū dú jué ruò zhū
佛言：“善现，若诸声闻、若诸独觉、若诸

pú sà mó hē sà ruò zhū rú lái yīng zhèng děng jué rú shì yī
菩萨摩訶萨、若诸如来、应、正等觉，如是一

qiè jiē yǔ tān yù chēn huì yú chī fēi xiāng yīng fēi bù xiāng yīng bù
切皆与贪欲、瞋恚、愚痴非相应非不相应，不

hé bú sǎn jiē yǔ sà jiā yē jiàn jiè jìn qǔ yí fēi xiāng yīng fēi bù
合不散；皆与萨迦耶见、戒禁取、疑非相应非不

xiāng yīng bù hé bú sǎn jiē yǔ yù tān chēn huì fēi xiāng yīng fēi bù
相应，不合不散；皆与欲贪、瞋恚非相应非不

xiāng yīng bù hé bú sǎn jiē yǔ sè ài wú sè ài diào jǔ
相应，不合不散；皆与色爱、无色爱、掉举、

màn wú míng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ chū
慢、无明非相应非不相应，不合不散；皆与初

jìng lǜ fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ dì èr
静虑非相应非不相应，不合不散；皆与第二、

dì sān dì sì jìng lǜ fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn
第三、第四静虑非相应非不相应，不合不散；

jiē yǔ cí wú liàng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ
皆与慈无量非相应非不相应，不合不散；皆与

bēi xǐ shě wú liàng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn
悲、喜、舍无量非相应非不相应，不合不散；

jiē yǔ kōng wú biānchù dìng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn
皆与空无边处定非相应非不相应，不合不散；

jiē yǔ shí wú biānchù wú suǒ yǒuchù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù dìng fēi
皆与识无边处、无所有处、非想非非想处定非

xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ sì niàn zhù fēi xiāngyìng
相应非不相应，不合不散；皆与四念住非相应

fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ sì zhèng duàn sì shén zú
非不相应，不合不散；皆与四正断、四神足、

wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī fēi xiāngyìng fēi bù
五根、五力、七等觉支、八圣道支非相应非不

xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ kǔ shèng dì fēi xiāngyìng fēi bù xiāng
相应，不合不散；皆与苦圣谛非相应非不相

yìng bù hé bú sàn jiē yǔ jí miè dào shèng dì fēi xiāngyìng fēi
应，不合不散；皆与集、灭、道圣谛非相应非

bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ kōng jiě tuō mén fēi xiāngyìng fēi bù
不相应，不合不散；皆与空解脱门非相应非不

xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén fēi xiāng
相应，不合不散；皆与无相、无愿解脱门非相

yìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ bā jiě tuō fēi xiāngyìng fēi
应非不相应，不合不散；皆与八解脱非相应非

bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
不相应，不合不散；皆与八胜处、九次第定、

shí biàn chù fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ wǔ yǎn
十遍处非相应非不相应，不合不散；皆与五眼

fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ liù shéntōng fēi xiāng
非相应非不相应，不合不散；皆与六神通非相

yìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sàn jiē yǔ bù shī bō luó mì duō fēi
应非不相应，不合不散；皆与布施波罗蜜多非

xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sǎn jiē yǔ jìng jiè ān rěn
相应非不相应，不合不散；皆与净戒、安忍、
jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
精进、静虑、般若波罗蜜多非相应非不相应，
bù hé bú sǎn jiē yǔ nèi kōng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú
不合不散；皆与内空非相应非不相应，不合不
sǎn jiē yǔ wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì
散；皆与外空、内外空、空空、大空、胜义
kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng
空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、
wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè
无变异空、本性空、自相空、共相空、一切
fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng
法空、不可得空、无性空、自性空、无性自性
kōng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sǎn jiē yǔ zhēn rú fēi
空非相应非不相应，不合不散；皆与真如非
xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sǎn jiē yǔ fǎ jiè fǎ xìng
相应非不相应，不合不散；皆与法界、法性、
bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ
不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法
dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fēi xiāngyìng fēi
定、法住、实际、虚空界、不思議界非相应非
bù xiāngyìng bù hé bú sǎn jiē yǔ jí xǐ dì fēi xiāngyìng fēi bù xiāng
不相应，不合不散；皆与极喜地非相应非不相
yìng bù hé bú sǎn jiē yǔ lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì
应，不合不散；皆与离垢地、发光地、焰慧地、
jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì shàn huì
极难胜地、现前地、远行地、不动地、善慧
dì fǎ yún dì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sǎn jiē yǔ
地、法云地非相应非不相应，不合不散；皆与
yī qiè sān mó dì mén fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sǎn jiē
一切三摩地门非相应非不相应，不合不散；皆
yǔ yī qiè tuó luó ní mén fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sǎn
与一切陀罗尼门非相应非不相应，不合不散；
jiē yǔ fó shí lì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sǎn jiē yǔ
皆与佛十力非相应非不相应，不合不散；皆与
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ fēi xiāngyìng fēi
四无所畏、四无碍解、十八佛不共法非相应非

bù xiāngyìng bù hé bú sǎn jiē yǔ dà cí fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
不相应，不合不散；皆与大慈非相应非不相应，
bù hé bú sǎn jiē yǔ dà bēi dà xǐ dà shě fēi xiāngyìng fēi bù xiāng
不合不散；皆与大悲、大喜、大舍非相应非不相
yìng bù hé bú sǎn jiē yǔ wú wàng shī fǎ fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
应，不合不散；皆与无忘失法非相应非不相应，
bù hé bú sǎn jiē yǔ héngzhù shěxìng fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù
不合不散；皆与恒住舍性非相应非不相应，不
hé bú sǎn jiē yǔ yī qiè zhì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú
合不散；皆与一切智非相应非不相应，不合不
sǎn jiē yǔ dào xiāng zhì yī qiè xiàng zhì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
散；皆与道相智、一切相智非相应非不相应，
bù hé bú sǎn jiē yǔ yǒuwéi jiè fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé
不合不散；皆与有为界非相应非不相应，不合
bú sǎn jiē yǔ wú wéi jiè fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù hé bú sǎn
不散；皆与无为界非相应非不相应，不合不散。

shànxiàn bǐ míngwéishèng cǐ shì bǐ shèng fǎ pí nài yē
“善现，彼名为圣，此是彼圣法毗奈耶，
shì gù míngshèng fǎ pí nài yē hé yǐ gù shànxiàn cǐ yī qiè fǎ
是故名圣法毗奈耶。何以故？善现，此一切法
wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng bǐ zhū shèng
无色、不见、无对、一相，所谓无相，彼诸圣
zhě rú shí xiànjiàn shànxiàn wú sè yǔ wú sè fēi xiāngyìng fēi bù xiāng
者如实现见。善现，无色与无色非相应非不相
yìng bù hé bú sǎn wú jiàn yǔ wú jiàn wú duì yǔ wú duì yī xiàng
应，不合不散；不见与不见、无对与无对、一相
yǔ yī xiàng wú xiàng yǔ wú xiàng yì fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng bù
与一相、无相与无相亦非相应非不相应，不
hé bú sǎn shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yú cǐ wú sè wú jiàn
合不散。善现，诸菩萨摩诃萨于此无色、不见、
wú duì yī xiàng wú xiàng shēnshēn bō rě bō luó mì duō chángyīng
无对、一相、无相甚深般若波罗蜜多，常应
xiū xué xué yǐ bù dé yī qiè fǎ xiàng
修学，学已不得一切法相。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn pú sà mó hē
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！菩萨摩诃
sà qǐ bù yīng yú sè xiàng xué yì yīng yú shòu xiǎng xíng shí xiàng
萨岂不应于色相学，亦应于受、想、行、识相

xué yé qǐ bù yīng yú yǎnchùxiàngxué yì yīng yú ěr bí shé
学耶？岂不应于眼处相学，亦应于耳、鼻、舌、
shēn yì chùxiàngxué yé qǐ bù yīng yú sè chùxiàngxué yì yīng yú
身、意处相学耶？岂不应于色处相学，亦应于
shēng xiāng wèi chù fǎ chùxiàngxué yé qǐ bù yīng yú yǎn jiè
声、香、味、触、法处相学耶？岂不应于眼界
xiàngxué yì yīng yú ěr bí shé shēn yì jiè xiàngxué yé
相学，亦应于耳、鼻、舌、身、意界相学耶？
qǐ bù yīng yú sè jiè xiàngxué yì yīng yú shēng xiāng wèi chù
岂不应于色界相学，亦应于声、香、味、触、
fǎ jiè xiàngxué yé qǐ bù yīng yú yǎn shí jiè xiàngxué yì yīng yú ěr
法界相学耶？岂不应于眼识界相学，亦应于耳、
bí shé shēn yì shí jiè xiàngxué yé qǐ bù yīng yú yǎnchùxiàng
鼻、舌、身、意识界相学耶？岂不应于眼触相
xué yì yīng yú ěr bí shé shēn yì chùxiàngxué yé qǐ
学，亦应于耳、鼻、舌、身、意触相学耶？岂
bù yīng yú yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxiàngxué yì yīng yú ěr bí
不应于眼触为缘所生诸受相学，亦应于耳、鼻、
shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxiàngxué yé qǐ bù yīng
舌、身、意触为缘所生诸受相学耶？岂不应
yú dì jiè xiàngxué yì yīng yú shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè xiàng
于地界相学，亦应于水、火、风、空、识界相
xué yé qǐ bù yīng yú wú míngxiàngxué yì yīng yú xíng shí míng
学耶？岂不应于无明相学，亦应于行、识、名
sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu
色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁
tàn kǔ yōunǎoxiàngxué yé qǐ bù yīng yú bù shī bō luó mì duōxiàng
叹苦忧恼相学耶？岂不应于布施波罗蜜多相
xué yì yīng yú jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
学，亦应于净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duōxiàngxué yé qǐ bù yīng yú nèi kōngxiàngxué yì yīng yú wài
蜜多相学耶？岂不应于内空相学，亦应于外
kōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、
wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng
无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、
běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě
本性空、自相空、共相空、一切法空、不可

dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōngxiàngxué yé
得空、无性空、自性空、无性自性空相学耶？

qǐ bù yīng yú zhēn rú xiàngxué yì yīng yú fǎ jiè fǎ xìng bù xū
岂不应于真如相学，亦应于法界、法性、不虚

wàngxìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng
妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、

fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè xiàngxué yé qǐ bù
法住、实际、虚空界、不思議界相学耶？岂不

yīng yú chū jìng lǜ xiàngxué yì yīng yú dì èr dì sān dì sì jìng lǜ
应于初静虑相学，亦应于第二、第三、第四静虑

xiàngxué yé qǐ bù yīng yú cí wú liàngxiàngxué yì yīng yú bēi xǐ
相学耶？岂不应于慈无量相学，亦应于悲、喜、

shě wú liàngxiàngxué yé qǐ bù yīng yú kōng wú biānchùxiàngxué yì
舍无量相学耶？岂不应于空无边处相学，亦

yīng yú shí wú biānchù wú suǒyǒuchù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùxiàngxué
应于识无边处、无所有处、非想非非想处相学

yé qǐ bù yīng yú sì niànzhùxiàngxué yì yīng yú sì zhèngduàn sì
耶？岂不应于四念住相学，亦应于四正断、四

shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī xiàngxué
神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支相学

yé qǐ bù yīng yú kōng jiě tuō mén xiàngxué yì yīng yú wú xiàng wú
耶？岂不应于空解脱门相学，亦应于无相、无

yuàn jiě tuō mén xiàngxué yé qǐ bù yīng yú kǔ shèng dì xiàngxué yì
愿解脱门相学耶？岂不应于苦圣谛相学，亦

yīng yú jí miè dào shèng dì xiàngxué yé qǐ bù yīng yú bā jiě tuō
应于集、灭、道圣谛相学耶？岂不应于八解脱

xiàngxué yì yīng yú bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchùxiàng
相学，亦应于八胜处、九次第定、十遍处相

xué yé qǐ bù yīng yú wǔ yǎnxiàngxué yì yīng yú liù shéntōngxiàng
学耶？岂不应于五眼相学，亦应于六神通相

xué yé qǐ bù yīng yú yī qiè sān mó dì mén xiàngxué yì yīng yú yī
学耶？岂不应于一切三摩地门相学，亦应于一

qiè tuó luó ní mén xiàngxué yé qǐ bù yīng yú jí xǐ dì xiàngxué yì
切陀罗尼门相学耶？岂不应于极喜地相学，亦

yīng yú lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì xiàn
应于离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、现

qián dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì xiàngxué
前地、远行地、不动地、善慧地、法云地相学

yé qǐ bù yīng yú fó shí lì xiàngxué yì yīng yú sì wú suǒ wèi sì
耶？岂不应于佛十力相学，亦应于四无所畏、四
wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ xiàngxué yé qǐ bù yīng yú dà cí
无碍解、十八佛不共法相学耶？岂不应于大慈
xiàngxué yì yīng yú dà bēi dà xǐ dà shě xiàngxué yé qǐ bù
相学，亦应于大悲、大喜、大舍相学耶？岂不
yīng yú wú wàng shī fǎ xiàngxué yì yīng yú héng zhù shě xìng xiàngxué yé
应于无忘失法相学，亦应于恒住舍性相学耶？
qǐ bù yīng yú yī qiè zhì xiàngxué yì yīng yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng
岂不应于一切智相学，亦应于道相智、一切相
zhì xiàngxué yé qǐ bù yīng yú yù liú guǒ xiàngxué yì yīng yú yī lái
智相学耶？岂不应于预流果相学，亦应于一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí xiàngxué yé qǐ bù yīng yú
不还、阿罗汉果、独觉菩提相学耶？岂不应于
yī qiè pú sà mó hē sà xíng xiàngxué yì yīng yú zhū fó wú shàng zhèng
一切菩萨摩诃萨行相学，亦应于诸佛无上正
děng pú tí xiàngxué yé qǐ bù yīng yú zhī kǔ duàn jí zhèng miè
等菩提相学耶？岂不应于知苦、断集、证灭、
xiū dào xiàngxué yì yīng yú shùn nì yuán qǐ guān xiàngxué yé qǐ bù
修道相学，亦应于顺逆缘起观相学耶？岂不
yīng yú yī qiè shèng zhě xiàngxué yì yīng yú yī qiè shèng fǎ xiàngxué yé
应于一切圣者相学，亦应于一切圣法相学耶？
qǐ bù yīng yú yǒu wéi jiè xiàngxué yì yīng yú wú wéi jiè xiàngxué yé
岂不应于有为界相学，亦应于无为界相学耶？

shì zūn ruò pú sà mó hē sà bù yú rú shì zhū fǎ xiàngxué
“世尊！若菩萨摩诃萨不于如是诸法相学，
yì yīng bù yú zhū xíng xiàngxué zhū pú sà mó hē sà yú zhū fǎ xiàng jí
亦应不于诸行相学。诸菩萨摩诃萨于诸法相及
zhū xíng xiàng jì bù néng xué yún hé néng chāo yī qiè shēng wén jí dú jué
诸行相既不能学，云何能超一切声闻及独觉
dì ruò bù néng chāo yī qiè shēng wén jí dú jué dì yún hé néng rù
地？若不能超一切声闻及独觉地，云何能入
pú sà zhèng xìng lí shēng ruò bù néng rù pú sà zhèng xìng lí shēng
菩萨正性离生？若不能入菩萨正性离生，
yún hé néng dé yī qiè zhì zhì ruò bù néng dé yī qiè zhì zhì yún hé
云何能得一切智智？若不能得一切智智，云何
néng zhuàn zhèng fǎ lún ruò bù néng zhuàn zhèng fǎ lún yún hé néng
能转正法轮？若不能转正法轮，云何能

yǐ shēngwénshèng fǎ huò dú jué shèng fǎ huò wú shàngshèng fǎ ān
以声闻乘法、或独觉乘法、或无上乘法安
lì yǒuqíng lìng tuō wú biānshēng sǐ zhòng kǔ
立有情，令脱无边生死众苦？”

fó yán shànxiàn ruò yī qiè fǎ shí yǒuxiàngzhě zhū pú sà
佛言：“善现，若一切法实有相者，诸菩萨
mó hē sà yīng yú zhōngxué yī yī qiè fǎ shí fēi yǒuxiàng wú sè
摩诃萨应于中学。以一切法实非有相，无色、
wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shì gù pú sà mó hē
不见、无对、一相，所谓无相，是故菩萨摩诃
sà bù yú yǒuxiàng fǎ xué yì fù bù yú wú xiàng fǎ xué hé yǐ gù
萨不于有相法学，亦复不于无相法学。何以故？
shànxiàn rú lái chū shì ruò bù chū shì fǎ jiè chángzhù zhū fǎ
善现，如来出世、若不出世，法界常住，诸法
yī xiàng suǒ wèi wú xiàng rú shì wú xiàng jì fēi yǒuxiàng yì fēi wú
一相，所谓无相，如是无相既非有相亦非无
xiàng
相。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法
jiē fēi yǒuxiàng yì fēi wú xiàng yīng fēi yī xiàng yì fēi yì xiàng
皆非有相，亦非无相，应非一相，亦非异相，
ruò ěr yún hé pú sà mó hē sà néng xiū ān ruò bō luó mì duō ruò
若尔，云何菩萨摩诃萨能修般若波罗蜜多？若
bù néng xiū ān ruò bō luó mì duō yún hé néng chāo yī qiè shēngwén jí
不能修般若波罗蜜多，云何能超一切声闻及
dú jué dì ruò bù néng chāo yī qiè shēngwén jí dú jué dì yún hé
独觉地？若不能超一切声闻及独觉地，云何
néng rù pú sà zhèngxìng lí shēng ruò bù néng rù pú sà zhèngxìng lí
能入菩萨正性离生？若不能入菩萨正性离
shēng yún hé néng chāo pú sà wú shēng fǎ rěn ruò bù néng chāo
生，云何能超²⁷菩萨无生法忍？若不能超²⁸
pú sà wú shēng fǎ rěn yún hé néng fā pú sà shéntōng ruò bù néng
菩萨无生法忍，云何能发菩萨神通？若不能
fā pú sà shéntōng yún hé néng chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ ruò
发菩萨神通，云何能成熟有情、严净佛土？若

²⁷ 大正藏：起；永乐北藏及龙藏：超

²⁸ 大正藏：起；永乐北藏及龙藏：超

bù néng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yún hé néng dé yī qiè zhì zhì
不能成熟有情、严净佛土，云何能得一切智智？
ruò bù néng dé yī qiè zhì zhì yún hé néng zhuǎn zhèng fǎ lún ruò bù
若不能得一切智智，云何能转正法轮？若不
néng zhuǎn zhèng fǎ lún zé yīng bù néng ān lì yǒu qíng lìng dé yù liú
能转正法轮，则应不能安立有情令得预流、
yī lái bù huán ā luó hàn guǒ yì yīng bù néng ān lì yǒu qíng lìng
一来、不还、阿罗汉果，亦应不能安立有情令
dé dú jué pú tí yì yīng bù néng ān lì yǒu qíng lìng dé wú shàng zhèng
得独觉菩提，亦应不能安立有情令得无上正
děng pú tí yì yīng bù néng ān lì yǒu qíng lìng zhù shī xìng fú yè shì
等菩提，亦应不能安立有情令住施性福业事，
huò zhù jiè xìng fú yè shì huò zhù xiū xìng fú yè shì dāng dé rén tiān fù
或住戒性福业事，或住修性福业事，当得人天富
lè zì zài
乐自在。”

fó yán shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō yī
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。一
qiè fǎ fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng fēi yī xiàng fēi yì xiàng ruò pú
切法非有相、非无相、非一相、非异相，若菩
sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng ruò yī xiàng
萨摩诃萨知一切法若有相、若无相、若一相、
ruò yì xiàng xián tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng xiū cǐ wú xiàng shì
若异相，咸同一相，所谓无相，修此无相是
xiū bō rě bō luó mì duō
修般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē
具寿善现复白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃
sà xiū cǐ wú xiàng shì xiū bō rě bō luó mì duō
萨修此无相是修般若波罗蜜多？”

fó yán shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè fǎ
佛言：“善现，若菩萨摩诃萨修遣一切法，
shì xiū bō rě bō luó mì duō
是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè fǎ shì xiū
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣一切法，是修
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn sè yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣色亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshòu xiǎng xíng shí yì qiǎn
是修般若波罗蜜多；修遣受、想、行、识亦遣

cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎnchù yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣眼处亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bí shé shēn yì chù
是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、身、意处

yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn sè chù yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣色处亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshēng xiāng wèi chù fǎ
是修般若波罗蜜多；修遣声、香、味、触、法

chù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
处亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎn jiè yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣眼界亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bí shé shēn yì jiè
是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、身、眼界

yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn sè jiè yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣色界亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshēng xiāng wèi chù fǎ
是修般若波罗蜜多；修遣声、香、味、触、法

jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
界亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎn shí jiè yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣眼识界亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bí shé shēn
修，是修般若波罗蜜多，修遣耳、鼻、舌、身、

yì shí jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
意识界亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎnchù yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣眼触亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bí shé shēn yì chù
是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、身、意触
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎnchù wéiyuán suǒ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣眼触为缘所
shēngzhūshòu yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr
生诸受亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、
bí shé shēn yì chù wéiyuán suǒ shēngzhūshòu yì qiǎn cǐ xiū shì
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受亦遣此修，是
xiū bō rě bō luó mì duō
修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn dì jiè yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣地界亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshuǐ huǒ fēng kōng shí
是修般若波罗蜜多；修遣水、火、风、空、识
jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
界亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn yīn yuán yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣因缘亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnděng wú jiànyuán suǒyuányuán
是修般若波罗蜜多；修遣等无间缘、所缘缘、
zēngshàngyuán yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
增上缘亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn wú míng yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣无明亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnxíng shí míng sè liù chù
是修般若波罗蜜多；修遣行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎo yì
触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦忧恼亦
qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn ā yù hē niè yù hē
“善现，若菩萨摩诃萨修遣阿喻诃涅槃诃
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn bú jìngguān yì
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣不净观亦
qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnchū jìng lǜ yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣初静虑亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn dì èr dì sān dì sì
修，是修般若波罗蜜多；修遣第二、第三、第四

jìng lǜ yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
静虑亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn cí wú liàng yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣慈无量亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn bēi xǐ shě wú liàng yì
修，是修般若波罗蜜多；修遣悲、喜、舍无量亦

qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnkōng wú biānchù dìng yì
“善现，若菩萨摩诃萨修遣空无边处定亦

qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn shí wú biānchù
遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣识无边处、

wú suǒ yǒuchù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchù dìng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō
无所有处、非想非非想处定亦遣此修，是修般

rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn fó suí niàn yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣佛随念亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn fǎ suí niàn sēng suí niàn
修，是修般若波罗蜜多；修遣法随念、僧随念、

jiè suí niàn shě suí niàn tiān suí niàn yǒufāngbiàn suí niàn wú fāng
戒随念、舍随念、天随念、有方便随念、无方

biàn suí niàn jì jìng suí niàn chí rù chū xī suí niàn yì qiǎn cǐ xiū
便随念、寂静随念、持入出息随念亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō
是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn wú chángxiǎng yì qiǎn
“善现，若菩萨摩诃萨修遣无常想亦遣

cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú cháng kǔ xiǎng kǔ
此修，是修般若波罗蜜多；修遣无常苦想、苦

wú wǒ xiǎng bú jìng xiǎng yàn shí xiǎng yī qiè shì jiān bù kě lè xiǎng
无我想、不净想、厌食想、一切世间不可乐想、

sǐ xiǎng duàn xiǎng lí xiǎng miè xiǎng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō
死想、断想、离想、灭想亦遣此修，是修般

rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnwǒxiǎng yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣我想亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnyǒuqíngxiǎng mìngzhěxiǎng shēng
是修般若波罗蜜多；修遣有情想、命者想、生
zhěxiǎng yǎngzhěxiǎng shì fū xiǎng bǔ tè qié luó xiǎng yì shēng
者想、养者想、士夫想、补特伽罗想、意生
xiǎng rú tóngxiǎng zuò zhěxiǎng shǐ zuò zhěxiǎng shòuzhěxiǎng
想、儒童想、作者想、使作者想、受者想、
shǐ shòuzhěxiǎng zhī zhěxiǎng shǐ zhī zhěxiǎng jiànzhěxiǎng shǐ
使受者想、知者想、使知者想、见者想、使
jiànzhěxiǎng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
见者想亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎncháng fēi chángxiǎng
“善现，若菩萨摩诃萨修遣常非常想
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn lè fēi lè xiǎng
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣乐非乐想、
wǒ fēi wǒ xiǎng jìng fēi jìngxiǎng yuǎn lí fēi yuǎn lí xiǎng jì jìng
我非我想、净非净想、远离非远离想、寂静
fēi jì jìngxiǎng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
非寂静想亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn sì niànzhù yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣四念住亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn sì zhèngduàn sì shén zú
修，是修般若波罗蜜多；修遣四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī yì qiǎn cǐ xiū
五根、五力、七等觉支、八圣道支亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō
是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnkōng jiě tuō mén yì
“善现，若菩萨摩诃萨修遣空解脱门亦
qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú xiàng wú yuàn
遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣无相、无愿
jiě tuō mén yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
解脱门亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn bā jiě tuō yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣八解脱亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn bā shèngchù jiǔ cì dì
修，是修般若波罗蜜多；修遣八胜处、九次第
dìng shí biànchù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
定、十遍处亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǒuxúnyǒu sì sān mó
“善现，若菩萨摩诃萨修遣有寻有伺三摩
dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wú xún wéi sì
地亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣无寻唯伺
sān mó dì wú xún wú sì sān mó dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō
三摩地、无寻无伺三摩地亦遣此修，是修般若波
luó mì duō
罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn kǔ shèng dì yì qiǎn
“善现，若菩萨摩诃萨修遣苦圣谛亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn jí miè dào shèng
此修，是修般若波罗蜜多；修遣集、灭、道圣
dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
谛亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn kǔ zhì yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣苦智亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn jí zhì miè zhì dào zhì jìn
是修般若波罗蜜多；修遣集智、灭智、道智、尽
zhì wú shēng zhì fǎ zhì lèi zhì shì sù zhì tā xīn zhì rú
智、无生智、法智、类智、世俗智、他心智、如
shí zhì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
实智亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn bù shī bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨修遣布施波罗蜜多
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn jìng jiè ān rěn
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣净戒、安忍、
jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě
精进、静虑、般若波罗蜜多亦遣此修，是修般若
bō luó mì duō
波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn nèi kōng yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣内空亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn wài kōng nèi wài kōng kōng kōng
是修般若波罗蜜多；修遣外空、内外空、空空、

dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、
wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
性空、无性自性空亦遣此修，是修般若波罗蜜
duō
多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn jí xǐ dì yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣极喜地亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn lí gòu dì fā guāng dì
修，是修般若波罗蜜多；修遣离垢地、发光地、
yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì
焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不动地、
shàn huì dì fǎ yún dì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
善慧地、法云地亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn wǔ yǎn yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣五眼亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn liù shéntōng yì qiǎn cǐ xiū shì
是修般若波罗蜜多；修遣六神通亦遣此修，是
xiū bō rě bō luó mì duō
修般若波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn fó shí lì yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣佛十力亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn sì wú suǒ wèi sì wú ài
修，是修般若波罗蜜多；修遣四无所畏、四无碍
jiě shí bā fó bú gòng fǎ yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
解、十八佛不共法亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn dà cí yì qiǎn cǐ xiū
“善现，若菩萨摩诃萨修遣大慈亦遣此修，
shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn dà bēi dà xǐ dà shě yì qiǎn
是修般若波罗蜜多；修遣大悲、大喜、大舍亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
此修，是修般若波罗蜜多。

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn wú wàng shī fǎ yì
“善现，若菩萨摩诃萨修遣无忘失法亦

qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnhéngzhù shěxìng yì
遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣恒住舍性亦

qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè sān mó dì mén
“善现，若菩萨摩诃萨修遣一切三摩地门

yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn yī qiè tuó luó ní
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣一切陀罗尼

mén yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
门亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè zhì yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣一切智亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎndàoxiàng zhì yī qiè xiàng
修，是修般若波罗蜜多；修遣道相智、一切相

zhì yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
智亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn yù liú guǒ yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣预流果亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn yī lái bù huán ā
修，是修般若波罗蜜多；修遣一来、不还、阿

luó hànguǒ dú jué pú tí yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
罗汉果、独觉菩提亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè pú sà mó hē
“善现，若菩萨摩诃萨修遣一切菩萨摩诃

sà xíng yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnzhū fó wú
萨行亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣诸佛无

shàngzhèngděng pú tí yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
上正等菩提亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn yī qiè zhì zhì yì qiǎn
“善现，若菩萨摩诃萨修遣一切智智亦遣

cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnyǒngduàn yī qiè fánǎo
此修，是修般若波罗蜜多；修遣永断一切烦恼

xí qì xiāng xù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
习气相续亦遣此修，是修般若波罗蜜多。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǒuwéi jiè yì qiǎn cǐ
“善现，若菩萨摩诃萨修遣有为界亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnwúwéi jiè yì qiǎn cǐ xiū
修，是修般若波罗蜜多；修遣无为界亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō
是修般若波罗蜜多。”

ěr shí jù shòushànxiànbó fó yán shì zūn yún hé pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨
mó hē sà xiū qiǎn sè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū
摩诃萨修遣色亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修
qiǎnshòu xiǎng xíng shí yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì
遣受、想、行、识亦遣此修，是修般若波罗蜜
duō？”

fó yán shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛言：“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí ruò niànyǒu sè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō
多时，若念有色有遣此修，非修般若波罗蜜多；
ruò niànyǒushòu xiǎng xíng shí yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō
若念有受、想、行、识有遣此修，非修般若波
luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō
罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若波
luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn sè yì qiǎn
罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣色亦遣
cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshòu xiǎng xíng
此修，是修般若波罗蜜多；修遣受、想、行、
shí yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
识亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎnchù yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣眼处亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bí shé shēn
修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、身、
yì chù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
意处亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒuyǎnchùyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò niàn
若念有眼处有遣此修，非修般若波罗蜜多；若念
yǒu ěr bí shé shēn yì chùyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō
有耳、鼻、舌、身、意处有遣此修，非修般若波
luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō
罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若波

luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎnchù yì
罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣眼处亦
qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bí shé
遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、
shēn yì chù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
身、意处亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn sè chù yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣色处亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshēng xiāng wèi chù
修，是修般若波罗蜜多；修遣声、香、味、触、
fǎ chù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
法处亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruòniànyǒu sè chùyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruòniàn
若念有色处有遣此修，非修般若波罗蜜多；若念
yǒushēng xiāng wèi chù fǎ chùyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě
有声、香、味、触、法处有遣此修，非修般若
bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě
波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若
bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn sè chù
波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣色处
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshēng xiāng
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣声、香、
wèi chù fǎ chù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
味、触、法处亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎn jiè yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣眼界亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bí shé shēn
修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、身、
yì jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
意界亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruòniànyǒuyǎn jiè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruòniàn
若念有眼界有遣此修，非修般若波罗蜜多；若念
yǒu ěr bí shé shēn yì jiè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō
有耳、鼻、舌、身、意界有遣此修，非修般若波

luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō
罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若波

luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎn jiè yì
罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣眼界亦

qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bǐ shé
遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、

shēn yì jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
身、意界亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn sè jiè yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣色界亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshēng xiāng wèi chù
修，是修般若波罗蜜多；修遣声、香、味、触、

fǎ jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
法界亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruòniànyǒu sè jiè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruòniàn
若念有色界有遣此修，非修般若波罗蜜多；若念

yǒushēng xiāng wèi chù fǎ jiè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě
有声、香、味、触、法界有遣此修，非修般若

bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě
波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若

bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn sè jiè
波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣色界

yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshēng xiāng
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣声、香、

wèi chù fǎ jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
味、触、法界亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎn shí jiè yì qiǎn
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣眼识界亦遣

cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bǐ shé shēn
此修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、身、

yì shí jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
意识界亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruòniànyǒuyǎn shí jiè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有眼识界有遣此修，非修般若波罗蜜多；若

niànyǒu ěr bǐ shé shēn yì shí jiè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō
念有耳、鼻、舌、身、意识界有遣此修，非修般
rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō
若波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般
rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎn
若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣眼
shí jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bǐ
识界亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、
shé shēn yì shí jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
舌、身、意识界亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎnchù yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣眼触亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bǐ shé shēn
修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、身、
yì chù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
意触亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒuyǎnchùyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò niàn
若念有眼触有遣此修，非修般若波罗蜜多；若念
yǒu ěr bǐ shé shēn yì chùyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō
有耳、鼻、舌、身、意触有遣此修，非修般若波
luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō
罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若波
luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎnchù yì
罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣眼触亦
qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bǐ shé
遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、
shēn yì chù yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
身、意触亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎnchù wéiyuánsuǒ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣眼触为缘所
shēngzhūshòu yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr
生诸受亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、
bǐ shé shēn yì chù wéiyuánsuǒ shēngzhūshòu yì qiǎn cǐ xiū shì
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受亦遣此修，是
xiū bō rě bō luó mì duō
修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒuyǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhū shòuyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō
若念有眼触为缘所生诸受有遣此修，非修般
rě bō luó mì duō ruò niànyǒu ěr bǐ shé shēn yì chùwéiyuán
若波罗蜜多；若念有耳、鼻、舌、身、意触为缘
suǒshēngzhū shòuyǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ
所生诸受有遣此修，非修般若波罗蜜多。何以
gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù
故？善现，非有想者能修般若波罗蜜多。是故，
shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎnyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhū shòu
善现，若菩萨摩诃萨修遣眼触为缘所生诸受
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎn ěr bǐ shé
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣耳、鼻、舌、
shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhū shòu yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō
身、意触为缘所生诸受亦遣此修，是修般若波
luó mì duō
罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn dì jiè yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣地界亦遣此
xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshuǐ huǒ fēng kōng
修，是修般若波罗蜜多；修遣水、火、风、空、
shí jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
识界亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
ruò niànyǒu dì jiè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò niàn
若念有地界有遣此修，非修般若波罗蜜多；若念
yǒushuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě
有水、火、风、空、识界有遣此修，非修般若
bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhěnéng xiū bō rě
波罗蜜多。何以故？善现，非有想者能修般若
bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū qiǎn dì jiè
波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修遣地界
yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnshuǐ huǒ fēng
亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修遣水、火、风、
kōng shí jiè yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
空、识界亦遣此修，是修般若波罗蜜多。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū qiǎn yīn yuán yì qiǎn cǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨修遣因缘亦遣此

xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū qiǎnděng wú jiànyuán suǒyuán
修，是修般若波罗蜜多；修遣等无间缘、所缘

yuán zēngshàngyuán yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō
缘、增上缘亦遣此修，是修般若波罗蜜多？”

shànxiàn pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“善现，菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

ruò niànyǒu yīn yuán yǒuqiǎn cǐ xiū fēi xiū bō rě bō luó mì duō ruò
若念有因缘有遣此修，非修般若波罗蜜多；若

niànyǒuděng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuányǒuqiǎn cǐ xiū
念有等无间缘、所缘缘、增上缘有遣此修，

fēi xiū bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shànxiàn fēi yǒuxiǎngzhě
非修般若波罗蜜多。何以故？善现，非有想者

néng xiū bō rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē
能修般若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃

sà xiū qiǎn yīn yuán yì qiǎn cǐ xiū shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū
萨修遣因缘亦遣此修，是修般若波罗蜜多；修

qiǎnděng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán yì qiǎn cǐ xiū
遣等无间缘、所缘缘、增上缘亦遣此修，

shì xiū bō rě bō luó mì duō
是修般若波罗蜜多。”

大般若波罗蜜多经卷第三百七十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南無喝啰怛那.哆啰夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拏.吽.泼抹拏.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪